НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Науково-навчальний центр прикладної інформатики

ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ІНТЕГРАЦІЯ СВІТОВИХ НАУКОВИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ОСНОВА СУСПІЛЬНОГО ПРОГРЕСУ

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції

22–23 листопада 2019 р.
м. Київ

Київ
Інститут інноваційної освіти
2019

УДК 001(063):378.4 (Укр)
ББК 72я43
І73

До збірника увійшли матеріали наукових робіт (тези доповідей, статті), надані згідно з вимогами, що були заявлені на конференцію.

Роботи друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.
Автори беруть на себе всю відповідальність за зміст поданих матеріалів.
Претензії до організаторів не приймаються.
При передруку матеріалів посилання обов'язкове.

Відповідає п. 12 Порядку присудження наукових ступенів Затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

І73 **Інтеграція світових наукових процесів як основа суспільного прогресу** : Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22–23 листопада 2019 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2019. – 240 с.

Матеріали конференції рекомендуються освітянам, науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, докторантам, студентам вищих навчальних закладів тощо.

Відповідальний редактор: *С.К. Бурма*
Коректор: *П.А. Нємкова*

Матеріали видано в авторській редакції.

УДК 001(063):378.4 (Укр)

© Усі права авторів застережені, 2019
© Інститут інноваційної освіти, 2019
© Друк ФОП Москвін А.А., 2019

Підписано до друку 27.11.2019. Формат 60х84/16.
Віддруковано з готового оригінал-макету.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Charter. Ум. друк. арк. 17,20.
Зам. № 2711-1. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами: укр., англ., рос.

Виготівник. ФОП Москвін А.А. Поліграфічний центр «Copy Art».
69095, Запоріжжя, пр. Леніна, 109. Тел.: +38-094-133-87-81.
Інститут інноваційної освіти: e-mail: novaosvita@gmail.com; сайт: www.novaosvita.com

Видання здійснене за експертної підтримки
Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України
03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40.

Розділ 1

ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА

Л.О. Береза,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української мови та загального мовознавства
Черкаського державного технологічного університету

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Проблема взаємодії мов під час вивчення іноземної мови тривалий час привертає увагу як вітчизняних, так і закордонних дослідників. Про це свідчать праці О.О. Леонтьєва, Б.В. Бєляєва, Б.А. Бенедиктова, І.О. Зимньої, О.О. Залевської, М.П. Кочергана, Н.В. Василенко, Т.М. Тріандафілінді, Н.Г. Шаймердінової та ін.

Вибір оптимального для цільової аудиторії підходу і методу є одним із найбільш важливих факторів у системі інтенсифікації навчання. З огляду на це, завдання роботи полягає в тому, щоб розглянути конкретні труднощі, які виникають у процесі навчання української мови як іноземної. Вивчення чинників, що впливають на процес засвоєння української мови як іноземної, а також на реалізацію міжкультурної взаємодії нині набуває особливого значення. У контексті нових завдань в царині викладання української мови в іншомовній авдиторії набуває проблема інтерференції.

Оскільки оволодіння фонетичною та лексико-граматичною базою української мови і, як результат, правильна вимова, мовлення залежать від ступеня міжмовної фонетичної, лексичної й граматичної інтерференції, виникає необхідність національної орієнтації навчання української мови як засобу його індивідуалізації та підвищення ефективності, адже взаємодія рідної та української мов має специфічний індивідуальний характер.

Спостереження за навчальним процесом, аналіз фонетичного та лексико-граматичного аспектів українського мовлення іноземними студентами засвідчують значну недосконалість його оформлення.

Як свідчить досвід навчання, переважна частина іноземців порівняно швидко оволодівають основними видами мовленнєвої діяльності, передусім, усним мовленням, що, як правило, містить значну кількість орфоепічних, лексичних і граматичних помилок. Труднощі оволодіння зазначеними

аспектами українського мовлення зумовлені такими чинниками: 1) розбіжностями в фонологічних системах рідної мови та української як іноземної, 2) невідповідністю лексико-семантичних варіантів значення рідного слова та «чужого», 3) неадекватністю значення граматичних одиниць, засобів вираження граматичних значень, граматичні категорії української мови граматичним одиницям рідної мови студентів-іноземців.

Опанування іноземної мови, незалежно від етапу навчання, супроводжується процесом взаємодії рідної мови й тієї, що вивчається. Значну увагу дослідники приділяють питанню підвищення ефективності навчання української мови шляхом організації методичної системи навчання продуктивної фонетики, рецепції та відтворення усного мовлення [1, с. 255]. Вирішення проблеми науковці вбачають у раціоналізації процесу навчання через реалізацію принципу врахування рідної мови іноземних студентів, який здатний забезпечити стійкі вміння й навички студентів-іноземців. Навчити аудіювання лекцій – сприймати мовлення на слух – це ключове завдання підготовки іноземців на початковому етапі навчання. Провідні науковці наголошують, що успішність реалізації аудіювання, тобто прийому й усвідомлення інформації, значно залежить від ступеня сформованості мовленнєвого слуху, спрямованого на відповідне сприйняття акустичного сигналу [1, с. 256]. Сприймаючи іншомовне мовлення, часто студенти спираються на систему рідної мови, що призводить до негативної інтерференції. Проте, знаючи специфіку рідної мови студентів, а також труднощі, пов’язані з цим, можна попередити (уникнути) ймовірні помилки.

У мовознавстві існує багато поглядів на тлумачення терміна «інтерференція». У широкому розумінні цей термін у лінгвістиці використовується з огляду на вивчення проблеми контактування мов, як результат взаємодії різних мов. У нашому дослідженні послуговуємося визначенням, запропонованим М.П. Кочерганом: інтерференція – взаємодія мовних систем за двомовності, яка виражається у відхиленнях від норми і системи другої мови під впливом рідної [2].

Психологічне обґрунтування використання рідної мови студентів, на нашу думку, набуває особливого значення, зокрема під час семантизації нової лексики, оскільки засвоєння нової мови відбувається шляхом вивчення слів, які виражають певні поняття, що сприяє розумовій діяльності людини. Порівняльний аналіз лексичних явищ рідної мови та мови, що вивчається, дає позитивний результат у процесі засвоєння «чужої мови». Отже, можемо стверджувати, що один із найважливіших психологічних принципів навчання мови – принцип зв’язку мови й мислення.

Дослідженням переконливо засвідчено, що міжмовна інтерференція не завжди має деструктивний характер, а ступінь інтерференції під час вивчення іноземної мови залежить від рівня володіння рідною мовою.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в пошуку й дослідженні оптимального для цільової аудиторії підходу і методу як одного з найбільш важливих факторів у системі інтенсифікації навчання.

Список використаних джерел

1. Василенко, Н. В. Формування орфоепічних умінь і навичок з української мови в арабськомовних студентів: автореф. … канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2008. 27 с.
2. Кочерган, М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр "Академія", 2001. 368 с.

Х.В. Вівчарук,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»,
Навчально-науковий інститут мистецтв
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
науковий керівник: ***Б.М. Тимків,***
завідувач кафедри методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну Навчально-наукового інституту мистецтв, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор філософії, заслужений діяч мистецтв України, професор

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО МАЛЮНКУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ

Вивчення мистецтва в загальноосвітній школі має важливе значення для всебічного розвитку особистості дитини. Образотворче мистецтво, як навчальний предмет, суттєво впливає на розвиток творчих здібностей, моральне, естетичне, трудове та фізичне виховання школярів.

Мистецтво безпосередньо пов'язане із зоровими відчуттями і сприйманнями, лише на їх основі людина може одержати повноцінне уявлення про художній твір, тому заняття малюванням пов'язані з наочністю навчання – одним із головних засобів інформації про навчальний матеріал.

Отже, залучення учнів до навчально-творчої діяльності багато в чому залежить від наочно-методичного забезпечення уроку. Важлива роль належить педагогічному малюнку. Використання його під час пояснення навчального матеріалу дає можливість методично вирішувати завдання художнього навчання школярів, за короткий проміжок часу найбільш повно розкрити закономірності основ образотворчої грамоти. Проблемі розвитку особистості учнів засобами образотворчого мистецтва присвячено праці педагогів, психологів та художніх діячів як минулого так і сучасності (М. Бахтін, Л. Виготський, Б. Юсов, А. Бакушинський, Б. Ліхачов, В.

Сухомлинський, М. Демчишин, Л. Масол, О. Гайдамака, Н. Очеретяна, О. Колотило, Б. Тимків та ін.).

Опираючись на зорові враження, одержані під час розгляду ілюстрації при поясненні вчителя, школярі одержують повніше й глибше уявлення про вивчене, краще розуміють, осмислюють і запам'ятовують головне. Пояснювальні малюнки викликають в учнів підвищений інтерес до занять із образотворчого мистецтва [5, с. 14].

Зображувальну діяльність вчителя, пов'язану з ілюструванням навчального матеріалу і доповненням усного пояснення під час уроку, у методиці образотворчого мистецтва називають педагогічним малюванням [3, с. 18].

Наприклад, пояснювальний малюнок вчителя, зроблений на полях учнівської роботи, а також начерки великого розміру, зроблені різноманітними матеріалами з метою пояснення навчального матеріалу і доповнення усного пояснення, є різновидами педагогічного малюнка [1, с. 34]. Малюнки на класній дошці повинні передати найголовнішу думку вчителя, відмежовуючи все випадкове і другорядне. Замальовка вчителя на полях малюнка школяра використовується в тому випадку, коли помилка в малюнку помічена в одного, двох учнів і немає сенсу відволікати увагу всього класу. Особиста корекція малюнка учня вчителем має велике освітнє значення. Учень бачить, як можна виправити саме його малюнок. Спостерігаючи, як учитель працює в його альбомі, учень вбирає всі деталі цього процесу, і потім вже сам намагається робити так, як сказав педагог. Велике освітнє і виховне значення має демонстрація малюнків видатних художників. Учень, розглядаючи малюнок, зроблений рукою великого майстра, бачить, якої виразності можна домогтися, малюючи звичайним олівцем [6].

За допомогою педагогічного малюнка можна ілюструвати окремі положення усного пояснення вчителя під час уроку; демонструвати методичну послідовність роботи над малюнками; покази одну зі стадій виконання малюнка; пояснити особливості побудови зображуваних об'єктів; показати принципи композиційного виконання малюнків та технічних прийомів роботи, що застосовуються в образотворчій діяльності; наочний аналіз правильності виконання зображальних завдань, пов'язаних із темою малювання; пояснити особливості виконання малюнків на певну тематику. Можливі й інші випадки використання педагогічних малюнків у процесі проведення практичних занять з образотворчого мистецтва [4, с. 46].

Використання засобів педагогічного малювання, дає можливість простежити процес розвитку учнів на уроках, допомагає освоєнню технології побудови малюнка, конкретної живої форми, засвоєнню допоміжних прийомів її конструювання і до того ж, не підміняє

методичними схемами живого процесу малювання. У дітей розвивається спостережливість, формується розумова здатність бачити в конкретному загальне, а в загальному конкретне [2, с. 74].

Сучасні вчителі образотворчого мистецтва повинні прокласти дорогу новому типу педагогічного малювання: художній творчості педагога, здійснюваній в інтересах наочності, дидактичної насиченості і ефективності навчального процесу. Дуже важливо зацікавити, сформувати в учнів звичку фіксувати свої спостереження, враження, задуми за допомогою малюнка.

Список використаних джерел

1. Бучинський С. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. Київ : Мистецтво, 1981. 178 с.
2. Любарська Л. Уроки образотворчого мистецтва. *Початкова школа*. 2002. №9. 164 с.
3. Ростовцев Н. Методика преподавания изобразительного искусства в школе : учебник для студентов худож.граф. фак. пед. ин-тов. 2-е изд., доп. и перераб. Москва : Просвещение, 1980. 239 с. : ил.
4. Терентьев А. Рисунок в педагогической практике учителя изобразительного искусства: пособие для учителей. Москва : Просвещение, 1981. 175 с.
5. Шорохов Е. Тематичне малювання в школі. Москва, 1975. 198 с.

УДК 373.3.015.5:741.02

Т.І. Земляна,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
науковий керівник: ***Л.М. Онофрійчук,***
кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Анотація. У статті розглядається доцільність використання нетрадиційних технік малювання для розвитку пізнавального інтересу дітей молодшого шкільного віку. Це обумовлено тим, що пріоритетним завданням дошкільної освіти в Україні є розвиток творчої особистості дитини.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, нетрадиційні техніки малювання, діти молодшого шкільного віку.

Принцип гуманізації сучасної школи передбачає створення умов для творчого розвитку та самореалізації кожної особистості, формування її потреб та здатності до самоосвіти. Питання розвитку пізнавального інтересу школярів, вироблення вмінь самостійно здобувати знання, прагнення

пізнавати дійсність завжди перебували у центрі уваги педагогів усіх країн протягом сторіч.

У сучасних умовах розвитку України перебудова системи освіти – життєво необхідний процес. Школа перебуває на етапі переходу до нового розуміння завдань, проблем, використання нових методів і підходів у навчанні. Однією з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики є активізація пізнавальної діяльності учнів, адже від неї залежить ефективність навчання: свідоме і міцне здобуття знань, перетворення знань у переконання, розвиток інтересу до навчальної діяльності, самостійність думки та практичних дій учнів.

Роль дитячих інтересів досліджували російські та українські педагоги кінця Х1Х – початку ХХ ст. А. Анастасієв, М. Демков, Т. Лубенець, О. Нечаєв, П. Каптерєв та ін. К. Ушинський розглядав інтерес як засіб успішного навчання і морального розвитку особистості.

Дещо пізніше у психологічній і педагогічній літературі з'явились дослідження, в яких висвітлювалась роль пізнавального інтересу у формуванні особистості дитини (С. Рубінштейн, Г. Щукіна, Л. Божович, М.Морозова, Б. Друзь та ін.). Усі автори надають винятково важливого значення розвитку допитливості, потягу до знань, інтересу до пізнання.

За даними досліджень сучасних українських вчених Г. Балла, Ю. Гільбуха, С. Гончаренка, О. Дусавицького, В. Моляко, І. Синиці, О. Скрипченко, В. Семиченко, пізнавально-мотиваційна складова є провідним компонентом навчальної діяльності.

Таким чином, розвиток пізнавального інтересу є одним з головних факторів ефективності навчально-виховного процесу.

Мета статті: охарактеризувати нетрадиційні техніки і прийоми малювання та їхню роль у розвитку пізнавального інтересу молодших школярів.

Пізнавальна активність дитини – це її внутрішня готовність до подальшої участі у процесі оволодіння знаннями, уміннями і навичками та виявлення самостійності й творчого підходу до виконання навчальних завдань. У центрі навчально-виховного процесу має бути учень. Активність, бажання і здатність до навчання, уміння спілкуватися, співпрацювати, міркувати, обґрунтовувати свої думки, бути собою закладаються у процесі навчання на уроках у початкових класах.

У загальному й розумовому розвитку учнів початкових класів особливо важливу роль відіграє образотворча діяльність. Молодші школярі охоче малюють, ліплять, але приходять вони до школи з різним рівнем художньої підготовки.

Нетрадиційні техніки малювання дозволяють дитині вільніше реалізувати свій творчий потенціал, тому що дають можливість отримати

оригінальні роботи. Створюється ситуація успіху для кожної дитини, підтримується бажання малювати, працювати, творити, що позитивно впливає на розвиток стійкого пізнавального інтересу до образотворчого мистецтва. Нетрадиційні техніки та прийоми мають такі специфічні характеристики: простота матеріалів для роботи; можливість творити без специфічних художніх інструментів; легкість засвоєння технік; універсальність прийомів; швидкий результат; безмежність творчої діяльності. Розглянемо особливості використання найефективніших для роботи молодших школярів нетрадиційних технік малювання.

З технікою *малювання пальцями (долонею)* діти знайомі із дошкільного віку, і вона є простою у виконанні. Пропонується дітям намочити пальці, долоню у ємкості з гуашевою фарбою і зробити відбиток відповідно до теми малюнка. Діти залюбки і з легкістю створюють зображення.

Для друкування природними формами учні 1–4 класів використовують листя дерев і кущів, квіти, насіння. Так, поряд із ягодами калини (намальованими пальцями) з'являються листочки, виконані у новій техніці.

Штампування губкою використовують для передачі у малюнку фактури пухнастої поверхні. Малюючи губкою, діти мають знати, що її не потрібно змочувати водою. Фарби на губці має бути небагато, вертикальними рухами слід губкою легко торкатись поверхні аркуша.

Виконуючи *штампування зім'ятим папером*, діти отримують цікаві за фактурою відтиски, що нагадують зелень дерев, траву, квіти бузку тощо. Для цього зминають шматочки тонкого паперу, обмокують його в густу гуаш і наносять відбитки на аркуш-основу. Чим густіше наносити відбитки забарвленою грудочкою паперу на одному місці, тим насиченішим буде колір і щільніше ляже фарба.

Малювання овочевими штампами успішно розвиває фантазію, даючи дітям можливість експериментувати з кольором і формою, пошуку оригінальних втілень звичайних сюжетів. Овочевий штамп діти можуть зробити самі. Для цього на розрізаній половині овоча потрібно намалювати гострим олівцем якесь зображення, сильно вдавлюючи олівець в м'якоть. Потім акуратно поглибити слід олівця стекою, обрізати край заготівки по контуру зображення. Вийде штамп, на поверхні якого можна домалювати візерунки з ліній і крапок. В процесі друкування такими штампами в дитини розвивається чуття композиції, ритму, акуратність.

Відбитки мильними бульбашками нагадують пухнасту поверхню. Такою технікою цікаво малювати хмаринки на блакитному небі, кучерявих овець на зеленій траві, пухнасту кульбабку, жовтих курчат тощо. Використання цієї техніки дозволяє розвинути фантазію, творчий підхід до роботи, сміливість у реалізації творчого задуму. Для виконання зображення потрібно трубочку опустити в суміш фарби відповідного кольору та рідкого мила і подути. Коли

бульбашки піднімуться на висоту 2 сантиметри вище посуду, в якому знаходиться фарба, на них накладається аркуш паперу та отримується цікавий відбиток.

Малювання зубною щіткою пробуджує фантазію, розвиває творчість, дає можливість відійти від традиційних способів зображення, зберігаючи при цьому реалістичність художнього образу. За допомогою цієї техніки можна зобразити тварин, букет хризантем, зоряне небо, морський пейзаж, промені сонця, тощо.

Техніка сухого пензля дає можливість отримати об'ємне зображення. Для цього потрібно на кінчик жорсткого щетинного пензля набрати трішки гуаші, зайву гуаш слід обтерти додатковим аркушем. Застосовуючи різні способи нанесення торцем пензля фарби на аркуш, зображують шорстку тварин, пір'я птахів, траву, крону дерев тощо. Потім домальовують різні деталі, характерні для образу, який зображується.

До ефективних змішаних технік належить *малювання свічкою та аквареллю.* Щоб створити зображення у цій техніці потрібно провести свічкою по лініях малюнка, що нанесений на аркуш заздалегідь ледь помітними лініями. Потім аркуш широким пензлем чи шматком поролону покривають аквареллю в один або кілька кольорів. Малюнок свічкою проступає крізь фарбу і залишається білим. Цей ефект надає виразності зображенню. За допомогою цієї техніки можна зобразити підводне царство, нічний пейзаж, натюрморт, предметний малюнок.

Нетрадиційні техніки дають можливість відійти від стереотипів, надати дитині максимальну свободу в її образотворенні. Вони досить прості в технічному плані, тому діти легко їх засвоюють і отримують задоволення від результатів. Такі техніки дають учням унікальні можливості для експериментування, пошуків образів, сміливих втілень на папері незвичайних фантазій, вражень, думок.

Таким чином, урок нетрадиційного малювання є ефективним чинником зростання пізнавальної активності дітей, адже сам процес творчості за допомогою нетрадиційних матеріалів та інструментів нагадує цікаву гру, а результат його – завжди позитивний, незалежно від здібностей та обдарувань дитини. Тому ці заняття є потужним каталізатором пізнавальної активності учнів, базою для формування стійкого інтересу дітей до художньо-творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі / Н.А. Горошко. – Х.: Ранок. – 2007.
2. Казакова Р.Г., Сайганова Т.І., Сєдова Є.М. та ін. Малювання з дітьми дошкільного віку: нетрадиційні техніки, планування, конспекти занять. – М.: Сфера, 2005.
3. Комарова С. Як навчити дитину малювати. – М., 1998.

4. Давыдова И.В. Творческая направленность нетрадиционных техник рисования// Начальная школа плюс и после. 2005. URL: https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=788778
5. Використання нетрадиційних технік під час занять з малювання / Соломко Т.І., Коваленко Т.Л., URL: http://dnzberizkalozuvatka43ukrnet.dnepredu.com/uk/site/konsultatsiyi-dlya-pedago.html

М.С. Непеляк,
аспірант 1-го року навчання, психолого-природничого факультету
Рівненського державного гуманітарного університету
науковий керівник: ***Ю.В. Пелех,***
доктор педагогічних наук, професор
проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи
Рівненського державного гуманітарного університету

МЕДІА-СИНТАКСИС ЯК ІННОВАЦІЯ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ

Метою вивчення та розробки ***медіа-синтаксису***, є необхідність віднайти баланс та нові виміри можливостей застосування когнітивних здібностей учасників освітнього процесу в епоху цифрових медіа.

За класичним визначенням ***синтаксис*** — *це розділ граматики, що вивчає граматичну будову словосполучень та речень у мові* (від грец. *Syntaxis* "побудова, порядок, складання, впорядкування"). ***Медіа*** – *це канали та інструменти* (англ. *Media* – "засоби, способи"). Нам відомі такі поняття, як ***мас-медіа*** (засоби масової інформації), ***мультимедіа*** (комбінування різних форм представлення інформації), ***нові медіа*** (аналогові та мультимедіа конвертовані в цифру). Дані явища формують нову ***медіа-реальність,*** в котрій ключову роль відіграє базова інфраструктура – ***Інтернет*** (мережа мереж), до якої включені як ***цифрові (віртуальні) інфраструктури*** (комплекси технологій, продуктів та процесів, котрі забезпечують обчислювальні, телекомунікаційні та мережеві можливості), так і ***аналогові(фізичні) інфраструктури*** (транспорт, освіта, охорона здоров'я).

The Medium is the Message. Відомий афоризм Герберта Маршалла Маклуена (1911–1980), канадського філософа, літературного критика, дослідника нової медіа реальності, українською мовою може бути перекладено як '*Засіб медіа є його змістом*' або '*Явище засобу комунікації стає середовищем*'. Чи це не одна з ключових характеристик феномену Інтернету, котрий є і способом, і змістом, і джерелом симбіозу різноманітних форм комунікації? М.Г. Маклуен у дослідженнях зауважує, що кожна критична зміна у засобах, способах і функціях комунікації: усний епос (на основі пам'яті) – писемність (алфавіт) – друкарство (масове тиражування текстів) – електроніка (комунікації на основі електричного струму), – приводила не просто до зміни

технологічних аспектів комунікації, а до зміни форм свідомості і, відповідно, форм та структури колективного співіснування [1].

Наше сьогодення як частину нової медіа реальності можна порівняти з переходом від культури або *Цивілізації пам'яті* до *Цивілізації писемності*, а з винаходом друкарства до *Цивілізації книги* [2]. На кожному з цих етапів відбувалися революційні зміни в свідомості людини, а отже і в способі пізнання та буття, що фундаментально змінювало політичний та соціальний устрій, вектори розвитку, інструментарій та технології суспільства і середовища в якому людина існує. Змінювався спосіб та засоби комунікації, до котрих ми можемо віднести зброю, гроші, архітектуру, книги, кінематограф, смартфони, штучний інтелект та багато інших способів і засобів генерації, обміну та трансформації енергії.

Освітній процес в Україні та світі знаходиться в ситуації конфлікту двох різних форм пізнання: з одного боку, освоєння інформації на основі знакових систем, котрі шляхом синтаксису утворюють слова, тексти та викладені в логічній послідовності, з іншого – ***нові медіа*** як симбіоз соціальних мереж, провайдерів потокового мультимедіа, транснаціональних корпорацій, лідерів думок та інших автономних одиниць, котрі транслюють інформацію в аудіо-візуальних образах та інтерактивних форматах у єдиному інформаційному полі.

Отже, в контексті управління освітою спробуємо у першому приближенні дати визначення терміну ***медіа-синтаксис*** як принципів і параметрів синтезу структур медіа- каналів й інструментів комунікації. Завданням ***медіа-синтаксису*** в управлінні освітою є становлення рефлексії учасників освітнього середовища в роботі з ***новими медіа***, тобто усвідомлення, трансформація, збагачення і генерація нових смислів, змісту та форм з Великих Даних аудіо-візуальної та знакової інформації.

Першочергові цілі розробки медіа-синтаксису, в розрізі управління освітою складають: нова візія ЗВО як оператора медіа-середовища, з гнучкою системою зворотного зв'язку з державними і глобальним інфраструктурними процесами та інсталяцією актуальних освітніх програм і академічних досліджень.

Список використаних джерел

1. Маклюэн Г. М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / Пер. с англ. В. Николаева; Закл. ст. М. Вавилова. — М.; Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц*, «Кучково поле*, 2003. – 464 с. (Приложение к серии «Публикации Центра Фундаментальной Социологии*).
2. Переслегин С. Б. Клиповое мышление: Риски и возможности. Задачи Медиа в современном образовании [Электронный ресурс] / С. Б. Переслегин // III Психонетический конгресс, Санкт-Петербург. – 2016. – Режим доступа к ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=G8vD9aIC45Q&list=PL_AhuJjiv_xhY-SnK7uHMrrW-UdkR2-HH&index=3&t=37s.

М.В. Педоренко,
студентка Донецького національного університету імені Василя Стуса, м. Вінниця

ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ

Проблема управління розвитком інформаційної культури вчителів закладів загальної середньої освіти існує та є не новою, її досліджувало багато науковців.

Наприклад, Н. Гендіна [4, с. 17] розділяє на три періоди становлення і розвиток інформаційної культури. Л. Калініна також визначила три періоди становлення і розвиток інформаційної культури:

Перший період (1970–1980 рр.) відзначений активними і творчими спробами теоретичного та експериментального вивчення проблеми формування інформаційної культури особистості.

Для другого періоду (1980–1990 рр.) характерне розширення проблематики формування інформаційної культури... Поняття «інформаційна культура» почало використовуватися в новому науковому контексті, її стали розглядати як ефективну організацію інтелектуальної діяльності особистості.

3. Від 90-х років XX століття й до сьогодні – третій період. Феномен інформаційної культури потрапив в «поле зору» інформатики, семіотики, документознавства, логіки, культурології, лінгвістики, кібернетики, теорії інформації, соціології та багатьох інших [8, с. 24–25]. Активізація процесу інформатизації сучасного суспільства зумовила потребу підвищення інформаційної культури особистості. Щороку збільшується обсяг інформації. Люди повинні навчитись швидко сприймати, аналізувати й систематизувати значну кількість інформації, володіти сучасними технологіями роботи з нею.

На сьогодні недостатнім вважається самостійне засвоєння, накопичення та синтезування інформації, потрібно приймати рішення, ґрунтуючись на колективних знаннях. Відтак у кожного члена суспільства має бути сформований певний рівень культури поводження з інформацією.

Оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації якостей людини, яка сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця в суспільстві й своєї ролі в ньому. Наявні визначення цього поняття часто трактують його занадто вузько.

Так, А. Гулеватий, М. Жалдак та Г. Ітпекова основним у визначенні поняття «інформаційна культура» вважають готовність до використання нових інформаційних технологій у своїй життєдіяльності [9, с. 40], а основну роль у формуванні інформаційної культури відводять предмету інформатики [3, с. 37].

Частіше під інформаційною культурою особистості розуміється сукупність методів, прийомів і навичок із збирання, збереження, обробки і створення освітньої інформації. Інформаційна культура – уміння цілеспрямовано працювати з інформацією і використовувати для її одержання, обробки і передачі комп'ютерну інформаційну технологію, сучасні технічні засоби і методи [13].

Автори зводять одну зі складової загальної культури людини тільки до визначеного уміння або тільки до сукупності методів, тим самим, звужують зміст поняття. Існують різні підходи до визначення поняття «інформаційна культура».

Досить широким це поняття вважає Р. Гуревич. Він наголошує, що рівень інформаційної культури визначається не лише засвоєними нею знаннями та набутими уміннями у галузі інформаційних процесів і комп’ютерних дисциплін, а також здатністю існувати в інформаційному суспільстві, якому зокрема притаманні новизна, швидкоплинність [3, с. 355]

Більш повний зміст поняття інформаційної культури розкрите Н. Розенбергом. Він розглядає інформаційну культуру як найважливіший компонент духовної культури людини в найзагальнішому значенні цього слова і приводить ряд її складових [14].

Поняття інформації та інформаційної культури з філософського погляду аналізує А. Суханов. Н. Герасименко, розглядаючи інформаційну культуру з позицій комп’ютерної грамотності, стверджує, що «на базі комп’ютерної грамотності формується інформаційна культура як педагогів, так і учнів, яка може розглядатися у зв’язку з рівнем розвитку суспільства, характеристиками мислення особистості» [13, с. 29]. Інформаційна культура розглядається нею «як складник загальної культури, орієнтований на інформаційне забезпечення людської діяльності» [2, с. 29].

В. Мельник, досліджуючи інформаційну культуру з позицій філософії, стверджує: «Антропологічні та аксіологічні засади буття інформаційної культури як простору для самореалізації особистості зводяться до того, щоб розуміти її як цінність, яка зберігає, регулює і розповсюджує відповідні типи поведінки серед її членів, що виходять з системи цінностей, які представляють собою якісну сторону інформаційного буття» [11, с. 169].

Узагальнивши погляди вчених, які досліджували проблему визначення та формування інформаційної культури, можна констатувати, що це поняття багатоаспектне і різнопланове, воно:

- не має однозначного тлумачення, так як соціум розглядає його з позицій різних наук
- має різні сутнісні ознаки, наприклад, рівень знань, уміння, способи звернення, результат діяльності суб'єкта, міра, ступінь, спосіб.

- відповідний підхід до формування інформаційної культури залежить від різних ознак, позицій та індивідуального підходу до цього питання самих освітніх установ, а так само кожної людини в цілому.

Інформаційна культура вчителя включає вміння систематично підвищувати свою кваліфікацію, застосовувати раціональні прийоми пошуку, аналізу, відбору, систематизації, узагальнення та використання інформації, у тому числі навчального матеріалу, орієнтуватися в інтенсивному потоці інформації, що стосується відповідної предметної галузі та суміжних галузей [6, с. 35].

Інформаційна культура вчителя дає йому можливість самореалізації у процесі творчої інформаційної діяльності через використання інформаційних технологій, готує до самостійного продовження своєї освіти.

Для підвищення інформаційної культури педагога необхідно створювати особливе середовище, де йде самостійне нарощування професійних і будь-яких інших знань, затребуваних сьогоднішніми реаліями,

Відомо, що у 70-ті роки XX ст. обсяг інформації подвоювався кожні 5–7 років, а сьогодні це відбувається через кожні два роки .Тому важливо, щоб кожен із педагогів сформував у собі потребу й готовність до безперервної освіти й самоосвіти протягом всього життя.

Педагогові необхідно знати особливості інформаційних потоків своєї освітньої сфери, уміти самостійно вести інформаційний пошук, здобувати знання з різних джерел, подавати їх учням у доступному вигляді й ефективно використовувати в педагогічному процесі. Для цього вчитель повинен не тільки сам володіти особливими інформаційними знаннями й уміннями, але й уміти організовувати навчання, формуючи особливий тип культури — інформаційну культуру особистості.

Тому, не зважаючи на досить широкий спектр публікацій, присвячених інформаційній культурі, не існує сталого обсягу цього поняття, а також його трактування. Це пояснюється багатомірністю і складністю самого феномена інформаційної культури.

Керівникам слід звернути увагу на розвиток інформаційної культури вчителів, адже в умовах постійного оновлення технологій неможливо навчитися всьому один раз на все життя, це необхідно робити безперервно.

Список використаних джерел

1. Галега Я. Інформаційна культура в професійній підготовці майбутніх педагогів / Я. Галега // Рідна школа. — 2011. — № 11. — С. 24–27.
2. Герасименко Н. Формування інформаційної культури педагогів засобами геосервісів Google. / Н. Герасименко Нова педагогічна думка: наук.-метод. журнал. 2017. № 1 (89). С. 29–32.
3. Гуревич Р. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця // Р. Гуревич Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень: Зб.

наук. праць / За ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 354–360.
4. Джингчарадзе Н. Інформаційна культура особи: формування та тенденції розвитку (соціально-філософський аналіз): дис. ...д-ра філос.наук : 09.00.03 / Н. Джингчарадзе. – К.: Київський ун-т ім. Т. Шевченка, 1997. – 452 с.
5. Доклад зам. директора Департамента образования, культуры и спорта Совета Европы М.Стобарта (препринт). Цитата за О. Бобиенко . Теоретический подход к проблеме ключевых компетенций // Вестник ТИСБИ, [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.tisbi.ru/science/vestnik/2003/issue2/cult3.php
6. Жалдак М. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе. / М. Жалдак – Автореферат дис. докт. пед. наук. – М., 1989. – 48 с.
7. Жалдак М.І., Хомік О.А. Формування інформаційної культури вчителя. < www.icfcst.kiev.ua/SYMPOSIUM/Proceedings/Galdak.doc >
8. Калініна Л. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу Л. Калініна: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2012. – 160 с.
9. Карабін О. Інформаційна культура студентів в контексті модернізації педагогічної освіти / Карабін О. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2005. – №2. – С. 37–40.
10. Корнилова М. В. Формирование информационной культуры учителя в системе повышения квалификации / М. В. Корнилова, Н. А. Заруба // Открытое образование. – 2007. – № 1. – С. 49–54.
11. Левшин М. Педагогічна сутність поняття «інформаційна культура особистості» / М.. Левшин // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С. 67–74.
12. Нечипоренко Л.С. Особистісна культура як умова формування творчої індивідуальності //Творча особистість у системі неперервної професійної освіти: Матеріали Міжнародної нау. конф. 16–17 травня 2000 року. / За ред. С.О.Сисоєвої та О.Г.Романовського. – Харків: ХДПУ, 2000. – С. 59.
13. Полонский В.М. Словарь понятий и терминов по образованию и педагогике. М., 2000. – 367 с.
14. Розенберг Н.М. Информационная культура в содержании общего образования // Сов. Педагогика, 1991. – № 3. – С. 33–38.
15. Ростовська В. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу. / В. Ростовська Innovative Solutions in Modern Science: Scientific Journal. 2016. № 4 (4). – С. 1–17.

Д.В. Пустовойченко,
викладач кафедри іноземних мов
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

ПОЛІКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОДНА З УМОВ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Полікультурне освітнє середовище як сукупність умов реалізації освітнього процесу є необхідною, об'єктивно існуючою умовою в контексті формування толерантності суб'єктів освітнього процесу.

Академічна мобільність – це інтеграційний процес у сфері освіти, що надає можливість студентам приймати участь в різноманітних навчальних або навчально-дослідницьких програмах. Основними цілями таких програм є підвищення якості освіти, розвиток міжкультурного обміну, підготовка майбутніх кваліфікованих спеціалістів.

Полікультурність та знання іноземних мов вважається необхідним для освіченої людини. Володіння іноземними мовами сприяє процесу розширення світогляду особистості студента, активізації культурного освоєння світу, розуміння інших соціумів та народів, що сприяє комунікації культур і професійному зростанню та вдосконаленню знань студентів. Володіння іноземними мовами сприяє процесу розширення світогляду особистості студента, активізації культурного освоєння світу, розуміння інших соціумів та народів, що сприяє комунікації культур і професійному зростанню та вдосконаленню знань студентів.

Впровадження культурологічного підходу сприяє формуванню ПКК студентів. Формування полікультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови сприятиме їхньому ефективному функціонуванню в культурному розмаїтті навчального та професійного середовища. Окрім високого професійного рівня, сучасні фахівці повинні мати достатньо високий рівень полікультурної компетентності [2].

Формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців необхідної для здійснення професійної діяльності у майбутньому, можна віднести до найбільш актуальних завдань професійної педагогіки, оскільки рівень їх підготовки має бути достатньо високим. Полікультурна компетентність не тільки необхідна їм у подальшій кар’єрі. Майбутні фахівці під час полікультурної комунікації застосовують знання, набуті під час вивчення іноземної мови завдяки вилученню з пам'яті відповідних мовленнєвих одиниць. Формування полікультурної компетентності як ядра професійної компетентності майбутніх фахівців виступає найважливішим педагогічним завданням в процесі їхньої підготовки у вищих навчальних закладах.

В системі професійної освіти в становленні навчальної мотивації найважливішу роль відіграють пізнавальні інтереси і мотиви професійної діяльності. Оскільки іншомовна компетентність трактується в контексті професіоналізму, то доцільно розглядати питання формування мотиваційної основи розвитку компетентності в області іноземних мов з точки зору ролі професійної мотивації у формуванні мотивації навчання.

Домінуючий вплив на ставлення до навчальних дисциплін надають професійні мотиви. Студенти, які мають яскраво виражені професійні мотиви навчальної діяльності, оцінюють важливість предметів і інтерес до них значно вище, ніж ті, хто не прагне стати хорошим фахівцем і придбати необхідні глибокі знання [3].

У психолого-педагогічній літературі при розгляді процесу формування і розвитку професіоналізму використовуються два поняття: компетентність і компетенція. Компетентність і компетенція є взаємодоповнюючими і взаємообумовленими поняттями: компетентна людина, що не володіє компетенції, не може в повній мірі і в соціально-значущих аспектах її реалізувати [1].

Для успішного формування професійної мобільності необхідно виділити особистісні характеристики, що забезпечують мобільність людини. До їх числа відносяться активність, комунікативність, креативність, гнучкість, адаптивність. Поняттю «професійна мобільність» властива категорія адаптації, а саме готовність до професійної діяльності, готовність до прийняття системи цінностей, характерних для даного прошарку суспільства.

Академічна мобільність збільшує шанси людини на професійну реалізацію, а також підвищує якість трудових ресурсів національної економіки, відповідає на виклики глобального освітнього простору, жорстку конкуренцію на ринку освітніх послуг.

Володіння іноземними мовами сприяє процесу розширення світогляду особистості студента, активізації культурного освоєння світу, розуміння інших соціумів та народів, що сприяє комунікації культур і професійному зростанню та вдосконаленню знань студентів.

Список використаних джерел

1. Рудик П. А. Мотивы поведения деятельности. – Москва, 1988. – 136 с.
2. Сайтарли І.А. Культура міжособистісних стосунків: навч. посібн. – Київ: Академвидав, 2007. – 240 с.
3. Яричев Н. У. Полікультурне освітнє середовище як елемент формування толерантності студента // Педагогіка вищої школи. –2016.–№1.–С. 30–33.
4. Ilan Alon, James M. Higgins. Global leadership success through emotional and cultural intelligence. – Business horizons: Kelly school of business, Indiana University. – 2005. – P. 502–512.

М.А. Раковська,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Неодмінним складником структури професійної підготовки майбутнього вчителя постає його аксіологічна культура. Процес ознайомлення студентів із культурними цінностями передбачає наявність у педагога таких особистісних рис, як: вияв активності й ініціативи, гармонійне поєднання внутрішніх сил і соціокультурного оточення, що сприятиме саморозвитку людини та формуванню універсальних культуротворчих здібностей, а також образного мислення.

Серед структурних компонентів аксіологічної культури майбутнього вчителя Ю. Соловйова виокремлює:

- мотиваційний компонент, що означений аксіологічною спрямованістю особистості, мотиваційно-ціннісним ставленням майбутнього вчителя до професійної діяльності, потребою самовдосконалення та саморозвитку;
- емоційно-оцінний компонент відображає емоційне ставлення студентів до певних явищ, предметів, подій і сприяє переходу знань у «внутрішні особистісні структури»;
- процесуальний компонент окреслює основні види діяльності майбутнього вчителя, що обов’язково мають відзначатися спрямованістю на використання знань про цінності для досягнення поставлених цілей і задоволення потреб. [5, с. 130–133]

Для вчителя-словесника досить важливим є те, щоб освітній процес не базувався лише на комунікаційному складникові. Крім того, вчитель не завжди спроможний транслювати цінності, притаманні йому самому. Його основне завдання полягає у створенні умов для введення студентів в ціннісну культуру суспільства. Його цінності та смисл мусять виступати «ядром» діалогічної взаємодії, в умовах якої педагог повинен створювати у свідомості учнів емоційно-ціннісне напруження, що дасть змогу зрозуміти сутність культури, сприятиме набуттю особистісних смислів і цінностей.

Під час аналізу специфічних підходів до створення системи професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови з’ясовано, що одна з основних аксіологічних констант у цьому процесі – це духовний розвиток педагога. Саме він продукує систему вищих потреб, інтересів, стимулів, смислів, установок і ціннісних орієнтацій, через які майбутній учитель виявляє своє ставлення до навколишньої дійсності та до самого себе. Останнє передбачає самовдосконалення педагога, готовність до якого розглядають саме через призму мотиваційно-ціннісного компонента. Мотивація, основою

якої виступають цінності професійного самовизначення, самовдосконалення, кар'єрного зростання та духовного розвитку і збагачення, детермінує зміст, характер і спрямованість професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов. Внутрішня мотивація, як справедливо зазначає Т. Вайніленко, базована на мотивах особистісно-професійного розвитку (покращення власної професійної діяльності, досягнення максимально повної творчої самореалізації у професії), є більш продуктивною, ніж зовнішня («Я повинен займатися самовдосконаленням), і представлена доволі прагматичними соціальними мотивами [1, с. 5–6].

З огляду на вищевикладене постає очевидним, що для вивчення цінностей іншої культури засобами іншомовної комунікації студент повинен мати потужний аксіологічно-пізнаннєвий базис, сформований під час навчання у школі. Підґрунтям означеного базису має слугувати передусім знання й інтеріоризація цінностей історичних, народознавчих, культурно-побутових, соціально та професійно-значущих власної держави та держави (для майбутніх іноземних філологів), мову та культуру якої він вивчатиме. Втім, для того, щоб навчати інших вмінню налагоджувати міжкультурний діалог, як справедливо зауважує К. Міхулка, вчитель сам повинен досконало знати матеріал.

Стосовно підготовки вчителя іноземної мови обов'язково слід підкреслити спостережені у нефілологічних програмах значні відмінності щодо структури спеціальностей, загальної кількості годин, годин, передбачених на практичне вивчення іноземної мови, обов'язковості або факультативності годин так званого педагогічного блоку, що «відповідає» за практично-вчительську підготовку, часу та кількості педагогічних практик.

Список використаних джерел

1. Вайноленко Т.В. Діагностика готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення: метод. рекоменд. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – С. 5–6.
2. Василюк А. Альтернативні типології освітніх реформ / А. Василюк // Порівняльно-педагогічні студії. – 2010. – № 3–4. – С. 161–167.
3. Высочина Т. М. Принципы формирования профессионально-значимых ценностных ориентаций будущих учителей / Т. М. Высочина // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: зб. Статей : Вип. 14. Ч. 1. – Ялта : РВВ КГУ, 2007. – С. 230–233.
4. Педагогическая психология : учебник / под ред. Н. Б. Евтуха, Ю. В. Пелеха, М. С. Яницкого. – Ровно: Фирма «Ассоль», 2014. – 287 с.
5. Соловйова Ю. О. Структурні компоненти аксіологічної культури майбутнього вчителя / Ю. О. Соловйова // Педагогіка та психологія. зб. наук. праць. – Харків, 2004. – Вип. 26. – С. 130–133.
6. Пелех Ю.В. Ціннісно-смисловий концепт професійної підготовки майбутнього педагога: монографія / Ю.В. Пелех; за ред. М.Б. Євтуха. – Рівне : Тетіс, 2009. – 400 с.
7. Словник-довідник з професійної педагогіки / [ред.-упоряд. А. В. Семенова]. – Одеса : Пальміра, 2006. – 272 с.

І.І. Романов,
старший викладач кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ

ЗМІСТ ВИВЧАЮЧОГО ЧИТАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ

В сучасному світі знання іноземної мови є невід'ємною частиною діяльності фахівця в будь-якій сфері, зокрема в правничій. На нашу думку, читання є таким же важливим видом мовленнєвої діяльності, як й усне монологічне та діалогічне мовлення. Вміння читати іноземною мовою дає можливість фахівцю не тільки задовольняти власні потреби, але й розширяти свої професійні знання: ознайомлюватись із іноземною літературою з фаху, розширяти свої практичні знання, вдосконалювати своє усне мовлення, розширювати знання лексичних одиниць, як загальних так і фахово-орієнтованих, тощо.

Читання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності й воно базується на сприйнятті та розумінні письмового тексту, а компетентність у читанні – це здатність читати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах опосередкованого спілкування [1].

Слід пригадати, що головною метою читання є отримання інформації та її аналіз, тому звідси й випливають різні види читання. Згідно класифікації видів читання (за Фоломкіною С.К.) існує три види читання: ознайомлювальне читання; вибіркове або переглядове читання та вивчаюче читання [1]. Ми хочемо зосередити нашу увагу на вивчаючому читанні, тобто читанні тексту з його повним розумінням, оскільки в нашому дослідженні мова піде про майбутніх правознавців, а саме майбутніх експертів для підрозділів техніко-криміналістичного забезпечення. Вивчаюче читання має на меті повне та чітке розуміння інформації та її осмислення. Першочерговим завданням при вивчаючому читанні, яке ставиться перед курсантами є засвоєння саме матеріалу поданого в тексті, а вже потім, наприклад, лексичних одиниць. Існує чіткий взаємозв'язок тем з іноземної мови із іншими дисциплінами, зокрема кримінальним правом, оперативно-розшуковою діяльністю, криміналістикою, тому паралельно із засвоєнням іншомовних фахових лексичних одиниць відбувається й набуття нових знань із фаху. Серед яскравих прикладів тематики текстів для вивчаючого читання можуть бути такі: «Examination of a crime scene», «Videotaping the crime scene», «Crime scene sketching», «Search patterns» та інші.

Для даного виду читання використовуємо напівавтентичні чи адаптовані тексти пізнавального характеру, що є невеликі за обсягом та

несуть в собі фактичний матеріал. Через обмеженість часу заняття у процесі роботи з текстом в режимі вивчаючого читання необхідно навчити курсантів виконувати певні дії:

– прогнозувати зміст за заголовком;

– розуміти або здогадуватися про значення лексичних одиниць та граматичних структур;

– визначати головні смислові частини тексту;

– користуватися у процесі читання наявним коментарем, виносками, словником, довідниками;

– зіставляти здобуту інформацію зі своїм досвідом;

– оцінити інформацію, висловити свою думку про неї;

– передати почерпнуті з тексту відомості іншим;

– коментувати окремі факти [2].

Таким чином, даний вид читання є особливо цікавим для курсантів, оскільки вони співвідносять інформацію отриману на інших дисциплінах із тою, що в тексті, а також оцінюють та порівнюють її вже на основі певного власного практичного досвіду.

Важливим етапом після прочитання та обговорення тексту є післятекстовий етап роботи з ним. При вивчаючому читанні перевіряються вміння повно й точно зрозуміти як основну, так і другорядну інформацію, вміння інтерпретувати думки, висновки і ставлення автора тексту до викладених подій. Серед вправ, які найкраще дозволяють перевірити розуміння прочитаного тексту є: різноманітні тести (множинного, альтернативного чи перехресного вибору); підтвердження чи спростування тверджень; вправи на завершення, підстановку чи перефразування речень.

Підводячи підсумки, хочемо зазначити, що вивчаюче читання є гарним та ефективним видом читання при формуванні іншомовної компетентності в читанні, особливо із курсантами старших курсів. Такий вид читання не тільки дає можливість отримати нові знання, чітку інформацію з проблематики та оцінити й обговорити дану інформацію, але й стимулює когнітивні процеси суб'єктів навчання.

Список використаних джерел

1. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика // Київ, 2013. – 590 с.
2. Основні методичні прийоми навчання вивчаючому читанню. URL: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Philologia/1_121660.doc.htm
3. Навчання вивчаючого читання. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38266
4. Формування іншомовної компетенції у читанні. URL: https://studfile.net/preview/5081078/page:8/

Ю.М. Сурдул,
студентка фізико-математичного факультету Державного закладу
«Південноукраїнський державний національного університет імені К.Д. Ушинського»
науковий керівник: ***Т.С. Совкова,***
кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики Державного закладу
«Південноукраїнський державний національного університет імені К.Д. Ушинського»

ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ВІДЕОЗАПИСУ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ФІЗИКИ

Дидактичний принцип наочності сьогодні педагоги розглядають не тільки як процес почуттєвого відображення дійсності в навчанні, але і як вивчення навчального матеріалу на основі наочного приладдя. Наочність здійснюється у відповідності не тільки з потребою навчального процесу, але і з обліком реальних матеріально-технічних можливостей. Розширення дидактичного забезпечення за рахунок широкого проникнення в життя сучасної людини засобів мультимедіа приводить до зміни вимог до наочних засобів навчання, подальшого уточнення розуміння наочності.

Методика мультимедіа є сучасною комп'ютерно-інформаційною технологією, що забезпечує можливість об'єднувати в одній комп'ютерній програмі анімацію, звук, текст, графічне зображення та відео. Можливість монтажу відеозапису дозволяє будувати відеоряд відповідно до мети і змісту конкретного уроку, педагогічним і методичним задумами вчителя; відібрати і показати найбільш виразні фрагменти.

Викладання з демонстраційно-моделюючими програмними засобами, які можуть використовуватися на будь-яких етапах уроку, повинно бути спрямоване на те, щоб не давати готових відповідей, а націлювати учнів на творчий пошук, формування власної думки, на забезпечення «інтелектуальної наочності», дефіцит якої відчувається у зв'язку з перенасиченістю «нефільтрованих» інформаційних потоків, що обрушуються на школярів з екранів моніторів персональних комп'ютерів. Найбільші дидактичні можливості в розглянутому напрямку мають навчальні комплекси, що сполучать відеозаписуючу, відтворюючу техніку і комп'ютер. Застосування таких комплексів у навчанні фізиці дає можливість користувачу варіювати параметри і режими роботи навчальної моделі, створює умови для організації навчальної діяльності учнів з дослідження фізичних явищ і процесів у діалоговому режимі [1, 59].

Значну роль у навчанні фізики в школі відігрівають екранно-звукові засоби (ЕЗЗ). Сполучення ЕЗЗ з натурними демонстраційними дослідами, лабораторно-практичними роботами, роботами фізичного практикуму сприяє посиленню виразності, наочності, емоційності сприйняття школярами досліджуваних явищ при постановці дослідів, дозволяє створити

необхідні умови для аналізу явища, вивчення механізму експерименту, що вже був поставлений у класі, при його відтворенні на екрані. Наприклад, постановка демонстраційних досвідів з кінематики разом з показом їхнього відеозапису на екрані дозволяє створити необхідні умови для оперативної організації на уроці навчально-пізнавальної діяльності школярів з якісним й кількісним аналізом швидкопротікаючих механічних процесів. Вибір того чи іншого варіанта сполучення навчального фізичного експерименту і його демонстрація на екрані визначаються як особливостями придбання знань учнями, формування в них умінь і навичок, так і можливістю реалізації одного з основних дидактичних принципів наочності навчання.

Для перевірки ефективності застосування навчального відеозапису в шкільному курсі фізики при проходженні педагогічної практики в 10-х класах ЗОНІ №38 Одеської міської ради м. Одеса нами були проведені експериментальний і контрольний уроки з теми «Молекулярна фізика. Термодинаміка». Тип кожного уроку – повторення знань, умінь і навичок. Навчальною метою проведення уроків була систематизація й узагальнення знань, умінь і навичок учнів по молекулярній фізиці і термодинаміці.

Експериментальні уроки проводилися з застосуванням навчального відеозапису – фрагментів навчального відеофільму «Дифузія і її застосування». Так, в експериментальному класі були продемонстровані мультиплікаційні кадри будівлі газів, рідин і твердих тіл, броуновскький рух, газах, рідинах і твердих тілах, дифузія в природі, техніку, побуті. У контрольному класі по цьому ж навчальному матеріалі проводилася бесіда без демонстрації фрагментів відеофільму.

На заключному етапі експерименту було проведено контрольні роботи, які були однаковими для всіх учнів і в експериментальному, і в контрольному класах. Результати перевірки приведені у таблиці 1.

Клас	Кількість учнів			Успішність виконання													
	всього	Х	Д	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Середній бал	Якість знань, %
10–А контр.	29	14	15	-	-	4	4	7	8	1	3	1	1	-	-	7,45	79
10–Б експер.	39	15	15	-	-	5	4	8	8	2	2	1	-	-	-	7,73	83

Результати проведеного експерименту підтвердили висунуті в гіпотезі нашого дослідження припущення про те, що застосування навчального відеозапису в шкільному курсі фізики дозволяє підвищити рівень і якість знань учнів, що приводить до підвищення ефективності навчання фізиці в цілому.

Список використаних джерел

1. Мультимедійні технології та засоби навчання : навчальний посібник / А.М. Гуржій, Р.С. Гуревич, Л.Л. Коношевський, О.Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А.М. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 556 с.

К.І. Тимченко,
студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Ключові слова: студенти, університет, академічна мобільність, європейський освітній простір, кредит ESTS, моніторинг якості освіти, рейтинг університету.

Постановка проблеми. Загальновизнаним є важливість та актуальність вивчення академічної мобільності, адже щодалі даний процес набуває більшої популяризації. Зокрема це пов'язано із активним формування єдиного освітнього простору.

Основною метою академічної мобільності можна визнати те, що знання й освіта в цілому, мають бути транскордонним та транснаціональним явищем. Й даний процес не має мати далеких часових рамок у майбутньому, а вже повинен бути реалізованим зараз.

Окрім того, академічна мобільність є ключовим фактором впровадження технологій Болонського процесу, який передбачає реформування організаційно-методичної системи управління вищої освіти з метою досягнення загальнодержавних цілей освітньої політики.

Метою статті є дослідження найбільш значущі тенденції розвитку академічної мобільності студентів, котрі є характерними для освітніх просторів світу, зокрема Європи; аналіз причини активізації академічної мобільності.

Виклад основного матеріалу. За визначенням ЮНЕСКО: « Академічна мобільність передбачає період навчання, викладання та/або дослідження в країні іншої, ніж країна місця проживання студентського або академічного персоналу. Цей період повинен мати обмежену тривалість, передбачається, що студент/співробітник повертається до рідної країни після завершення визначеного періоду» [1].

Аналіз літератури вітчизняних та зарубіжних науковців свідчить, що світова наукова спільнота активно наголошує над вивчення процесу академічної мобільності, як ключового фактору забезпечення якості освіти. Зокрема О. І. Шнирков, І. О. Мінгазутдінов, С. А. Шмельова наголошують над важливістю питань співробітництва університетів із зарубіжними організаціями, фондами, грантодавцями. А С. Маргінсон, Дж. Найт, У. Тайхлер

вивчають тенденції та перспективи розвитку академічної мобільності в різних регіонах світу.

Вивчивши фахову літературу, можна трактувати поняття «академічна мобільність» наступним чином – це процес неперервного здобування освіти студентом за вибраною спеціальністю, незалежно від місця навчання в даний момент.

У більшості праць, за формами мобільності розрізнюють: індивідуальну мобільність (мобільність студентів чи професорсько-викладацького складу в освітніх цілях «*lifelong learning*»); мобільність освітніх програм і університетська мобільність (формування нових міжнародних стандартів освітніх програм); інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру та освітніх стандартів; університетське партнерство: створення стратегічних освітніх альянсів [4].

Необхідно зазначити, що основними видами академічної мобільності є: зовнішня академічна мобільність – навчання, включаючи проходження практик, студентів вищих навчальних закладів України у вищих навчальних закладах за кордоном протягом певного періоду; внутрішня академічна мобільність – навчання, включаючи проходження практик, студентів вищих навчальних закладів України в інших вищих навчальних закладах України протягом певного періоду. Інша когорта науковців описують вертикальну мобільність (академічна міграція) – повне навчання студента на ступінь у зарубіжному вищому навчальному закладі. Горизонтальна мобільність – навчання студента у зарубіжному вищому навчальному закладі протягом обмеженого періоду (семестру, навчального року). Зворотна мобільність – переміщення іноземних громадян з освітніми та дослідницькими цілями в свою країну [5].

Процес академічної мобільність є однією з ключових сторін процесу інтеграції українських вищих навчальних закладів, в міжнародний освітній простір. Зрозуміло, що перебіг інтеграції має складну структуру та є багатоплановим, зокрема важливим є обміну науково-культурним потенціалом, ресурсами, технологіями навчання. Академічна мобільність є важливою для особистісного і професійного розвитку людини, оскільки становить її в умови аналізу й вирішення життєвих ситуацій з позицій власної та іншої культури. Це сприяє розвитку інтелектуальної гнучкості особистості, яка проявляється в: здатності мислити в порівняльному аспекті; вмінню обирати шляхи взаємодії з урахуванням особливостей іншої культури; готовності по міжкультурної комунікації; поглиблює знання про іншу культуру тощо.

Реалізації ідеї академічної мобільності студентів ЗВО сприяють деякі положення Болонської декларації:

•студенти Європи мають потребу і право на навчання для здобуття ступенів, що визнаються в Європі, а не тільки в країнах (регіоні), де їх здобуто;

•головною відповідальністю навчальних закладів є гарантування того, що вони роблять усе можливе для надання високого рівня кваліфікації своїм студентам [7].

Для підвищення конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти та підвищення мобільності студентів були означені такі завдання:

1) створення системи кваліфікаційних ступенів вищої освіти (дворівнева система «бакалавр-магістр»);

2) створення системи накопичення та переведення залікових одиниць або «кредитів», які даватимуть змогу продовжувати навчання в іншій країні;

3) співробітництво в галузі управління якістю;

4) створення європейського стандарту вищої освіти;

5) мобільність студентів, викладачів, дослідників [6].

Відомо, що головним аспектом навчання є мотивація. Серед провідних аспектів підвищення бажання українських студентів брати участь у міжнародній академічній мобільності можна зазначити:

•можливість отримання подвійного диплома;

•вивчення окремих дисциплін у провідних наукових та навчальних школах ;

• доступ до наукових бібліотек провідних наукових центрів;

•випробування себе на предмет адаптаційних можливостей до новітніх підходів до навчання, наукового пошуку, спілкування з іноземними студентами;

• можливість отримання подальшого навчання та роботи в країнах ЄС.

Відзначено, що феномен зростання академічної мобільності пояснюється багатьма взаємопов'язаними чинниками – політичними, економічними, демографічними, соціальними дивідендами, які отримують країни, їхні інституції, суспільство, конкретний індивід.

Висновок. Академічна мобільність є ключовою складовою Болонського процесу – процесу формування єдиного європейського освітнього і наукового простору, завдяки йому щорічно на наукові конференції, семінари, стажування, навчання за різними програмами виїжджають мільйони людей. Такий вид мобільності збагачує національні культури і збільшує освітній і професійний досвід її учасників, являє собою істотний фактор системних змін через безпосереднє поширення досвіду.

Сучасні студенти мають багато важелів щодо пошуку себе як у навчальному, так і в науковому аспектах, у закордонних університетах, так і в наукових школах. Важливо, щоб їхнє прагнення було дійсно реалізоване та набуло розповсюдження у студентському середовищі.

Список використаних джерел

1. Болонський процес і вища освіта України: [навч.-метод. посібн.] / Н. М. Мирончук, М. В. Левківський. – Житомир, 2010. – 152 с.
2. Вища освіта України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/58/
3. Згуровський М. З. Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на європейському просторі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://www.idn.polynet.lviv.ua.
4. Здіорук С.І. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науковоосвітній простір. Аналітична записка [Електронний ресурс] / С.І. Здіорук, І.В. Богачевська. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1421/
5. Лужкова О. О. Формування морально-естетичного ідеалу студентів як важлива складова інженерної освіти [Електронний ресурс] / О. О. Лужкова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. праць. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apdup/2010_1/2_225-229.pdf
6. Наказ МОН України № 635 від 29.05.2013 щодо затвердження Примірного положення про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: www.mon.gov.ua
7. Сагинова О. В. Интернационализация высшего образования как фактор конкурентоспособности [Електронний ресурс] / О. В. Сагинова. – Режим доступу : http://www.marketologi.ru

Юй Фей,
кандидат педагогічних наук, доцент
Інститут мистецтв Тонгренського університету (Китай)
余飞
教育学博士，副教授，硕士生导师
铜仁学院艺术学院（中国）

МУЗИЧНІ УПОДОБАННЯ МОЛОДІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ[1]

XXI століття принесло величезні зміни в культурну реальність Китаю. Під впливом різних типів глобальних, соціальних і політичних процесів, а також внаслідок появи нових інформаційних технологій, змінився образ наших міст, сіл та способу життя людей.

Найважливішим елементом нової моделі музичної освіти є підготовка вчителів, які б розуміли свою місію. Сьогодні недостатньо навчити дітей пісні, умінням розповідати про композитора чи виконувати національні танці. Недостатньо навіть на основі сучасних активізуючих методів

[1]基金项目：本文系铜仁学院学科建设与研究生教育专项项目“基于核心素养培育的学校音乐教育发展研究(tyxkxm［2018］06号)研究成果。

навчання проводити уроки на теми популярної музики, щоб справді зацікавити дітей та скерувати їх у напрямок музичної освіти. І справа не в тому, що молодому поколінню потрібні сильніші стимули та адреналін, щоб відчути задоволення. Молодь потребує задоволення від власного особистого успіху, а це може дати лише самостійно здобутий досвід. Тому в даний час видається виправданим винятковий інтерес у молодіжному середовищі до вокальної кар'єри, що ми можемо спостерігати у багатьох телевізійних програмах.

Не зменшуючи ролі таких програм, наше завдання є, однак, чимось іншим. Ми повинні розповісти молодим людям про справжні цінності та можливостях участі у культурному житті кожного, незалежно від музичних здібностей. Ми повинні вести молодь по шляху набуття знань та навичок, але насамперед – повноцінного сталого розвитку.

Однак, щоб активізувати, скерувати молодих людей, треба бути не лише вчителем, а й музичним аніматором. Організовувати шкільне життя, планувати позакласні заходи таким чином, щоб відповідати реальним інтересам дітей, щоб їх діяльність у різноманітних творчих колективах, гуртках комп'ютерних композиторів, на індивідуальних музичних заняттях вела до успіху, оскільки тільки індивідуальний успіх (а також і у команді) приваблює молодь. Тут немає місця наріканням, що діти не хочуть, директор не розуміє, не вистачає годин. Професія вчителя музики – це місія, яка полягає в тому, щоб відкрити молодим людям магію музики, а через це й їх самих – особисто й індивідуально.

Учитель, по-перше, повинен чесно навчати тому, чого він повинен навчати, щоб через музичні заняття формувати музичну культуру учня крок за кроком, а отже, відповідно і його музичні потреби та мотивацію до контакту з музикою.

По-друге, учитель повинен поглиблювати свої знання про широкий вплив музики на різні сфери особистості учня, щоб контролювати адекватність його розвитку засобами музичного мистецтва.

По-третє, учитель повинен пам'ятати про інтегральний, цілісний розвиток учня, незалежно від проведених музичних занять, особливо це стосується вольових та моральних цінностей, що вимагає від учителя адекватних знань та величезної педагогічної обізнаності. Майбутній учитель у процесі фахової підготовки повинен оволодіти уміннями відступати від схематичних підходів до музичної освіти. Його креативність у діяльності та мисленні повинна мати на меті всебічний розвиток учня. Разом зі світом, що змінюється, відбуваються зміни і у методах навчання, їхня індивідуалізація, а відтак, щоб не відставати від учнів, учитель повинен працювати над власним розвитком *non stop*.

Широке коло можливостей можуть запропонувати молодим людям лише вчителі найвищого рівня. Найбільших змін вимагають, не зменшуючи ролі професійної підготовки, передусім завдання вищої школи щодо підготовки аніматорів музичного життя: фахівців, які оживляють розум, запалюють бажання займатися музичним мистецтвом, хто є взірцем, до якого прагне кожна молода людина тощо.

Загальний доступ через Інтернет до музичного мистецтва в найкращому виконанні, призводить до того, що молодь стає більш вимогливішою, не хоче чекати коли вчитель навчиться. Він повинен здивувати їх своїм професіоналізмом, але перш за все захопленістю. Він повинен здивувати учнів і таким чином довести, що наука музики вимагає величезної праці, вправ, терпіння та смирення. У результаті стає можливим розвиток власної особистості, повне самопізнання, усвідомлення власних потреб та можливості знаходження своєї ролі в сучасному світі.

Одним із завдань нашого проекту було дослідити музичні інтереси молоді та роль школи у процесі натхнення та розвитку цих інтересів. У цьому контексті нас цікавили думки учнів щодо дисципліни «Музичне мистецтво» у школах, її легітимність, ефективність та привабливість. Дослідницькі питання також стосувалися питань, пов'язаних із сподіваннями молодих людей щодо змісту програми, способів її реалізації, а також учителів музичного мистецтва. Особливо цікавим у цьому відношенні були також пропозиції, які вносили опитувані щодо широкого розуміння галузі музичної освіти.

Висловлювання опитуваних учнів чітко показують, що всіх їх цікавить музика. Звичайно, цей інтерес проявляється у різних учнів дещо по-різному і має різну інтенсивність, але факт полягає в тому, що музика відіграє важливу роль у їхньому повсякденному житті: «Я не уявляю свого життя без музики ... Під музику я вчусь, відпочиваю, вживаю їжу, прибираю і навіть сплю ...». Інший респондент зазначає, що музика присутня у його житті стільки, скільки себе пам’ятає: «Я думаю, я завжди слухав музику, моя сестра заразила мене цим, вона зараз вже не має часу на це, оскільки почала працювати, але коли вона була молодшою, у нашій кімнаті завжди щось грало ...без перерви». «Я постійно слухаю музику, головним чином по телефону – по дорозі до школи та повертаючись додому, часто на перервах, на велосипеді, в автобусі ... Однак найбільше мені подобається слухати музику, коли я засинаю, для мене це такий від’їзд у країну мрій – одкровення». «Моя мати постійно говорить мені, що це, безумовно, відволікає мене, що я не можу зосередитися і що така наука – це не наука. Для мене, однак, це не проблема, я можу не звертати на це уваги, і думаю, що я роблю це досить ефективно, тому що у мене досить хороші оцінки. ...

Насправді я звик до того, що щось постійно звучить у мене у вухах. Повна тиша для мене нестерпна».

Учнів також питали, чи знають вони людей, які не цікавляться музикою, на що вони здебільшого відповіли, що такі люди трапляються в їхньому середовищі, але це досить поодинокі випадки.

Звичайно не дивно, що молодь слухає лише зрозумілу їм розважальну музику. Тут панує рок у різних його різновидах та попса. На запитання про інші музичні стилі, молодь лише посміхалася або бентежилася. Для них музика - це лише те, що вони знають і люблять: «Інша музика мене не захоплює, я не слухаю її, бо мені це здається чимось мертвим ... У ній немає ні життя, ні енергії». Інший респондент, здається, підтверджує те, що сказали інші: «Це наша музика. Ми відчуваємо, що вона заряджає нас енергією, вона нам потрібна, тому що вона розповідає про нас і про наші справи ...».

Досвід молоді, пов'язаний із шкільним предметом «Музика», звичайно різноманітний і залежить, головним чином, від учителя. У більшості випадків оцінки опитаних учнів доволі негативні та вказують на те, наскільки далека їхня зустріч зі світом музики під час навчання у школі, наскільки не відповідає їх очікуванням та ідеям. Як зазначали респонденти, твори, запропоновані вчителями для слухання, не відповідали їхнім смакам чи почуттям: «Ми не могли цього слухати. Спочатку учитель спробував зіграти якусь класику для нас, симфонію чи щось таке, але ми цього повністю не розуміли ... Він сказав, що має таку програму і кінець. Ми домовились, що він буде грати це на нас, а ми будемо в цей час спокійно сидіти і не розмовляти. Він був тоді задоволений ... так само і ми».

У ході опитування були отримані досить критичні відповіді на питання щодо музичних занять, але учні не хотіли б скасовувати їх з плану. Однак респонденти постулювали далекосяжні зміни як у змісті програми, так і у перебігу уроку: «Було б набагато краще, якби ми більше часу присвячували музиці популярній, яку ми слухаємо і любимо. Це теж музика, і ми не розуміємо, чому так мало часу відводиться для неї на уроках». «Так, ми слухаємо популярну музику, але, на мою думку, ця музика була популярною 50 років тому. Що з того, що учитель ставить для слухання джазові пісні ... Можливо, це цікаво, але він не пояснив нам, про що йдеться у цій музиці ... Для мене це просто хаос і шум ... У всякому разі про іншу музику теж не багато чого знаю... ми учили біографії композиторів, писали ноти, вчили ритмічні вправи, але я не знаю, як це може мені знадобитися, бути корисним ... Я і так уже нічого не пам'ятаю». «Ми хотіли б слухати гарну музику на цих уроках, говорити про неї, про те, чому це добре для нас і що це означає ... Можливо, варто розділити клас на групи, як це зробили на інформатиці, щоб ми могли навчитися трохи грати, хоч б прості речі; відомо, що у великій групі цього не можна зробити ... У музичному класі немає ні гідного

аудіотехнічного обладнання, ні пристойних записів, не кажучи вже про інструменти, а фортепіано замкнене на ключ. Можливо, учитель спеціально закрив його, щоб ми не просили його заграти нам щось, бо ходять чутки, що він не може ...».

У підсумку зазначимо, що звичайно, не можна зупинитися лише на критичному діагнозі музичного виховання у школах. Звичайно, важко знайти панацею від усіх негараздів, пов'язаних з якістю навчання на уроках музики, успіх якого залежить від багатьох чинників: законодавчих, фінансових, організаційних і, відомо, від належної підготовки вчителів музики. Однак здається, що варто докласти зусиль, щоб достукатися до молодих сердець: з музикою та через музику, яка може бути сферою своєрідної зустрічі та творчого діалогу між вчителями та учнями, батьками та дітьми.

УДК 811.1181-373.611

А.І. Яценко,
студентка факультету іноземних мов
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського
науковий керівник: ***О.М. Трубіцина,***
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології та МВІМ
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Загальна гуманітарна спрямованість освітніх процесів вимагає від сучасного педагога зосередити свою увагу на формуванні ціннісної сфери студентів, що вирішується в сучасній освітній системі засобами творчих методів навчання й виховання. Вивчення цього питання полягає в методологічному обґрунтуванні необхідності впровадження інтерактивних технологій у навчально-виховний процес. Для вирішення проблеми, яка покладена в основу проекту, студенти мають оволодіти певними інтелектуальними, творчими та комунікативними вміннями, що здійснюється, зрозуміло, в цілісній системі навчання в школі та ЗВО.

Вітчизняними і зарубіжними дослідниками показані великі можливості та переваги методу проектів у досягненні якісно нового рівня навчання та виховання учнів і студентів (Є.М. Бахтіярова, Т.Є. Бацаєва, В.К. Борисов, Т.В. Ворошилова, В.В. Гузеєв, Н.М. КовальМ. Wicks та ін.), у тому числі при навчанні іноземної мови (Е.Г. Арванітопуло, Є.М. Борисова, М.Ю Бухаркіна, А.А. Василенко, Л.П. Голованчук, С.Є. Гридюшко, K. Wilson та ін.).

В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання в процесі вирішення практичних завдань чи проблем, які вимагають інтеграції знань з різних предметних галузей, уміння орієнтуватись в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення. Педагогу в проекті відводиться роль координатора, експерта, додаткового джерела інформації.

Створювані проекти можуть бути різноманітними: дослідницькими, творчими, рольовими, ознайомчо-орієнтовними (інформаційними), прикладними, міжпредметними. Проекти можуть відрізнятися не тільки за типом, а й формою їх організації, їх технологічною основою: в рамках традиційних форм навчання або на основі комп'ютерних комунікацій. В останньому випадку змінюється лише основа: спосіб організації та проведення проектної діяльності. Якщо педагог приступає до реалізації таких проектів, йому слід починати з вивчення інтересів студентів та вибору тематики проектів. Необхідною також є організація зовнішньої оцінки проектів, оскільки тільки таким чином можна відстежувати їх ефективність, необхідність своєчасної корекції. Характер цієї оцінки значною мірою залежить як від типу проекту, так і від теми проекту (його змісту), умов проведення [1]. Розробляючи й упроваджуючи метод проектів, ми виходили з того, що саме вплив на емоційну сферу студента дозволяє найбільш ефективно прищеплювати загальнолюдські цінності не як набір установок, а як внутрішнє переконання студента, його світогляд. Пізнавальні процеси, які розгортаються в ході навчальної діяльності, майже завжди супроводжуються позитивними й негативними емоційними переживаннями, які виступають значимими детермінантами, що обумовлюють її успішність. У кожному пізнавальному процесі можна виділити емоційну складову [2].

Метод проектів використовувався на практичних заняттях з англійської мови у навчальній діяльності студентів факультету іноземних мов на практичних заняттях з англійської мови у межах тематичного блоку «Learning and Teaching Styles: Multiple Intelligences (MI)». Реалізація проекту дозволила активізувати самостійну роботу студентів, ознайомити їх з проектним методом роботи, навчитися оцінювати роботи інших та захищати власні роботи. В результаті роботи над проектами студенти отримали навички та компетенції: вміння працювати в команді, знаходити необхідну інформацію, планувати свою роботу, презентувати результати діяльності. Після проведення експерименту нами були розроблені наступні кінцеві продукти, які характеризувалися різноманітністю. Зокрема серед них були такі: 1) фрагмент уроку з навчання англійської мови учнів з різним рівнем множинного інтелекту (на матеріалі теми "School Life: Fears and Feelings; School Problems"), 2) анкета для визначення домінуючих типів інтелекту учнів середньої школи, 3) схема "The Teacher's MI Toolbox", яка

демонструє прийоми роботи з учнями з різним рівнем множинного інтелекту, 4) комплекс вправ, спрямований на розвиток різних типів інтелекту (Visual / Spatial, Linguistic, Intrapersonal, Interpersonal, Logical / Mathematical, Bodily / Kinesthetic, Musical, Naturalistic).

Проектна методика є однією з форм організації дослідницької пізнавальної діяльності, в якій студенти займають активну суб'єктивну позицію і яка вимагає від них високого рівня самостійності пошукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Власенко А. Становлення майбутнього учителя іноземної мови відповідно до вимог сучасності./ А. Власенко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини/ [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. – Випуск 9. – Частина 1. – С. 22–27.
2. Мудрицька І. В. Використання комп'ютерних технологій на уроках іноземної мови // Комп'ютер у шк. та сім'ї. – 2002.– №1. – С. 27–29.

Розділ 2

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

В.В. Прокопчук,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв
науковий керівник: ***Ю.Г. Легенький,***
доктор філософії, професор Київського національного університету культури і мистецтв

РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ МОУШН-ГРАФІКИ У ЖАНРІ ІСТОРИЧНОГО КІНО» (НА ПРИКЛАДІ СВІТОВИХ ХІТІВ І УКРАЇНСЬКОГО КІНО)

Ключові слова: моушн-графіка, титри, кінофільм, шрифт, історичне кіно, кіно.

Безліч кінофільмів виходять у прокат щорічно, від мультиплікації до біографічних нарисів. Кінематограф вважається ефективним і популярним засобом поширення соціальних, моральних і культурних повідомлень, він як ніяке інше середовище налагоджує емоційну і пізнавальну комунікацію. Кіно як мистецтво не просто віддзеркалює поличчя суспільства, а й відбиває саме його образ з усіма його цінностями, звичаями, надіями і страхами [3, с 4]. Цього (2019) року український кінематограф надзвичайно щедрий історичними стрічками: «Крути 1918», «Захар беркут», «Заборонений» (робоча назва «Стус»…).

Постає потреба, у виділенні власної роботи поміж інших, саме тому важливо приділяти увагу деталям, диференціювати свій продукт від ряду конкурентів за допомогою всіх можливих засобів виразності. Зокрема, одним з імовірних методів є мультимедійний-дизайн, а зокрема моушн-графіка у кінофільмі (титри, інформаційна графіка, інтро тощо).

Перший журнал, у назві якого було вжито слово «дизайн», – «Journal of Design» – був заснований у Великобританії 1849 р. У передмові до одного з перших номерів редактор Річард Редгрейв відзначав: «Дизайн має двоїсту суть: строга відповідність призначенню створюваної речі та прикраса, або орнаментація цієї корисної структури. Але більшість найчастіше пов’язує його, з оздобленням, хоча варто було б розглядати у єдності». Відповідно до цитати Річарда Редгрейва, варто розглянути дизайн титрів із обох боків, як об’єкту, що виконує певну функцію (назва кінофільму, назви студій, імена продюсерів, режисера, звукорежисера, оператора, акторів та інше…), є

підґрунтям для просування стрічки (кіномаркетингу), так і як елементу художньої виразності.

Анімаційна графіка використовує відразу три канали сприйняття інформації: зображення, текстова інформація і звук. За допомогою motion-графіки можна візуалізувати конкретні дані і абстрактні ідеї, використовуючи візуальні ефекти, аудіо, графічний дизайн і різні методи анімації. [2, с. 19] Відеоінформацію можна розбити на блоки і вести глядача через них, утримуючи його увагу і дозволяючи інформації засвоюватися поступово [1, с. 59]. Тобто окрім зчитування поданих один за одним інформаційних пластів моушн-графіки, глядач під дією такого «гіпнозу» увійде в потрібний емоційний стан, для більш тонкого сприйняття зображуваного на екрані далі.

Тож, доцільним буде розглянути елементи моушн-графіки у найкращих історичних хітах світу, відслідкувати розвиток окремих її елементів і провести аналіз сьогоденних історичних стрічок нашої Батьківщини.

Найчастішим елементом моушн-графіки у кіно є титри, а особливо у період німого кіно через їх ефективність і функціональність. За допомогою текстових вставок глядачі отримували пояснення, коментарі або читали репліки персонажів.

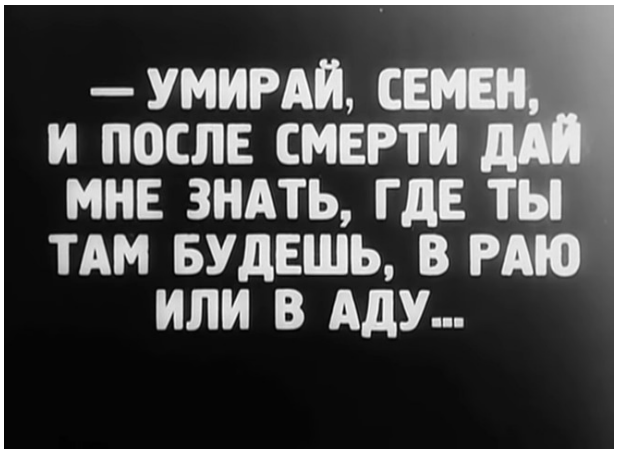

«Земля» – український радянський чорно-білий, німий художній кінофільм 1930 року, знятий режисером Олександром Довженко. За рейтингом найбільшої бази даних фільмів в Інтернеті (англ. *Internet Movie Database, IMDb*) 7,3/10. Рейтингу сайту «Кинопоиск»: 7,8/10.

Нагороди та фестивалі Venice Film Festival 1932; National Board of Review 1930 | Winner: Top Foreign Films; Melbourne International Film Festival 1952; Amsterdam International Documentary Film Festival 2010.

«Броненосець «Потьомкін» радянський чорно-білий німий історичний художній фільм 1925 року, знятий режисером Сергієм Ейзенштейном. За рейтингом найбільшої бази даних фільмів в Інтернеті (англ. *Internet Movie Database, IMDb*) 8,0/10 , касові збори $46.653, нагороди та фестивалі: визнано найкращим фільмом усіх часів на

Брюссельській універсальній міжнародній виставці 1958 року, і один із лише двох фільмів, що з'явилися на всіх опитуваннях критиків авторитетного британського журналу про кіно Sight & Sound (1952–2002).

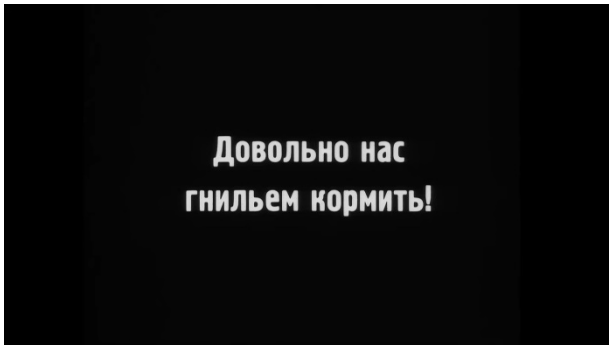

Оглядаючи елементи моушн-графіки у найкращих представників німого кіно, стає очевидно, що вони всі однотипні, являють собою суто функціональне призначення, комунікації з глядачем, зробити зображуване на екрані без звуку – зрозумілим.

Переломним моментом у розвитку моушн-графіки у кіно була стрічка «Людина із золотою рукою» (1955) Отто Пре́мінґера. Незвичайний опенінг стрічки справив фурор і поклав початок новій епосі кіновиробництва. Опенінг став частиною фільму, в якій глядач підсвідомо отримує ввідні дані про емоції і настрій кінострічки, а Сол Басс став законодавцем нового напряму в дизайні і сполучною ланкою світу графічного дизайну і великого кіно. Формування нового елемента художньої виразності у кіно, стало каталізатором експериментів над вступною частиною кінофільму- титрів. Одним із представників радянської школи кіно, є стрічка «…А зорі тут тихі» (1972), режисера Станіслава Ростоцького.

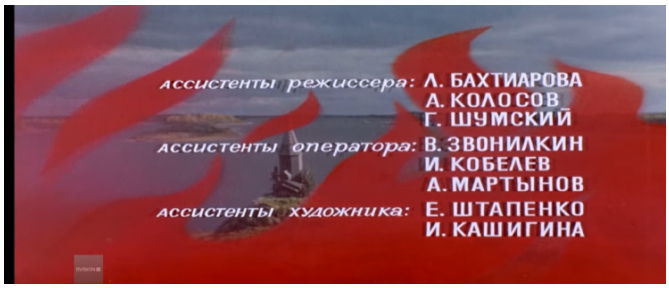

Досліджуючи задану тему, можна дійти висновку, що титри до кінофільмів розвиваються, стають виразнішими детальнішими, виходять за межі прагматичного функціонала. Дизайнери у пошуках альтернативного підходу до розробки моушн-графіки для кіно.

Блискучий представник історичного кіно, «Останній імператор» історико-біографічний художній фільм 1987 року, режиссер і сценариста Бернардо Бертолуччі. Кошторис-23 млн$. Касові збори – 43,9 млн $. Загалом фільм отримав позитивні відгуки за рейтингом найбільшої бази даних фільмів в Інтернеті (IMDb) – 7,8/10.

Слова і навіть окремі літери, оформлені певним чином, можуть викликати широкий спектр емоцій — від гніву до жадання [4, с. 28].

Яскравий приклад, елементи моушн-графіки цього кінофільму, літери лише у верхньому регістрі, назва кінострічки виконана тим же шрифтом, що і інформація про команду, але з більшим кеглем і на контрастному полотнищі. Завдяки цьому відчувається величність «Останнього імператора».

На жаль, в українському кіно, сьогодні не всі використовують інструментарій моушн-графіки. Але є приклад блискучої роботи «Захáр Бéркут» у міжнародному прокаті «The Rising Hawk» – спільний українсько-американський художній фільм 2019 року режисерів Ахтема Сеїтаблаєва та Джона Вінна, екранізація однойменної історичної повісті «Захар Беркут» Івана Франка.

На підставі зробленого дослідження, ми приходимо до висновку, що альтернативний підхід до розробки моушн-графіки у кіно важливий, швидко розвивається і потребує спеціальних досліджень тренд сучасної художньої культури, який в майбутньому буде впливати як на кіноіндустрію, так і на арт-ринок.

Список використаних джерел

1. Близнюк М. Інформаційні технології в мистецтві та дизайні: освітній аспект / М. Близнюк // Вісн. Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв : зб. наук. пр. - Харків, 2002. – Вип. 6. – С. 58–61
2. Васильєва О. Інфографічні складові motion-дизайну / О. Васильєва // Актуальні проблеми сучасного дизайну : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (20 квітня 2018 р., м. Київ) : у 2-х т. – Київ : КНУТД, 2018. – Т. 2. – С. 19–22.
3. Волошенюк О. В. Українська історія в кінофільмах: посібник для вчителя / Волошенюк О. В, Мокрогуз О.П., Новікова Л. Є., Тримбач С. В, Черков Г. А. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф.— Київ : ЦВП, АУП, 2018. — 57 с.
4. Мурашко М. В. Шрифт, як виразний засіб передачі інформації у відео-рекламі / М. В. Мурашко // Вісн. Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв : зб. наук. пр. — Харків, 2015.—Вип. 5.—С. 26–35.

Розділ 3

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО. ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ. ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ФІЛОЛОГІЯ

УДК 327-055.1(437.1) + 94 (437.1)

С.В. Варгатюк,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин
та суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів та природокористування України

ПЕРЕГОВОРИ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ДИРЕКТОРІЇ УНР З ЧІЛЬНИКАМИ АНТАНТСЬКОГО КОМАНДУВАННЯ В БІРЗУЛІ

Мета дослідження: вивчити діяльність українських дипломатів часів Директорії УНР у справі налагодження відносин з представниками антантського штабу на півдні України. Проаналізувати наслідки перших дипломатичних контактів делегацій від УНР з командуванням франко-грецького десанту, що зайняв південну частину території України між Дністром і Бугом по лінії Тирасполь-Бірзула-Вознесенське.

Застосовані методи: порівняльний аналіз, історизм.

Основні одержані висновки: під час переговорного процесу антантський штаб запровадив щодо України тактику політичного шантажу, маючи надію, що невдачі на оборонному фронті примусять українців прийняти важкі умови французького протекторату, під яким Україна перетворювалася б на безвладний державний орган, а це не влаштовувало український політичний провід.

Ключові слова: мілітарна допомога Антанти, переговори, справа державної незалежності України.

Із початком січня 1919 року в українському уряді з В. Чехівськім на чолі, який у добу Директорії УНР з 26.12.1918 до 11.2.1919 очолював Раду Міністрів і Міністерство закордонних справ УНР, його заступник А. Марголін – міністр закордонних справ наприкінці січня у складі української дипломатичної місії поїхав в Одесу для перемовин з начальником штабу антантських військ в Одесі французьким полковником А. Фрайденбергом. Франко-грецький десант ще з 18 грудня 1918 року висадився на півдні України в Одесі, Миколаєві та Херсоні.

В Одесі А. Марголін вів переговори з начальником антантського штабу на півдні України полковником А. Фрайденбергом. А. Марголін вів перемовини від імені Директорії УНР, де йшлося про умови офіційного визнання Францією українського уряду. Французьке командування ставило умовою усунення з уряду В. Винниченка та В. Чехівського, а також передання Антанті контролю над українськими залізницями.

У лютому 1919 р. А. Марголін їздив до Вінниці, де у той час перебувала Директорія з доповіддю про перемовини. А. Марголін був одним із творців спільної заяви від представників України, Кубані, Білорусі і Дону про спільні стремління (йшлося про форми державного устрою та шляхи припинення анархії), яка була адресована французькому військовому командуванню. Але французько – українські домовленості не були підписані [1, с. 81].

Поки А. Марголін в Одесі намагався вплинути на антантське командування й здобути збройну допомогу для армії УНР, у Києві члени Директорії вирішили приступити до аналізу вимог французького штабу, привезених місією О. Назарука – С. Остапенка, яка вела переговори з представниками Антанти ще до прибуття до Одеси А. Марголіна. Але наступ Червоної армії примусив Директорію переїхати до Вінниці і тільки 4 лютого 19І9 року В. Винниченко скликав державну нараду за участю членів Директорії, уряду та представників партій, що займали міністерські посади.

З часу повернення до Києва місії О. Назарука – С. Остапенка пройшло майже два з половиною тижні. З огляду на швидкий наступ Червоної армії таке зволікання розгляду антантських вимог було значним прорахунком. Подібну поведінку Директорії можна зрозуміти і так: В. Винниченко ще коливався в остаточному напрямку зовнішньої політики. Він чекав. Саме в цей час С. Мазуренко у Москві намагався домовитися з Раднаркомом Росії щодо мирних стосунків. Коли ж з цього нічого не вийшло, було прийняте рішення щодо проведення державної наради.

Члени Директорії та уряду УНР прийняли постанову про подальші переговори з антантським штабом в Одесі [2, с. 116]. Був складений текст декларації, в якій були такі пропозиції: визнання Антантою незалежності УНР та допущення української делегації до участі в Паризькій мирній конференції; визнання країнами Антанти українського протекторату над землями Зеленого Клину на Далекому Сході; повернення Україні Чорноморського флоту, що знаходився під контролем французького десанту; визнання автономії української армії з правом власного представництва у вищому антантському командуванні; перегляд рішення щодо служби денікінських офіцерів в армії УНР [2, с. 116].

Того ж дня Директорія у порозумінні з прем'єром В. Чехівським визначила склад нової дипломатичної місії на переговори з представниками французького штабу в Одесі. До складу місії увійшли: міністр військових

справ генерал В. Греків, секретар УСДРП І. Мазепа, секретар Трудового Конгресу О. Бачинський. Очолив місію міністр народного господарства УНР С. Остапенко [3, с. 100].

Контактів з Директорією шукав й французький штаб. Отримавши інформацію, що Червона армія захопила Київ, А. Фрайденберг запропонував продовжувати переговори. Очевидно, він мав надію, що невдачі на українському оборонному фронті примусять українців прийняти умови антантського штабу.

Переговори розпочалися 6 лютого 1918 року в Бірзулі – зоні, контрольованій армією УНР [4, с. 3]. А. Фрайденберг прибув туди на бронепоїзді, у якому й приймав українську делегацію.

Вимоги української сторони вказували на її головну мету – визнання Антантою національного державного статусу України, підтримка внутрішніх економічних реформ й повна автономія армії УНР. В інших питаннях український уряд дозволяв С. Остапенку вступати у дискусії та йти на компроміси.

Але те, що почули українські дипломати від французького полковника, мало чим відрізнялося від його попередніх вимог. Єдиною поступкою з боку А. Фрайденберга – була згода про недоцільність служби денікінських офіцерів в українській армії та невтручання у справи проведення українським урядом соціальних і економічних реформ.

Більшість членів української делегації, крім генерала В. Греківа, дійшли до висновку, що умови, які висунуло перед ними антантське командування, є настільки вагомими у політичному плані, що без поради з Директорією та урядом УНР переговори продовжувати не доцільно [5, с. 181].

Таким чином, переговори у Бірзулі завершилися для української делегації безплідно. Поки тільки виявили позиції сторін, але не більше. Поведінка ж А. Фрайденберга на переговорах не мусила сприйматися українцями за вирішальній чинник. Ця людина була далекою від дипломатії й слабо орієнтувалася у проблемах Східної Європи. До того ж А. Фрайденберг перебував під впливом інформації французького агента у Києві Серкаля. Останній негативно характеризував Директорію і вважав, що вона “не мала моральної бази у свого народу й запровадила на Україні анархію, скасувала право, безпеку та здоровий глузд” [5, с. 181].

На засіданні ЦК УСДРП 9 лютого 1919 року після обговорення підсумків переговорів у Бірзулі було прийнято рішення: “З огляду на нове міжнародне становище в українській державній справі відкликати своїх представників як з уряду, так і з Директорії” [5, с. 182].

11 лютого 1919 року В. Винниченко зрікся головування в Директорії. Його обов'язки перебрав С. Петлюра, який вийшов з УСДРП. У Вінниці був

створений новий уряд під проводом С. Остапенка і міністрів, більшість яких належала до УПСФ [8, с. 244].

Вже перед цим В. Винниченко, В. Чехівський та інші члени уряду були настроєні за вихід із нього. Вимоги французів надали їм більшої рішучості, та й взагалі серед соціалістів поширився погляд, що саме їхня участь у Директорії та уряді заважає реальним переговорам України з державами Антанти [9, с. 111].

Значною мірою це рішення призвело до виходу з уряду й Директорії. За умов суб'єктивних настроїв і поглядів, які тоді панували серед лідерів українських соціалістів у Вінниці, іншого рішення прийняти не могли.

Але серед української громадськості поширилося опозиційне ставлення до уряду С. Остапенка, який, під впливом більшовицької пропаганди і навіть частини соціалістів, почали називати “буржуазним”. Розбитий на різні осередки уряд не контролював ситуацію. Українські військові частини деморалізувалися. Загрозливих розмірів досягла отаманщина. З цього скористалися більшовики, розбиваючи український фронт.

У новому кабінеті міністрів зовнішніми справами займався К. Мацієвич. Новий міністр негайно виїхав до Одеси, де працював з А. Марголіним. Пізніше за наказом нового прем’єра до Одеси прибув і генерал Б. Греків [10, с. 9].

Приїздив до Одеси й сам прем'єр С. Остапенко. Але французька сторона в особі А. Франденберга продовжувала виставляти перед українцями нові важкі вимоги. Так, 14 лютого 1919 року французький штаб вислав до Вінниці телеграму, в якій вимагав від Директорії й уряду УНР ліквідувати українську державність і всю владу в Україні передати французькому командуванню.

17 лютого 1919 року Директорія відправила відповідь на французький ультиматум, в якій гнучко підійшла до радикальних вимог антантського штабу в Одесі. Вона подякувала за те, що може “увійти в порозуміння з представниками Антанти в справі допомоги Україні... у спільній боротьбі з іншими державами проти більшовизму аж до перемоги” [4, с. 3].

Таким чином, Директорія й український уряд намагалися у своїй відповіді обминути радикальні вимоги французького штабу. Для А. Фрайденберга така відповідь була великою несподіванкою. Він був упевнений, що катастрофічне становище на українському оборонному фронті та ультимативний тон його вимог з елементами погроз на адресу Директорії поставлять її на коліна і державна влада України перейде до французів.

Ультимативні вимоги антантського штабу примушували Директорію й український уряд відправити до Одеси нову місію. На неї, очевидно, українські політики покладали великі надії щодо остаточного порозуміння з антантськими чинниками. Так, на чолі делегації стояв сам міністр зовнішніх

справ УНР К. Мацієвич. Йому допомагали С. Бачинський та В. Греків. В Одесі продовжували працювати А. Марголін та А. Галіп. Цій делегації голова Директорії С. Петлюра та прем'єр С. Остапенко приділяли велику увагу [10, с. 9].

Нова дипломатична місія спробувала змінити тактику переговорів. Було вирішено, обминаючи полковника А. Фрайденберга, вийти на розмову з самим командуючим десантом генералом д'Ансельмом. Українці мали надію, що з генералом буде легше досягти порозуміння, ніж з полковником А. Фрайденбергом, який підпав під вплив реакційних сил білого руху Росії. Але французький генерал відмовився вести переговори й радив українській місії звернутися до А. Фрайденберга.

Всі спроби А. Марголіна, який вільно володів французькою мовою, переконати представників французького штабу визнати Директорію "де-факто", визнати взагалі національний принцип державних одиниць у Східній Європі, допомогти Україні зброєю та підтримкою союзними військами в оборонному фронті були марними. А. Фрайденберг твердо стояв за відродження "єдиної та неподільної" Росії. Навіть приїзд до Одеси й прийняття участі, у переговорах самого прем'єра С. Остапенка не змінили позиції французького полковника.

1 березня 1919 року генерал д'Ансельм надіслав ноту українському прем'єрові, в якій була відповідь на декларацію української сторони від 17 лютого 1919 року. В ноті повідомлялося, що текст української декларації був надісланий до Бухаресту на ознайомлення командуючому союзними військами в Румунії та Півдня Росії генералові Бартельо для "остаточного вирішення щодо збройної допомоги українській зоні" [5, с. 181].

Для більш ретельного вивчення проблеми військової допомоги генерал д'Ансельм вислав до Вінниці двох французьких офіцерів, про що й повідомлялося в ноті. Антантська збройна допомога, – наголошував французький генерал, – буде цілком реальною, якщо С. Петлюра та О. Андрієвський вийдуть зі складу Директорії.

Остання теза була головною вимогою до українців з боку французького штабу. Але ж вона не пов'язувалася з тим, яку саме відповідь дасть генерал Бартельо щодо збройної допомоги Директорії. Вихід же з її складу С. Петлюри й О. Андрієвського політично знецінював би цей вищий державний орган України. Інші члени директорії Ф. Швець та А. Макаренко не користалися авторитетом серед української громадськості, а, головне, не мали того впливу на армію УНР, який мав С. Петлюра. Таким чином, Директорія ставала б маріонеткою в руках Антанти, яка б і користалася реальною владою на Україні.

Судячи з тексту антантської ноти, в ній існувала така ж вимога щодо скасування Директорії, як і в ноті французького штабу від 14 лютого 1919

року, але в замаскованій і не такій відвертій формі. Ультимативний тон антантських нот змінився на більш ліберальний, тому що Директорія й уряд УНР міцно трималися своїх позицій й не збиралися капітулювати перед важкими вимогами антантського штабу.

Під час перебування в Одесі прем'єра С. Остапенка, крім усної розмови, А. Фрайденберг ознайомив його з текстом проекту договору, який склали представники французького штабу в Одесі й пропонували українській стороні до схвалення. Цей документ передбачав на випадок зміни складу Директорії під час боротьби з більшовизмом назначити нових членів вищого державного органу УНР тільки після узгодження з головним командуванням союзних військ на півдні Росії. Антанті також підлягало "керування збройними силами української зони" [11, с. 88].

Щодо внутрішньої організації, то українська армія була цілком автономною. Згідно з умовами проекту договору, пропонованого французькими представниками українській стороні для схвалення, економікою та фінансами України повинні були займатися французькі фахівці. Антантське командування не заперечувало можливості проведення українським урядом економічних та соціальних реформ, але при умові, що вони не будуть загрожувати внутрішній політичній стабільності. Місце осідку Директорії повинно було узгоджуватися з антантськими чинниками з метою безперервного зв'язку [11, с. 88].

В проекті договору зазначалося про зацікавленість антантського командування в Одесі щодо припинення воєнних дій між Україною та Польщею. Під керівництвом генерала д'Ансельма передбачалося створення комісії, яка б визначала демаркаційну лінію між двома фронтами та вироблення умов миру. Ця ж комісія намагалася виступити посередником для досягнення миру між Україною та Румунією. Антантське командування обіцяло також допомогу щодо участі української делегації в Паризькій мирній конференції [6, с. 20].

По-перше, судячи з тексту проекту договору, залишається враження, що для його авторів Україна як держава не існувала. Є тільки українська зона на півдні Росії. З таким положенням, на думку представників французького штабу, українці мусили погодитися. Ця ж так звана українська зона повинна була мати цілком фіктивну владу з боку національних чинників, бо складом Директорії займалося антантське командування. Так само в проекті договору йдеться тільки про директорію, але не згадується Україна.

По-друге, примусове визначення місця перебування Директорії, скоріше всього в Одесі, робило б з неї безвладний державний орган, якому відводилася б роль кишенькового уряду. Такі умови спонукали б український провід і далі йти на більш важкі поступки французькому штабові в Одесі.

Щодо примирення Директорії з Польщею, то цією справою займалася Паризька конференція, виславши у лютому 1919 року до Ходорова більш авторитетну, ніж антантський штаб в Одесі, місію Бартелемі. В самому ж Парижі вже розпочинала свою діяльність українська делегація на чолі з Г. Сидоренком.

Представники антантського штабу в Одесі брали на себе великі повноваження. Так, проблема досягнення миру між Польщею та Україною була компетенцією Найвищої Ради світового форуму в Парижі. На півдні ж України генерал д'Ансельм відповідав тільки за одну з ділянок активних інтервенціоністських дій Антанти, спрямованих на боротьбу з більшовизмом у Східній Європі. Зміст цієї політики, форми та засоби її здійснення цілком визначались і підпорядковувалися загальним проектам розв'язання російського питання.

Миротворча та дипломатична діяльність антантському штабові в Одесі не відводилася. Цим займалися в Парижі особи переможних союзних країн. Генералові д'Ансельму це було добре відомо. Саме тому він відмовився вести переговори з українською делегацією. Виходить, що ноти, декларації, ультиматуми до української сторони складалися особисто А. Фрайденбергом та його радниками, яких він також вводив в оману. Так, в розмові з представником денікінського командування в Одесі В. Шульгіним французький полковник зачитав текст договору, який був складений в одеському штабі й пропонувався для схвалення українській стороні. Так, в угоді зазначалося: "Директорія приймає над собою зверхність Франції в галузях військовій, дипломатичній, фінансовій, економічній й судовій на час війни з більшовиками".

Директорія відмовилася приймати умови цього документу.

В. Шульгіну ж А. Фрайденберг зачитав текст договору і заявив, що він був складений і підписаний у Вінниці представниками директорії й уряду і запропонований французькому штабові для розгляду.

З власної ініціативи А. Фрайденберг хотів поєднати розрізненні антибільшовицькі сили з числа національних державних одиниць. На його думку українські і російські армії під керівництвом французького командування повинні наступати на Москву [3, с. 100]. Але замість добровільного принципу об'єднання французький полковник дотримувався диктаторських засад. Представники ж білого руху Росії навіть чути не хотіли про національний поділ антибільшовицького табору. Тому А. Фрайденбергу й довелося іти на авантюру у розмові з В. Шульгіним, заявляючи, що Директорія повністю капітулювала перед вимогами французького штабу.

5 березня 1919 року у Вінниці пройшла друга державна нарада за участю членів Директорії, уряду й представників комісії Конгресу Трудового Народу. На цьому засіданні С. Петлюра заявив про свій вихід зі складу Директорії, як

того добивалися антантські представники. Але нарада не прийняла вимогу французів щодо усунення з Директорії С. Петлюри й О. Андріївського. Так само була відкинута пропозиція антантських чинників щодо їхнього втручання у справи зміни особистого складу Директорії [2, 116].

Було рекомендовано прем'єру С. Остапенку пояснити представникам антантського штабу в Одесі, що ротація кадрів у складі Директорії, уряду й інших державних органів відбуватиметься тільки згідно з державними законами УНР. С. Остапенко погодився з такою постановою, але відмітив, що альтернативи у пошуку союзників в Україні немає. На його думку, тільки допомога Антанти не дасть загинути українській державності Саме на такій основі урядова нарада прийняла постанову не виконувати антантські вимоги, що були зосереджені у ноті представників французького штабу в Одесі від 1 березня 1919 року, але продовжувати пошуки порозуміння з Антантою на ліпших умовах для УНР.

Того ж дня до Одеси виїхав генерал В. Греків. Він повинен був передати текст постанови державної наради міністрові зовнішніх справ УНР К. Мацієвичу та його помічнику А. Марголіну для вироблення тактики у діалозі з антантськими чинниками. Але переговорний процес був перерваний наступом загонів отамана М. Григорьєва при підтримці Червоної армії на Херсон і Миколаїв.

Такі обставини примушували А. Фрайденберга відправити на кораблях французькі військові частини для підтримки грецького експедиційного корпусу у Херсоні. Але деморалізовані більшовицькою пропагандою французькі вояки відмовилися висаджуватися на берег. Грецький корпус був евакуйований з чорноморських берегів і А. Фрайденберг дав наказ кораблям французького флоту слідувати курсом на Одесу.

У переговорному ж процесі між представниками французького штабу в Одесі й дипломатичними місіями Директорії УНР відбулися значні зміни. Під впливом невдач у Херсоні й Миколаєві А. Фрайденберг пішов на поступки перед місією К. Мацієвича – А. Марголіна. Так, він вже не наполягав на усуненні С. Петлюри зі складу Директорії, а був готовий тісно з ним співпрацювати.

Нарешті був підписаний договір про спільні воєнні дії проти наступу Червоної армії на південні берега України. В тексті угоди вже не існувало тих пунктів, які Директорія категорично відмовлялася приймати. Але під ударами загонів отамана М. Григорьєва франко -грецький десант 6 квітня 1919 року був вимушений покинути південне узбережжя України [7, с. 98].

Отже, спроби Директорії УНР налагодити офіційні контакти з представниками командування антантського штабу з зовнішньополітичної точки зору були безперспективними, оскільки керівництво десанту

перебувало у тісному контакті з російськими реакційними силами, які вороже ставилися до ідеї незалежної України.

Під час переговорного процесу антантський штаб запровадив щодо Директорії тактику політичного шантажу, маючи надію, що невдачі на оборонному фронті примусять українців прийняти важкі умови французького протекторату, під яким Директорія перетворювалася б на безвладний державний орган, а це не влаштовувало український політичний провід.

Вимоги ж української сторони вказували на її головну мету – визнання Антантою національного державного статусу України, підтримка внутрішніх економічних реформ й повна автономія армії УНР. Директорія й уряд УНР міцно трималися своїх позицій й не збиралися капітулювати перед важкими вимогами антантських чинників.

Командування франко-грецьким десантом брало на себе великі повноваження. Миротворча та дипломатична діяльність на півдні України антантському штабові не відводилася. Саме тому генерал д'Ансельм відмовився вести переговори з українськими делегаціями. Ноти, декларації та ультиматуми до української сторони складалися особисто полковником А. Фрайденбергом, який з власної ініціативи хотів поєднати розрізненні антибільшовицькі сили з числа національних державних одиниць. Але замість добровільного принципу об'єднання французький полковник дотримувався в цій справі диктаторських засад. Представники ж білого руху Росії навіть чути не хотіли про національний поділ антибільшовицького табору.

Спроби Директорії УНР налагодити офіційні контакти з представниками командування антантського штабу призвели до внутрішньодержавних проблем. Переговори підірвали довір'я українського народу до Директорії, оскільки ще свіжими були враження від "допомоги" Центральних держав. Такі обставини зручно використовувала більшовицька пропаганда, яка запевняла, що альянс Директорії з Антантою перешкодить проведенню земельної реформи. Відхід же соціалістів від влади, як того вимагали антантські чинники, було рішенням помилковим, оскільки праві партії не мали змоги організувати народні маси, дати їм гасла, які б допомагали відстоювати державну незалежність.

Орієнтація нового правого уряду С. Остапенка на воєнні сили Антанти лише посилювали більшовицьку агітацію проти української влади. Такі обставини знижували патріотичні почуття українських вояків, загрозливих розмірів досягла отаманщина. З цього скористалася Червона армія, руйнуючи український оборонний фронт.

Список використаних джерел

1. Халак Н. Єврей Арнольд Марголін – дипломат Української Народної Республіки \\ Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2011. Випуск 53, с. 81.
2. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. Т.5, с. 116.
3. Мазепа І. Україна в огні і бурі революцій 1917-1921. Т.1, с. 100.
4. Греків В. Шлях перемоги.Ч.45\1957, с. 3.
5. Революция на Украине. Москва-Ленинград, 1930, с. 181.
6. Мазепа І. Творення держави. с. 20.
7. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції 1917-1920. Т.3, с. 98.
8. Греків В. Переговори з Антантою в Одесі. Відень, 1927, с. 244.
9. Марголін А. Україна і політика Антанти. с. 111.
10. Мазепа І. Україна в огні і бурі революцій 1917-1920. Т.1, с. 114.
11. Тимашевкський В. Історія української влади 1917-1919. Відень-Київ, 1920, с. 9.
12. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Л., 1992, с. 88.

References

1. Khalak N. Jewry Arnold Margolin – Diplomat of the Ukrainian People's Republic \\ Visnyk of Lviv University. Series philological. 2011. Issue 53, p. 81.
2. Stakhiv M. Ukraine in the era of the Directory of the UNR. T.5, p. 116.
3. Mazepa I. Ukraine in the fire and storm of revolution of 1917-1921. T.1, p. 100.
4. Greeks V. The Way of Victory. Ch.45 \ 1957, p. 3.
5. Revolution in Ukraine. Moscow-Leningrad, 1930, p. 181.
6. Mazepa I. Creation of the state. p. 20.
7. Khristyuk P. Notes and materials to the history of the Ukrainian revolution 1917-1920. T.3, p. 98.
8. Greeks V. Negotiations with the Entente in Odessa. Vienna, 1927, p. 244.
9. Margolin A. Ukraine and the policy of the Entente. p. 111.
10. Mazepa I. Ukraine in the fire and storm of revolution of 1917-1920. T.1, p. 114.
11. Timashevsky V. History of Ukrainian Government 1917-1919. Vienna-Kyiv, 1920, p. 9.
12. Zhukovsky A., Subtelny O. Essay on the history of Ukraine. L., 1992, p. 88.

S.V. Vargatyuk,

Negotiations of Diplomatic Representatives of UNR Directory with Chairs of Antantan Command in Birzula.

Purpose of the study: to study the activities of Ukrainian diplomats since the UNR Directorate in establishing relations with representatives of the Entente headquarters in southern Ukraine. To analyze the consequences of the first diplomatic contacts of the UNR delegations with the command of the Franco-Greek troop, occupying the southern part of the territory of Ukraine between the Dniester and the Bug along the line Tiraspol-Birzula-Voznesensky.

Applied methods: comparative analysis, historicism.

The main conclusions obtained: during the negotiation process, the Entente headquarters introduced tactics of political blackmail against Ukraine, hoping that failures on the defensive front would force the Ukrainians to accept the difficult conditions of the French protectorate, under which Ukraine would turn into a powerless state body, which is not a Ukrainian political authority.

Keywords: Entente militaristic assistance, negotiations, Ukraine's state independence.

УДК (811.111+811.161.2):81’36

Л.В. Золотарьова,
студентка факультету іноземних мов
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського
науковий керівник: ***І.О. Лук’янченко,***
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології та МВІМ
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ПОРІВНЯНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Анотація. У статті розглянуто структурні типи фразеологічних порівнянь в англійській та українській мовах. Здійснено систематизацію фразеологічних порівнянь за структурними ознаками. Виокремлено спільні та відмінні риси фразеологічних порівнянь в англійській та українській мовах.

Ключові слова: фразеологічні порівняння, структурні класи, структурні типи, структурні моделі.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки у контексті антропоцентричної парадигми збільшується інтерес до зіставного аналізу фразеологізмів як своєрідної компоненти словарного складу будь-якої мови, мовної універсалії. Наша наукова розвідка присвячена дослідженню фразеологічних порівнянь (далі – ФП) на матеріалі двох неблизькоспоріднених мов – англійської та української.

Стан дослідження. Дослідження ФП охоплює широке коло питань і є актуальною темою для вітчизняних та зарубіжних вчених-лінгвістів. Так, у фокусі уваги науковців компонентний склад компаративних фразеологізмів (Н. Амосова, С. Александрова, В. Архангельський, Н. Сидякова, А. Терентьєв, Т. Шмельова та ін.); вивчення особливостей фразеологічних порівнянь на матеріалі однієї мови (Г. Бабаєва, Є. Волкова та Т. Федуленкова, І. Холманських, Г. Щукіна (на матеріалі англійської мови), Н. Баранник (на матеріалі української мови), О. Гавриленко (на матеріалі французької мови), К. Мізін, Ю. Ревіна (на матеріалі німецької мови) та ін.); дослідження компаративних фразеологізмів у порівняльному аспекті на матеріалі декількох мов (О. Ведьманова та Н. Кулікова (на матеріалі англійської, німецької та російської мов), Н. Дем’яненко (на матеріалі польської та української мов), Г. Любова (на матеріалі англійської, німецької та норвезької мов), Є. Маклакова (на матеріалі англійської, французької та російської мов), Т. Федуленкова (на матеріалі англійської та російської мов) та ін.). Втім вивчення фразеологічних порівнянь у зіставному аспекті на матеріалі англійської та української мов ще не отримало вичерпної характеристики в працях лінгвістів.

Метою нашої наукової розвідки було проаналізувати структурні типи ФП в англійській та українській мовах. Матеріал дослідження складає корпус з 788 фразеологічних порівнянь (з них 396 англійської мови і 392 української), що були одержані шляхом суцільної вибірки з авторитетних одно- та двомовних фразеологічних словників.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні ми спираємось на структурні схеми О. Куніна [1] та Т. Федуленкової [2]. Аналіз структурних особливостей фразеологічних порівнянь (далі – ФП) в англійській та українській мові дозволив виявити такі структурні типи, як-от: номінативні ФП, серед яких ФО розподіляються на субстантивні, дієслівні, ад'єктивні та адвербіальні; комунікативні ФП (прислів'я та приказки, до складу яких входить компаративний компонент).

З'ясовано, що субстантивні ФП в порівнюваних мовах є найменш продуктивними – 12 (3%) в англійській та 18 (5%) в українській мовах від загальної кількості номінативних ФП. До цієї підгрупи увійшли ФП, в основі яких є іменник, а саме: англ. *as a sheep among the shearers; cheeks like roses; eyes like gimlet(s); face like a flame;* укр. *голова як гарбуз; очі як грають*. В порівнюваних мовах ці фразеологізми в основному позначають фізичний чи психічний стан людини, або описують зовнішність. В обох порівнюваних мовах найбільш продуктивною є модель N+conj+N. Водночас, в англійській мові вона має такий вигляд – N+like+ind.art+N, а в українській – N(у наз.відм.)+як+N(у наз.від.). Напр.: англ. *face like a thunder*; укр. *голова як гарбуз.* В обох мовах іменник може бути використаний, як у формі однини, так й у формі множини, як-от: англ. *cheeks like roses;* укр. *губи як вареники*. В англійській мові модель N+conj+N може бути поширена за умови використання описового прикметника у препозиції до другого іменника – N+like+ind.art+Adj+N, напр. *mind like a steel trap.* В українській мові ця модель також може бути поширена за умови використання прикметника (*ноги як у поліського (курячого) злодія)*, а також прикметника у постпозиції до першого іменника *(зуби здорові як часник)*. Слід зазначити, що для української мови також типовими є моделі, що замість другого іменника містять дієслово та є поширеними, як-от N+як+V або N+як+V+prep+N, напр. *очі як грають; язик як приріс (пристав/присох) до піднебіння (у роті)*.

Дієслівні ФП складають значну частину відібраного фразеологічного матеріалу – 67 (19%) в англійській мові та 106 (31%) в українській. Основним компонентом в їхній структурі є дієслово, яке має залежний компонент. Дієслово, як правило, є нейтральним компонентом, тоді як залежний компонент містить різноманітні лексеми, напр.: англ. *to feel like a boiled rag; to swear like a trooper;* укр. *бігати як собака без хвоста; липнути як (мов/ніби) реп'ях.* За своєю семантикою ці фразеологізми позначають опис якості дії або розумового процесу. Вони характеризуються яскраво

вираженою оцінкою.

Відзначимо різноманітність структурних моделей дієслівних ФП. Водночас зауважимо, що дієслівні ФП англійської мові відрізняються більш високим ступенем регулярності. Як ми вже вказували вище, головним компонентом дієслівного ФП є дієслово. В англійській мові цей головний компонент може бути поширений за допомогою додатку: *to drop smb/smth like a hot potato.* В українській мові також спостерігаємо дієслівні ФП, у яких головний компонент поширений прямим додатком *(сипати словами як (мов/наче) горохом)* чи може бути поширений прямим або непрямим додатком у реченні (наприклад, це такі дієслівні ФП, як-от: *личити (к.-н.) як свині сідло/зонтик/хомут*). Аломорфною рисою англійських ФП є поширення головного компоненту за допомогою прийменника (дієслово є фразовим глаголом), напр.: *to stick out like sore thumb; to go over like a lead ballon.* Такі фразеологізми в англійській мові у своїй семантиці виражають характеристику дії. В українській мові даного типу немає, оскільки їй така граматично-синтаксична конструкція не властива.

Щодо залежного члену він може бути виражений іменником, іменником з прикметником у препозиції, двома іменниками, прийменником та іменником, тощо. Поширеною у порівнюваних мовах є структурна модель V+conj+N, яка у зв'язку з особливостями строю англійської мови може мати вигляд V+conj+art+N: англ. *to bleed like a pig; to chatter like a magpie;* укр. *брехати як собака; виглядати як мара.* Зауважимо, що в українській мові функціонує модель, яка відсутня у англійській, коли порівняння утворюється без сполучника іменником в орудному відмінку, як-от: *летіти/полетіти як вітер/вітром; летіти/полетіти як стріла/стрілою,* що мають дві форми репрезентації. Також вживаною у обох мовах є модель, у якій залежний член виражений іменником з прикметником у препозиції V+conj+adj+N (в англійській мові може мати вигляд V+conj+art+Adj+N), як-от: англ. *to flourish like the green bay;* укр. *лопатися/лопнути як (мов/ніби) мильна булька/бульбашка/банька.*

Проведений аналіз дієслівних ФП дозволив виокремити в порівнюваних мовах ще одну спільну модель V+conj+N+prep+N (в англійській мові ця модель також передбачає використання артиклю), яка є більш продуктивною в українській мові, напр.: англ. *to look/feel like the wrath of God;* укр. *ламатися як (мов/ніби) дівка на виданні.* В українській мові ця модель може бути поширена за допомогою прикметника у препозиції, як-от: *носитися як чорт з грішною душею.* Зазначимо також, що в українській мові, на відміну від англійської, спостерігаємо різноманіття прийменників, що впливає на використання іменника у відповідному відмінку.

В українській мові спостерігаємо також такі моделі V+conj.+prep.+N (*кипить як у казані*), V+conj+N+V (*говорить, наче пташка щебечить*),

V+conj+N+N, у якій другий іменник є прямим додатком (*пристало як свині наритники; пасує як волам карита*). Звернемо увагу ще на типову для української мови рису ФП – наявність інверсії *(змішались, як у бразі гуща)*. Ця риса взагалі характерна для ФП в українській мові, у тому числі і для дієслівних ФП. Як відмінну рису дієслівних ФП української мови відзначимо їх квантитивну варіативність (за визначенням О. Куніна), як-от: *обдерти (обідрати/облупити)/обдирати (облуплювати) як (мов/наче) липку.*

Наступним структурним типом ФП в англійській та українській мові є ад'єктивні. В англійській мові ця група є найчисельнішою. Проведений аналіз фразеологічних словників дозволив виокремити 214 (59%) ад'єктивних ФП англійської мови та 91 (26%) української. Головним компонентом основи ад'єктивних ФП є прикметник, як-от: англ. *as bald as a billiard ball; as bold as a lion; as busy as Grand Central Station; as wide as one is tall;* укр. *злий аж у роті чорно; злий як гадюка; спритний як ведмідь у плузі; хороший/чистий як свиня в дощ.* Наше дослідження підтверджує, що цей тип є найпродуктивнішим структурним типом ФП зі структурою словосполучення в англійській мові. Як правило, ці ФП мають яскраво виражене оцінне значення, що може бути як позитивним, так і негативним.

Найпоширенішими моделями для англійської мови є as+Adj.+as+ind./ def. article+N *(as black as a soot; as old as the time)* або as+Adj.+as+N *(as black as ink; as bright as silver)*. В англійській мові іменник може стояти у множині *(as safe as houses)*, це також може бути складний іменник *(as red as a turkey-cock; as dull as ditch-water)*. Щодо української мови спостерігаємо схожу структурну модель Adj.+як/мов/наче/неначе/ немов+N (відзначимо варіативність сполучників), напр.: *розумний як теля; худий як собака/скіпка; червона як калина.* Як можна побачити моделі у порівнюваних мовах дуже схожі, а різниця пояснюється різними структурними типами порівнюваних мов.

Також у порівнюваних мовах виокремлюємо структурні моделі, у яких залежний компонент виражений іменником з прикметником у препозиції – англ. as+Adj+as+ind/def.art+Adj+N *(as fateful as a Greek tragedy)*, укр. Adj+як/мов/наче/неначе/немов+Adj+N *(злий як зінське щеня)*. Характерним для української мови є інверсія компонентів у цій моделі, чого не знаходимо в англійській, як-от: *гарний як пес базарний; глухий як довбня вільхова.* Водночас, в англійській мові спостерігаємо модель as+Adj+as+ +ind.art+N's+N: *as gray as a bat's wing.* В українській мові було виокремлено ФП, у яких залежний компонент виражений іменником з займенником, наприклад: *синій як той пуп.* Таку ж модель спостерігаємо у англійському порівнянні *as black as my hat (зовсім темно)*. Однак воно відноситься до адвербіальних ФП.

Як в англійській, так і в українській мовах спостерігаємо структурні моделі, у яких залежний компонент виражений словосполученням з прийменником: англ. *as welcome as flowers in May;* укр. *схожий як батіг на мотовило.* В порівнюваних мовах спостерігаємо ад'єктивні ФП, у яких залежний компонент виражений словосполученням числівник+іменник, як-от: англ. *as thick as two planks;* укр. *розумний як сто бочок.* Також звернемо увагу, що у ФП знайшли своє відображення морфологічні особливості української мови, як-от димінутиви *(худенький як різницький стовпчик)*, наявність жіночого, чоловічого та середнього роду *(червона як калина – про дівчину/жінку, чорний як циган – про чоловіка)*.

Характерно для ад'єктивних ФП англійської мови, що залежний компонент виражений реченням. Проілюструємо прикладами: *as certain as night follows day; as sure as eggs is eggs.* Ще однією рисою ФП англійської мови є наявність ад'єктивні порівнянь, які використовуються тільки з прикметником у найвищому ступені: *more dead than alive.*

Наступним структурним типом ФП є адвербіальні. Це сама продуктивна група в українській мові – 129 (38%) виразів, тоді як в англійській – 67 (19%). Фразеологізми, що увійшли до цієї підгрупи досить різноманітні. Вони можуть складатися з адвербіалізованого прикметника і залежного члена, що виражений іменником, словосполученням, підрядним реченням, напр.: англ. *as easy as falling off a log (дуже легко); as good as feast (достатньо)*; укр. *весело як собаці після ціпу; добре як голому в кропиві.* Також це можуть бути образні адвербіальні звороти, що є другим елементом порівняння, як-от: англ. *like a bee in a bottle; like a bird; like a bolt out of the blue;* укр. *мов/як колода; мов/як лин/карась на сковороді; мов/як на пожежу.* Такі образні адвербіальні звороти характеризуються різноманітністю структурних моделей. Найпоширенішими в англійській мові є like+ind.art+N *(like a lamb; like a log; like a shot)* та like+ind.art.+N+prep.+ind/def.art+N *(like a noodle in a bottle; like a rat in a hall)*. В українській мові такі адвербіальні ФП характеризуються значною різноманітністю, напр.: conj.+prep.+N(у непр.відм.) *як з відра; наче в раю;* conj.+N(у наз.від.)+Adj *як голуб сивий/білий;* conj.+N(у наз.від.)+prep.+N(у непр.відм.) *наче кобила в спасівку;* conj.+Adj(або дієприкметник) *як шовковий;* conj.+N(у непр.відм.) +Adj(або дієприкметник) *як громом вражений;* conj.+prep.+N(у непр.відм.) +Adj(або дієприкметник) *наче (як/мов) з хреста знятий;* conj.+Num+N(у непр.відм.) *як сім галок;* conj.+N(у непр.відм.)+V *наче окропом ошпарити.* Проілюструємо прикладами інші образні адвербіальні звороти української мови: *мов оселедців у бочці; наче з лика шитий; наче камінь скотився з душі; як баба Палажка; як бог на душу покладе; як від бика молока; як мокре горить.*

Структурний клас комунікативних фразеологічних порівнянь, до якого увійшли прислів'я та приказки з компаративним компонентом представлений 36 (9%) ФО від загальної кількості вибірки в англійській мові та 48 (12%) – в українській, напр.: англ. *as the call, so the echo; as the days grow longer, the storms are stronger; as they sow so let them reap; as wide as the poles are apart; enough is as good as a feast;* укр. *в Городенці як пан, а поза Городенков як пес; свій край як рай а чужа країна як домовина; у боргах як у шовках; у вічі як лис, а по за очі – як біс; хто як постеле так і спатиме.* Комунікативні ФП є неоднорідними за своєю структурою. Хоча в англійській мові можливо виокремити декілька прислів'їв, що мають однакову структуру та схожу семантику, а саме: *like father, like son; like master, like man; like mother, like child; like mother, like daughter; like teacher, like pupil.*

Висновки. Отже, проведений аналіз засвідчив, що в цілому структурна побудова ФП у англійській та українській мовах не є дуже специфічною. Згідно лексико-граматичної приналежності основного компоненту основи, ФП в порівнюваних мовах поділяються на номінативні ФП, серед яких ФО розподіляються на субстантивні, дієслівні, ад'єктивні та адвербіальні, а також комунікативні ФП (прислів'я та приказки, до складу яких входить компаративний компонент). Незважаючи на той факт, що англійська та українська мова є неблизькоспорідненими, ФП характеризуються багатьма спільними рисами, але до відмінних рис відносяться частотність розподілу ФП за структурними класами та структурними типами, відмінності у структурних моделях, що пояснюються різницею у структурно-граматичній будові порівнюваних мов. Зазначимо, що у проаналізованих словникових джерелах відзначається домінування в англійській мові ад'єктивних ФП, а в українській – дієслівних та адвербіальних.

Список використаних джерел

1. Кунин А.В. Фразеология современного английского языка. Москва, 1972. 287 с.
2. Федуленкова Т.Н., Адамия З.К., Чабашвили М. Фразеологическое пространство национального словаря в сопоставительном аспекте : монография. Москва : Издательство "Академия Естествознания", 2014.

Г.М. Наконечна,
старший науковий співробітник науково-дослідного відділу історичного краєзнавства
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»

КАМЕНІ СПОТИКАННЯ – ВШАНУВАННЯ ПАМ ’ЯТІ ЖЕРТВ НАЦИЗМУ

Переяслав Київської області першим з Українських міст долучився до всесвітнього мистецького проекту «Камені спотикання» започаткованого німецьким скульптором Гюнтером Демнігом у 1992 році. Мета проекту – вшанування пам’яті невинних жертв знищених нещадними жорнами нацизму у період з 1933 по 1945 роки.

Камені спотикання – це предмети кубічної форми 10х10 см з прикріпленою латунною пластиною, на якій викарбовано пам’ятний напис про особу, що стала жертвою нацизму – була примусово вивезена до Німеччини та не повернулась, закатована в концентраційному таборі, доведена до самогубства. За принципом Гюнтера Демніга «Камінь спотикання» вмонтовуються в бруківку на місці, де проживала жертва, або там де вона працювала чи навчалась. І, в ніякому разі, не там де вона загинула, оскільки вони вшановують пам’ять про життя людини, а не її загибель. Кожен камінь виготовляється і встановлюється вручну та містить інформацію про одну жертву [1].

За задумом автора проекту місцеві активісти самі визначають чиї імена повинні бути викарбувані на латунній табличці меморіального знаку. Їх прізвища обиралися після ретельних досліджень. Активна пошукова робота по збору матеріалів про переяславців, жертв нацизму, розпочалась 24 лютого 2009 року [5, с. 4]. До пошукових робіт були залучені учителі та учні міських загально освітніх шкіл, волонтери, члени клубу «Пам’ять серця», що працює на базі Будинку освіти.

Перші чотири камені спотикання вмонтовані в бруківку Переяслава 3 липня 2009 року за сприяння органів місцевого самоврядування та Переяславського відділення Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність» під керівництвом Анелії Ковальської, робота якого спрямована на підтримку жертв нацизму – колишніх в’язнів фашистських концтаборів та остарбайтерів.

Ці кубічні скульптури з латунними пластинами особисто вмуровані автором меморіальних знаків – німецьким скульптором Гюнтером Демнігом. Перший камінь розташований біля входу до будівлі, в якій до 1936 року розміщалась єврейська школи № 3 ім. Шолом-Алейхема, директоркою в ній була Естер Аронівна Дікінштерн. [7, с. 2]. У перші місяці фашистської окупації Переяслава вона організовувала евакуацією жителів та підприємств на схід, а себе не встигла, бо не думала про себе. Естер було розстріляно разом з іншими мирними жителями навесні 1942 року [3, с. 26]. На її спомин

закладено цей камінь.

У роки Другої світової війни нинішня ЗОШ № 1 була пунктом збору для тих, кого відправляли на примусові роботи до Німеччини. Серед тисяч жителів міста і району було дві ще зовсім юні дівчини Єфросинія Пасацька і Тетяна Трохименко. Їх відправили працювати на фабрику в місті Хемніц. Обох знищили в газовій камері через підозру, що вони хворі на туберкульоз. На пам'ять про них біля центрального входу до школи закладено камені спотикання.

Четвертий камінь закладено біля входу до гімназії на спомин про учасницю підпільного руху, зв'язкову партизанського загону, вчительку Марію Яківець, яка потрапила до рук загарбників та була піддана жорстоким тортурам. Мужня підпільниця витримала всі знущання, не сказавши ні слова катам. З Переяслава Марію таємно відправили до Києва, де мужню підпільницю було закатовано в гестапівських застінках. Її місце поховання до цих пір невідоме [4, с. 14]. На латунній табличці викарбовано: «Тут була ув'язнена Марія Яківець, 1918 р.н., арештована 1943 р. Закатована до смерті 1943 р.».

Впродовж наступних трьох років у Переяславі продовжилась робота по збору матеріалів до проекту Гюнтера Демнінга. За рішенням виконавчого комітету Переяслав-Хмельницької міської ради Київської області від 28 липня 2011 року № 21п-14 «Про визначення осіб для увіковічнення пам'яті у європейському проекті «Камені спотикання». Вирішили визнати Бєляєва Григорія Павловича, лікаря, підпільника, який був розстріляний у квітні 1943 року, та Білошицького Якова Федоровича, завуча школи №2, який був розстріляний у серпні 1943 року, особами, які будуть увіковічнені пам'ятними знаками «Камені спотикання» [2, с. 1]. Закладання каменів відбулось восени 2011 року в екстер'єрі центральної районної лікарні та ЗОШ № 2.

20 липня 2017 року в бруківку Переяслава вмуровано ще три «Камені спотикання» в пам'ять про євреїв Переяслава розстріляних у жовтні 1941 року та похованих на Заальтицькому кладовищі у братській могилі. На латунних пластинах вибиті імена трьох представників однієї родини Гехтмана Лейвика Беровича, 1885 р. н., Фальковської Марії Аврамівни, 1898 р. н. та Лівшица Йосипа Аврамовича, 1940 р. н. Пам'ятні знаки розмістили на тротуарі біля фабрики художніх виробів (приміщення колишньої синагоги). Кубічні скульптури виготовлені за кошти історичної майстерні м. Мерзебург [6, с. 3].

Список використаних джерел

1. Made for minds. Нові «камені спотикання» у Берліні. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу https://www.dw.com/uk/нові-камені-спотикання-у-берліні/a-48767359
2. Архівний відділ Переяслав-Хмельницької міської ради Київської області. / Рішення виконавчого комітету Переяслав-Хмельницької міської ради Київської області від 28 липня 2011 року № 21п-14 «Про визначення осіб для увіковічнення пам'яті у європейському проекті «Камені спотикання». – С. 1.
3. Гехтман Ц. М. Євреї Переяславщини / Ц. М. Гехтман. – Київ: ТОВ «АТОПОЛ». 2010. – С. 26.
4. Карпенко А. Подвиг нескореної партизанської зв'язкової Марії Яківець. / Андрій Карпенко. // Вісник Переяславщини. – 2009. – № 73. – С. 3.
5. Ковальська А. «Камені спотикання» закладатимуть у Переяславі. / Анелія Ковальська. // Вісник Переяславщини. – 2009. – № 46. – С. 4.
6. Матвієнко О. Три «камені спотикання» заклали в пам'ять про євреїв Переяслава. / Олена Матвієнко. // Вісник Переяславщини. – 2017. – № 53. – С. 3.
7. Мілютін Л. Перші «камені спотикання» встановлені в Переяславі / Леонід Мілютін // Вісник Переяславщини. – 2009. – № 64. – С. 2.

А.С. Печена,
студентка факультету лінгвістики,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПОНЯТІЙНИЙ СКЛАДНИК СТРУКТУРИ КОНЕПТУ «TASTE»

Номінативне поле концепта утворюється завдяки мовним засобам, на відміну від лексико-семантичного поля, лексико-семантичної групи, лексико-фразеологічного поля, синонімічного ряду та асоціативного поля, йому притаманний «комплексний характер, включаючи всі перераховані типи угрупувань до свого складу, і не виступає при цьому як структурне угрупування в системі мови, будучи виявленою і впорядкованою дослідником сукупністю номінативних одиниць та включаючи в себе одиниці різних частин мови» [4, с. 100].

Відповідно до лексикографічних джерел, концепт «TASTE» зображено різноманітними лексемами словосполученнями та частинами мови. «Знакова природа лінгвокультурного концепту передбачає його закріпленість за певними вербальними засобами реалізації, сукупність яких становить «план вираження відповідного лексико-семантичного поля, побудованого навколо домінанти (ядра), представленої ім'ям концепту [2, с. 10–11]. Ім'я концепту – це головним чином слово, а в разі багатозначності останнього – один з його лексико-семантичних варіантів (ЛСВ) [3, с. 138]. Понятійний складник концепту «виявляють шляхом аналізу значень слова-

основного репрезентанта концепту», тобто «застосовують метод опису концепту за допомогою словникових значень слів-репрезентів концептів» [1, с. 124]. Відправною точкою концептуального аналізу служить компонентний (семний) аналіз, в основі якого лежить ідея про те, що «семантична структура будь-якого слова є ієрархією семантичних компонентів, організованих певним чином» [Никитин М. В., с. 116; 221]. В синонімічних та тлумачних словниках англійської мови можна знайти більш розширену та доповнену інформацію про семантичний склад лексем. Зміст понятійного складника концепту, що відобразився в значенні номінативної одиниці концепту «TASTE», іменника «taste», виокремимо за допомогою дефініційного аналізу. Змістове наповнення слова «taste», досліджуємо за допомогою лексикографічних джерел, визначивши його найчастотніші значення (семи) серед поданих дефініцій в англомовних тлумачних словниках. (див. Додаток). На початковому етапі дослідження серед усіх значень субстантивної лексеми «taste» потрібно дослідити основні та периферійні, що визначаються на основі частотного критерія спільності значень у всіх досліджуваних словниках. За допомогою дефініцій 5 англомовних словниках (Cambridge learner's dictionaries, Oxford learner's dictionaries, Macmillan dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English Online, *Merriam-Webster online dictionary, Collins dictionary online) ми отримали 7 значень, що складають денотат досліджуваного концепту.*

Основним значенням іменника «taste», що актуалізує концепт TASTE в англійській мові є те значення, що найчастіше зустрічається в словникових дефініціях: смак – це наявне вам почуття, що дозволяє розпізнавати присмак різних продуктів та напоїв, коли ви споживаєте їх (the sense you have that allows you to recognize different foods and drinks when you put them in your mouth). До периферійних відносимо ті, що використовуються найменше у словниках:

Периферія 1 (значення у 5 словниках) складається із одного значення: taste – це короткий досвід чогось (a short experience of something).

Периферія 2 (значення у 3 словниках) складається із 3 значень: а) taste – це маленька порція їжі чи напої, що ми їмо чи п'ємо для того, щоб відчути їх присмак (a small amount of food or drink that you eat or drink in order to see what flavour it has); б) taste – це здатність людини оцінювати та розпізнавати, що є добре або прийнятно, особливо по відношенню до мистецтва, моди та соціальної поведінки (a person's ability to judge and recognize what is good or suitable, especially relating to such matters as art, style, beauty, and behaviour); в) taste – це індивідуальні вподобання (individual preference).

Периферія 3 (значення у 2 словниках) містить 2 значення: а) taste – це відчуття, що ми маємо після поганого досвіду (the feeling that you have after

an experience, especially a bad experience); б) taste – це певного виду речі, що комусь подобаються (the kind of things that someone likes).

Периферія 4(значення у 1 словнику) складається із однієї дефініції: taste – це стиль або естетична якість, яка полягає у розрізненні або високій оцінці (manner or aesthetic quality indicative of such discernment or appreciation).

Дефініційний аналіз іменника taste дозволив об'єднати дефініції у 2 узагальнених тлумачення лексеми «taste»:

1) taste – це наявне вам почуття, що дозволяє розпізнавати присмак різних продуктів та напоїв, коли ви споживаєте їх (the sense you have that allows you to recognize different foods and drinks when you put them in your mouth);

2) taste – це короткий досвід чогось (a short experience of something).

Досить непередбачувано, проте бачимо, що це дослідження допомогло нам краще зрозуміти і зміст концепту «TASTE», адже ми виявили, що в англомовній культурі він може використовуватися як для зображення свого досвіду у певних життєвих обставинах.

Отже, понятійним складником концепту «TASTE» є наявне природне та фізіологічне почуття, котре допомагає нам розпізнавати різні відтінки смаків усіх продуктів та напоїв.

Список використаних джерел

1. Агиенко М.И. Правда и Истина/ М.И. Агиенко //Антология концептов : [в 5 т.] /[под. ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина]. – Волгоград, 2006. – Т.3. – С. 118–138.
2. Воркачев С.Г. Концепт СЧАСТЬЯ: значимостная составляющая Язык, коммуникация и социальная среда. – Воронеж, 2002. – Вып. 2. – С. 4–18.
3. Москвин В.П. Н.Ф. Алефиренко. Спорные проблемы семантики. Рецензия / В. П. Москвин // ВЯ. – 2000. – № 6. – С. 137–140.
4. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика/ З.Д. Попова, И.А. Стерин. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. – С.91–110.

УДК 930.1:94(477.54) «1941/1945»

Ю.Ф. Скрипниченко,
вчитель географії та економіки ЗОШ № 69 ІІ-ІІІ ст., м. Харків,
здобувач кафедри історії України Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

НАЦИСТСЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ХАРКІВЩИНІ У 1941–1943 рр.

В історичній науці наукові дослідження територіально-адміністративного, військового, економічного, культурного, освітнього розвитку військової окупаційної зони (до складу якої входила і Харківщина) здійснювали О. Сігал [1], А. Скоробагатов [2], А. Меляков [3], О. Гончарова [4], О. Дьякова [5], Г. Грінченко [6], представники української діаспори, які під час німецько-фашистської окупації проживали в Харкові [7–9]. Однак, на сьогоднішній день у вітчизняній історичній науці немає комплексної наукової праці про організаційні й практичні кроки нацистської Німеччини по управлінню військової окупаційної зони на території Харківщини. В деякій мірі моє дослідження повинно заповнити цю прогалину.

У 1941–1943 рр., Харків і область перебували під управлінням військової окупаційної зони. Нацистська система включала як військове так і цивільне управління. Головна задача військового управління полягала у вирішені військових завдань (в першу чергу поставці продуктів харчування, одягу, взуття, фуражу збройним силам Вермахту, налагоджені ремонту військової техніки і повернені її на фронт, наведені правопорядку в Харкові і області). Цивільне управління повинно було виконувати решту адміністративних і господарських справ). Представники цивільного управляння вимушені були виконувати розпорядження військового командування Вермахту. З одної сторони саме цивільне управління відіграло суттєву роль у частковій відбудові окупаційних промислових, кустарних, сільськогосподарських підприємств, поставці німецькому Вермахту продуктів харчування, фуражу, одягу, взуття, в ремонті військової техніки гітлерівської армії, виконані військових замовлень Вермахту. З іншої сторони сам цивільне управління надавало місцевому населенню мати хоч незначну можливість вижити в складних антилюдських умовах повсякденного життя (голод, холод, різні інфекційні хвороби). Саме представники цивільного управління створювали робочі місця для місцевого населення, частково відкривали школи для дітей, підлітків, лікарні; досить часто, ризикуючи своїм життям виносили військовому командуванню численні пропозиції щодо покращення виробничих, побутових умов працюючих робітників, повсякденного проживання окупованого населення. Однак, незважаючи на певні успіхи, окупаційна система управління була малоефективною, оскільки кожна із

управлінських систем перешкоджала іншій.

Незважаючи на проведене мною дослідження, тема «Нацистське військове управління на Харківщині в 1941–1943 рр.» є малодосліджене. Перспективи у вивчені цієї теми вбачаю у більш широкому залученні матеріалів фондів як вітчизняних та і закордонних архівів (в першу чергу німецьких), неопублікованих документів обласних, районних краєзнавчих музеїв, бібліотечних фондів, матеріалів мемуарної літератури, які основуються на спогадах самих учасників воєнних подій так і їх родичів, знайомих, проведені пошукової роботи.

Список використаних джерел

1. Сигал О.С. Оккупационный режим немецко - фашистских захватчиков на Харьковщине в период октябрь 1941 – август 1943 гг. / О.С. Сигал. Дис. канд. ист. наук. – Х., 1946. – 297 с.
2. 2.Скоробогатов Анатолій Васильович. Харків у роки німецької окупації (1941-1943) : дис... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Анатолій Васильович Скоробагатов; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – 412 с.
3. Меляков Антон Володимирович. Масові джерела з історії депортації цивільного населення Харківщини до Німеччини в період 1941-1943 рр.: Дис... канд. іст. наук: 07.00.06 /Антон Володимирович Меляков; Харківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2002. – 205 с.
4. Гончарова О.С. Історія селища Старий Салтів (1700–2016 рр.) [Текст]: монографія / Гончарова О.С.: Старосалт. селищ. рада Вовч. р-ну Харків. обл. – Харків: Напольська А.В., 2016. – 191 с.
5. Харківщина у роки Великої Вітчизняної війни: документи і матеріали. Укладач О В. Дьякова. «Видавництво Сага», Харків. 2010. – 386 с.
6. Грінченко Гелінада Геннадіївна. Українські остарбайтери в системі примусової праці Третього райху: проблеми історичної пам'яті. : дис... д-ра наук: 07.00.06 / Г. Грінченко. ВНЗ: Інститут історії України. 2011. – 449 с.
7. Семененко Олександер. Харків, Харків… / Олександер Семененко. 2-е вид. Б. м.: Сучасність, 1977. – 240 с.
8. Соловей Оксана. Харків. Окупація / Оксана Соловей // Березіль. № 1. – 1993. – С. 108–119.
9. Соловей О. У Просвіті і навколо. // Дражевська Л., Соловей О. Харків у роки німецької окупації 1941–1943: Спогади. – Нью-Йорк, 1985. – 29 с.

О.О. Шкварчук,
студентка філологічного факультету
Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича

РОБЕРТ ГРІН – КУЛЬТОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК СУЧАСНОСТІ

Роберт Грін – культовий американський письменник, автор популярно-публіцистичної літератури про механізми функціонування влади у суспільстві та політиці, а також про особливості стратегічного мислення та закони обману. Вільно володіє кількома мовами, вважається одним із найкращих лектор у світі, якого великі компанії запрошують для навчання топ-менеджерів.

Роберт Грін пише публіцистичні книги, присвячені аналізу специфіки влади, виробленню стратегічного мислення й осягнення законів зваблювання, його по праву можна назвати культовим письменником сучасності. Не дивлячись на певну цинічність і жорсткість авторських висновків і суджень, творчість Роберта Гріна приваблює певною чарівністю. А порушені ним теми є цікавими великій кількості людей, що відповідно для сучасного стану суспільства, де панує влада, фінансове благополуччя і кар'єрний успіх – абсолютні цінності. У таких умовах книги письменника для багатьох стали вірними соратниками у житті, які пояснюють правила виживання та досягнення амбітних цілей.

Роберт Грін народився весною 1959 року в Лос-Анджелесі. Навчався в університеті Каліфорнії, який пізніше покинув за власним бажанням, захопившись культурою хіппі й грецькою мовою. Пізніше закінчив філологічний факультет університету Вісконсін-Медісон, отримав диплом бакалавра класичних дисциплін. Після навчання переїхав в Нью-Йорк, де співпрацював з популярними журналами The New Yorker, Esquire. Пізніше молодому журналісту запропонували переїздити в Голлівуд і зайнятися доробкою кіносценаріїв, але це не принесло йому ні морального, ні матеріального задоволення. Протягом декількох років Роберт Грін багаторазово міняв роботу, за цей час він встиг побути і редактором, і перекладачем та навіть спробував себе в ролі будівельника. Судячи з його слів, він спробував близько 80 професій. Кілька років жив у Лондоні, Парижі, Барселоні та Венеції.

У 2006 році Роберт відкрив свій офіційний блог, присвячений законам влади. З грудня 2007 року є членом ради директорів американської компанії American Apparel.

До роботи над книгою з назвою «48 законів влади» Роберт Грін приступив в середині 90-х. В цей час він жив в Італії, де зустрів видавця і

дизайнера Йоста Єлфферза, який став його співавтором і спонсором та доклав левову частку у створенні багатьох його книг.

Книга « 48 законів влади» вийшла в 1998 році й одразу стала світовим бестселером, а у США було продано більш ніж 800 тисяч екземплярів і перекладена 21 мовами.

Під час написання свого бестселеру Грін занурився в історію і дізнався про життя Альберта Ейнштейна, Леонардо да Вінчі, Моцарта та інших. Також він взяв інтерв'ю у багатьох нині живих людей. Поради наведені нижче – це прості істини, підтверджені життям, які не варто забувати у своїх повсякденних справах.

Знайдіть справу свого життя.

Ми часто розпорошуємося на декілька занять, не усвідомлюючи того, що дійсно хороші лише в чомусь одному. Знайдіть те, що вам дійсно подобається робити, і займайтеся цим.

Знайдіть свою нішу.

Один з найвідоміших нейрохірургів Вілейанур Рамачандран був колись лише професором психології. Для нього це був всього лише перехідний етап до того заняття, в якому він став одним з найкращих. Якщо ви добре розбираєтеся в чомусь, спробуйте заглибитися в свою діяльність і знайти для себе таку її частину, яка ще не захоплена іншими.

Не бійтеся бунтувати.

Далеко не всі люди радіють чужому успіху і вони можуть вас відмовляти від власного шляху. Тож якщо ви вважаєте, що займаєтеся справою свого життя, плюньте на думку інших і робіть все так, як вам хочеться.

Любіть свою справу на базовому рівні.

Ви повинні насолоджуватися кожною частинкою своєї справи. Для Марії Кюрі в дитинстві не було нічого цікавішого, ніж спостерігати за лабораторією свого батька.

Не забувайте про практику.

Наш мозок заточено під навчання. При постійному повторенні однієї і тієї ж дії, зв'язки в нейронах стають все сильнішими, а ми — професійнішими. Це одна з причин, чому ви ніколи не розучитеся їздити не велосипеді.

Визначьтеся, що для вас важливіше: улюблена справа чи гроші.

Марта Грем, американська танцівниця і творець танцю модерн, кинула прибуткову роботу, яка займала багато часу, і влаштувалася працювати вчителем танців, що дозволило їй приділяти більше часу улюбленій справі.

Будьте готові жертвувати.

Деніел Еверет, обдарований лінгвіст, намагався вивчити мову племені парах, над якою лінгвісти ламали голову роками. У нього нічого не вийшло,

тому що він пішов тим же шляхом, що і інші: приїхав в якості лінгвіста і намагався зрозуміти чужу культуру.

У нього нічого не виходило до тих пір, поки він не переїхав жити в плем'я парах і став одним з його повноцінних жителів, підкорившись їхній культурі, заборонам і звичаям. Будьте готові жертвувати чимось заради досягнення своїх цілей. Це неминуче.

Перемагати біль і небажання.

Відомий баскетболіст Білл Бредлі підходив в баскетбольну збірну тільки по зросту. Він був повільний, не стрибав досить високо і не відчував гри. Але замість того, щоб здатися, він тренувався щодня по три години, незважаючи на вихідні. Бігав з обтяженням і грав у баскетбол наосліп, щоб відчувати м'яч. І це був лише початок його становлення.

Не бійтеся помилятися.

Пол Грем завжди любив комп'ютери. Одного разу він зрозумів, що все, що він вивчив, прийшло до нього через низку помилок і невдач. Такий досвід привів до створення венчурного фонду Y Combinator, який дозволяє стартаперам проходити по його стопах і не боятися помилитися.

Знайдіть вчителя, який буде ставити під сумнів вашу роботу.

Карл Юнг обожнював Фрейда, але був незгодний з деякими його теоріями. Використовуючи Фрейда в якості свого ментора, Юнг зміг краще зрозуміти, в чому він не згоден і де їхні теорії розходяться, тим самим внісши величезний внесок у розвиток психології.

Розберіться з критикою. Ми часто стикаємося з критикою. Приймати або не звертати уваги? Все залежить від людини, яка критикує вас. Хоча все дуже персонально, і у людини, яка вас критикує, може бути поганий настрій або головний біль. Варто чітко розділяти конструктив від емоцій, своїх і чужих.

Ставте цілі.

Короткострокові, довгострокові — неважливо. У вас завжди повинна бути мета. Мета — це те, що стане вашим життєвим маяком.

Не бійтеся йти на зайняту територію.

Скільки б не було конкурентів у вашій сфері, для вас завжди знайдеться місце, якщо ви робите щось дійсно добре. Google не були першими, хто створив свою пошукову систему, але саме вони змогли вивести сферу пошуку на новий рівень.

Будьте терплячим.

Не дайте цій самовпевненості погубити вас. Тверезо оцінюйте свої сили і пам'ятайте про те, що одна з перешкод на шляху до креативності — це нетерпіння.

Наука або творчість — що важливіше?

Не варто забувати, що в той час, як провідні інженери намагалися створити літаючу машину, це вдалося братам Райт, які чинили велосипеди. І наука, і творчість дуже важливі в нашому житті, щоб вибирати щось одне. Про це можна сперечатися нескінченно, але ви точно не програєте, якщо будете розбиратися в обох сферах діяльності.

Будуйте життя навколо своїх сильних сторін.

Визначьтеся з тим, що у вас виходить найкраще і дійте. Скільки разів ми чули від людей, які досягли успіху, що вони просто робили улюблену справу. Так чому б не спробувати і вам? Знайдіть свою справу, зробіть її своєю сильною стороною і досягніть успіху!

Люди не народжуються геніями.

Багато годин навчання, практики і невдач — ось що призводить до успіху. Працьовитість допоможе вам досягти мети.

Наступні роботи письменника також присвячені стратегіям досягнення влади, незмінно ставали хітами продаж. У відгуках про книги Роберта Гріна читачі пишуть, що не з усіма думками автора можна погодитись, але, якщо сприймати його твори не як посібник із саморозвитку, а як своєрідну політичну сатиру, то вони вартують витраченого часу.

Автор пише жорстко та цинічно. Його слова провокують страх, егоїзм і недовіру до людей, але разом з тим пояснюють, як вижити в жорсткому і суперечливому світі.

Книги письменника перекладені десятками мовами світу і перевидані багатомільйонними тиражами більше ніж в 30 країнах. А його «33 стратегії війни» рекомендовані для ознайомлення студентами Єльського, Гарвардського і Кентського університетів.

А.Д. Юдіна,
студентка економічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
науковий керівник: ***В.О. Хвіст,***
кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук
Національного університету біоресурсів і природокористування України

ГРУШЕВСЬКИЙ – БАТЬКО УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Актуальні проблеми життя кожного суспільства завжди тісно пов'язані з його минулим. Висвітлення значення фундаментальної історичної праці «Історія України-Руси» та її оцінка у вітчизняній та зарубіжній історіографії є метою нашої роботи.

Наукова діяльність Грушевського мала велике значення бо до цього часу український народ не мав власної історичної науки. Першою історичною працею Грушевського стала робота «Южнорусские господарские замки в половине XVI века», яка отримала золоту медаль.

Протягом життя Грушевський разом з видатним істориком того часу - В. Антоновичем видають низку історичних робіт, які спростували російський погляд на українську історію. Згодом, молодий вчений починає працювати над своєю головною історичною працею - «Історія України-Руси». Основною метою його роботи було довести, що першою самостійною українською державою була Київська Русь.

Праця давалася не легко: перші напрацювання вченим було зроблено ще у 1894 році, як тільки він приїхав до Львова та тривала до кінця життя дослідника – повних сорок років! Його велика історична праця складається з 10 томів, це понад 6000 сторінок тексту.

У першому томі «Історії України-Руси» Грушевський акцентує увагу на тому, що його завдання – дати «образ історичного розвою життя українського народу або тих етнографічно-політичних груп, з яких формується те, що ми мислимо тепер під назвою українського народу», і зауважує, що для підкреслення тяглості й безперервності українського національного життя та для наголошення зв'язків нового життя з його старими традиціями він уживає назву «Україна – Русь». [3, с. 119–120]

«Історія України-Руси» – найвидатніший твір української історіографії, в якому автор висвітлив аналіз і синтез українського історичного процесу від ранніх часів до 1657 р. включно. Наукова праця є основоположним фактором впливу на розвиток української наукової історіографії.

У міжнародній науковій критиці «Історія України-Руси» також одержала оцінку. Закордонні колеги відзначають важливе місце твору в еволюційному розвитку європейської науки XX ст. Вчені підкреслюють феноменальність та наукову вагу історичного шедевру для осягнення українського минулого.

Джеймс Вестфол Томсон писав: «Історія України-Руси» є монументом історичної ерудиції». Твір дав тривку основу українській історіографії і випровадив її на світовий науковий форум.

М. Грушевський зазначав: «Хотів я дати громадянству нашому книгу, написану легко і приступно, оживлену образами минулого життя, уривками нашої старої творчості, нашої словесності, і знімками цікавих предметів старого побуту, портретами давніх українських діячів, картками і планами вікопомних подій»

Досліджуючи історію написання «Історії України-Руси», я зробила висновок, що ця книга є працею життя Грушевського. Вчений хотів довести, що існують дві історії двох різних народностей: «Історія України-Руси» та «Історія Московії, чи Великоросії».

Праця справила вплив на формування української історіографії новітнього часу. Розгорнуті дискусії у колах європейських істориків навколо ключових аспектів історичної праці професора викликала цілеспрямована діяльність вченого щодо популяризації та розмаїття національної версії минулого.

Список використаних джерел

1. Борек Г. Наукова спадщина М.С.Грушевського повертається народові // Літ. Україна. – 1989. – 23 листоп.
2. Винар Л. Михайло Грушевський історик і будівничий нації. – Нью-Йорк – Київ – Торонто, 1995. – 304 с.
3. Гоцуляк В.В. Гортаючи сторінки… Думки про «Історію України-Руси» М.Грушевського і українську історіографію 80-х рр. XIX – початку XX ст. – Черкаси, Сіяч, 1996. – 256 с.
4. Грушевський М. Якої ми хочемо автономії // Великий українець. – К., 1991. – 280 с.
5. Дашкевич Я. Михайло Грушевський – організатор української національної науки // Михайло Грушевський. Збірник наукових праць і матеріалів Міжнародної ювілейної конференції, присвяченої 125-й річниці від дня народження М. Грушевського. – Львів, 1994. – 487 с.
6. Тельвак В. Творча спадщина Михайла Грушевського в оцінках сучасників (кін. XIX – 30 ті рр. XX ст.). – К.; Дрогобич: Вимір, 2008. – 494 с.

Розділ 4

СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ

ЕКОНОМІКА. ПОЛІТОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІОЛОГІЯ

Д.І. Безпалова, М.В. Полійчук,
студентки фінансового факультету Університету митної справи та фінансів
науковий керівник: ***Т.Є. Терещенко,***
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державних,
місцевих та корпоративних фінансів Університету митної справи та фінансів

РОЛЬ ОЦІНКИ БІЗНЕСУ В РАМКАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Визначення вартості компанії є одним із найбільш важливих завдань у галузі корпоративного управління, адже дає можливість оцінити рівень конкурентоспроможності та успішності фірми на ринку. Саме оцінювання вартості бізнесу стає інструментом, який створює умови для своєчасного прийняття та коригування управлінських дій при коливаннях ринкової кон'юнктури. Також актуальність питання оцінки компанії виявляється при проведенні процедур антикризової політики, зокрема реструктуризації та фінансового оздоровлення підприємств.

Оцінка бізнесу — процедура, що дозволяє розрахувати ринкову вартість підприємства, оцінити ефективність процесу отримання прибутку, стабільність виробництва і перспективи комерційної діяльності [1].

Вартість підприємства виступає головним показником його ефективності. Жодна процедура антикризового управління фірмою не може проводитися без попередньої оцінки всіх її активів.

Антикризове управління — це комплексна система управління підприємством, що відрізняється стратегічним характером, направлена на усунення можливих і наявних проблем в його діяльності шляхом розроблення й реалізації спеціальної програми з використанням усього потенціалу сучасного менеджменту [2, с. 145].

Оцінка бізнесу з метою реструктуризації дозволяє виявити резерви

розвитку компанії на підставі внутрішніх і зовнішніх факторів та передбачає пошук найбільш ефективного способу використання активів, який забезпечить збільшення поточної вартості бізнесу.

В сучасних умовах угоди реорганізації зі злиття і поглинання компаній (надалі — M&A — від англ. *Mergers and Acquisitions*) відіграють помітну роль як в міжнародній, так і в українській економіці. За результатами звіту KPMG M&A Review 2019, обсяг угод злиттів і поглинань в Україні в минулому році встановив новий максимум: кількість угод на ринку M&A в Україні зросла на 19% — до 80 угод, при цьому їх сукупна вартість перевищила $1,8 млрд, що на 78% вище показника попереднього року. Іноземні інвестори демонструють зростаючий інтерес до України. Так, протягом 2018 іноземними інвесторами було укладено близько третини угод (25 угод), що на 47% більше ніж у 2017 році [3].

Оцінка бізнесу в процесі реструктуризації передбачає виконання таких етапів:

– аналіз поточного стану організації: стратегічних, виробничих планів та інвестиційних проектів;

– докладний фінансовий аналіз організації, при якому визначаються внутрішні фактори, які можуть служити джерелами для зростання вартості компанії і підвищення рентабельності бізнесу;

– аналіз можливих шляхів реструктуризації в формі зміни структури організації (злиття, приєднання, продажу або ліквідації окремих структурних елементів компанії, поділу тощо) або реорганізації структури активів і пасивів (оптимізації структури власного і позикового капіталу, реструктуризації заборгованості) [4].

У практичній діяльності завдання проведення оцінки полягає у формуванні висновку про вартість оцінюваного об'єкта з урахуванням можливих варіантів реструктуризації. З одного боку, оцінка дозволяє отримати інформацію про зміну вартості компанії, на балансі якої знаходяться об'єкти, що потрапляють під реструктуризацію, з іншого боку — отримати інформацію про вартість даних об'єктів, виходячи з обраних варіантів реструктуризації.

При злитті, приєднанні, поділі або виділенні підприємства оцінка майна дозволить встановити справедливе співвідношення між частками акціонерів, що відображає їх реальний майновий внесок у статутний капітал. Визначення ринкової вартості майна, внесеного до статутного капіталу, дозволить прогнозувати витрати, пов'язані з податком на майно і амортизаційними відрахуваннями. Таким чином, оцінка в рамках процесу реструктуризації й реорганізації представляє собою практичний інструмент, що дозволяє отримувати результат, на підставі якого можна приймати оптимальні управлінські рішення.

У більшості випадків в ході оцінки визначається ринкова вартість, яка представляє собою найбільш ймовірну ціну, за якою об'єкт оцінки може бути відчужений на відкритому ринку в умовах конкуренції, коли сторони угоди діють розумно, проте за умови формування різних пропозицій щодо реорганізації може визначатися інвестиційна, ліквідаційна, фундаментальна (дійсна) вартість [4].

Відповідно до міжнародних стандартів, при оцінці ринкової вартості різних об'єктів, і, зокрема, діючого бізнесу, рекомендується використовувати три основні підходи: витратний, дохідний та ринковий (порівняльний) [1].

Застосування комплексної оцінки підприємства на основі поєднання трьох методів дозволяє усунути однобічність оцінки, більш реально оцінити вартість підприємства й отримати надійне інформаційне джерело для її прогнозування з метою прийняття зважених управлінських рішень щодо управління підприємством.

Згідно з даними журналу Forbes, компанії, які віддавали перевагу комплексній оцінці вартості при проведенні процедур реструктуризації, виявилися на 28% більш успішними, ніж у середньому по проведених оцінках за одним методом [4].

Як правило, для оцінки результатів реструктуризації бізнесу використовується метод дисконтування грошових потоків (дохідний підхід). При цьому потенційна реструктуризація розглядається як інвестиції з певними витратами і прогнозованим в майбутньому прибутком [4].

Отже, оцінка при реструктуризації бізнесу дає можливість спланувати всі структурні модифікації підприємства, щоб поліпшити економічні і фінансові підсумки діяльності організації, зменшити виробничі витрати, збільшити продуктивність праці, забезпечити конкурентоспроможність продукції тощо. При проведенні оцінки вартості бізнесу розробляються заходи щодо реорганізації діяльності і структури компанії, проводиться розрахунок позикових і власних коштів організації, які будуть використані для фінансування фінансової, інвестиційної та операційної діяльності підприємства. Все це дозволяє забезпечити прийняття ефективних управлінських рішень, високу конкурентоспроможність та стабільний розвиток підприємства.

Список використаних джерел

1. *Лукач, А. М., Ставицький О. В.* Методи оцінки ринкової вартості підприємства в умовах сучасної економічної ситуації. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених.* 2018. Вип.12. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/24668/1/2018-12_5-01.pdf.
2. *Шершньова З .Є., Багацький В. М., Гетьманцева Н. Д.* Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2007. 680 с.

3. Угоди M&A в Україні: чи варто очікувати зростання в 2019. URL: https://minfin.com.ua/ua/2019/02/14/36730647/.
4. *Репушевська Ю. О.* Аналіз методик оцінки вартості підприємств, що проходять реструктуризацію. *Modern Economics.* 2018. № 12. С. 173-178. URL: https://doi.org/10.31521/modecon.V12(2018)-26.

А.Г. Винокурова,
студентка факультета психологии
Харьковского национального университета им. В.Н. Каразина
научный руководитель: ***О.А. Невоенная,***
кандидат психологических наук, доцент
Харьковского национального университета им. В.Н. Каразина

БАРЬЕРЫ, С КОТОРЫМИ СТАЛКИВАЮТСЯ УЧИТЕЛЯ ПРИ ВНЕДРЕНИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СРЕДНИХ ШКОЛАХ

Аннотация. Украина является участником политики инклюзивного образования, которая обеспечивает высококачественное базовое образование для всех. Образование для всех – это обязательство обеспечить равные возможности для детей и молодежи, как это предусмотрено в конституции страны. С момента введения инклюзивного образования правительством были подготовлены несколько стратегий.

Политика «Образование для всех» – это политика, которая после внедрения стала стимулом для внедрения инклюзивного образования в общеобразовательных школах; в результате все учителя в школах страны должны были быть достаточно компетентными, чтобы обучать учащихся с широким спектром образовательных потребностей. Тем не менее, преподаватели без отрыва от работы получили недостаточное развитие и подготовку персонала перед внедрением инклюзивного образования, и большинство преподавателей не были профессионально подготовлены к инклюзивному образованию, как учащиеся до обучения на уровне высшего образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, барьеры, препятствия для обучения.

Цель работы: анализ препятствий на пути внедрения инклюзивного образования в средних школах.

По словам Дональда, Лазаря и Лолваны [4], «препятствия для обучения» относятся к любым факторам, внутренним или внешним по отношению к учащемуся, которые препятствуют способности этого человека получать пользу от обучения в школе. Исследователи обнаружили, что внедрение инклюзивного образования от политики к практике часто встречается со многими препятствиями в странах, где проводились исследования [4]. Конституция Украины предусматривает, что обязательное инклюзивное базовое образование должно предоставляться бесплатно всем детям в стране, независимо от пола, возраста, жизненных обстоятельств, состояния здоровья и инвалидности, стадии развития, способности к обучению или финансовых обстоятельств.

Данная проблема была исследована, среди прочего, путем обзора литературы из смежных исследований. В литературе разъясняются факторы педагогики и учебной программы, несоответствующие процедуры оценки, препятствия на пути подготовки учителей к эффективному преподаванию и обучению, неквалифицированные и недостаточно квалифицированные учителя, отсутствие поддержки учителей, а также неподходящие методы преподавания и обучения и вспомогательные материалы.

Учебные программы препятствуют обучению. Учебный план и методы обучения, используемые педагогами, играют ключевую роль в достижении эффективного обучения в инклюзивных классах. Однако жесткая и негибкая учебная программа, которая не учитывает индивидуальные различия, может привести к распаду обучения. Негативные последствия для образования включают такие аспекты, как отсутствие актуальности предметного содержания; отсутствие соответствующих учебных материалов, ресурсов и вспомогательных средств; негибкие стили преподавания и управления в классе; и неуместные способы оценки обучения. Мотицве отмечает, что один из наиболее серьезных барьеров на пути обучения может быть найден в самой учебной программе и связан, прежде всего, с ее негибкой природой. Это препятствует удовлетворению разнообразных потребностей учащихся; следовательно, учебная программа должна быть адаптирована для всех учащихся, а также должен учитываться принцип ориентации на последних [1].

В исследовании Зимбы в экспериментальной начальной школе он обнаружил, что учебная программа, используемая в школе, не была модифицирована, чтобы приспособить учащихся с широким спектром образовательных потребностей. Обучение учеников с ограниченными способностями к обучению с использованием основных методов делает обучение и преподавание сложной задачей для учителя и ученика в инклюзивном классе.

Неправильные процедуры оценки. Оценка относится к тому, как учителя и другие люди, участвующие в образовании ученика, систематически собирают и затем используют информацию об уровне успеваемости и/или развития ученика в различных областях его образовательного опыта. Основными целями оценки являются предоставление информации о достижениях и успехах учащихся и улучшение процесса обучения и преподавания. Среди некоторых процедур оценки, признанных неуместными, можно выделить следующие.

Когнитивные навыки. Согласно Batsche, другим предполагаемым маркером неожиданного неуспеха является неравномерное развитие когнитивных навыков, таких как фонологическая осведомленность, быстрое именование и рабочая память. Человек может быть идентифицирован как имеющий LD, если он или она показали низкие достижения и сильные стороны в некоторых аспектах когнитивной обработки [2]

Относительно оценки как средства идентификации учеников с LD, Batsche предполагает, что школьный учитель может проводить скрининг для тех учеников, которые подвержены риску возникновения устных выражений и/или затруднений со слухом, ссылаясь на нормы устного выражения и слушания. Использование нестандартизированных или неформальных оценок, динамических оценок, поведенческих и прагматических наблюдений в «естественной среде» (за пределами классной комнаты) также предоставляют важную информацию, которую стандартизированные тесты могут не иметь.

Неквалифицированные и недостаточно квалифицированные преподаватели. По словам Саволайнена (2009: 16), учителя играют важную роль в качественном образовании, и поэтому качество системы образования не может превышать качество ее учителей. Исследования показывают, что учителя становятся более активными участниками интеграции, когда они считают себя компетентными и подготовленными к обучению учащихся с ограниченными возможностями. Халл повторяет, что обучение должно продолжать оказывать помощь в дифференцированном обучении, а также в изменении и адаптации учебных программ для удовлетворения потребностей различных учащихся.

Развитие преподавателей зачастую носит фрагментарный характер и является неустойчивым. В частности, отсутствие постоянной подготовки преподавателей без отрыва от работы часто приводит к отсутствию безопасности, неопределенности, низкой самооценке и отсутствию инновационной практики в классе. Это может привести к сопротивлению и вредному отношению к тем учащимся, которые испытывают трудности в обучении, или к определенным механизмам поддержки.

Отсутствие поддержки учителей. Поддержку можно определить как все виды деятельности, которые повышают способность школы реагировать на разнообразное поведение. Благоприятная среда, в которой существует сотрудничество между учителями, районными чиновниками, директорами, родителями имеет решающее значение для успешного внедрения инклюзивного образования. Поддержка может включать группу коллег, которые могут помочь учащимся, испытывающим трудности в обучении. Именно поэтому необходимо организовать службы поддержки образования и четко определить роли всех участников в реализации инклюзивного образования.

Согласно Пейлу и Мейеру инклюзивное образование может быть успешным только в том случае, если учителя выявляют подход, приемлемый для всех учащихся, и когда они имеют достаточную поддержку и ресурсы для обучения всех учащихся.

Выводы. Целью данного исследования было выявление барьеров, которые повлияли на внедрение инклюзивного образования в

общеобразовательных школах Украины. Прерогатива инклюзивного образования состоит в том, чтобы удовлетворять потребности всех учащихся, одновременно стремясь вовлечь родителей в этот процесс. Отсутствие средств в государственных школах и некомпетентность учителей в выявлении учеников, сталкивающихся с проблемами в учебе в классах, являются препятствиями для инклюзивности.

Список использованных источников

1. Bagree S. & Lewis I., 2013, Teachers for all: Inclusive teaching for children with disabilities, International Disability and Development Consortium, Washington, DC.
2. Beattie J.R. Anderson R.J. & Antonak R.F., 1997 Modifying attitudes of prospective educators toward students with disabilities and their integration into regular classrooms, The Journal of Psychology 131(3). 245–259.
3. Donald D., Lazarus S. & Lolwana P., 2002, Educational psychology in social context, Oxford press, Cape Town.
4. Grossman S., 2004, Classroom behaviour management for diverse and inclusive schools, viewed 09 August 2013.
5. Watkins A., 2007, Assessment in inclusive settings: Key issues for policy and practice, European Agency for Development in Special Needs Education, Odense.

Д.С. Гаврилюк,
студентка факультету перекладознавства
Київського національного лінгвістичного університету

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ У СИТУАЦІЇ ТРАВМАТИЧНИХ СТОСУНКІВ

Проблему впливу психотравмуючих ситуацій на психіку людини в своїх роботах розглядали: Калшед Д., Бурбо Л., Водопьянова Н.Е., Леонтьев Д.А., Рассказова Е.І., Калшед Д., Боннано Дж.А., Мадди С.Р., Одінцова М.А., Терр Л.С., Рупперт Ф., Шоу Дж., Колодзін Б., Ліндерман Е., Перри Г., Вихристюк О.В., Уайтхед М., Бадхен А.А., Олександровський Ю.А., Малкіна-Пих І.Г., Шех О., Сергеев С.С., Грей М.Дж., Літц Б.Т., Магуен С., Сарджвеладзе Н., Беберашвили З., Тарабрина Н.В. та інші [1; 2; 3; 4; 5].

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження особливостей психологічної допомоги людям, що пережили травму в міжособистісних стосунках.

Дослідження було проведено восени 2019 року. У ньому взяло участь 30 осіб, серед яких 21 жінка та 9 чоловіків.

Для вирішення поставлених завдань у роботі використовувались наступні **методи:** теоретичний аналіз наукової літератури за темою дослідження, емпіричні методи збору даних: опитування, проведення

психодіагностичних методик, таких як «Методика стосунків» О.Ф. Бондаренка, Опитувальник депресії анкети стану здоров'я (PHQ-9), Експрес-діагностика внутрішнього світу пацієнта А. Амбрумової, метод бесіди та інтерв`ю, методи статистичної обробки даних.

Були отримані такі результати:

1) чим більше виражений рівень депресії, тим менш важливою є для індивіда суб'єктивна цінність здоров'я та сім'ї;

2) існує зв'язок, що чим вищий ступінь вираженості депресії, тим почуття, що переживаються є глибшими в сторону незадоволеності стосунками, пригніченості, печалі, відчуттям занепокоєння;

3) було зафіксовано, що чим глибшими є почуття, що переживаються, тим більшим є суб'єктивне відчуття самого себе в стосунках з партнером, як відчуття віддалення чи приближення до самого себе, а також відчуття жертвування в стосунках, або, навпаки, набуття позитивного;

4) існує взаємозв'язок того, що чим глибшими є почуття, що переживаються, тим більшим є суб'єктивне відчуття благополуччя, довіри, підтримки, особистісного статусу, нових перспектив у житті, отримання нової інформації та зміцнення здоров'я.

Систему ціннісних смислів досліджуваних можна описати трьома основними факторами: фактор сімейних цінностей, фактор дружніх та родинних відносин та фактор цінності здоров'я.

Варто зазначити, що досліджувані надають більшого значення саме сімейним цінностям, що виступають головними орієнтирами в їх житті. Саме цінність: сім'ї, матеріального благополуччя, любові, дітей та свободи є найважливішим компонентом суб'єктивної утворюючої активності і самого суб'єкта в ній. Тобто, вони служать важливим фактором соціальної регуляції взаємин людей і поведінки індивіда.

Сімейні цінності в даному випадку конкретизуються в понятті функцій сім'ї, в психології сімейних відносин – це сфера життєдіяльності сім'ї, безпосередньо пов'язана із задоволенням потреб її членів.

Таким чином, система сімейних цінностей відображає благополуччя / неблагополуччя міжособистісних стосунків в родині.

Отже, сім'я є одним з важливих феноменів буття людини. Вона була і залишається джерелом безпеки, духовності, стабільності, близькості. Крім того, саме сім'я забезпечує своїм членам економічну, соціальну та фізичну безпеку, виступає «базою» для успішної соціалізації нового покоління.

Фактор дружніх та родинних стосунків являє собою важливість наявності дружнього спілкування в сім'ї. Примітно, що стосунки, що є безкорисливими, заснованими на спільності інтересів і захоплень, взаємній повазі, взаєморозумінні та взаємодопомозі, що передбачають доторкання до

душевних сторін людського життя – є ресурсом для людини в сімейних стосунках.

Важливо підкреслити роль батьків, як роль друга, товариша у спілкуванні з дитиною. Такі стосунки будуть гармонійними та цінними для всіх сторін.

Не менш важливим, є фактор здоров'я та свободи, як взаємообумовлені людські цінності. Дійсно, роль здоров'я в житті людини є неоціненною, адже воно нерозривно пов'язано з усіма сферами життєдіяльності людини, і, зокрема, зі свободою. Здоров'я як умова свободи життя вплетено в систему найважливіших людських цінностей. Воно виступає як необхідність нормальному життю людини.

Список використаних джерел

1. Василюк Ф. Э. Психологія переживання (аналіз подолання критичних ситуацій) / Ф. Э. Василюк. – Москва: ФГБОУ ВО МГУТУ им. К.Г. Разумовского, 2000. – 200 с. – (Московський психотерапевтичний журнал). – (№ 1).
2. Ромек В. Г. Теорія вивченої безпорадності // Журнал практичного психолога. 2000. № 3–4.
3. Рупперт Ф. Психологічна травма // Питання ментальної медицини і екологіі.2012. Т. 18. №4. С. 81–92.
4. Gray, M.J. Acute psychological impact of disaster and large-scale trauma: limitations of traditional interventions and future practice recommendations /M.J. Gray, B.T. Litz, Maguen S. — Prehospital and disaster medicine. — January-March. 2004. — Vol. 19. № 1.
5. Mitchell J. When disaster strikes: the critical incident stress debriefing process /.. — Journal of Emergency and Medical Services. — 1983. — №8.

Ю.М. Калашнікова,
студентка факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ФАКТОРИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

В умовах нестабільності та змінності банківського сектору України кожен банк змушений працювати у жорстких умовах, коли збільшується тиск з боку конкурентів, загальна довіра потенційних та фактичних клієнтів до банківської системи є низькою, ризикованість діяльності навпаки є високою. І найчастіше це не стимулює банки розвиватись, а лише формує додаткові перепони для ефективного та прибуткового управління банком. У своїй діяльності банк використовує показники ліквідності банку не лише як показник вираження фінансового стану, а і як важіль утримання співвідношення між величиною забезпечення зобов'язань та максимально можливо отриманим прибутком. І визначення найбільш оптимального значення цього співвідношення надасть переваги у конкурентній боротьбі

на ринку банківських послуг. Тож доцільне регулювання ліквідності є запорукою успішності та прибутковості діяльності банку як на сьогодні так і в майбутньому.

Термін «ліквідність» (від лат. *liguidus* – рідкий, текучий) у буквальному розумінні слова характеризує легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у грошові кошти [2; 6]. В фінансово-економічній літературі та на практиці дана категорія застосовується для характеристики різних об'єктів, наприклад, товару, цінних паперів, підприємства, ринку, балансу та ін. Проведений аналіз дефініцій «ліквідність банку», наведених у літературних джерелах і вітчизняному законодавстві, свідчить про відсутність єдиного й однозначного їх визначення. Це зумовлено різноманітністю підходів у дослідженні даних категорій і складністю явища банківської ліквідності.

Так, при розгляді питання щодо сутності поняття «ліквідність», на нашу думку, слід виділити такі основні підходи: підхід «виконання зобов'язань»; підхід «співвідношення активів і пасивів»; підхід «перетворення активів».

На рис. 1 представлено узагальнення підходів до визначення поняття «ліквідність банку».

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «ліквідність банку»

Отже, на наш погляд, вищезазначені підходи до визначення поняття «ліквідність банку» недостатньо повно відображають її сутність, тому варто погодитися з думкою Марущака М. В., який вважає, що: «ліквідність банку – це здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів в кредитних коштах, за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів, з урахуванням затрат пов'язаних з кредитним ризиком та затрат пов'язаних з обов'язковим резервуванням» [4].

На ліквідність банку впливає ряд факторів. Деякі з них очевидні, інші впливають на ліквідність банку побічно. Дмитрієв Є. Є. [1] при дослідженні факторів, що впливають на ліквідність банку, розмежовує їх на зовнішній (економічні, соціально- політичні та фінансові фактори впливу) та внутрішній (окремі показники фінансового стану та банківського менеджменту) блоки, залишаючи поза увагою серед внутрішніх факторів такі важливі фактори, як технологічні, інформаційні та організаційні.

Основна увага Хіміча Н. О. [7] при дослідженні факторів впливу на ліквідність банку зосереджена на факторах лише мікросередовища діяльності банку, зокрема таких, як ефективність управління активами і пасивами, фінансова стійкість, дохідність банку та рівень менеджменту.

Саламашенко І. М. [5] у своїй роботі зазначають, що на ліквідність банку впливають екзогенні та ендогенні фактори. Але на їхню думку, найбільше значення на ліквідність банку здійснюють саме внутрішні фактори, такі як: змістовність банківської стратегії, рівень професійної кваліфікації персоналу, рівень банківського менеджменту та достатність капіталу

Марущак М. В. [3] стверджує, що на сьогодні в фінансово-економічній літературі існує багато підходів щодо класифікації факторів, які впливають на ліквідність банку, але в загальному їх можна об'єднати у чотири групи: соціально-політична ситуація, загальноекономічна ситуація, стан фінансового ринку, внутрішня стійкість банку.

На його думку, саме такі блоки факторів, як соціально-політична ситуація, загальноекономічна ситуація, стан фінансового ринку та внутрішня стійкість банку, справляють найбільший вплив на ліквідність банку. У складі кожної з груп можна виділити фактори внутрішнього та зовнішнього середовища.

Проаналізувавши підходи різних авторів щодо виокремлення факторів на ліквідність банку, більшу увагу зосереджено на факторах в межах зовнішнього та внутрішнього середовища з відповідною деталізацією. При дослідженні зовнішнього середовища важливо враховувати фактори впливу мікро-, макро- та мегасередовища, а ось при внутрішньому середовищі слід враховувати організаційні, технологічно- інформаційні та фінансові фактори

впливу

Виділимо фактори, які на сьогодні загрожують забезпеченню ліквідності банків: надання клієнтам недостовірної інформації; недосконалість структур, що відповідають за зовнішню та внутрішню безпеку банківських установ; недооцінка кредитних ризиків; недосконала система набору кадрів; витік внутрішньобанківської інформації. Отже, лише банки, які зуміють вчасно виявити загрози зможуть ефективно функціонувати і забезпечать собі вищий рівень ліквідності в цілому [3].

Основним завданням банківського сектору у сучасних умовах постійної економічної та політичної нестабільності є підтримка ліквідності та платоспроможності банківського сектору. Адже в будь-якій державі, незважаючи на її економічний зміст та організацію суспільних відносин, банківська система займає значне місце у гарантуванні руху грошових потоків. Банки мають розробляти певну систему діагностичних дій для забезпечення фінансової надійності, які давали би змогу регулярно здійснювати управління банківськими ризиками. Тому можна дійти висновку, що оцінка ризиків ліквідності та платоспроможності в умовах нестабільного економічного середовища є одним із головних завдань управління банком.

Список використаних джерел

1. Дмитрієв Є. Є. Антикризове управління банківською ліквідністю у США [Електронний ресурс] / Є. Є. Дмитрієв // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – Вип. 38. – С. 335–343. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_35.
2. Криклій О. А. Науково-методичний підхід до управління ліквідністю банку на основі результатів аналізу таксономічних індикаторів [Електронний ресурс] / О. А. Криклій, Д. О. Рябіченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 12. – С. 196-206. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/ UJRN/ape_2012_12_27.
3. Марущак М. В. Інституційна модель процесу управління банківською ліквідністю [Електронний ресурс] / М. В. Марущак // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 15. – С. 23–27. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ ipd_2009_15_7.
4. Марущак М. В. Управління ліквідністю в банках України: стратегічний та операційний рівень [Електронний ресурс] / М. В. Марущак, М. В. Марущак // Наукові праці НДФІ. – 2009. – Вип. 1. – С. 126–131. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2009_1_17.
5. Саламашенко І. М. Стратегії управління ліквідністю банків [Електронний ресурс] / І. М. Саламашенко // Управління розвитком. – 2014. – № 4. – С. 102–105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/ UJRN/Uproz_2014_4_41.

Ю.М. Калашнікова,
студентка факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Інноваційна діяльність – це діяльність, яка полягає у створенні інтелектуального продукту, який стане рушійною силою у створенні конкурентоспроможного виробництва. З цієї причини найважливішою економічною метою передових компаній і країн, у тому числі і України, є підтримання здатності національної економіки до інноваційного розвитку й ефективного використання найновіших технологій [1].

У світовому товаристві визначним показником інноваційної діяльності є глобальний рейтинг інновацій. Він публікується щорічно з 2007 року. Дослідження оцінює елементи національних економік, у яких протікають інноваційні процеси, зокрема інститути, людський капітал, дослідницьку діяльність, інфраструктуру, рівень розвитку ринку та бізнесу. Серед країн-лідерів у 2019 році можна виділити: Швейцарію, Швецію, США, Нідерланди, Великобританію та Фінляндію.

Україна цього року посідає 47-му позицію з 129, що на 4 сходинки нижче ніж минулого року та на 16 вище ніж у 2014 році, що свідчить про те, що інноваційність української економіки продовжує зростати. Про це свідчить багато факторів, як і установчих, так і практичних. Не можна не згадати про систему патентування. З часів становлення незалежності система їх реєстрації зазнала деяких змін, які зробили систему легшою, дешевшою і відповідно доступнішою, що відкрило більше можливостей для українців.

За останні 11 років українські винахідники зареєстрували понад 124 000 патентів (тобто приблизно 11–12 000 щорічно), з яких майже 20 000 патентів належить іноземним компаніям та громадянам в Україні [2]. Найбільше патентів на винаходи в Україні мають національні університети, іноземні компанії та приватні особи [3]. Завдяки цьому збільшується капіталізація підприємств. На жаль, хоч система реєстрації і стала доступнішою проте найпривабливішим середовищем їх реєстрації залишається США, адже там в патентний портфель входить декілька патентних сімейств, які як правило ідеально повинні захищати різні функції або аспекти технології продукту компанії. Прикладом цьому можуть виступати безліч компаній, проте варто згадати український стартам Viewdle, який був проданий Google більше ніж за 30 мільйонів доларів США, завдяки тому, що стартап зареєстрував в США 11 патентів.

Патентування є досить вигідним і для компаній, так і для держави, адже за реєстрацію винахідники чи підприємства платять державній службі інтелектуальної власності. Ще одним аргументом збільшення інноваційної

діяльності держави є збільшення кількості стартапів, чиї продукти спокійно конкурують на європейському та американському ринку. Прикладом цього може бути молодий стартап Preply, який створив платформу, яка об'єднує викладачів іноземної мови та студентів, які хочуть її вивчати у всьому світі. Також невпинно зростає кількість бізнес-інкубаторів і їх завжди підтримують європейські ментори з таких компаній як 500 Startup та Techstars.

Також не варто забувати про інновації, які оточують нас в буденному житті. Найяскравішим прикладом є введення системи PayPass у Київському метрополітені, що зробило систему оплати набагато швидшою та надійнішою. Варто згадати, що безконтактні платежі поширені буквально всюди, що позитивно впливає на контроль грошових потоків.

Як висновок, варто зауважити, що в Україні є певні позитивні зміни, які надають можливості комерціалізації інтелектуальної власності, що може стати причиною майбутнього успіху держави. Ці зміни сприяють потенційному залученню іноземних інвесторів, технологічних компаній, що в свою чергу створює здорову технологічну екосистему. Проте варто пам'ятати, що існує ризик втрати талановитих винахідників, тобто їхня дислокація в інші країни. Тому варто звернути увагу на створення комфортних можливостей для розробників і бізнесу, а також підвищити безпеку підприємництва.

Список використаних джерел

1. Кириленко В.В. Економіка (навчальний посібник) [Текст] / В.В. Кириленко // Тернопіль: Економічна думка. – 2018. – 193 с.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.
3. Патентування як ознака інноваційності країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.imena.ua.

В.Ю. Компанієць,
студентка факультету управління та права
ДВНЗ «Університету банківської справи» Черкаського навчально-наукового інституту
навчальний керівник: ***О.В. Шабанова,***
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи
ДВНЗ «Університету банківської справи» Черкаського навчально-наукового інституту

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ КАПІТАЛОМ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах глобалізації та світової інтеграції страхові компанії націлені співпрацювати з іноземними інвесторами та залучати додатковий страховий капітал задля розширення діяльності. Інновації та технології, які існують на даний момент дозволяють страховим компаніям рухатися вперед і ефективно управляти та використовувати страховий капітал задля досягнення стабільності та платоспроможності страхової компанії.

Міжнародні інвестори вбачають великий потенціал для запровадження штучного інтелекту в страхуванні, однак, технології штучного інтелекту та розподіленого реєстру для класичного страхового ринку України можуть залишитися поза увагою. Однієї з причин даного явища є неготовність страховиків до створення нової системи, побудованої на високотехнологічній продукції.

Страхові компанії працюють з великим обсягом даних – договори, фінансові звіти, претензії та медична інформація; штучний інтелект дозволяє управляти даними, капіталом, обробляти претензії та виявляти шахрайські дії, пов’язані з клієнтами.

Штучний інтелект – це найперспективніша галузь в розділі комп’ютерної лінгвістики та інформатики, яка створює інтелектуальні машини, програми, сервіси та додатки із метою покращення умов існування фізичних та юридичних осіб.

Застосування штучного інтелекту дозволить покращити ефективність управління капіталом страхової організації. У 2015 році вперше страхова компанія Lemonade почала використовувати технології штучного інтелекту і методи поведінкової економіки в менеджменті.

Капітал – це нагромаджений заощадженнями запас економічних благ у формі грошових коштів і реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких у економічній системі ґрунтується на ринкових принципах і пов’язане з чинниками часу, ризику та ліквідності [1, с. 45].

Управління капіталом – підґрунтя для ефективного функціонування суб’єкта господарювання, зокрема страхової компанії, що пов’язане із

запровадженням форм, принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень.

Завдяки впровадженню штучного інтелекту страхова компанія зможе збільшити резервний капітал, ефективно використовувати власний капітал, а також уникати отримання непокритого збитку протягом певного періоду.

Технології штучного інтелекту мають здатність трансформувати консервативні страхові компанії в Україні на передові на ринку страхових послуг (табл. 1).

Основне завдання держави – підтримка на законодавчому рівні впровадження штучного інтелекту в галузь страхування, а також в забезпеченні рівного доступу до технологій.

Таблиця 1

Технології та стартапи штучного інтелекту в управлінні капіталом страхової компанії

Назва технології (стартапу)	Сутність ідеї
1.Блокчейн	Надання єдиного реєстру даних завдяки якому пришвидшується діяльність страхової компанії і витрачається менше коштів на обробку та перевірку правдивості інформації
2. Gero	Створення на основі математичної моделі оцінки страхових ризиків в страхуванні життя
3. Metromile	Використання нетривіальної бізнес-модель завдяки якій клієнт вчасно сплачує та контролює вартість своєї страховки
4. Helperbit	Об'єднання двох складових: управління благодійними фондами та страховими резервами і врегулювання збитків

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Штучний інтелект надає такі можливості для ефективного управління капіталом страхової компанії [3]:

– зменшити кредиторську заборгованість за розрахунками з оплати праці;

– полегшити та збільшити продуктивність праці співробітників, а також дозволити працівникам зосередитися на творчому підході до розробки нових страхових програм та підвищити якість обслуговування;

– застосувати технологію Blockchain для управління резервними фондами та врегулювання збитків, пов'язаних зі стихійними лихами;

– підвищити тарифи на страхування та перестрахування за рахунок досягнення ефективної оцінки ризиків, а також попередити збитки та втрати в страховій діяльності.

Таким чином, штучний інтелект є невід'ємною частиною існування системи, побудованої на високотехнологічній продукції. Штучний інтелект дозволить українському страховому ринку стати більш конкурентоспроможним та незалежним від коливань в економіці. Завдяки технологіям та стартапам штучного інтелекту можливо підвищити ефективність управління капіталом та ризиками, а також зменшити витрати на обробку та перевірку правдивості інформації й залучення коштів від зовнішніх джерел. Цінність штучного інтелекту полягає в тому що підвищиться довіра населення до страхових продуктів та зростуть інвестиції в дану галузь.

Список використаних джерел

1. Дьячкова Ю.М. Страхування : навчальний посібник / Ю.М. Дьячкова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Everest: платформа «Штучний інтелект» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.everest.ua/ai-platform/ai-business/ai-v-strakhuvanni-try-nayzatrebuvanishykh-navychky-intelektualnykh-system/.
3. Страховий адвокат: штучний інтелект в страхуванні [Електронний ресурс] – Режим доступу:https://www.insa.com.ua/uk/iskusstvennyj-intellekt-v-strahovanii/.

А.В. Крулевський,
студент факультету економіки та управління
Тернопільського національного економічного університету
науковий керівник: ***Т.М. Борисова,***
доктор економічних наук, завідувач кафедри маркетингу
Тернопільського національного економічного університету

МАРКЕТИНГОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Сучасний маркетинг зазнає швидких та значних змін, займаючи пріоритетне місце у побудові та здійсненні ефективної діяльності підприємств. Аналіз наукових праць виявив, що маркетинг дозволяє забезпечити підприємствам низку переваг:

- підвищення рівня довіри;
- оптимізація комунікацій із споживачами, потенційними клієнтами та партнерами;
- можливість просування продуктів та послуг без географічних та часових обмежень;
- дозволяє підвищити лояльність до бренду;
- дозволяє орієнтуватися саме на цільову аудиторію, використовуючи точний таргетинг;

- можливість отримання швидкого «фідбеку» від споживачів продукції та послуг, що дозволяє оперативно реагувати на зміни;

- можливість індивідуального підходу до кожного клієнта підприємства [1].

Вищезазначені переваги досягаються шляхом використання сучасних інструментів Інтернет-маркетингу: власний сайт, SEO, SMM, контекстна та медійна реклама, підкасти, блогінг та інші. Враховуючи ефективний вплив даних інструментів на діяльність підприємств, можемо зазначити, що їх професійне застосування у діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) дозволить досягти багатьох переваг та наблизитися до фінансової незалежності від державних коштів, як частково на початковому етапі, так і в загальному у процесі розвитку.

Провівши аналіз праць науковців, вважаємо, що чинниками, які дозволять ЗВО України почати рух до фінансової незалежності, є такі:

- впровадження відділу маркетингу в ЗВО, офіційно закріпленого в органіграмі закладу;

- визначення стратегії діяльності та перспективних напрямків розвитку ЗВО;

- ретельне дослідження потенційних клієнтів та споживачів що дозволить надавати освітні послуги, які будуть відповідати запитам та будуть ефективними з точки зору фінансових та трудових затрат;

- побудова ефективної структури взаємовідносин ЗВО та бізнесу, яка має на меті створити бачення ЗВО як перспективного напрямку навчання працівників та альтернативу приватним освітнім компаніям і проектам, що забезпечить вкладання коштів у розвиток закладу та становлення фінансової незалежності закладу;

- розширення меж діяльності та підвищення іміджу ЗВО України на міжнародному ринку освітніх послуг шляхом побудови ефективного комунікаційного зв’язку [2].

Побудова ефективної маркетингової системи, а також використання інноваційних маркетингових підходів до діяльності ЗВО України дозволить створити ряд переваг для закладів вищої освіти, зокрема:

- побудувати ефективну комунікаційну взаємодію із споживачами та потенційними клієнтами освітніх послуг;

- створити можливості для розвитку ЗВО шляхом отримання інвестицій через створення різноманітних інноваційних проектів, програм та освітніх послуг для різних типів клієнтів;

- на основі отриманих зовнішніх коштів також, зросте можливість мотивації та розвитку викладачів ЗВО для підвищення якості наданих послуг;

- посилити конкуренцію між закладами, що призведе до необхідності підвищення конкурентоспроможності кожного закладу на ринку освітніх послуг та виведення на ринок нових інноваційних послуг, що в свою чергу дозволить вивести рівень якості освітніх послуг на новий рівень;

- за допомогою відділу маркетингу зросте можливість дослідження потреб усіх цільових аудиторій та надання відповідних якісних послуг [3].

Враховуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що використання сучасних маркетингових можливостей у сучасних реаліях є, по-перше, необхідним для високого рівня конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг і, по-друге, дозволить ЗВО України знайти, впроваджувати та розвивати можливості для руху до фінансової стійкості та незалежності від державних коштів, що є важливим питанням на даний момент через нестабільний стан економіки в Україні.

Список використаних джерел

1. Мозгова Г. В. Інструменти Інтернет-маркетингу та їх переваги для сучасних українських підприємств. *Ефективна економіка*. 2013. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6322 (дата звернення: 17.11.2019).
2. Жегус О. В. Формування стратегії маркетингу в соціальних мережах закладу вищої освіти. *Маркетинг і цифрові технології*. 2018. №2. С. 58-75. URL: https://mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/37 (дата звернення: 18.11.2019).
3. Жегус О. В. Маркетинг як інструмент реалізації принципів сталого розвитку в сфері вищої освіти в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6322 (дата звернення: 19.11.2019).

К.І. Крючок,

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»

факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПЕРЕЖИВАННЯ ОСОБИСТІСТЮ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЧАСУ В УМОВАХ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Проблема часу є однією з найскладніших та найменш досліджених в сфері наукового пізнання. Репрезентація психологічного часу в психології реалізується в формі сприймання і переживання. На відміну від сприймання, що фокусується на кількісній оцінці часових характеристик, переживання психологічного часу враховує індивідуальну своєрідність цього процесу, ставлення особистості до часу, співвідношення минулого, теперішнього і майбутнього в уявленнях людини. Так, Є. І. Головаха та А. А. Кронік розуміють психологічний час як суб'єктивне відображення об'єктивних часових відносин, що виражається в переживанні окремих властивостей часу і формуванні цілісного ставлення особистості до часу її життя [1].

Переживання часу – це процес перетворення структури об'єктивного часу в суб'єктивну психічну структуру під впливом актуальних особистіснозначущих факторів. Проблема переживання психологічного часу розкривається в роботах таких відомих вчених як Б.Г. Ананьєв, С.Л. Рубінштейн, К.А. Абульханова-Славська, В.І. Ковальов, О.В. Кузьміна та ін [2].

З розповсюдженням сучасних кібернетичних технологій проблематика віртуальної реальності отримала широке розповсюдження в різних наукових сферах, зокрема в психології. Віртуальна реальність є потужним психотерапевтичним інструментом при боротьбі з ПТСР, депресіями, фобіями та дозволяє розширити можливості для проведення психологічних досліджень. Оскільки більшість об'єктів дослідження у психології – це динамічні утворення, що розвиваються у часі, проблематика переживання психологічного часу у віртуальній реальності є актуальною для сучасної психології як в теоретичному, так і в практичному аспектах науки.

Попередні проведені дослідження в межах даної проблематики були сфокусовані на оцінці часових інтервалів у віртуальній реальності, таким чином досліджуючи сприймання психологічного часу, проте значущих закономірностей виявлено не було [3]. У зв'язку з цим, метою проведеного нами дослідження стало розкриття особливостей переживання психологічного часу особистістю у віртуальній реальності. У дослідженні взяли участь 35 осіб, з них 7 чоловіків і 28 жінок віком від 17 до 20 років, студенти факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. В якості емпіричних методів для дослідження був обраний метод «Семантичного диференціалу часу» Л. Й. Вассермана та апаратурна методика «Шолому віртуальної реальності BoboVR Z5».

За результатами проведеного дослідження переживання психологічного часу як в віртуальній, так і в об'єктивній реальності, характеризується високою активністю, емоційною забарвленістю, величиною та структурою, проте на відміну від об'єктивної, у віртуальній реальності переживання відчуття часу є значно зниженим. В об'єктивній реальності відчувається сильний психологічний зв'язок особистості з теперішнім часом, її інтелектуальна та емоційна залученість в актуальні події, інтуїтивне сприймання нею подій життя як особистісно значущих. Особистість відчуває себе активним учасником подій. У віртуальній реальності відбувається порушення психологічного зв'язку з дійсністю через недостатню інтелектуальну та емоційну залученістю в актуальну ситуацію, втрату відчуття особистісної значимості. На когнітивному та емоційному рівнях у віртуальній реальності відбувається зниження чутливості до подій, що може проявлятися у позиції «спостерігача», у відстороненості, внутрішній байдужості та недостатній емоційній чуйності.

У віртуальній на відміну від об’єктивної реальності структура взаємозв’язків факторів переживання психологічного часу є дезінтегрованою з самостійним фактором емоційного забарвлення часу. При цьому відчуття часу є базовим компонентом переживання психологічного часу як в об’єктивній, так і в віртуальній реальності.

В результаті проведеного дослідження було встановлено, що переживання психологічного часу виражається у перетворенні структури об'єктивного часу в суб'єктивну психічну структуру під впливом актуальних особистіснозначущих факторів. Переживання психологічного часу у віртуальній реальності на відміну від об’єктивної характеризується зниженням переживання відчуття часу та дезінтеграцію структури властивостей психологічного часу, що є важливим для розуміння особливостей психологічного часу як одного з провідних факторів, які впливають на існування людини в навколишньому світі.

Список використаних джерел

1. Головаха Е. И., Кроник А. А. Психологическое время личности. 2-е изд. Москва: Смысл, 2008. 272 с.
2. Клименко Ю. О. Категорія часу в психологічній науці // Психологія і особистість. 2017. №1. С. 64–72.
3. Lozano R. P. It’s About Time: The Illusions of Time Perception and Travel in Immersive Virtual Reality. Barcelona: Universitat de Barcelona. 2016. 173 с.

УДК 304.5+378

Е.К. Кузьменко,
студент історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

БРИТАНСЬКА ОСВІТА В ПЕРІОД БРЕКЗИТУ В РАМКАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті підкреслюється важливість освіти у сучасному світі, розглядається механізми регулювання та впливу освітньої системи Великобританії у рамках глобалізації. Розкривається структура, стан освіти та науки Великобританії, а також впливи на нього сучасності у форматі Брекзиту. Наголошується на важливості ролі мови, як інструмента «м'якої сили».

Ключові слова: глобалізація, освіта, Великобританія, «Болонський процес», Паблік скулз, еліта, Брекзит.

«Освіта – це наймогутніша зброя, за допомогою якої можна змінити світ»
Нельсон Мандела.

У сучасних умовах світової конкурентоспроможності організацій професійної освіти та науки, розвитку та закріплення територіальних систем у цих галузях, які бажають втілювати прогрес в цій сфері та займати ключові позиції, виникає питання, на що повинна орієнтуватися освіта у 21 столітті?

Щоб вирішити це питання, потрібно дослідити кожну з національних світових систем освіти окремо, спираючись на її історичне минуле та її роль і місце у сучасній державі.

У цій роботі ми проведемо дослідження сучасного стану традиційної системи освіти і науки – системи освіти Великої Британії, як фундаменту держави з її структурою, перевагами та недоліками, впливу на неї історичного та інших факторів, з`ясуємо, як на базі цього формується Британське суспільство і світова репутація «сильної держави».

Тема є актуальною у зв'язку з стрімким процесом розвитку глобалізації міжнародної конкуренції національних освітянських систем, які мають різні статуси, цілі, масштаби діяльності та їх вплив на світову цивілізацію (характеристики, свої переваги та недоліки). Розберемо підвищений попит британського суспільства та світової громадськості до подій, які відбуваються у Великобританії, пов'язаних з Брекзитом.

Існує низка праць, в яких було розглянуто освіта у форматі глобалізації, глобалізація, «Болонський процес», освіта і наука окремих територіальних систем, зокрема освіта Великобританії. Останні декілька років у Британському та Європейському суспільстві на всіх рівнях соціальної піраміди приділяється уваги і виникає багато спорів, питань з приводу нового, досі не знаного в історії «челенджу» – Брекзиту, його ролі і наслідкам.

У всьому світовому просторі, на різних рівнях ведеться робота з виявлення кращих освітніх моделей, їх дослідження, аналізу, прогнозування з перейняттям кращого - освіта перетворюється на об'єкт глобалізації. На основі цього впроваджується стратегічне планування, як у рамках самої системи освіти, так і стратегічного курсу держави. У цій роботі активну участь приймають ЗМІ, світові форуми, міжнародні організації, уряди, міністерства, інституції, спільноти. На дану тематику проводяться конференції, круглі столи, видаються спеціальні наукові журнали.

Пошукам адекватних відповідей на виклики глобалізації присвячені, зокрема, праці Д. Тернера, І. Данилевича, І. Гаврилової, Ю. Пивоварова, С. Патрушева, Т. Таймуразова, С. Айвазова, Т. Мамсурова та інших вчених. Вони здійснюють спробу переусвідомити історичний досвід становлення та розвитку політичної й економічної демократії, обговорюють проблеми взаємовідносин влади і суспільства, просування до культури світу, толерантності та стабільності в умовах глобалізації.

Такі автори, як М. Фуллан, Дж. Білінгтон, А. Вебер, Дж. К'єза, досліджують феномен «розколотої цивілізації» як результат технологічних та

інформаційних перегонів, що нав'язуються найбагатшими, найбільш розвиненими країнами світовій спільноті.

Змістовно розглядають та дають належну оцінку як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: А. Белл , Барабанов О.Н., Лебедева М.М., Щербанін Ю.А., А. Е. Зубарев, В. Ф. Коуров , Лиферов А.П. та ін.

«Основна функція освіти – передавати цінності конкретної культури»
(Е. Дюркгейм).

Освіта – один з вирішальних факторів, що визначає соціальну ефективність суспільства. Вона формує його інтелектуальний потенціал, створює професійну еліту, забезпечує спадкоємність національного розвитку, відтворює та зберігає культурний пласт людей без якого сучасна держава не може існувати і розвиватися. Створюється імідж цивілізованої держави. Крім того, слід взяти до уваги, що глобалізація в сфері вищої освіти є елементом матриці глобалізації інших сфер діяльності людей. Складна взаємозалежність і причинно-наслідкові зв'язки між цими сферами дозволяють стверджувати, що глобалізація вищої освіти визначається процесами глобалізації в сфері економіки, політики, ідеології. У свою чергу, глобалізація вищої освіти збагачує аналогічні процеси в перерахованих вище сферах [1].

Роль знань і, відповідно до цього, освіти в сучасному світі все більше зростає. Сучасна економіка, заснована на нових технологіях і технічній революції, багато в чому буде визначатися політикою в сфері освіти. Освіта залишається важливим чинником економічного розвитку і конкуренції. Крім того, змінилися і суспільні очікування в галузі освіти. Воно стало розглядатися як одне з найважливіших напрямків соціальної політики. Освіта стає реальною умовою соціальної та професійної мобільності.

Все це робить освіту ключовим фактором розвитку в глобалізованому світі, відкриваючи людям можливості активно впливати на процеси глобалізації, формуючи ці процеси в тому чи іншому напрямі. Однак і сама освіта також стає об'єктом глобалізації [2].

Метою глобалізації вищої освіти є створення міжнародного освітнього простору вищої освіти. Основною перевагою глобалізації освіти є можливість підготовки людини до життя в сучасних умовах, освіта стає одним з найголовніших рушіїв цього процесу [3].

З вектором спрямованості на сучасний стан освіти Великобританії, відзначимо, що весь зміст освіти в історичному «коридорі» був пронизаний релігією, впливом і розвитком панівних правлячих груп з формуванням певних традицій, систем кодів та ритуалів як засобу соціального контролю. Відбувається формування класу аристократії, еліт. Відокремлюється особлива роль класової та географічної приналежності.

Основне призначення шкіл, університетів, що виникли на основі консолідації культур європейських народів, було збереження та поширення високого рівня знань, у вихованні та штучному зрощуванні еліти суспільства, у розвитку культури мислення і діяльності, поширенні культурних надбань, спрямованих на закладення системи цінностей, заснованих на культурних особливостях і традиціях. Потреба в згуртованому класі ефективних функціонерів з'явилася в середині XIX століття, була пов'язана з розширенням володінь Британської імперії і стрімко зростаючої потребою в поповненні кадрами британських колоній. Початковим планом було виховування колоніальний еліти у вигляді згуртованої групи всебічно розвинених адміністраторів, які мають схожий набір навичок, поглядів, манер, переконань і навіть зовнішній вигляд. Їх основним завданням було управління величезними територіями без звернення до грубої сили чи істотних фінансових витрат.

Сучасна приватна школа - наслідок злиття вищого і середнього класів у 19-му столітті.

Важлива роль у розвитку Британського суспільства покладена на елітні приватні «Паблік скулз» – школи інтернатного типу з роздільною системою навчання. Головне їх завдання – вирощування супербританців (джентельменів). Зміст навчання, що раніше носив гуманітарний характер, розширюється за рахунок природничо-математичних дисциплін та практичної спеціалізації [4]. Велику увагу приділяють спорту. Головне - приз та нагорода! [5]. Висока вартість навчання призводить до того, що в приватних школах-інтернатах з кожним роком вчиться все менше представників місцевого середнього класу і все більше іноземців. Наявність представників інших класів в елітних приватних школах Англії є лише частиною адаптаційного процесу інституту «Паблік скулз», який намагається враховувати соціальні зміни в суспільстві і відображати їх в масштабах школи.

«Закон про освіту», прийнятий у 1944 році, в цілому впорядкував систему освіти у Великій Британії. Вона є обов'язковою для всіх громадян у віці від 5 до 16 років. На сьогодні за питання, що стосуються людей в Англії до 19 років, в тому числі питання захисту дітей і освіти відповідає Міністерство освіти Великобританії [6].

Істотне розширення вищої освіти настало відразу після закінчення Другої світової війни, коли за порівняно короткий час кількість університетів подвоїлася, а їхній контингент зріс ще більше. У Великобританії налічується близько 160 університетів і коледжів, усі вони пропонують навчання на різних програмах на рівні бакалаврату, магістратури та докторантури. За структурою університети поділяються на *колегіальні та унітарні*. Найбільш яскравий приклад колегіальних університетів – Оксфордський і Кембриджський.

За The Times Higher Education World University Rankings 2019 - щорічним виданням університетських рейтингів за версією журналу Times Higher Education (THE), що охоплює більше 1250 університетів перше та друге місце відповідно займають Оксфордський та Кембриджський університети [7].

Оксфордський і Кембриджський університети тісно пов'язані один з одним, тому досить часто їх називають Оксбридж. Ректор Кембриджа – Девід Сейнсбері з Тервілля, герцог Единбурзький, віце-ректор – професор Стівен Туп [8].

Важливу роль у Британській освіті відіграє Європейський союз.

Членство у Європейському союзі викликало багато питань у Великобританії з часу приєднання країни до Європейського економічного співтовариства у 1973 році.

5 червня 1975 року у Великобританії був проведений референдум з цього приводу (приймало участь 64,5 % електорату, з них вибрали варіант «так»)[9].

У Європі досить довго дискутували про необхідність зближення поглядів на часові рамки отримання вченої ступені, на розвиток і стимулювання академічної мобільності, на реальне взаємовизнання дипломів і кваліфікацій.

Нарешті, у червні 1999 року в Болоньї була підписана декларація про створення до 2010 року європейської зони вищої освіти. Кожна із країн учасників зобов'язалась виробити систему легко порівнюваних учених ступенів, яка повинна опиратися на дворівневу (або двоциклову) систему навчання.

«Болонський процес» передбачає порівнянність академічних ступенів, уніфікацію систем вищої освіти, створення єдиної кредитної системи залікових одиниць, розвиток академічної мобільності, удосконалення якості освіти [10].

Англійський експерт Д. Тернер вважав, що британцям пощастило: «Болонський процес» зажадав від них незначних змін. Однак параметри, які не повністю відповідають «Болонській декларації», важко змінити. «Ми також не можемо очікувати, – писав Тернер, – що в інших країнах процес піде тим шляхом, що у Великобританії. Вони вплетуть свої власні елементи культури у процес культурних перетворень. Якщо нам пощастить, то ми будемо спроможні наблизитися до формування єдиного європейського простору вищої освіти» [11].

Англійська мова визнається найважливішою мовою освіти в умовах сучасної академічної мобільності, більше того, вона стала мовою науки і бізнесу [12].

Британський педагог М. Фулан відзначав, що легше змінити політичні установки та правила, ніж навички та поведінку людини. В результаті, ті які хочуть змінити систему освіти, насамперед хочуть змінити поведінку тих, хто навчає, та тих, хто навчається. Це набагато більшою мірою знаходиться під впливом культури, ніж правил та постанов [13].

У 21 столітті спостерігається значне зростання числа іноземних учнів приватних шкіл. Так, за даними британської газети «The Times», число учнів у приватних школах-інтернатах за першу декаду століття залишається постійним і становить близько 70 тис. Однак частка іноземних учнів за той же час зросла до 27 тис., що становить 38,5 % від загальної кількості учнів. При цьому серед учнів-іноземців: 21 % складають китайці з КНР, 17,6 % - вихідці з Гонконгу і 10,3% з Росії [14].

Незважаючи на політичну, економічну і соціальну реальність, аристократія є «кістяком» британського суспільства, а діти цього класу зобов'язані пройти через ті ж випробування і виховний процес, що і їх пращури. «Паблік скулз» в загальному своєму вигляді, на відміну від освіти в рамках Болонського процесу, є «кузнею» верхнього ешелону влади і форпостом збереження національних, історико-культурних традицій. Наявність представників інших класів в елітних приватних школах Англії є лише частиною адаптаційного процесу. «Паблік скулз», який намагається враховувати соціальні зміни в суспільстві і відображати їх в масштабах школи. Приватні школи, як правило, володіють власними земельними ділянками, де знаходяться їхні навчальні корпуси та інші споруди. Фокус уваги на лідерство. Суть еліти – школа. Курс еліти – *розділяй и володарюй.*

Висока вартість навчання призводить до того, що в приватних школах-інтернатах з кожним роком вчиться все менше представників місцевого середнього класу і все більше іноземців, в основному китайців [15].

У провідних ВНЗ Великобританії, США, Канади до 80% студентів – іноземні громадяни [16].

Діяльність університетів регулюється їх королівськими хартіями або статутами. Формально університет очолює канцлер, який призначається королевою і є, як правило, церемоніальною фігурою. Реально главою адміністрації університету є віце-канцлер або ректор (Шотландія). Керівні органи університетів – рада і сенат. Рада – вищий адміністративний орган, який формує викладацький і допоміжний склад, вирішує фінансові питання. Сенат – науковий центр. Головою ради і сенату є віце-канцлер, який обирається. Склад органів управління також обирається. До органів управління останнім часом стали входити на паритетних засадах представники професорсько-викладацького складу, студентів. В умовах всесвітньої глобалізації, стрімкого поширення інформаційного простору та нагальної потреби у розвитку інноваційних технологій у сучасному світі особливу актуальність набувають питання посиленого наукового потенціалу та підготовки висококваліфікованих спеціалістів. У зв'язку з цим, однією з найважливіших задач сучасного розвитку суспільства стає підтримка освіти та науки, від яких залежить економічна, політична та культурна стабільність будь-якої розвиненої держави, її авторитет на світовій арені.

Англійська є глобальною академічною мовою, що прискорює міжнародну мобільність серед молоді [17].

Особлива увага приділяється розвитку інноваціям та технологіям. Технології, ІТ та штучний інтелект є важливими напрямами розвитку науки у Великій Британії. В шкільну програму повсемісно активно вводяться комп'ютерні технології. Британська технологічна індустрія має вартість 184 мільйони фунтів стерлінгів, і розвивається у 2 рази швидше за інші сфери економіки [18].

У листопаді 2017 року вийшла індустріальна стратегія Терези Мей. В «Індустріальній стратегії» на 264 сторінках з солідним списком використаних джерел та літератури (223 позиції) вказано про основні перспективи, плани розвитку британської економіки, основними напрямами вказано: люди, бізнес-середовище, ідеї, інфраструктура, робочі місця [19].

Нові університети тісно пов'язані з торгівлею та промисловістю і тому будують свої навчальні програми з певним урахуванням інтересів підприємців, керуючись ситуацією на економічному ринку [20].

Таким чином, вища освіта Великобританії є привабливою та відкритою для всіх її підданих та громадян Євросоюзу.

З освіти штучно створюють певний бренд, соціальний фільтр, що абсорбує найбагатших та найрозумніших учнів з усіх куточків світу, розвиваючи країну у фінансовій та науково-технічній сферах, акцентуючи увагу на успіхах її випускників у науковій, державно-політичній та інших сферах. Все це говорить про визнану якість британської освіти та признання і прийняття стратегічного курсу Британського уряду і його правил у світової грі.

Тобто саме престиж, успіх, лідерство, міфологічна система кодів та ритуалів стали пропіареними орієнтирами, іміджем, що приваблює студентів з усіх куточків планети для отримання освіти в Великій Британії и підіймає рейтинг країни на світовій арені.

До негативних сторін сучасної освіти Британії можна віднести: зміни меж між однорідністю і неоднорідністю національних систем вищої освіти в радикальному варіанті глобалізації вищої освіти, що веде до витіснення «національних» знань зі сфери вищої освіти її комерціалізацію, орієнтацію на потреби ринку та глобального капіталу, свідоме зниження рівня масової освіти, набуття уривчастих, фрагментарних знань, нав'язування світогляду, основаного на ринковій економіці. Тим самим відбуваються зміна акцентів та пріоритетів [21].

Важливу роль у Великобританії відіграє група Рассел – об'єднання 24 найсильніших британських університетів. Перше зібрання групи Рассел відбулось у 1994 році, а вже у 2007 році група сформувалась як організація, яка виступає єдиною силою у просуванні ідей, пропозицій, спрямованих на

розвиток освіти в Великобританії та продовження соціального, економічного впливу на місцевому, державному та світовому рівнях [22].

На сьогодні, перед британським суспільством взагалі, та британською системою освіти зокрема, постав новий, досі не знаний в історії «челендж» – Брекзит. Велика Британія вперше використала 50 статтю договору про ЄС, яка стосується виходу країни з ЄС. Ідеї виходу визрівали довго, тим більше загострились під час економічної кризи 2011 року. Оксфордський університет приділив питанню Брекзиту центральну сторінку на сайті факультету, зазначаючи в ній наступне: на сьогодні 18% викладачів та 16% студентів Оксфорду є громадянами країн ЄС. В 2015\2016 навчальному році Університет отримав 74 мільйони фунтів стерлінгів від ЄС (14% від загального дослідницького фонду). Також зазначається, що відносини ЄС і Великобританії сильно зміняться, проте університет у співпраці з іншими навчальними закладами групи Рассел буде працювати на захисті прав професорів та студентів з ЄС, до того ж запевняє, що співпраця з інституціями ЄС буде такою ж сильною і перманентною як і до Брекзиту [23].

Після того, як Британія не вийшла з ЄС 31 жовтня 2019 року згідно з «No-Deal Brexit», Група Рассел вже 1 листопада на своєму сайті опублікувала документ «People and ideas: proposals for the next government», де надала рекомендації наступному парламенту Великобританії. Основними порадами є: інвестувати в талановитих студентів та дослідників, розвивати освіту як сферу економіки, будувати міцні міжнародні зв'язки (підкреслюється важливість програми «Еразмус+» та фонду Кюрі для освітніх та дослідницьких закладів Великобританії), підтримувати університети як культурні осередки на місцях та локальний бізнес Великобританії. Позиція групи Рассел направлена на збереження кооперації з колегами ЄС у сфері досліджень та навчання [24].

Представники діючого уряду також запевняють у підтримці позицій університетів та дослідних центрів Великобританії.

Гевін Вільямсон – міністр освіти Великобританії, виступаючи перед студентами, наголосив, що його метою є виведення Британської вищої системи освіти на перше місце у світі, до того ж запевнив, що він буде захищати інтереси вищих навчальних закладів в уряді.

Такі ж амбітні цілі виголосив і прем'єр міністр Великобританії Борис Джонсон 24 вересня 2019 року в своїй промові в Генеральній Асамблеї ООН в Нью-Йорку [25].

Висновок. Підсумовуючи вищевикладене, зупинимося на основних моментах дослідження.

Сфера освіти охоплює всю життєдіяльність людей, соціальних груп - тих, хто навчається, навчає та обслуговує навчальний процес. Великобританія була і залишається однією зі світових провідних ринків отримання освіти та надання послуг у цій сфері. При цьому відбувається (завдяки «Паблік скулз»)

збереження національних традицій у «еліт», які займають керівні посади, контролюючи стратегічно важливі напрямки держави.

У рамках стратегічного курсу розвитку держави в умовах глобалізації зі своїми сферами впливу, під пильним наглядом правлячих класів, певних кіл, еліт освіти Великобританії, використовуючи історичний та сучасний світовий досвід у різних сферах, передові розробки, методи та технології, ЗМІ, перетворюють на інструменти для маніпулювання.

У той час, коли Великобританія має намір вийти з ЄС – Брекзит, не варто забувати важливий фактор, «м'яку силу», яка вже на несвідомому рівні впливає на людей з усього світу. Це – англійська мова.

Щодо Брекзиту. У рамках глобалізації, курс Великобританії – «сильний крок», спрямований на зміцнення своїх позицій на світовій арені у багатьох галузях, зокрема освіті та науці. Це відбувається завдяки створенню пов'язаних з Брекзитом низки питань, суперечок й протиріч, що ведуть до дестабілізації країн учасників ЄС та ослаблення їх геополітичних позицій.

Список використаних джерел

1. Зубарев А. Е. Глобализация высшего образования.Факторы ее определяющие / А.Е. Зубарев, В.Ф. Коуров. – Хабаровск: Тихоокеанский государственный университет, 2014.
2. Maringe, F. and Foskett, N. (Eds) Globalization and Internationalization in Higher Education: Theoretical, Strategic and Management Perspectives, Continuum, London, 2010.
3. Лиферов А.П. Глобальна освіта – шлях до інтеграції світового освітнього простору. / А.П Лиферов. – М.: 1997. – С. 41.
4. Hicks, D. «Responding to the world», In Hicks, D. and Holden, C. (Eds), Teaching the Global Dimension: Key Principles and Effective Practice, Routledge, Abingdon, 2007. – 3–13 pp.
5. Hanvey, R.G., An Attainable Global Perspective, The American Forum for Global Education, New York, NY, 2004.
6. https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-education
7. https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/world-ranking#survey-answer
8. https://www.governance.cam.ac.uk/governance/principal-officers/Pages/The-Chancellor.aspx
9. S.F. Goodman. European Community. — 1990. — P. 46–47. — ISBN 9780312048822
10. Международные правовые акты и документы по развитию европейской интеграции в образовании и ис-следования: Европейское образовательное пространство: от Лиссабонской конвенции о признании до Болонского процесса. М., 2004, С. 220–224.
11. http://www.grsu.by/cforum/index.php7topic-86.0
12. Schütz, R. (2005). English—The international language. Retrieved December 20, 2006, from http://www.sk.com.br/sk-ingl.html
13. Фуллан М. Новое понимание реформ в образовании. М., 2006
14. https://en.wikipedia.org/wiki/Public_school_(United_Kingdom)
15. https://en.wikipedia.org/wiki/Public_school_(United_Kingdom
16. https://xreferat.com/71/5092-1-reforma-vysshego-obrazovaniya-v-evrope-bolonskiiy-process.html

17. Graddol, D. (2006). English next. Retrieved December 12, 2006, from www.britishcouncil.org/files/documents/learning-research-english-next.pdf
18. https://www.cbronline.com/opinion/why-britain-is-great-for-technology
19. Industrial Strategy, Building a Britain fit for the future, Presented to Parliament by the Secretary of State for Business, Energy and Industrial Strategy, by Command of Her Majesty (2017), from https://www.gov.uk/government/publications/industrial-strategy-building-a-britain-fit-for-the-future]
20. Wanger L. A thirty-year perspective : From the sixties to the nineties / L. Wanger // The changing university. Buckingham; Bristol, 1996. P. 15–24
21. Кузьменко Е. Процеси у освіті Великої Британії в умовах глобалізації. / Е. Кузьменко // Теорія і практика сучасної науки (частина I): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 15–16 травня 2019 року. – Київ: МЦНД. – 37-39 с.
22. https://russellgroup.ac.uk/about/
23. http://www.ox.ac.uk/news-and-events/oxford-and-brexit
24. https://russellgroup.ac.uk/news/proposals-for-the-next-government/
25. https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-to-the-un-general-assembly-24-september-2019

Е.К. Кузьменко,

British education in the period of Brexit in the globalization framework.

Summary. The article presents the educational system of Great Britain in the frames of globalization. It is stressed the importance of education, the influence of Brexit on education in Great Britain.

Keywords: globalization, education, Great Britain, «The Bologna Process», Public schools, elite, Brexit.

УДК 329.1

І.І. Усенко,

слухачка Навчально-методичного центру післядипломної освіти та підвищення кваліфікації Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО ПРАВЛІННЯ

Анотація. Стаття присвячена аналізу політичної відповідальності як важливого елементу у взаємовідносинах громадянського суспільства та влади, її значимості у становленні демократичної держави. Аналізується сутність та значення політичної відповідальності, її відмінність від юридичної або конституційно-правової відповідальності. Розкривається зміст основоположних засад політичної відповідальності політичних партій в Україні.

Ключові слова: політична відповідальність, юридична відповідальність, конституційно-правова відповідальність, політичні партії, демократичне правління.

Постановка проблеми. Серед усіх видів відповідальності чи не найменш дослідженою є політична відповідальність. У чинному законодавстві не визначено терміну політичної відповідальності, а серед науковців немає єдиного погляду з цього питання. Про політичну відповідальність саме політичних партій взагалі дуже рідко згадується сучасними дослідниками.

У цей же час, політична відповідальність є необхідною складовою для забезпечення демократичності на рівні влади, адже відсутність її визначення та алгоритму притягнення у законодавстві, на нашу думку, є однією з причин неефективного державного управління і відсутності прогресу у владно-громадянських відносинах.

Стан дослідження. Різні аспекти політичної відповідальності висвітлюються у працях М. Мельника, Г. Малкіної, Т. Тарасенко, Е. Афоніна, Ю. Кальниша та ін. Проте комплексне дослідження із зазначеної теми залишається відсутнім.

У свою чергу, дослідженням політичної відповідальності політичних партій займались Х. Голинська, І. Черленяк та ін. Але такі праці займають досить малий відсоток серед дослідження політичної відповідальності в цілому.

Мета статті. Визначити зміст поняття політичної відповідальності, зокрема політичних партій, та розглянути її значення під час демократичного правління.

Виклад основного матеріалу. Політична відповідальність являє собою важливий елемент, який узгоджує волю народу та план діяльності органів державної влади. За своїм принципом передбачає собою певну систему, механізм, де влада діє на основі правових так конституційних норм. Саме таким чином адміністративний державно-управлінський апарат несе відповідальність як юридичного, політичного, так і морального характеру перед всім народом за свої вчинки та дії.

Загалом, відповідальність трактується як набір певних морально-психологічних якостей, які змушують людину розглядати свої дії та вчинки за такими категоріями як «совість» та «честь». Якщо розглядати відповідальність у владі, то мається на увазі елемент правового статусу у публічній владі. У свою чергу, публічна влада – це сукупність політичної, правової, моральної відповідальності.

Таким чином, у найбільш широкому розумінні політична відповідальність означає відповідність якостей носіїв владно-управлінської діяльності (ділових, культурних тощо) і реалізації ними своїх функцій і повноважень тим умовам і завданням, які постали перед країною і суспільством (на виклики часу, відповідь на об’єктивні вимоги до неї) [1, с.

5]. Тобто це усвідомлення суб’єктів політики потреб та інтересів суспільства і країни, що є підґрунтям для їх політичної діяльності.

Політична відповідальність докорінним чином відрізняється від юридичної відповідальності. Якщо остання пов’язана із застосуванням негативних санкцій за порушення визначених законом норм поведінки та діяльності, то політична відповідальність постає як відповідальність за належне здійснення державної влади, державне управління в цілому [2, с. 19]. Тобто політична відповідальність – це більш широке поняття, яке охоплює не тільки юридичні ланки, а й інтереси суспільства і країни загалом, усвідомлення суб'єктів політичної діяльності щодо правильності своїх дій та здатність виробляти ефективну політику, враховуючи моральні, культурні принципи. Усе перелічене дає змогу говорити про вагомість політичної відповідальності у цілому.

Окремо потрібно сказати про конституційно-правову відповідальність. Досить часто її виокремлюють як вид соціальної відповідальності або ототожнюють із політичною або юридичною відповідальністю. Проте, ми погоджуємось із думкою Ю. В. Ткаченко, що найкоректніше політичну відповідальність вважати самостійним типом, адже конституційно-правова відповідальність, як і юридична, завжди призначається відповідно до нормативних санкцій, і лише в деяких ситуаціях може мати додатковий, наприклад, політичний, характер [3, с. 653].

Ураховуючи вищезазначене, стає зрозумілим, що політична відповідальність може бути за своїм характером як моральною, так і правовою. Тому можна виявити значущість політичної відповідальності. Вона проявляється у таких процесах, як:

- спонукання до розвитку та інших вимог демократії;
- здатність виробляти якісну політику заради загального блага;
- запобігання ризику неналежного використання владних повноважень тощо.

До суб’єктів політичної відповідальності відносяться політичні партії. Саме політичну відповідальність політичних партій потрібно назвати ключовою у розвитку ефективної демократії.

Наявність політичної відповідальності позитивно сприяє на виконання своїх функцій політичними партіями, зокрема представлення інтересів виборців. У той же час сама політична відповідальність виконує контролюючу функцію (здійснює контроль над суб'єктами політичної відповідальності, якщо цього потребує суспільство) та захисну (якщо з’являються некомпетентні політики), що є одним із засобів демократичного контролю за владою.

У законодавстві України політична відповідальність визначається лише для державних діячів. Якщо ж говорити про учасників політичних процесів,

можна помітити, що термін «політична відповідальність» поряд з ними не вживається (наприклад, у Законах України «Про політичні партії в Україні», «Про місцеві вибори» тощо). Натомість можна побачити такі поняття, як дисциплінарна, адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення законів. Подібна ситуація і з програмами політичних партій та коаліційними угодами. Але варто зауважити, що в Угоді про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» 2014 року декілька раз згадується про політичну відповідальність, і навіть у підпункті 5.5. розділу Б. Реформи коаліції визначено, що «діяльність члена Кабінету Міністрів України, яка суперечить вимогам Коаліційної угоди, матиме наслідком його політичну відповідальність, зокрема розгляд Верховною Радою питання про відставку такого члена Кабінету Міністрів України, ініційований Коаліцією» [4]. Зазначення не тільки поняття, а й способу притягнення за порушення, на нашу думку, свідчить про початок становлення інституту політичної відповідальності.

У той же час, політична відповідальність й досі не має юридичного підґрунтя, а значить в Україні відсутні правопорушення за цим направленням. Тобто за логікою притягнення до політичної відповідальності можливе як наслідок невиконання політичних обіцянок, які партії давали своїм потенційним виборцям. Але у реальності партії можуть не виконувати свої обов'язки, адже будь-які дієві санкцій за невиконання відсутні.

У свою чергу, Х. Голинська вважає, що створення механізмів партійно-політичної відповідальності є однією з основних проблем демократизації України. Перший крок у цьому напрямі вже зроблено, оскільки усвідомлення визначальної ролі партійно-політичної відповідальності як політичними лідерами, так і партіями уже наявне [5, с. 15].

Наступним дієвим кроком було б прийняття повноцінного закону із визначенням поняття та алгоритмом притягнення до політичної відповідальності. Так вважає і Т. Бутирська, яка досліджувала проблеми відповідальності за політичні обіцянки. Вона зазначає, що в Україні вкрай необхідно ухвалити закон про відповідальність за виконання політичних обіцянок, що зобов'яже політиків ставити перед державною службою реальні, а не популістські цілі. [6, с. 11]. Саме у такому законі, на нашу думку, необхідно як мінімум, закріпити обов'язок партій звітувати перед своїми виборцями не тільки фінансово, а й за ступенем виконання передвиборчої програми. Тільки тоді громадяни матимуть змогу оцінювати діяльність партій та розуміти чи потрібно віддавати свій голос за обрану політичну силу в подальшому. Як максимум, необхідно прописати види відповідальності за, наприклад, невиконання передвиборчих проблем. Тоді б вирішилось питання голослівних обіцянок, а курс партій, можливо, формувався б більш відповідально.

Висновки. Одним із найголовніших критеріїв ступеня демократичності політичної системи і рівня розвитку громадянського суспільства є рівень політичної відповідальності.

Невизначеність погляду на поняття політичної відповідальності призводить до уповільнення демократизації правління. В Україні інститут політичної відповідальності тільки почав розвиватися, тому на сьогодні відсутня нормативно-правова база, яка б визначала політичну відповідальність політичних сил та міри покарання за невиконання, наприклад, своїх передвиборчих програм.

Тому пропозицією для вирішення проблеми є прийняття окремого закону про політичну відповідальність, в якому має закріпитись обов'язок звітування політичними силами за виконання передвиборчих програм, зазначатися органи контролю, критерії оцінки, санкції за невиконання закону тощо.

Список використаних джерел

1. Політична відповідальність державно-управлінської еліти як чинник підвищення ефективності державного управління: наук.-метод. розробка / авт. кол.: Е. А. Афонін, О. Л. Валевський, В. В. Голубь та ін.; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова. – К. : НАДУ, 2011. – 44 с.
2. Мельниченко В. Розмежування політичної та юридичної відповідальності в державному управлінні / В. Мельниченко // Галузь науки «Державне управління»: історія, теорія, впровадження»: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 28 трав. 2010 р. – К. : НАДУ, 2010. – Т. 1., с. 19.
3. Особливості конституційно-правової відповідальності [Електронний ресурс] / Ю. В. Ткаченко // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 652–656. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
4. Угода про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ n0001001-15].
5. Голинська Х. О. Партійно-політична відповідальність: зарубіжний та український досвід: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Х. О. Голинська; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 18 с. – укр.
6. Черленяк І.І. Формування інституту політичної відповідальності в умовах становлення політико-еволюційних циклів в Україні [Електронний ресурс] / І.І. Черленяк // Стратегічні пріоритети. – 2006. – №1. – С. 11-17. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Strateg_pr/1/1-2.pdf.

Розділ 5

ЖУРНАЛІСТИКА

Г.А. Володавчик,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка
науковий керівник: ***О.А. Сищук,***
кандидат наук із соціальних комунікацій,
асистент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОРПОРАТИВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ МУЗЕЙ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У КОМУНІКАЦІЙНІЙ СТРАТЕГІЇ БРЕНДУ

Останнє десятиріччя тема інновацій посідає все важливіше місце у більшості сфер життя. Багато експертів, науковців розглядають інновації як можливе рішення для сучасних викликів, які постають перед сферою зв'язків з громадськістю.

Мета статті – дослідити покращення комунікаційної стратегії та зміцнення іміджу бренду через створення корпоративного інноваційного музею. Реалізація визначеної мети передбачає виконання таких **завдань**: проаналізувати переваги використання цифрових технологій в експозиційному просторі корпоративного інноваційного музею у вимірі зв'язків з громадськістю.

Результати дослідження

Корпоративний музей – це заклад, який призначений для демонстрації об'єктів, пов'язаних з певною компанією (брендом), її діяльністю та самоідентифікацією [1].

З огляду зв'язків з громадськістю корпоративний музей – це необхідний елемент іміджу підприємства, який демонструє різні спектри функціонування компанії, а саме: унікальне позиціонування, досягнення, пріоритети, програми соціального партнерства тощо [2, с. 69].

Традиційно корпоративні музеї були орієнтовані лише на історію, бачення та досягнення бренду (компанії). Тепер, окрім вищезазначеного, їхня увага зосереджена на маркетингу, покращенні іміджу бренду, стратегічному спілкуванні та побудові відносин з аудиторією [3].

Відмінність звичайного корпоративного музею від корпоративного інноваційного музею полягає в тому, що в останньому демонстрація

ключових складових експозицій відбувається за допомогою найсучасніших цифрових технологій.

Поняття музейних «інновацій» можна розглядати як у широкому, так і у вузькому контекстах. У широкому розумінні музейні інновації становлять докорінне переосмислення традиційних музейних практик, місця та ролі музеїв у суспільстві та дає йому змогу належно відповідати на виклики сучасності й залишатися актуальним для відвідувача. Поняття «інновацій» у їх вузькому значенні можна звести до використання інтернет-технологій, аудіовізуальних, мультимедійних засобів у експозиційнях музею.

Загалом цифрові технології в експозиційному просторі музею використовують у двох взаємопов'язаних аспектах: у вигляді технічної апаратури та як експонати й музейні предмети. У першому випадку інноваційний потенціал технічної апаратури слугує для розкриття сценарію експозиції, а цифрове обладнання виконує допоміжну роль (цифрові етикетки, звукові ефекти та ін.). У другому випадку цифровому обладнанню або цифровому твору відводиться центральна роль [4, с. 15].

У цьому контексті мультимедіа в музеї стають самостійним об'єктом мистецтва. Спеціально створені аудіо-, відео- і мультимедійні програми, технічні можливості яких дають змогу відчути себе в «іншій» реальності, набувають ваги перед відвідувачами. Адже музей сьогодні – це простір для творчості та експериментів, який вимагає втілення найсміливіших дизайнерських проектів та ідей, реалізувати які допомагають інноваційні можливості ексклюзивного мультимедійного устаткування [5, с. 107].

Нині все більшого розповсюдження набуває ряд інструментів, які дозволяють перенести віртуальний контент у фізичний простір, у тому числі в експозицію корпоративних музеїв. Серед світових прикладів корпоративних інноваційних музеїв – Samsung Innovation Museum, Philips Museum, Innovation Road (Yamaha Corporate Museum) [6], [7], [8]. Експозиційний простір цих музеїв у більшості випадків складається з інтерактивних, імерсивних та проекційних технологій.

Інтерактивні технології - це основа просування товарів і послуг за допомогою прямої взаємодії в режимі реального часу. Такий вид технологій здатен зацікавити, залучити, спровокувати потрібну реакцію у потенційного споживача, викликати необхідну емоцію, WOW-ефект [9]. Серед інтерактивних технологій можуть будуть використані такі складові: інтерактивний макет, інтерактивна інсталяція, імітація процесу рентгенівського сканування, мобільний додаток, інтерактивні квести, ігри тощо.

Імерсивні технології – це технології, які здатні занурити користувача у створене комп'ютером віртуальне середовище, відокремивши його від фактичного фізичного світу [10, с. 1]. Серед імерсивних технологій можуть

бути використані такі: AR- технологія (доповнена реальність), VR-технологія (віртуальна реальність), AI-технологія (технологія штучного інтелекту).

Проекційні технології – це технології, які дозволяють проектувати мультимедійний контент на будь-яку поверхню, - 3D-мапінг, проекційні відеовітрини тощо [11].

Використання вищезазначених видів цифрових технологій у музейній експозиції допомагає збільшити кількість відвідувачів за рахунок самостійної взаємодії з брендом для кращого засвоєння інформації, що розвиває культуру безпосередньої участі [12]. Як наслідок, це дозволяє збільшити публічну ідентичність компанії – важливий елемент у підтримці лояльності до бренду. Прибуток корпоративного музею генерується з лояльності до бренду: чим довший термін лояльності, тим довше ця лояльність формуватиме економічну вигоду [13, с. 14]. Тож, корпоративний інноваційний музей стимулюватиме дохід бренду у довготривалій перспективі.

Створення корпоративного інноваційного музею компанії може вважатися ефективним маркетинговим методом, який полягає у «проникненні» правильного повідомлення про компанію чи бренд у майбутню поведінку та пізнання людей. Завдяки цифровій музейній експозиції відвідувачі створюватимуть власні спогади, які в подальшому будуть асоціюватися з цією компанією. Подібний досвід призводить до того, що відвідувачі стають більш сприйнятливими до інших маркетингових зусиль компанії, а звідси випливає, що це збільшує бажання потенційного клієнта до продукту компанії [14].

Створення корпоративного інноваційного музею сприятиме покращенню комунікаційної стратегії бренду, завдяки чому вдасться вирішити такі завдання:

1. На рівні зовнішньої комунікації:

- розширення зв’язків з громадськістю, інвесторами, партнерами, споживачами бренду;
- покращення іміджу корпорації;
- залучення нових кваліфікованих трудових кадрів;
- популяризації знань про специфіку роботи компанії серед широких верств населення;
- підвищення інтересу дітей та молоді до галузі, у якій функціонує бренд;
- розвитку промислового туризму.

2. На рівні внутрішньої комунікації:

- посилення лояльності співробітників до бренду та самоідентифікації з ним;
- збереження історичної корпоративної інформації у вигляді цифрових експозицій.

Висновки. Корпоративний інноваційний музей – це важливий інструмент зв'язків з громадськістю та маркетингу, який можна вдало використовувати для корпоративного спілкування як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях комунікації. Створення даної інституції допоможе побудувати довготривалі стосунки між брендом та громадськістю за рахунок використання цифрових технологій. Застосування цифрових технологій в експозиції музейного простору надасть можливість унікального досвіду персональної взаємодії з брендом, підвищення інтересу до науково-технічних досягнень у сфері цифрових технологій чи у сфері бізнес-середовища та відчуття корпоративної причетності з боку громадськості.

Список використаних джерел

1. Nissley, N., & Casey, A. (2002). The politics of the exhibition: Viewing corporate museums through the paradigmatic lens of organizational memory. *British Journal of management, vol. 13 (No. S2)*. Wiley-Blackwell. pp. 35-45.
2. Rentschler, R., & Hede, A. M. (2009). *Museum marketing*. Routledge. p. 296.
3. Top 5 reasons to make a Corporate Museum for your Brand [Електронний ресурс] // DesignDesk. – Режим доступу: https://designdesk.in/top-5-reasons-make-corporate-museum-brand/ – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.
4. Смирнова Т. А. Цифровые технологии в экспозиционном пространстве музея: современные тенденции и перспективы // Вестник ЯрГУ. Серия Гуманитарные науки. – Ярославль, 2012. – № 4/1 (22/1) – 14–18 с.
5. Баруткина Л. П. Мультимедиа в современной музейной экспозиции // Вестник СПбГУКИ. – СПб, 2011. – № 4 – 106–108 с.
6. Samsung Innovation Museum [Електронний ресурс] // Samsung Innovation Museum. – Режим доступу: http://www.samsunginnovationmuseum.com/index.jsp – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.
7. Museum [Електронний ресурс] // Philips. – Режим доступу: https://www.philips.nl/en/a-w/philips-museum.html – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.
8. Innovation Road Corporate Museum [Електронний ресурс] // Yamaha. – Режим доступу: https://www.yamaha.com/en/about/innovation/ – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.
9. Интерактивные технологии в рекламе [Електронний ресурс] // Design Dossier. – Режим доступу: http://3dday.ru/services/interactive-technologies/ – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.
10. Yang, K. C., & Kang, Y. (2019). *Cases on Immersive Virtual Reality Techniques*. Engineering Science Reference. p. 349.
11. Интерактивные мультимедийные технологии для музеев [Електронний ресурс] // Design Dossier. – Режим доступу: http://3dday.ru/services/technologiii-dlia-muzeev/ – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.
12. Camarero, C., & Garrido, M.J. (2012). Fostering innovation in cultural contexts: market orientation, service orientation, and innovations in museums. *Journal of Service Research, vol. 15 (No.1)*. SAGE Publications. pp. 39–58.
13. Xu, X. (2017). *Corporate museum: From industry identity to exhibition communication*. Italy: Altralinea Edizioni. p. 246.
14. The corporate museum. Your living story [Електронний ресурс] // Baker. – Режим доступу: https://www.bakerbrand.com/corporate-museum-storytelling/ – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2019.

Розділ 6

ПРАВО

М.Ю. Аверін,
студент Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК У СФЕРІ ПРАЦІ

В різні історичні періоди розвитку нашої країни жінки боролися з правовою нерівністю у більшості сферах публічного життя з якою вони зіштовхувались.

Згідно ст.24 Конституції України проголошується рівноправність всіх громадян незалежно від статі. Але, закріплене в Конституції рівноправ'я за ознаками статі ще не є гарантією рівноправ'я на практиці, тобто в повсякденному житті. На жаль, рівні права жінок та чоловіків, які задекларовані Конституцією України, українським законодавством, зокрема, Декларацією про загальні основи державної політики України стосовно жінок, Кодексом законів про працю України, Постановою Кабінету Міністрів України "Про Національний план щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадженню гендерної рівності у суспільстві на 2001-2005 роки" що стосуються рівних умов трудової функції, винагороди за неї, постійно порушуються.

Аналізуючи нормативні акти прийняті Україною за останні роки пов'язанні з проблемою гендерної рівності можна виділити Розпорядження Кабінету Міністрів України " Про схвалення Концепції Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на 2006-2010 роки ".

Метою Програми є утвердження рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та їх реалізація як основного права людини. Відповідно до цієї Програми можна виділити основні причини виникнення гендерної нерівності:

- економічна залежність жінки від чоловіка;
- збільшення кількості випадків насильства та торгівлі людьми, зокрема жінками;

- визначення у суспільстві цінностей і пріоритетів, сформованих чоловіками [1].

З кожним роком поняття «гендерна рівність» в Україні набуває все більшої уваги. Зокрема, проблема гендерної рівності у трудових відносинах висвітлюється у роботах В. Близнюка, О. Грішнової, В. Куценко, Е. Лібанової, Т. Марценюк, С. Гаращенка, С. Бандури, Л. Яковлева, А. Рандіна та ін.

У літературі зустрічаються різні підходи розуміння гендерної рівності в сферах людської діяльності, а саме, під час здійснення найманими працівниками покладеної на них трудової функції. Аналізуючи ці підходи можна зробити висновок, що існує велика кількість вчених які принцип гендерної рівності розглядають, дуже вузько, а саме тільки як забезпечення реалізації жінками передбачених законами України та іншими нормативно-правовими актами своїх прав та обов'язків на рівні з чоловіками. Все ж таки, слід зазначити і те, що недотримання принципу гендерної рівності, це полягає не тільки в порушенні прав жінок, але і прав чоловіків [3, с.23].

Право жінок і чоловіків на отримання рівної винагороди за працю, в тому числі на пільги та на рівні умови праці, регламентується ст.94 Кодексу законів про працю України, яка декларує заборону будь-якого "зниження розмірів оплати праці" незалежно від віку, статі, раси, та іншої приналежності особи. Але не зважаючи на те, що на законодавчому рівні жінки мають рівні з чоловіками права на працю та рівну винагороду за неї, рівень заробітної плати жінок України значно нижчий, ніж у чоловіків. Так, спостерігається гендерна нерівність в оплаті праці: в цілому по економіці зарплата жінок становить 72,3 % зарплати чоловіків, у тому числі, в промисловості - 69,2 % [2, с.7]. Така різниця в заробітній платі простежується навіть в таких видах роботи які традиційно вважаються "жіночими", наприклад праця у сфері освіти. Більшості жінкам які мають працездатний вік дуже тяжко адаптуватися до ринкових змін що відбулися в економіці нашої держави. Аналізуючи це явище, досить актуально зазначити те що жінки, крім роботи яку вони виконують на підприємствах, організаціях, багато сил і часу приділяють роботі по дому, вихованню та догляду за дітьми. Тож об'єктивно аналізуючи, жінці не під силу нарівні з чоловіком здійснювати свою трудову функцію на виробництві [4, с.23-25]. В даний час в більшості галузей виробництва немає обмежень що стосуються заборони використання жіночої праці. Жінки здійснюють свою трудову функцію в однаковому обсязі з чоловіками, зокрема, для жінок з чоловіками встановлена однакова тривалість робочого дня, визначені рівні норми, розцінки, не дивлячись на це жінки, як правило, стають першими жертвами безробіття. Керівникам багатьох підприємств у безлічі випадках економічно вигідно зберігати робочі місця саме за чоловіками.

Для того аби уникати неправомірних ситуацій в бік жінок необхідно підвищити правову обізнаність жінок що стосується їх прав. Спираючись на ст. 57 Конституції України в якій закріплюється і гарантується право кожної людини знати свої права та обов'язки. Знання власних прав гарантованих державою дає можливість жінці мати, користуватися та розпоряджатися своїми благами та цінностями, також знаючи власні права надається людині поняття та основа правильної поведінки при реалізації цих прав. Для цього потрібно проводити інформаційну діяльність що стосується прав і свобод жінок, а саме донести інформацію про пільги та гарантії, а також спосіб захисту порушених прав жінок у трудових відносинах. Провідну роль на мою думку повинні відігравати засоби масової інформації, шляхом оприлюднення інформації, організації навчальних тренінгів тощо. Адже це допоможе жінкам в правильному розумінні й відстоюванні своїх прав гарантованих державою.

Також, необхідно звернути увагу на охоронні концепції формування прав жінок які ґрунтуються на забороні певного роду діяльності для жінок, а також надання пільг в ситуаціях які визначені в законодавстві порівняно з чоловіками та іншими жінками. Розглянувши конвенції Міжнародної організації праці, то можна дійти висновку, що більшість з цих конвенцій, зокрема, Конвенція Міжнародної організації праці про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності № 100, Конвенція Міжнародної організації праці про дискримінацію в галузі праці та занять № 111, Конвенція Міжнародної організації праці №156 про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками спрямовані на захист прав жінок, тож прослідкується вияв дискримінації, яка є позитивною для жінок порівняно з чоловіками. Але, на мою думку, позитивна дискримінація без певної системи соціальних гарантій жінкам буде призводити до звичайної дискримінації жінок в більшості сфер соціального життя.

Завдання держави полягає в створенні належних умов, для того що б жінки в нашій країні мали можливість проявляти свої навички та вміння виконуючи покладені на них трудові функції.

Тож, на мою думку, розробляючи проект нового Трудового кодексу України у статтях, в яких регламентується заборона та обмеження праці жінок за різних підстав необхідно передбачити, що такі обмеження є обов'язковими для роботодавців тільки тоді коли цього буде просити працівник жіночого роду, за рахунок такого нормативного закріплення підвищиться конкурентність жінок на ринку праці, що за собою потягне збільшення посад на яких будуть перебувати жінки. Соціальні гарантії та пільги їх використання насамперед є правом жінок, а не їх обов'язком.

Отже, з наведеного можна дійти висновку, що в Україні існує проблема гендерної рівності у трудових відносинах це виражається насамперед надання роботодавцями переваги чоловікам виходячи з багатьох факторів. Але існує безліч варіантів розв'язання цієї проблеми це зокрема підвищення правової обізнаності жінок, проведення різноманітних тренінгів і конференцій на тематику прав жінок та їх реалізація під час здійснення трудової функції.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на 2006-2010 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 липня 2006 р. N 384-р // Офіційний вісник України. – 2006. – № 27 – Ст. 1972.
2. Бондар І. Ринок і безробіття. Соціальна політика держави у сфері зайнятості населення / І. Бондар, О. Кузнецова. // Праця і зарплата. – 1995. – №8.
3. Марценюк Т. М. Кіммел: „Чим більш рівним є суспільство у гендерних питаннях, тим краще живуть чоловіки” / Т. Марценюк // Гендерний журнал „Я”.
4. Островский Л. Я. Законодательство о рабочем времени и времени отдыха и повышения эффективности общественного производства / Л. Я. Островский. – Москва: Наука, 1972. – 242 с.

В.В. Бобріченко,
студентка юридичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

На сьогоднішній день проблема імплементації українського законодавства є однією з найважливіших, адже Україна взяла курс на входження в Європейський Союз і НАТО.

За законодавством України термін *імплементація* означає – здійснення, виконання державою міжнародних правових норм.

А.С. Гавердовський визначає поняття імплементації (від англ. *implement* – здійснюю), як цілеспрямована організаційно-правова діяльність держав, яка здійснюється індивідуально, колективно або в межах міжнародних організацій із метою своєчасної, всебічної і повної реалізації зобов’язань, прийнятих ними відповідно до міжнародного права.

Офіційно імплементація українського законодавства в систему європейського права почалося з підписання Україною «Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» 14.06.1996 р. і набрання

чинності цієї угоди на території України – 01.03.1998 р.. Як зазначається в ч. 1 ст. 51 Угоди : «Сторони визнають, що важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є зближення існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства. Україна вживе заходів для забезпечення того, щоб її законодавство поступово було приведене у відповідність до законодавства Співтовариства» [1]. На її основі був прийнятий Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу» в якому визначається механізм набуття членства України в Європейському Союзі (далі – ЄС), зокрема, адаптація українського законодавства до *acquis communautaire* (правова система ЄС, яка включає акти законодавства ЄС прийняті в рамках європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці юстиції та внутрішніх справ). Було створено Міжвідомчу координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (її завданням є розроблення пропозицій і формулювання підходів щодо провадження діяльності з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу) та Державний департамент з питань адаптації законодавства (виступав як виконавчий орган у сфері адаптації українського законодавства до європейських стандартів, був ліквідований у 2011 р.).

Через застаріння «Угоди про співробітництво…» та невідповідності етапу відносин на якому перебуває Україні і ЄС 21.03.2014 р. була підписана і 01.09.2017 р. набрала чинність «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», яка розширила сфери законодавчого зближення та співпраці України з ЄС. Виходячи з Угоди Кабінет Міністрів України затвердив «План заходів з виконання Угоди про асоціацію…» в якому розписав завдання як нормотворчого, так і організаційного характеру в період 2017–2022 рр.

Цікавим, на нашу думку, є те, що були внесені зміни і до Конституції України, зокрема зміни від 07.02.2019 р., які доповнили преамбулу словами «…піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України *та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України…*»[5] ,ч. 5 ст. 85, ст. 102 та доповнили до ст. 116 п. 1-1.

Проблемою сучасної імплементації українського законодавства є те, що більша частина норм, які приймаються на основі стандартів ЄС, не можуть працювати в українській системі законодавства. На нашу думку, проблемами імплементації є:

✓ Відсутність чіткого механізму введення норм ЄС до українського законодавства. Зокрема, за Угодою асоціації Україна має включити до свого

законодавства основні джерела права ЄС, які не притаманні нашій системі законодавства, такі як: регламенти, директиви і рішення Суду Європейського Союзу. Більшість з них не може бути прямо включена до законодавства України і тому потребує чіткої регламентації, як вони мають здійснюватися;

✓ Цілі деяких з них можуть стосуватися лише держав-членів ЄС і не матиме позитивного впливу на країни, які не є її учасницями;

✓ Через постійне вдосконалення правових норм ЄС складається така ситуація, що ми, як би «наздоганяємо» їх, але не маємо належного рівня імплементації в тій чи іншій сфері, що виокремлюється з відсутності механізму імплементації найновіших документів та участі України в обговорені актуальних проблем;

✓ Наявна проблема і якості перекладу, на якій акцентується увага не тільки в нашій країні, а й в державах-членах, які тільки вступили до ЄС. Ефективність положень європейського права гарантується лише тоді, коли наявний точний переклад нормативного акта.

✓ Але, найважливішою проблемою імплементації українського законодавства до системи європейського права є те, що Україна досі не є членом ЄС, а отже на неї не поширюються заходи впливу які наприклад, має Європейська Комісія та рішення Суду Європейського Союзу. Вона не може бути повноправним учасником європейського права, через неможливість укладення договорів чи заходів у співпраці з країнами-учасницями ЄС, які передбачають особливі умови для держав-членів.

Таким чином, адаптація українського законодавства до законодавства ЄС полягає у зближенні з сучасною європейською системою права, що сприятиме розвитку основних сфер життєдіяльності людини і громадянина, економічний розвиток держави, зміцненню зв'язків між державами і Україною. Імплементація українського законодавства передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність з європейським правом. Етапами правової адаптації є виконання Угоди про співробітництво (1998–2014), Угоди про асоціацію (2014–сьогодення), укладання галузевих угод, приведення чинного законодавства України у відповідність стандартам ЄС (1998–сьогодення). Для цього необхідно сформулювати чіткий і комплексний план дій, а також механізм імплементації українського законодавства в систему європейського права, який має бути взаємопов'язаний з сучасним конституційним ладом України. ЄС основою впровадження його законодавства до національного, вбачає в адміністративній здатності держави, тобто у здатності сприйняти норм права публічною адміністрацією країни. Тому основною умовою до вступу в ЄС є реформування державного апарату, який в нашій країні ще містить пережитки Радянського Союзу.

Список використаних джерел

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Редакція від 22.11.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Редакція від 30.11.2015. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Н. Гнидюк, С. Павлюк. Наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію: між правовими зобов'язаннями та аналізом політики? [Електронний ресурс]: URL: http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29067.pdf
4. Конституція України. Остання редакція від 21.02.2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

В.А. Васільєва,
студентка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
науковий керівник: ***Т.В. Єрмолаєва,***
кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОЗОНОВИЙ ШАР ЯК САМОСТІЙНИЙ ОБ'ЄКТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН

На жаль, досі у національному законодавстві України не визнано озоновий шар як самостійний об'єкт екологічних відносин, попри участь нашої держави у численних міжнародно-правових договорах, що регулюють правову охорону даного елементу атмосфери.

Так, єдина згадка поняття озонового шару міститься у абз. 2 ст. 16 Закону України "Про охорону атмосферного повітря" (далі – Закон) де зафіксовано, що підприємства, установи, організації та громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, скорочувати і в подальшому повністю припинити виробництво та використання хімічних речовин, що шкідливо впливають на озоновий шар, а також проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату [1].

При системному аналізі положень Закону можна дійти до висновку, що озоновий шар має такий же правовий статус як і атмосферне повітря. На нашу думку, даний підхід законодавця є дещо невірним, адже в цьому

випадку не враховані специфічні властивості, якими наділений такий об'єкт навколишнього природного середовища як озоновий шар.

Призначення озонового шару атмосфери полягає в охороні живої природи і людини від згубного впливу ультрафіолетового випромінювання.

Світове співтовариство визнає пріоритетною охорону озонового шару. Саме з приводу охорони озонового шару було прийнято ряд міжнародних угод. Так, Віденська конвенція про охорону озонового шару, що прийнята Організацією Об'єднаних Націй 22 березня 1985 р. зобов'язала застосовувати у промисловості та сільському господарстві альтернативні технології та устаткування, використання яких дає можливість зменшити чи зовсім усунути викиди речовин, що впливають чи здатні несприятливо впливати на озоновий шар [2].

У ст. 1 Віденської конвенції про охорону озонового шару зазначено, що озоновий шар означає шар атмосферного озону над пограничним шаром планети [2].

В Енциклопедії сучасної України надане наступне визначення: озоновий шар (озоносфера) характеризується високим вмістом озону (макс. концентрація – на вис. 20–25 км, найбільша – над поляр. широтами, найменша – над екваторіальними), який активно поглинає ультрафіолетове випромінювання Сонця і захищає біосферу Землі [3].

На нашу думку, доцільно доповнити ст. 1 Закону наступними визначеннями: озоновий шар — це елемент атмосферного повітря у формі шару, що знаходиться в стратосфері на висоті від 20 до 25 км над поверхнею Землі та характеризується високою концентрацією молекул озону; охорона озонового шару — система законодавчих та адміністративних заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану озонового шару, запобіганням антропогенного впливу на нього.

Також, важливим є те, що загальний аналіз законодавства України на предмет відповідності положенням Регламенту 2037/2000/ЄС (далі — Регламент), дає підстави стверджувати про часткову відповідність національного законодавства Регламенту (ступінь відповідності низький). З метою забезпечення узгодження положень законодавства України з вимогами зазначеного Регламенту необхідно вдосконалити: 1) систему обліку рівня виробництва озоноруйнуючих речовин. На сьогодні облік деяких озоноруйнуючих речовин ведеться в межах обліку небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню, відповідно до переліку цих речовин, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2001 р. № 1598. Ведення такого обліку здійснюється відповідно до Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 р. № 1655. Не всі

озоноруйнуючі речовини підлягають обліку на підставі зазначених вище актів. У зав'язку з цим, необхідно доповнити правила здійснення обліку в галузі охорони атмосферного повітря, у спосіб який би забезпечував охоплення в повному обсязі всіх озоноруйнуючих речовин; 2) закріпити вимогу на рівні Закону України щодо поступового зменшення використання озоноруйнуючих речовин; 3) встановити правовий механізм поступового зменшення розміщення цих речовин на ринку.

Отже, з метою визнання озонового шару як самостійного об'єкта екологічного права та запровадження ефективних заходів його охорони пропонуємо: 1) внести зміни до Закону такого характеру: - доповнити ст. 1 визначеннями понять озоновий шар, охорона озонового шару; - у ст. 16-1 визначити вичерпний перелік озоноруйнуючих речовин у відповідності до міжнародний вимог та стандартів, а також закріпити вимогу щодо поступового зменшення їх використання; 2) розробити правила маркування продукції, що містить у собі озоноруйнуючі речовини.

Список використаних джерел

1. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.92 року № 2708-XII // ВВР України. – 1992, № 50, ст. 678.
2. Офіційний вісник України. – 2005. – № 21. – Ст. 1179.
3. Атмосфера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=44601

Ю.В. Герцан,
завідувач сектору технічних досліджень документів та почерку
відділу криміналістичних видів досліджень
Чернівецького НДЕКЦ МВС України
В.В. Гергелійник,
старший судовий експерт сектору технічних досліджень
документів та почерку відділу криміналістичних видів досліджень
Чернівецького НДЕКЦ МВС України

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ЗРАЗКІВ ПІДПИСУ ПОМЕРЛОЇ ОСОБИ

Нині, судові почеркознавчі експертизи відіграють значну роль не тільки у криміналістиці, а й у інших галузях права. Необхідність у них постає кожен раз, коли потрібно дослідити рукописні тексти та підписи. Робота експерта-почеркознавця – це робота із текстами, записами, підписами. Встановлення оригінальності підпису має важливе значення через своє безпосереднє відношення до автентифікації особи. Підпис – це, зокрема, засіб доступу до банківських рахунків, погодження з умовами того чи іншого юридичного

зобов'язання. Питання ідентифікації підпису стає особливо актуальним тоді, коли потрібно встановити його ідентичність після смерті підписанта. Встановлення оригінальності підпису померлого може мати суттєве значення, якщо він затверджує вагомий для зацікавлених сторін документ – права на майно, розкриває родину таємницю тощо.

Основна проблема, що виникає при досліджені зразків підпису померлої особи, – питання про їх достовірність. Через те, що від померлої особи вже неможливо відібрати експериментальні зразки підписів, а вільні зразки особи можуть бути в дуже обмеженій кількості та не відповідати часу складання досліджуваного документу. Однак, поряд із цим, навіть при наявності зразків, що відповідають часу створення досліджуваного матеріалу, та їх достатньої кількості, виникає інша проблема – визначення достовірності[2] таких зразків. Незважаючи на те, що слідчі та судді несуть особисту відповідальність за достовірність вільних зразків підпису померлої особи, експерт в обов'язковому порядку мусить здійснювати перевірку. Ця дія – стандартна процедура у відповідності до вимог, що ставляться до відбору зразків підпису на почеркознавчу експертизу [2]. Ця процедура спрямована на запобігання підробки зразків підпису померлого.

Про доцільність існування процедури перевірки вільних зразків підпису, свідчить випадок, який був у експертній практиці нашого відділу. Досліджуваним об'єктом був договір купівлі-продажу. Сторона, зазначена у договорі «покупцем», заради переоформлення права власності на торгове місце, виготовила фіктивні вільні зразки підпису померлої особи (продавця). Зацікавлена сторона з максимально можливою подібністю підробила оригінальний підпис померлого у документах (п'яти полісах страхування), що були надані слідчому у якості вільних зразків підпису померлої особи. На перший погляд документи-зразки були належним чином оформлені – на них містилися відповідні реквізити та вихідні дані. Окрім того, час їх складання максимально відповідав часу підписання договору купівлі продажу.

Провадження даної експертизи було призупинено та направлено клопотання про надання додаткових вільних зразків підпису померлої особи в інших офіційних документах. У відповідь надано зразки підписів, зокрема в копії паспорту, в нотаріально посвідчених документах та в інших офіційних документах. Дати складання наданих зразків охоплював великий період часу, як до складання, так після складання договору купівлі-продажу, в тому числі наближеного до дати складання об'єкта дослідження.

В результаті проведення експертизи, незважаючи на те, що одна із сторін намагалася ввести експерта в оману шляхом надання фіктивних зразків підписів, експертиза довела, що підпис від імені померлого у договорі

[2] Під достовірністю ми розуміємо «беззаперечність належності їх особі, зразки почерку якої надаються на дослідження» [1].

купівлі-продажу був виконаний не ним, а іншою особою. Таким чином, був виявлений факт підробки, що нівелював намір зловмисників.

Нехтування стандартною процедурою перевірки вільних зразків може спрямувати слідство чи суд по хибному шляху [3]. А тому, щоб цього не сталося, експерт повинен звертати увагу на документи із вільними зразками особи, які найменше викликають сумніви в їх достовірності. Зокрема, це: документи, пов'язані з оформленням паспорту громадянина України (в тому числі закордонного), які зберігаються в підрозділах Міністерства внутрішніх справ України; нотаріально посвідчені документи (заповіт, довіреності тощо).

Список використаних джерел

1. Методика судово-почеркознавчої експертизи (загальна частина) / [Уклад. К.М. Ковальов, З.С. Меленевська, Н.Г. Шпакович]. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – 34 с. (Реєстраційний код 1.1.54 у Реєстрі методик проведення експертиз).
2. Методика дослідження підписів / [Уклад. З.С. Меленевська, К.М. Ковальов, Н.Г. Шпакович]. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. – 21 с. (Реєстраційний код 1.1.53 у Реєстрі методик проведення експертиз).
3. Меленевська З.С. Судово-почеркознавча експертиза: Навч.-метод. посіб. / З.С. Меленевська, Є.Ю. Свобода, А.І. Шаботенко; За заг. ред. І.П. Красюка. – Укр. Центр духовн. культури, 2007. – 280 с.

Ю.В. Данилюк,

слухачка Навчально-методичного центру післядипломної освіти та підвищення кваліфікації Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ТРАНСПОРТНИХ КОРИДОРІВ

Важливим напрямком розвитку конкурентоспроможної транспортної системи країни є інтеграція на основі передових технологій всіх учасників ланцюга поставок, які обслуговують міжнародні транспортні коридори, що проходять по території України.

Міжнародний автомобільний транспортний коридор, розглянуто як частина земельної ділянки із земель автомобільного транспорту, на якій розміщена автострада міжнародного значення та об'єкти сервісного обслуговування автотранспортного руху, захисні смуги з метою забезпечення комфортного безпечного перевезення пасажирів та вантажів у міжнародному сполученні, яка на кордоні стикується з земельною ділянкою автомобільного транспортного коридору іноземної держави.

Сформульоване визначення земельної ділянки, наданої для МАТК, як частини земної поверхні у межах території України, яка перебуває в

державній власності, використовується для організації автомобільних шляхів сполучення між різними державами і на якій розміщуються об'єкти транспортної інфраструктури з метою забезпечення раціонального економічно збалансованого використання землі при експлуатації автомобільного транспорту в міжнародних перевезеннях.

Вперше здійснена періодизація і характеристика законодавства, що закріплює правовий режим земель МАТК, зокрема виділяються такі періоди: 1) 1996–1997 роки, коли в Україні розпочалось формування нормативно-правової бази, що регулювала правовий режим земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства, створення МАТК і входження їх у міжнародну транспортну систему; 2) 1998–2009 роки, коли указом Президента України був юридично зафіксований факт інтеграції України в напрямку Європейського Союзу, визначені концептуальні засади дорожнього господарства та положення створення і функціонування національної мережі МАТК в Україні, набув чинності Земельний кодекс України, який визначив правовий режим земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства, а також було прийнято ряд нормативно-правових актів у даній галузі; 3) з 2009 року по даний час, який позначається поглибленим правовим регулюванням правового режиму земель МАТК у зв'язку із прийняттям Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні.

Міжнародних автомобільних транспортних коридорів на даному етапі розвитку економіки відносяться до земель державної власності, які належать на праві постійного і концесійного користування державним організаціям дорожньої служби і не підлягають приватизації. На даний період будівництво МАТК здійснюється і в перспективі буде проводитися на базі земель державної власності.

Формування земель МАТК здійснюється значною мірою за рахунок вилучення або викупу земельних ділянок різних категорій, в тому числі сільськогосподарського призначення, житлової забудови, лісогосподарського призначення, водного фонду та інших категорій, якщо цього вимагають інтереси розвитку мережі МАТК, вирівнювання дорожньої траси на землях транспортного коридору і стикування із землями іноземних держав у місцях перетинання кордону. Це мотивується тим, що у зв'язку з вступом України до Світової організації торгівлі та розширенням міжнародних економічних зв'язків кількість МАТК буде невпинно зростати.

Удосконалення вже прийнятих законів та створення нових неможливо без надійного теоретичного обґрунтування, без наукового дослідження даної теми. Правовий режим зазначених земель вимагає детального дослідження. Усе це свідчить про безумовну актуальність досліджень даної проблематики.

Отже, розбудова сучасної транспортної системи в межах міжнародних транспортних коридорів дозволить досягти:

- стимулювання розвитку транзитних перевезень через територію України, інтеграції транспортної системи у світову систему транспортних комунікацій і стандартів сервісного обслуговування;
- ефективного територіального розміщення об'єктів системи, яке забезпечить прискорення руху вантажопотоків на території країни;
- залучення додаткових інвестицій на розвиток транспортного комплексу та міжнародних транспортних коридорів.

Від стану використання земель МАТК істотно залежать витрати на перевезення вантажів та пасажирів, рівень цін, ступінь зайнятості населення, темпи розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Міщенко А. В. Транспортний коридор як форма інтеграції України в ЄС / А. В. Міщенко // Міжнародне економічне співробітництво України (правові проблеми): Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18 лист. 2004 р. – К., 2004. – С. 355–362.
2. Міщенко А. В. Проблеми вдосконалення транспортного законодавства / А. В. Міщенко // Проблеми законності: Республ. міжвід. наук. зб. – Х., 2005. – Вип. 75. – С. 46–51.
3. Анастасія Міщенко. Засоби державного регулювання і контролю за автомобільними перевезеннями / А. Міщенко // Юридична Україна – 2005. – № 12. – С. 55–60.
4. Бахуринська М.М. Деякі проблеми правового регулювання процедури виникнення права на землю в концесійних правовідносинах за законодавством України // Земельне право України. – 2006. – № 9. – С. 16.
5. Бусуйок Д.В. Правове регулювання обмежень прав на землю в Україні: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.06 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2005. – С. 7; Бусуйок Д.В. Обмеження та обтяження прав на землю // Часопис Київського університету права. – 2003. – №3. – С. 68;
6. Гапотченко Т.М. Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національна академія України імені Я. Мудрого. – Х., 2007.

О.Б. Дем'янчук,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПІДХОДИ НАУКОВЦІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ ПО ІНВАЛІДНОСТІ ВНАСЛІДОК ЗАГАЛЬНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ В СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ

В умовах сьогодення солідарна система пенсійного страхування є чи не найбільш недосконалою та вразливою, яка не здатна забезпечити належний, адекватний рівень соціальних стандартів, достатній рівень та якість життя осіб пенсійного віку. При цьому варто наголосити, що принциповим недоліком солідарної системи пенсійного страхування є недосконалість існуючих видів пенсій, які передбачені у ній. Насамперед, це стосується пенсій по інвалідності, виходячи із особливостей правомочних осіб, які у зв'язку із втратою працездатності не тільки неспроможні належним конкурувати на ринку праці, а й в окремих випадках нездатні самостійно забезпечувати свою життєдіяльність. Саме тому пенсія по інвалідності як один із ключових видів пенсій у солідарній системі пенсійного страхування перебуває у складному процесі удосконалення, з урахуванням положень доктрини права соціального забезпечення та чинного законодавства України.

Правові основи загального пенсійного забезпечення визначають Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" та нормативні акти, прийняті у його розвиток. За ст. 1 цього Закону пенсія – це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею пенсійного віку чи визнання її інвалідом [1].

За рахунок коштів Пенсійного фонду в солідарній системі призначаються пенсії: (а) за віком, (б) по інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства), (в) у зв'язку з втратою годувальника [2].

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» передбачає, що особи з інвалідністю в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [3]. Конкретні умови і порядок пенсійного забезпечення і надання допомоги та інших соціальних послуг визначаються законодавством про пенсійне забезпечення в Україні і актами Кабінету Міністрів України з відповідних питань.

Н.П. Коробенко пропонує визначення терміну «пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання» як передбачена солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування щомісячна грошова виплата, що гарантується правомочній особі за умови настання інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства) та наявності страхового стажу встановленої законом тривалості, а також інших юридичних фактів, і яка призначається на час інвалідності уповноваженими органами Пенсійного фонду за рахунок акумульованих у ньому коштів, а в окремих випадках і державного бюджету у порядку, встановленому актами пенсійного законодавства України [4, с. 12].

Ярошенко О.М. у свою чергу визначає «пенсію по інвалідності» як різновид пенсійної виплати в солідарній системі, що є регулярним (щомісячним), але встановленим на певний строк грошовим забезпеченням осіб, яких відповідно до чинного законодавства визнано інвалідами і які мають необхідний страховий стаж [5, с. 244].

Доречно підкреслити, що правове забезпечення пенсій по інвалідності у солідарній системі пенсійного страхування визначається відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Теоретико-правовий аналіз положень зазначеного Закону, дозволяє виділити наступні законодавчі особливості пенсії по інвалідності: 1) призначається: а) в разі настання інвалідності, що спричинила повну або часткову втрату працездатності внаслідок загального захворювання (в тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства); б) за наявності встановленого страхового стажу та незалежно від того, коли настала інвалідність: у період роботи, до влаштування на роботу чи після припинення роботи; в) у разі нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання відповідно законодавства; г) залежно від ступеня втрати працездатності та групи інвалідності; ґ) за наявності страхового стажу на час настання інвалідності або на день звернення за пенсією; 3) переводиться на пенсію за віком щодо осіб з інвалідністю, які досягли пенсійного віку та мають необхідний страховий стаж (ст.26 Закону); 4) виплачується: у разі зміни групи інвалідності у новому розмірі з дня зміни групи інвалідності, а якщо особа визнана інвалідом нижчої групи, пенсія виплачується за попередньою групою до кінця місяця, в якому змінено групу інвалідності; у разі визнання особи, яка пройшла повторний огляд, здоровою пенсія до кінця місяця, по який встановлено інвалідність; за попередньою групою інвалідності, якщо під час повторного огляду інваліда переведено на іншу групу інвалідності (вищу або нижчу); 5) виплата, у разі якщо особа не з'явилася в МСЕ на повторний огляд у визначений для цього строк, зупиняється з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому вона

мала з'явитися на повторний огляд; 6) виплата відновлюється, у разі якщо строк повторного огляду МСЕ пропущено з поважних причин або в разі визнання його знову інвалідом з дня, з якого припинено виплату, до дня повторного огляду, але не більш як за три роки, якщо орган медико-соціальної експертизи визнає її за цей період інвалідом [6]

Таким чином, пенсія по інвалідності у пенсійному страхуванні – це визначена у солідарній системі щомісячна пенсійна виплата у грошовій формі, що гарантується особам з інвалідністю внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства) за наявності встановленої тривалості страхового стажу та/або інших юридичних фактів, яка призначається на умовах та у порядку передбаченому пенсійним законодавством [7, с. 184].

Основними ознаками пенсії по інвалідності у пенсійному страхуванні є наступні: 1) передбачена солідарною системою пенсійного страхування; 2) щомісячна пенсійна виплата у грошовій формі; 3) основними умовами призначення є: наявність встановленої інвалідності (внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства) відповідно до рішення органу МСЕК, віку, встановленої тривалості страхового стажу та/або інших юридичних фактів відповідно до закону; 4) обчислюється, нараховується призначається уповноваженими органами Пенсійного фонду України; 5) розмір визначається відповідно до спеціальної формули у співвідношенні до пенсії за віком; 6) призначається на строк встановлення інвалідності або довічно; 7) як правило, не підлягає обмеженню; 8) виключає можливість призначення іншої пенсії у солідарній системі; 9) виплачується за рахунок коштів Пенсійного фонду України [6].

Подальший процес просування України по шляху демократичних перетворень солідарної системи пенсійного страхування, насамперед, має передбачати реформування пенсій по інвалідності, у частині механізмів та процедури призначення та виплати. Слушним було б переглянути тривалість страхового стажу, ураховуючи об'єктивні складнощі участі осіб з інвалідністю на ринку праці, гарантувати призначення пенсій залежно від заробітку особи. У цьому контексті, вартують уваги питання щодо розробки новітнього пенсійного законодавства, зокрема проекту Пенсійного кодексу на основі та у розвиток концепції пенсійної реформи, консолідованих зусиль суспільства та держави, виходячи із міжнародного та національного досвіду.

Список використаних джерел

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV//Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15 (дата звернення: 18.04.2019)
2. Пенсійне забезпечення: навч. посіб. / І. А. Вєтухова, Г. О. Яковлєва, О. М. Ярошенко, за заг. ред. В. В. Жернакова. – Х.: Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім.

Ярослава Мудрого”, 2013. – 71 с.
3. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 р. №875-XII//Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12 (дата звернення: 18.04.2019)
4. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній пенсійній системі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Н.П. Коробенко ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. — К., 2010. — 20 с.
5. Право соціального забезпечення в Україні : підручник для студ. вищ. навч. закл. / Лазар Л.І. [та ін.] ; за заг. ред. С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка. – Харків : ФІНН, 2009. – 434 с.
6. Пенсії по інвалідності у пенсійному страхуванні: теоретико-правовий аспект / В. П. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14). URL: http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mvptpa.pdf
7. Права осіб з інвалідністю в Україні : [Науково-практичний посібник]. – Випуск 1 / К. М. Біда, В. В. Бонтлаб, І. Р. Вітик, В. Л. Костюк, В. П. Мельник та ін. / за заг. ред. В. Костюка. – К. : ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2011. – 312 с.
8. Костюк В.Л. Пенсійне забезпечення державних службовців по інвалідності у контексті сьогодення: сутність, проблеми та перспективи законодавчого регулювання// Публічне право : науково-практичний юридичний журнал / Всеукр. громадська організація "Майбутнє країни" ; Ужгород. нац. ун-т ; голов. ред. С.Г. Стеценко. – Київ, 2017. – № 1 (25). – С. 167–174.

М.В. Жила,
студентка юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ТРАНСКОРДОННИХ ПРІСНИХ ВОД

На сьогодні, мабуть, немає природного ресурсу, який би був настільки задіяний практично у кожному аспекті життєдіяльності людини, як вода, а проблеми, пов’язані із забезпеченістю прісною водою, – одні з найсерйозніших з-поміж тих, які стоять перед людством. Питання збереження світових водних ресурсів давно вийшли за рамки суто наукових дискусій та набули свого відображення в таких нормативних актах як, зокрема ухваленими ООН, Порядок денний на XXI століття, Декларація тисячоліття, Порядок денний сталого розвитку на 2016-2030 рр., двосторонні та багатосторонні міжнародні договори між відповідними державами, регіональні акти міжнародних організацій тощо. Так, за прогнозами ЮНЕСКО, до 2040 р. 600 млн. дітей, або кожна четверта дитина на планеті будуть жити в умовах гострої нестачі води. До 2050 р. суттєві труднощі в доступі до питної води відчують до 6 млрд. людей [7].

Однак таке регулювання має низку недоліків, які перешкоджають можливості продуктивної співпраці між відповідними суб’єктами, що у свою

чергу призводить до погіршення стану транскордонних прісних вод. До таких недоліків відносять відсутність засобів та методів узгодження інтересів держав, процедури ефективного вирішення спорів, що виникають у даній сфері, нераціональна експлуатація вод тощо. Вищезазначені проблеми стосуються так само й нашої держави, адже майже всі великі річки на території України є транскордонними (Дніпро, Дунай, Західний Буг, Дністер, Тиса, Сіверський Донець) та межують із такими сусідніми державами як Словакія, Польща, Білорусь, Румунія, Молдова [1, с. 20].

Протягом XX століття в різних документах використовувалося таке поняття як "міжнародне річкове право", далі його було замінено на "міжнародне водне право", а сучасне міжнародне право все більше застосовує такі терміни як "право міжнародних водотоків", "право транскордонних водотоків", "право міжнародних водних шляхів", "міжнародне право транскордонних прісних вод". На сьогодні до кінця не вирішено, чи можна вважати регулювання та використання транскордонних прісних вод частиною правового режиму території в міжнародному праві, чи ці відносини становлять собою окрему галузь міжнародного права. На користь останньої позиції наводять такі аргументи як наявність специфічного предмету правового регулювання (відносини держав із використання міжнародних рік, озер, внутрішніх вод), спеціальних галузевих принципів (суверенітету кожної держави над водними об'єктами, які знаходяться на її території, рівності прибережних держав у використанні прісних вод, свободи судноплавства, охорони транскордонних вод, їх справедливого та розумного використання), наявність сукупності норм, які відносно автономно регулюють використання водних шляхів міжнародного значення, особливо річок (Нью-Йоркська конвенція 1997 р, Гельсінська конвенція 1992 р.) [4, с. 238].

Поняття транскордонних вод та їх регулювання визначаються Конвенцією про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер від 17 березня 1992 р., відповідно до якої транскордонні води – це будь-які поверхневі або підземні води, які позначають, перетинають кордон між двома чи більше державами, або розташовані на таких кордонах [5, с. 282]. Негативним аспектом, на якому наголошують науковці як у галузі екологічного, так і міжнародного права, є те, що дана конвенція ратифікована Верховною Радою України 9.07.2003 р., але чинний Водний кодекс та інші нормативно-правові акти, який регулюють правовідносини, що виникають у сфері використання та охорони вод, не містять визначення даного поняття [3]. Водний кодекс визначає лише те, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, в галузі управління і контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів, здійснює

забезпечення функціонування системи державного моніторингу довкілля в частині проведення радіологічних і гідрохімічних спостережень на водних об'єктах комплексного призначення, транскордонних водотоках, водогосподарських системах міжгалузевого і сільськогосподарського водопостачання, в зонах впливу атомних електростанцій [2, с. 189].

Правовий режим транскордонних прісних вод, які частково розміщені на території України, регулюються двосторонніми чи багатосторонніми угодами між Україною та іншими державами. Прикладом можуть бути Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Білорусь про судноплавство внутрішніми водними шляхами 1998 р., Угода між Урядами України та Білорусі про спільне використання та охорону транскордонних вод 2001 р., Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах 1996 р., Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Румунії про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах 1997 р. тощо. Більш детально розглянемо Угоду між Урядом України та Урядом Словацької Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах 1994 р. Аналізуючи положення даної угоди, можна дійти висновку, що норми, які визначені в ній, в цілому здійснюють позитивний вплив на стан транскордонних прісних вод між двома державами, хоча і потребують внесення деяких корективів. Необхідно звернути увагу, що український переклад містить ряд неточних конструкцій, таких як “дільниці рік”, “водні потоки” (ст. 1), які, на нашу думку, мають бути замінені відповідно на “ділянки рік”, “водні об’єкти” для уникнення плутанини не лише у застосуванні відповідних норм, а й при розумінні їх змісту. Також основний акцент угода робить на вузькому колі засобів охорони вод від забруднення, нехтуючи способами їх збереження та відновлення (ст. 4). Недоліком також можна назвати те, що ст. 5 лише констатує необхідність проведення взаємних консультацій та координацію перспективних планів розвитку водного господарства, а ні порядок, ні зміст планів, юридичні наслідки таких дій не визначені. Варто зазначити відсутність зв’язку водних об’єктів з іншими частинами екосистеми та заходи їх охорони; визначення видів використання транскордонних прісних вод тощо [6, с. 344].

Позитивним аспектом є створення, відповідно до ст. 6 Угоди, Українсько-словацької комісії по прикордонних водах для вирішення питань, які випливають із Угоди. Засідання даної Комісії відбуваються і по сьогодні, а результатами її роботи можна назвати виконання гідротехнічних робіт, гідрометеорології та охорони якості транскордонних прісних вод, особливо роботи щодо організації протипаводкового захисту басейнів річок Уж та Латориця, проектування водогосподарських суб’єктів обох держав тощо [3].

Отже, можна дійти висновку, що як національне, так і міжнародно-правове регулювання використання міжнародних прісних вод, яке стосується України, потребує удосконалення. Зокрема пропонується надати на законодавчому рівні визначення транскордонних прісних вод та пов'язаних із ним понять, удосконалити норми, які регулюють саме способи збереження та відновлення вод із урахуванням проблеми забезпечення населення прісною водою, вироблення механізму реалізації програм та проектів, пов'язаних із забезпеченням права на доступ до достатньої кількості води, розвитку водного господарства як на національному, так і на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Сердюк О. В. Правові засади використання підземних вод : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсове право» І О. В. Сердюк. – Х., 2014. – 20 с.
2. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 №213/95-ВР, Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. ст. 189.
3. Завершилось XV засідання україно-словацької Комісії з питань водного господарства на прикордонних водах. ДАВГ. URL: http://buvrtysa.gov.ua/newsite/?p=14335 (дата звернення: 06.11.2019)
4. Кулько А. В. Міжнародно-правове регулювання та використання транскордонних прісних вод: монографія / наук. ред. Н. Р. Малишева К.: Стилос, 2018. С. 234–246
5. Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер: Закон України від 1 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 34, ст. 282.
6. Угода між Урядом України та Урядом Словацької Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах 1994 р. Офіційний вісник України. 2006. № 50. ст. 344.
7. URL: https://twitter.com/UnitedNationsRU/status/1191894216667877377 (дата звернення: 06.11.2019)

І.В. Курило,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів і природокористування України

ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Світова спільнота йде шляхом скорочення використання тварин для дослідних, наукових та навчальних цілей. Суспільство почало приділяти увагу етичному ставленню до тварин. Не виключенням є і Україна, яка йде шляхом інтегрованого світового розвитку, в тому числі, європейської інтеграції.

Всесвітньою організацією здоров'я тварин було розроблено Кодекс здоров`я наземних тварин [1]. Добробуту тварин у наукових та дослідних цілях присвячується глава 7.8. Більшість вчених і громадськість поділяють думку, що тварин допустимо використовувати тільки в разі безумовної необхідності, і це повинно бути етично виправдано. Слід використовувати мінімальну кількість тварин для досягнення поставлених наукових або навчальних цілей; а також, що застосування тварин повинно бути, по можливості, не таким болісним і / або травматичним. Крім того, страждання тварини це більше ніж біль або стрес, його слід розуміти ширше - як будь-яку шкоду, яка може бути завдано тварині. Проголошено на необхідності гуманного поводження з тваринами, стверджуючи, що якість наукових досліджень залежить від благополуччя піддослідних тварин; підкреслюється важливість дотримання стандартів добробуту тварин.

Щодо регулювання питань використання хребетних тварин для дослідницьких та навчальних цілей в Європейському Союзі можна виділити Європейську конвенцію про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей [2] від 1986 р. Зазначена Конвенція застосовується до будь-якої тварини, що використовується або призначена для використання у будь-якій дослідницький або іншій науковій процедурі, якщо така процедура може спричинити біль, страждання, занепокоєння чи завдати тривалої шкоди. Термін «тварина», що використовується у зазначеній конвенції, якщо інше не зазначене, означає будь-яку живу хребетну тварину, що не має людського походження, включаючи непаразитуючі та/або відтворюючі личинкові форми, за винятком інших зародкових або ембріональних форм.

Конвенція визначає, що у випадку, якщо планується піддати тварину процедурі, в ході якої воно зазнає або може зазнати значну і, можливо, тривалий біль, така процедура декларується і обґрунтовується перед відповідальною інстанцією.

Процедури, що здійснюються для цілей освіти, професійної підготовки чи перепідготовки з різних спеціальностей або для виконання іншої діяльності, включаючи догляд за тваринами, які використовуються або призначені для використання у процедурах, обов'язково мають повідомлятися уповноваженому органу та мають здійснюватися компетентною особою особисто або під наглядом компетентної особи, яка відповідатиме за забезпечення відповідності процедур національному законодавству.

Окрім того, здійснення процедур, що мають на меті освіту, професійну підготовку або перепідготовку в цілях, які не передбачені вище вище, забороняється. Певні процедури, що були передбачені вище, обмежуються процедурами, які виключно необхідні для цілей відповідної

освіти чи професійної підготовки, і здійснювати їх дозволяється тільки у випадках, коли їхня мета не може бути досягнута аудіовізуальними методами порівняної ефективності або будь-якими іншими відповідними засобами.

Законом України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [3] регулюються питання правового захисту хребетних тварин, що використовуються для дослідних цілей, в тому числі навчальному процесі. Зазначений Закон спрямований на захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення моральності й гуманності суспільства. Тварини у цьому законі визначаються як біологічні об’єкти, що відносяться до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, хутрові, лабораторні, зоопаркові, циркові. Дія закону поширюється на використання тварин у науково-дослідних і навчальних цілях, у тестуванні.; використання тварин у виробництві, у тому числі у виробництві біологічних препаратів. Тварина визначається експериментальною, якщо використовується для проведення наукових дослідів та експериментів.

Використання тварин у наукових експериментах та навчальному процесі допускається лише в разі, якщо відсутня можливість заміни їх іншими альтернативними методами і об'єктами. Перелік альтернативних методів і об'єктів для використання замість експериментальних тварин розробляється та затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки. Робота з експериментальними тваринами може проводитися за наявності дозволу на проведення такого виду діяльності, що видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері наукової діяльності.

До роботи з експериментальними тваринами допускаються особи, які мають вищу медичну, ветеринарну, зоотехнічну, біологічну або фармацевтичну освіту, здобуту у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

Також варто зазначити, що встановлюються певні заборони використання тварин в навчальному процесі, а саме таких тварин, які важко переносять неволю, закритий простір, дресирування. Забороняється застосування: девокалізації тварин (позбавлення хірургічним шляхом можливості тварини видавати звуки); травмуючих методів при відібранні з тварин клітин. Забороняється проведення на тваринах демонстрацій у навчальних цілях, якщо явища, що демонструються, можуть бути показані на неживих об'єктах, у тому числі демонстрація рефлекторної діяльності організму.

Визначаються певні обмеження під час проведення практичних робіт, а саме у навчальному процесі забороняється вимагати від студентів виконання процедур, що призводять до смерті або травмування тварин, якщо це суперечить їхнім моральним або релігійним принципам. У цих випадках такі форми практичної роботи повинні бути замінені іншим завданням. Експерименти на тваринах, що пов'язані з хірургічним та іншим ушкоджуючим впливом, не можуть проводитися за участю або в присутності осіб шкільного віку.

Порядком проведення науковими установами дослідів, експериментів на тваринах від 01.03.2012 р. № 249 [4] регулюються певні питання проведення експериментів на тваринах. Порядком визначаються такі певні терміни, такі як біологічне тестування, науковий експеримент. Вищезазначений порядок визначає процедуру та вимоги до використання живих тварин у наукових експериментах, біологічному тестуванні та навчальному процесі, що здійснюється науковими установами, вищими навчальними закладами III–IV рівнів акредитації незалежно від форми власності.

Варто відзначити, що Україна, як і світова спільнота, пішла шляхом законодавчого врегулювання зменшення випадків використання тварин у навчальних цілях. Якщо використання тварин можна замінити на аудіо/візуальні або інші альтернативні способи навчання, то варто саме їм надавати перевагу. Варто використовувати мінімальну кількість тварин для досягнення навчальних цілей та застосування таких тварин повинно бути не таким травматичним та болісним.

Список використаних джерел

1. Кодекс здоров`я наземних тварин [Електронний ресурс]. URL: http://web.oie.int/rr-europe/eng/Code/Russe_Terrestrial%20Code_VOL-1-2015.pdf.
2. Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей від 16.03.1986 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137.
3. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006 р. № 3447-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2006. № 27. Ст. 230.
4. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про затвердження Порядку проведення науковими установами дослідів, експериментів на тваринах» від 01.03.2012 р. № 249 [Електронний ресурс]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0416-12#n11.

Ю.С. Мазуркевич,
старший судовий експерт
сектору дактилоскопічних досліджень відділу криміналістичних видів досліджень
Кіровоградського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТВОРЕННЯ ДАКТИЛОСКОПІЧНИХ ОБЛІКІВ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДАКТИЛОСКОПІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

У криміналістиці одним із найдавніших є вчення про сліди людських рук, з огляду на історію та використання в процесі виявлення та розслідування злочинів. Вивчення розвитку дактилоскопії, особливості їх використання в діяльності органів досудового розслідування дозволяють виявити окремі події, що характеризують основні риси цього цікавого розділу криміналістика та необхідні заходи, що сприяють виявленню та розслідуванню злочинів. Варто зауважити, що дактилоскопічні сліди, які відображають морфологічні особливостей рук та рельєфу шкіри, а також унікальні властивості папілярних узорів, їх неповторність, індивідуальність здавна цікавило людство.

Сучасну криміналістику неможливо уявити без дактилоскопії — вчення про відбитки рук та їх використання в боротьбі зі злочинністю. Ще 100 років тому її прихильники довго і наполегливо доводили переваги нового методу наукової ідентифікації. І хоча відбиток пальця для засвідчення різного роду операцій визнавався ще в Ассирії, Вавилоні, Китаї, Японії і навіть Давньому Єгипті, виникненню дактилоскопії ми зобов'язані, перш за все, англійцям. Незалежно один від одного У. Гершель і Г. Фолдс дійшли висновку про можливість дактилоскопічної реєстрації та встановлення злочинців за слідами рук, знайденими на місці події. Ф. Гальтон і Е. Генрі розробили класифікацію візерунків і довели їх індивідуальність та незмінність [5, с. 81]. Дактилоскопія стала своєрідним символом криміналістики і була взята на озброєння правоохоронними органами багатьох країн світу.

В Україні система дактилоскопічного обліку була започаткована у січні 1904 р. в м. Києві одним із керівників поліції міста Г.М. Рудим, який справедливо вважається «батьком української дактилоскопії». З 1914 р. у про відних країнах світу дактилоскопія визнана основним методом реєстрації.

За часів Радянського Союзу обов'язковій дактилоскопічній реєстрації підлягали особи, взяті під варту, а також затримані за підозрою у вчиненні злочину, бродяжництво та жебрацтво. На той час встановити особу злочинця за слідами рук, знайденими на місці події, з використанням картотеки, вдавалося лише в окремих випадках — за умови виявлення та вилучення слідів 8—10 пальців злочинця, який раніше був дактилоскопійований у

цьому регіоні. З поступовим розвитком науки і техніки виникла необхідність узаконення збору та проведення дактилоскопічних експертиз та досліджень.

Проблему правового забезпечення дактилоскопічних експертиз та обліків досліджувало досить багато вчених: А.П. Моісеєв, А.М. Фірсов, М.В. Кісін, В.А. Снєтков, Г.Л. Грановський, Р. С. Бєлкін, І. В. Рогатюк, А.О.Полта вський та інші.

В Україні проведення дактилоскопічних експертиз ґрунтується на Конституції України, на загальних положеннях ст. ст. 242-245 Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК України), законах України «Про Національну поліцію», «Державне бюро розслідувань», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», нормативних актах правоохоронних, прикордонних і міграційних служб України, Державної пенітенціарної служби України.

У чинному КПК України, ст. ст. 242–245, передбачено загальні підстави призначення і проведення експертизи, залучення експерта та отримання зразків для експертизи. Безумовно, ці основні положення застосовуються для дактилоскопічних експертиз. Однак, у КПК України на даний час не існує окремої норми, якою визначено особливості дактилоскопічних експертиз [4].

Законом України «Про Національну поліції» врегульовано збір, накопичення інформації, що стосується безпосередньо дактилоскопії. У законі зазначено, що поліція наповнює і підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять в єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ України щодо: осіб, затриманих за підозрою в скоєнні правопорушень (адміністративне затримання, відповідно до доручень органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт). Відповідно до ч. 2 ст. 26 вищевказаного Закону - під час наповнення баз (банків) даних зазначених осіб, поліція забезпечує збір, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео, звукозапис) та біометричних даних (дактилокарти, зразки ДНК) [1].

Слід зазначити, що відповідно до ст. 7 Закону України «Про державне бюро розслідувань», Державне бюро розслідувань та його уповноважені посадові особи з метою виконання покладених на них завдань: проводять фотографування, аудіо- і відеозйомку, дактилоскопію осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину, взятих під варту [2].

У положеннях ст. 7 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» визначено, що Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: проводить дактилоскопію особи, яка подала заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту [3].

Крім того, необхідність в ідентифікації особи виникає не тільки для встановлення злочинців за їхніми слідами. Техногенні катастрофи, природні катаклізми, військові конфлікти, терористичні акти стають причиною смерті великої кількості людей, що ставить завдання встановлення особи невпі знаних трупів. І дійсно, «привілеєм» швидкого і точного встановлення особи загиблих у наведених вище випадках користуються тільки особи, які раніше були дактилоскопійовані у зв'язку з їх протиправною діяльністю.

Необхідність створення та застосування дактилоскопічних обліків в Україні диктується низкою факторів. По-перше, це нагальна потреба в міжнародній кооперації правоохоронних органів у боротьбі із тероризмом, організованою злочинністю, нелегальною міграцією. Слід також враховувати, що останніми роками Україна бере активну участь у миротворчих міжнародних операціях. По-друге, велика кількість невпізнаних трупів під час зростання кількості природних та техногенних катастроф, забезпечення ефективності розшуку безвісти зниклих громадян, особливо неповнолітніх. Крім того, існуючі дактилоскопічні обліки полегшать та пришвидшать розслідування злочинів. Таким чином, необхідність створення єдиної багатофункціональної системи дактилоско пічних обліків в Україні, вирішення питання вдосконалення правового забезпечення дактилоскопічних експертиз в Україні є необхідним.

На наш погляд, цілком виправданим буде запровадження обов'язкової дактилоскопічної реєстрації стосовно осіб, чия професійна діяльність пов'язана з підвищеним ризиком чи небезпекою для життя (військовослужбовці, співробітники прокуратури, поліції, виконавчої служби тощо). При цьому слід чітко визначити порядок отримання, зберігання та знищення відповідної дактилоскопічної інформації, а також створити необхідний механізм контролю за такою діяльністю.

Обов'язковій дактилоскопічній реєстрації повинні підлягати також мігранти, особи без громадянства та особи, які шукають в Україні політичного притулку. При визначенні порядку їх реєстрації необхідно враховувати відповідні міжнародні норми [5, с. 148–153].

Добровільна дактилоскопічна реєстрація має бути запроваджена у всіх пенітенціарних установах, які відповідають діючому внутрішньому законодавству України та міжнародним нормам. Зокрема, можливість дактилоскопічної реєстрації слід передбачати (і технічно забезпечувати) для осіб, які бажають скористатися послугами авіаційного транспорту, водіїв, у тому числі тих, що працюють на міжнародних маршрутах чи перевозять небезпечні вантажі, громадян, які влаштовуються на роботу за кордоном, та ін. Так, вже зараз зафіксовані непоодинокі звернення громадян до правоохоронних органів з проханням дактилоскопіювати їх або їхніх

близьких з того чи іншого приводу, однак правових підстав для цього поки що не існує.

На думку деяких науковців, саме система загального, обов'язкового дактилоскопіювання населення України могла б бути корисною не лише при розслідуванні злочинів, але й в інших життєвих ситуаціях при:

– організації розшуку безвісти зниклих громадян;

– встановленні осіб невпізнаних трупів, які раптово померли чи стали жертвою катастрофи або стихійного лиха;

– встановленні осіб, які раптово захворіли (наприклад, осіб у стані амнезії), або дітей, які не можуть себе назвати;

– вирішенні юридично значимих питань у цивільно-правових відносинах (наприклад, ідентифікація особи при страхуванні чи спадкуванні) тощо.

На жаль, в Україні питання дактилоскопічної реєстрації на законодавчому рівні залишається не врегульованим. Беручи до уваги досвід зарубіжних країн, існує думка, що реєстрація повинна формуватися на трьох рівнях: місцевому, обласному та центральному. При цьому основну перевагу слід надати місцевому рівню, де збирається найбільша частина інформації, що підлягає облікові.

На сьогодні зроблено лише перший крок на шляху до втілення у життя ідеї обов'язкового загального дактилоскопіювання населення України – комп'ютерну обробку дактилоскопічних даних активно використовують під час розшуку безвісно зниклих осіб і встановлення осіб невпізнаних трупів, для організації розшуку злочинців [6].

Складність і багатоаспектність проблеми збирання, дослідження і використання дактилоскопічної інформації в процесі розслідування та розкриття злочинів зумовлюють необхідність подальшої розробки наукових і правових основ діяльності органів прокуратури та слідства, експертів, удосконалення засобів, прийомів, методів роботи з дактилоскопічною інформацією.

Таким чином, очевидною є необхідність у прийняті профільного Закону, яким буде врегульовано: цілі створення та використання системи дактилоскопі-чних обліків; юридичні підстави постановки осіб на дактилоскопічний облік; коло осіб, які підлягають обов'язковому дактилоскопіюванню; порядок постановки осіб на дактилоскопічний облік; терміни і порядок зберігання дактилоскопічної інформації; коло суб'єктів, які мають право витребовувати інформацію, котра є в системі дакт илоскопічних обліків, а також юридичні підстави і порядок звернення з відповідними запитами.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379
2. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55
3. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2012, № 16, ст.146
4. Кримінальний процесуальний кодекс України// Відомості Верховної Ради України: кодекс від 13.04.2012[Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17
5. Свобода Є. Й. Деякі аспекти правового регулювання дактилоскопічної реєстрації / Є. Й. Свобода. // Вісник Академії адвокатури України. – 2010. – С. 148–153.
6. Іщенко А. В., Коцюлим Х. М. Історія використання дактилоскопічних знань: від витоків до перших спроб узагальнення / Матеріали Міжнародного круглого столу «Проблеми теорії та практики судової експертизи» (м. Луганськ, 18 травня 2017 року) : Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://kkrimlguvd.org.ua

О.С. Максименко,
студентка юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
науковий керівник: ***Д.В. Бусуйок,***
доктор юридичних наук, доцент кафедри земельного та аграрного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗАХОДИ ЗІ ЗМЕНЬШЕННЯ РИЗИКІВ НА БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Аграрний сектор є одним із найважливіших та пріоритетних серед галузей економіки України. У 2018 році сільське господарство також склало одну із найбільших часток ВВП України, що становило 360 млрд грн [1].

Водночас цей сектор можна охарактеризувати такими складними рисами здійснення господарської діяльності, як сезонність виробництва, велика залежність від природо-кліматичних умов та, як результат, нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію.

Враховуючи зростання виробництва та з ним і зростаючи ризики на аграрному ринку, необхідним є запровадження заходів для їх мінімізації. Таким заходом є створення сучасного та конкурентного біржового ринку сільськогосподарською продукцією, який буде надавати гарантії виконання укладених угод та підвищувати надійність їх реалізації.

Наразі законодавчо закріплена концепція, відповідно до якої товарні біржі здійснюють лише функцію організованих ринків, де укладаються біржові угоди, виявляються попит і пропозиція на товари, упорядковується

та полегшується товарооборот та пов'язані з ним торгівельні операції [2]. Такий підхід має бути змінений для того, щоб фокус був саме на захисті учасників біржової торгівлі від комерційних та фінансових ризиків, таких як волатильність цін на сільськогосподарську продукцію та ризики контрагентів.

Разом зі зміною підходу до визначення товарних бірж та їх функцій мають бути запроваджені дієві заходи з мінімізації ризиків для учасників біржової торгівлі.

Першим заходом є запровадження ф'ючерсного ринку. Ф'ючерсні контракти дозволяють сторонам дійти згоди щодо купівлі або продажу певного товару чи активу за домовленою ціною у визначений час у майбутньому. Укладення таких правочинів дозволить підвищити прозорість та дасть змогу товарним біржам виступати у ролі індикатора ціноутворення. Виробники сільськогосподарської продукції матимуть змогу краще планувати своє виробництво та оцінювати свою діяльність в довгостроковому періоді, споживачі сільськогосподарської продукції не будуть так залежати від ризиків коливання цін, а кредитори матимуть змогу надавити кредити та позики під нижчі відсоткові ставки через зменшення ризиків. Наразі цей ринок не є цілком доступним для учасників біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Відсутня законодавча база, яка б закріплювала визначення та механізм роботи ф'ючерсних контрактів та створювала інфраструктурні умови для торгівлі ф'ючерсами, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція. До того ж, існує проблема з поінформованістю суб'єктів господарювання стосовно ринку деривативів в цілому.

Наступним заходом є проведення клірингу (визначення зобов'язань, що підлягають виконанню за правочинами) через центрального контрагента, головна функція якого створити систему гарантій для проведення розрахунків. Центральний контаргент захищає інтереси учасників біржової торгівлі та мінімізує їх ризики за допомогою механізму, відповідно до якого центральний контрагент набуває взаємні права та обов'язки сторін правочинів та стає покупцем для кожного продавця і продавцем для кожного покупця. У цій схемі зменшується ризик за допомогою заміни контрагента для всіх операцій, прийнятих до клірингу. Введення можливості клірингу через центрального контрагента передбачає ряд системних змін до біржової інфраструктури. Для забезпечення функціонування такого механізму необхідно окрім введення такого учасника, як центральний контрагент, та встановлення для його функціонування жорстких умов, також встановити обов'язкові вимоги до гарантування виконання зобов'язань учасниками, проведення стрес-тестування та нагляду за учасниками біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Отже, у той час, як обсяги реалізації сільськогосподарської продукції зростають, мають бути впроваджені дієві заходи з управління ризиками, які будуть реалізовуватися через товарні біржі. Біржовий аграрний ринок зможе забезпечити захист учасників біржової торгівлі від комерційних та фінансових ризиків за допомогою запровадження таких заходів, як ф'ючерсний ринок та проведення клірингу через центрального контрагента. Процес впровадження вищезазначених механізмів має відбуватися через внесення змін до законодавства України та роботи з поінформованості виробників сільськогосподарської продукції та їх контрагентів.

Список використаних джерел

1. Валовий внутрішній продукт за 2018 рік [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://ukrstat.gov.ua.
2. Закон України «Про товарну біржу »від 10 грудня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - №10. – ст. 139.

А.О. Мацієнко,
студентка юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Принцип пропорційності є невід'ємною складовою засади верховенства права, що визначає панування права в суспільстві та його відповідність основоположним правам людини. Актуальність теми дослідження для юридичної науки зумовлена високим ступенем інтересу до тематики прав людини та важливістю зазначеного принципу в процесі їх ефективного забезпечення.

Принцип верховенства права прийнято розглядати у формальному та матеріальному аспекті. Змістовною характеристикою останнього виступає саме принцип пропорційності. У цьому випадку передбачається, що норми права мають відповідати стандартам основоположних прав і свобод, а також загальним засадам права; основними цінностями визнаються гідність людини та стриманість державної влади [1, с. 22].

Варто зазначити, що ідея пропорційності має досить довгу історію, що сягає часів теорії справедливості Аристотеля, вчень Томи Аквінського, Великої Хартії Вольностей, а справжнє зародження її почалося в праві Німеччини у XIX ст. Загальною метою принципу пропорційності, який також називають принципом розмірності, адекватності [1, с. 24], перш за все є захист індивіда від надмірного втручання держави та обмеження його прав, встановлення розумного балансу між публічними та приватними

інтересами. Його ідея ґрунтується на тому, що діяльність державних органів повинна здійснюватись із дотриманням невідчужуваних, основних прав людини, має бути спрямована на забезпечення цих прав та їх захист. У цьому контексті Ю. Євтошук зазначає, що «надмірні правообмеження, які не відповідають принципу пропорційності, ставлять під сумнів не лише утвердження основних прав людини, а й реалізацію принципу верховенства права загалом» [2, с. 91–93].

В Україні принцип пропорційності не закріплений на рівні Основного Закону держави, що значною мірою ускладнює його застосування на практиці. Проте, безперечно, позитивним є те, що Конституційний Суд України все ж послуговується цим принципом, оцінюючи рівень правообмежень, і в одному зі своїх рішень наводить таке його тлумачення: «Одним із елементів верховенства права є принцип пропорційності, який у сфері соціального захисту означає, зокрема, що заходи, передбачені в нормативно-правових актах, повинні спрямовуватися на досягнення легітимної мети та мають бути співмірними з нею» [3]. Що ж до європейської практики, то принцип пропорційності активно використовується в праві Ради Європи, а також є фундаментальним для Європейського суду з прав людини, що підтверджується значною кількістю справ із посиланням на цей принцип. Суд використовує трискладовий тест (часто як основний), при оцінці впливу держави стосовно втручання в права людини [4, с. 96]

Класична німецька теорія справедливості, яка сьогодні знаходить широке застосування в європейській судовій практиці, включає такі три елементи принципу пропорційності: по-перше, відповідність заходів, які застосовуються. Тобто засоби, які використовують органи влади, повинні відповідати меті, задля досягнення якої може відбуватися втручання у права людини. Наприклад, при запровадженні певної санкції необхідно впевнитися, що такі дії розумно призведуть до зниження рівня відповідних правопорушень. По-друге, критерієм виступає необхідність таких заходів. Адже з усіх засобів, що використовуються державою, має бути обраний саме той, який у найменшій мірі обмежує права особи. Крім того, необхідно впевнитися, що були переглянуті всі альтернативні варіанти таких заходів, які можна було би застосувати. По-третє, останнім елементом є належність заходів (пропорційність у вузькому сенсі). Ця вимога означає, що заходи органів державної влади мають бути адекватними тій меті, яку передбачається досягнути [4, с. 96]. Ще одне тлумачення цього критерію полягає в тому, що втрати, яких зазнає приватна особа від обмеження її права, повинні бути пропорційними вигоді держави щодо досягнення поставленої мети [5, с.51].

Застосування принципу пропорційності в загальному ставить питання про правомірність і доцільність обмеження прав людини при здійсненні державою своїх функцій, які випливають із публічного інтересу. Так, С. П Погребняк, досліджуючи проблему виправданості таких обмежень, вважає, що, зокрема, ЄСПЛ при розгляді справ повинен вирішувати чотири групи питань: 1) чи було передбачене законом таке втручання; 2) чи переслідувало воно одну з легітимних цілей, зазначених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; 3) чи були ці втручання необхідними в демократичному суспільстві; 4) чи були вони розмірними до тієї правомірної мети, яка переслідувалась [1, с. 24].

Тож основні поняття, якими оперує принцип пропорційності, – це мета та засоби, якими вона досягається. Для того, щоб був витриманий баланс між публічними та приватними інтересами, а, відповідно, й були забезпечені права людини при здійсненні органами влади своєї діяльності, їх ціль і методи повинні бути правомірними, такими, що не встановлюють недоцільних, надмірних обмежень. Погребняк С. П. у цьому аспекті наголошує саме на легітимності мети, що переслідується відповідним заходом. Він вважає, що легітимність має передбачатися конституцією та законами (наприклад, законодавець не може просувати ідеї, які здаються йому «гарними» на відміну від «поганих ідей»). Він наводить слушну позицію про те, що «в основі вимоги легітимності мети знаходиться думка, відповідно до якої державні заходи не можуть здійснюватися без відповідної мети. Подібна мета вимагає об'єктивного виправдання, за відсутності якого громадянин легко може стати об'єктом безцільної політики» [5, с. 52].

Звертається увага на те, що найчастіше до порушень прав людини призводить нівелювання саме третього критерію, коли держава не дотримується балансу інтенсивності обмежень для досягненні своєї мети, Таким чином порушується важливе правило Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України, відповідно до якого «сутність основного права в жодному разі не може бути порушена» [5, с. 53].

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що принцип пропорційності надзвичайно тісно пов'язаний із проблематикою забезпечення прав людини. Адже саме ця складова засади верховенства права визначає міру можливого втручання в права людини, забезпечуючи захист індивіда від надмірного впливу держави. За допомогою ідеї пропорційності визначається істотність і легітимність цілей, яких прагне досягти держава, та здійснюється вибір засобів, які стануть мінімально обтяжливими для осіб, чиї права можуть бути обмеженими.

Список використаних джерел

1. Погребняк С. П. Основоположні принципи права : автореф. дис. … док. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2009. 37 с.
2. Євтошук Ю. Принцип пропорційності у практиці Конституційного Суду України. *Вісник Конституційного Суду України*. 2019. №1.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12 (дата звернення: 20.11.2019).
4. Лученко М. М. Принцип пропорційності: аспекти теоретичної характеристики. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2019. №3.
5. Погребняк С. П. Принцип пропорційності у судовій діяльності. *Філософія права і загальна теорія права*. 2012. №2.

Г.С. Романщак,
старший судовий експерт
сектору дактилоскопічних досліджень відділу криміналістичних видів досліджень
Кіровоградського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ДАКТИЛОСКОПІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА МІСЦЕ В СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗІ

Дактилоскопія — це точна наука, яка ніколи не помиляється. Люди вивчали унікальні властивості відбитків пальців протягом тисячоліть. Відбитки пальців залишаються незмінними протягом цілого життя, тоді як інші лінії на долонях постійно змінюються. Однак їх аналіз не використовувався у криміналістиці для розслідування злочинів до початку 20-го століття. Наприклад, в стародавньому Вавилоні відбитки пальців на глині ставились для укладення ділових угод. Сер Вільям Гершель визнаний одним з перших європейців, які почали збирати і вивчати відбитки пальців у 1850-х роках, що й надихнуло інших. З тих пір практичне застосування і вивчення відбитків пальців пройшло довгий шлях.

Серед усіх судових доказів провідне місце займають сліди папілярних узорів рук людини і створення за їх допомогою доказової бази при розслідуванні та розкритті злочинів. Індивідуальність і стійкість будови папілярних узорів дає можливість використовувати їх для ідентифікації особи і вирішення інших не ідентифікаційних завдань.

Історія запровадження дактилоскопії у правоохоронну діяльність

пов'язана з іменами Б. Альбінуса, Є. Буринського, Х. Вучетича, Ф. Гальтона, І. Гана, Е. Генрі, В. Гершеля, Г. Гросса, М. Жабчинського, А. Квачевського, А. Левенстіма, В. Лебедєва, М. Лучинського, Е. Локара, М. Мальпігі, С. Познишева, Ж. Пуркіньє, Р. Рейсса, Г. Рудого, В. Русецького, С. Трегубова, Г. Фолдса та інших.

На місці вчинення злочину особа залишає безліч слідів, які видимі та невидимі людському оку. Злочинець завжди намагається приховати видимі сліди злочину, однак дуже часто забуваючи про відбитки пальців, які він залишає повсюди. Люди залишають після себе три різні типи відбитків пальців, які шукають слідчі на місці злочину: патентні, приховані та пластичні. Патентні відбитки добре помітно, вони залишаються такими речовинами, як кров, чорнило, бруд чи жир. Приховані або латентні відбитки взагалі не видно. Вони зроблені з поту і масел, що містяться на руці людини. Люди залишають приховані відбитки протягом всього дня і ніколи не задумуються про це. Цей тип відбитків знімається на місці злочину з використанням спеціальних пудр і кистей. Пластичні відбитки – тривимірні. Ці відбитки зроблені в фарбі, смолі, милі, воску чи глині. Коли співробітники правоохоронних органів на місці злочину бачать такі відбитки, вони просто фотографують їх, оскільки ці відбитки не потрібно обробляти так само, як приховані. Два останні типи відбитків пальців є основою для проведення дактилоскопічного дослідження.

Науково-технічний прогрес значно розширив можливості застосування дактилоскопії в експертній практиці. Впровадження в роботу експертних підрозділів автоматизованих дактилоскопічних інформаційних системи (АДІС), за допомогою яких почав вестись облік і перевірка слідів рук, вилучених з місць нерозкритих злочинів (в тому числі минулих років, за які були накопичені значні масиви дактилоскопічної інформації), в свій час стало свого роду «проривом» в даній сфері діяльності. Значна кількість злочинів, розкритих з допомогою дактило-картотек, привела до певної ейфорії і зміщення акцентів в сторону інформаційно-пошукової діяльності та ідентифікаційних дактилоскопічних досліджень [1, с. 185].

Варто зауважити, що дактилоскопічна експертиза більше ста років розв'язує одні і ті ж питання, навіть звужуючи їх перелік, при цьому сліди рук облікуються та перевіряються за допомогою сучасних технічних засобів, а вилучаються з місця події за допомогою застарілих, не завжди якісних спецпорошків, копіюються на невідповідної якості побутову клейку стрічку, наклеюються на папір низької якості, їх зображення виготовляються за допомогою побутових технічних засобів, які не відповідають вимогам криміналістичної техніки. Експериментальні відбитки пальців рук виконуються у спосіб, який також не завжди дозволяє провести повноцінне експертне дослідження (зокрема, мікроскопічні дослідження папілярних

ліній).

Негативним процесам сприяє ще й те, що об'єкти, інформація про які вноситься в автоматизовану базу даних, мають в першу чергу відповідати можливостями її технічного і програмного забезпечення, а не методичній експертній базі, тобто в слідах рук повинен бути чітко відображений центр і відповідна кількість чітко виражених особистих ознак папілярного узору, що на практиці виконати не завжди можливо. З чисто технічних причин (на даному етапі) неможливо внести в базу даних інформацію, яка не може бути опрацьована і тому нема сенсу вилучати сліди, які не можуть бути внесені в базу даних, навіть якщо з їх допомогою можливо проводити окремі види досліджень. Тому експерт, з чисто суб'єктивних міркувань, може по різному підходити до процесу опрацювання дактилоскопічної інформації, в тому числі свідомо уникаючи складної і затратної в часі роботи [2, с. 85].

Сучасний рівень правового і технічного забезпечення правоохоронної діяльності вимагає від дактилоскопічних досліджень не тільки ефективного використання інформаційно-пошукової бази, але й можливостей судової експертизи, розвитку дактилоскопії як науки, що в свою чергу сприятиме впровадженню та розвитку технічних засобів і методик, в тому числі АДІС. Ініціатором таких підходів повинна стати нова, сучасна нормативно-правова база експертних досліджень. Тому, що важко зараз сприймати дослідження сліду пальця руки «на придатність для ідентифікації особи», «перевірку причетнсті до скоєння злочину», як експертизу. Їх складність, як правило, визначається не змістом, а кількістю слідів, або неякісним вилученням та фіксацією. Зрозуміло, що такі дослідження мають бути, але навряд чи їх інформативність може відповідати сучасному рівню судової експертизи. Процес внесення слідів в базу даних і їх перевірка могли б проводитись відповідними спеціалістами в даній галузі за допомогою інших нормативних документів, незалежно від експертизи, обов'язково з врахуванням того, що окремі питання, які сьогодні не вирішуються, в подальшому можуть бути успішно вирішені у зв'язку з появою нових наукових розробок в дактилоскопії і більш сучасних технічних та програмних засобів [3, с. 112].

Не сприяють розвитку експертних досліджень й окремі правові норми. Так слідчий, будучи процесуально незалежним, може по різному спрямувати процес експертного дослідження, ставлячи в постанові про призначення експертизи ті питання, які в його розумінні потрібні на даний момент (як правило ті, що дозволяють встановити особу по дактилокартотеці). Експерт не береться вирішувати інших питань з власної ініціативи тому, що вони трудоємкі і потребують значних затрат часу. Знову реальним виходом може бути можливість абстрагуватись від складних слідів і не ускладнювати собі процес дослідження. Як наслідок, до матеріалів кримінальної справи потрапляє лише частина інформації, яку міг би дати повноцінний

експертний супровід.

В даній ситуації, напевно, потрібно виходити з того, що процесуальні і науково-технічні принципи судової експертизи: повнота і об'єктивність експертного дослідження [4] повинні бути дотримані і рано чи пізно проблеми судової дактилоскопічної експертизи потрібно буде вирішувати, тому що альтернативи дактилоскопічним дослідженням поки що немає і найближчим часом інші сучасні методи встановлення особи не зможуть їх замінити в силу правових, технічних і фінансових причин.

Дактилоскопічні дослідження мають розвиватись на базі сучасної науково обґрунтованої методичної бази, адаптованої до можливостей прогресивного розвитку технічного і правового забезпечення усіх етапів дослідження слідів рук, в тому числі подальшого розвитку АДІС. Запорукою ефективного використання дактилоскопії в судовій практиці повинна стати саме дактилоскопічна експертиза, а не її інструментальна база (технічні засоби). Цьому повинна сприяти її нормативно-правова база, яка повинна не тільки відповідати сучасному рівню правового і технічного забезпечення, а й генерувати всі процеси, що сприяють розвитку дактилоскопії як науки.

Список використаних джерел

1. Криміналістична техніка: навч. посіб. / за ред. А.В. Кофанова. — К.: Вид-во «КИЙ», 2016. — Книга перша.
2. Использование дактилоскопической информации в раскрытии и расследовании преступлений: проблемы и пути совершенствования: сб. материалов междунар. науч.-практ. конф. / МВД Украины, ГНИЭКЦ. — К., 2015.
3. Криминалистика и судебная експертиза: респ. межвед. сб. — К., 1969. — Вып. 6. — С. 278.
4. Труды центрального научно-исследовательского института судебных експертиз. — М., 2011. — Вып. 2.

Д.Ю. Тимошенко, О.В. Полчанінова,
студентки Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Т.М. Супрун-Ковальчук,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Університету державної фіскальної служби України

СУЧАСНИЙ СТАН КОРУПЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ ТА НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З НИМИ

Сьогодні корупцію віднесено до серйозних проблем України, необхідність розв'язання яких визначено до пріоритетних завдань нашої держави. Це явище вже давно стало «хронічною хворобою» українського суспільства.

Стабільне та ефективне функціонування органів Національної поліції України (далі – НПУ) є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина. Варто зауважити, що корупційна діяльність НПУ сприяє розвитку організованої злочинності, а також здійснює негативний вплив на проведення державно-правових реформ.

Дослідження правової природи запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції буде не повним без аналізу напрацювань учених, які цікавились цими питаннями, серед яких: С.М. Алфьоров, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, М.Ю. Бездольний, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Галунько, О.В. Джафарова, І.А. Дьомін, В.А. Завгородній, Д.І. Йосифович, М.І. Мельник, О.І. Миколенко, Т.М. Супрун. Але наявна недостатність розробок на теоретичному рівні, колізійні моменти визначають необхідність проведення комплексного дослідження питання щодо явища «запобігання корупції в діяльності органів НПУ».

В Указі Президента України, яким була визначена «Стратегія сталого розвитку «Україна–2020», зазначено, що основною метою антикорупційних реформ є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції [1].

На нашу думку, необхідно визначити низку особливих причин корупційних проявів в Україні на сьогодні:

1) недосконалість антикорупційного законодавства;
2) тривала криза державної влади, важка політична ситуація;
3) слабкість демократичних традицій;

4) грубі помилки та істотні недоліки у проведенні економічних реформ;

5) низький рівень антикорупційності громадян.

До основних причин корупції в органах Національної поліції України належить: неналежне грошове забезпечення працівників, відсутність жорсткого соціально-правового контролю за діяльністю посадових осіб та їх відповідальністю, наявність значних залишків старої командно-адміністративної системи як надмірно великого управлінського апарату, низький рівень освіти та правової культури посадових осіб [2, с. 104].

Названі причини ми можемо поділити на дві групи:

1) об'єктивні – екстремальність службових ситуацій, негативний вплив колег по службі, несприятливі сімейні та побутові умови працівників;

2) суб'єктивні – недостатня розвиненість ділових та моральних якостей працівника, несприятливий психологічний клімат у колективі, невміння відділити інтереси справи від особистих інтересів.

До провокування поліцейського до неправомірної вигоди призводять ігнорування прокуратурою прав підозрюваного та недосконалість кримінального процесуального та адміністративного законодавства України. Саме така вигода може проявлятися у одержанні хабаря за виконання дозвільних і сервісних функцій, за невтручання у підприємницьку діяльність, за належне виконання своїх обов'язків, за розголошення службової інформації, а також в оплачуваному звільненні правопорушника від відповідальності за винагороду незаконного бізнесу.

На сьогодні у сфері протидії корупції зроблено досить багато, зокрема прийнято спеціальний антикорупційний закон та низку інших законодавчих актів антикорупційного спрямування, створено держаний орган спрямований на боротьбу із корупцією, запроваджено систематичне проведення організаційних заходів за участю керівників правоохоронних та інших державних органів з питань протидії корупції. Однак ці та низка інших заходів, що здійснюються в державі та зокрема в Національній поліції України, поки що не призвели до відчутних позитивних результатів у справі протидії корупції.

Однією з найвагоміших складових результативної боротьби з корупційною діяльністю поліцейського безумовно є підтримка цивільного населення, яке б вчасно сигналізувало про усі неподобства. Адже населення, що звикло свого роду боятися правоохоронців, з точки зору усього цивілізованого світу має цілком вагомі підстави сподіватися на допомогу. І лише застереження, виходячи з попереднього досвіду, відверто перешкоджають сміливому сприйняттю абсолютно нових людей, котрі спроможні надати необхідну допомогу [3, с. 3].

Поряд з наданням у першу чергу методичної допомоги з боку дружніх держав, ми, на жаль, стикаємося з цілим переліком, так би мовити, необхідностей адаптування провідного досвіду до реалій сучасного функціонування правоохоронних органів власне на теренах України.

Неабиякий вклад в розбудову своєрідної схеми безкорупційних діянь здійснили наші заокеанські колеги зі Сполучених Штатів Америки та Канади, які не обмежилися суто фінансовими вливаннями, але й узяли безпосередню участь у спеціальних тренінгах для тренерів патрульних поліцейських, а також контролювали та методично допомагали уже безпосередньо під час проведення занять сертифікованими ними інструкторами [4].

Особливої уваги привертає обов'язкове запровадження для працівників силових структур загалом декларування майнових здобутків, що безумовно примушує виймати «з тіні» надмірні розкоші причетних до корупційних діянь поліцейських. Здійнятий з цього приводу галас вказує на суттєву ефективність запровадженого нововведення, яке створило й надалі створюватиме чималі труднощі затятим корупціонерам.

Подальші дослідження шляхів удосконалення боротьби з корупцією в лавах поліцейських здебільшого пов'язують насамперед з комплексним підходом у своєрідному врівноваженні системи заохочення (до чесності та відкритості) і покарання.

Отже, враховуючи вищевикладене, ми дійшли до таких висновків, що боротьба з корупцією в діяльності органів НПУ становить собою частину загальнодержавної антикорупційної політики, яка об'єднана національною ідеєю подолання цього негативного явища, включає стратегію розвитку публічно-правових відносин щодо усунення, нейтралізації чи обмеження дії посадових осіб органів НПУ корупції та цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу адміністративно-правових інструментів для досягнення поставлених цілей, що складаються у сфері реалізації завдань та функцій Національної поліції України.

На нашу думку, необхідно визначити наступні напрямки запобігання корупції в органах НПУ, що містять найбільшу кількість корупційних ризиків:

1) підбір, підготовки кадрів та проходження служби в органах НПУ;

2) надання адміністративних послуг посадовими особами НПУ;

3) здійснення юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020». Указ Президента України. 2015. № 5/2015. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 (дата звернення 24.10.2019).
2. Причини виникнення корупції в органах Національної поліції України. Шинкаренко Н.В. Право і Безпека. 2016.№ 3. С. 104–107.
3. Особиста безпека працівника ОВС України: Навчально-методичний посібник. С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук. Львів: ЛьвДУВС. 2016. С.264.
4. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності. Григоренко І.А. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2014. №1. С.164

А.С. Шкут,
курсант 4-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
науковий керівник: ***А.О. Кисельов,***
кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ, ОТРИМАНОЇ ПІД ЧАС КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Діяльність оперативних підрозділів Національної поліції передбачає використання негласних можливостей під час попередження, припинення і розслідування злочинів та інших протиправних дій, розвідувально-підривну діяльність, розшуку злочинців, встановлення місцезнаходження безвісно зниклих осіб, збір інформації, відомостей, даних або інші дії стосовно забезпечення безпеки держави та суспільства, охорона державної таємниці та інші.

Інформація, яка становить оперативний інтерес необхідна при виявленні й розслідуванні тяжких і особливо тяжких злочинів, насамперед таких як, вбивство за замовленням, тероризму, бандитизму, розбійних нападів, корупції та організованої злочинності, грабежів, вимагань, шахрайства та інших злочинів.

Згідно п. 1 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначено, що підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про: злочини, що готуються; осіб, які готують вчинення злочину; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування

кримінального покарання; осіб безвісно відсутніх; розвідувально-підривну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України; реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя; співробітників розвідувальних органів України у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничають або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей з метою належного здійснення розвідувальної діяльності [1].

Для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності оперативним підрозділам Національної поліції надається право мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників. Для такого співробітництва необхідна добровільна згода як оперативного підрозділу органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, так і громадян, які беруть на себе виконання обов'язків гласних і негласних штатних працівників. Згода громадян на встановлення співробітництва з оперативними підрозділами Національної поліції оформляється, як правило, у письмовій формі і може носити постійний чи тимчасовий характер [2, с. 107].

Конфіденційне співробітництво використовується з метою вирішення визначених законодавством завдань і виконання обов'язків, покладених на органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Правову основу конфіденційного співробітництва становлять положення Конституції України [3], Кримінального кодексу України [4], Кримінального процесуального кодексу України(далі – КПК України) [5], законів України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1], «Про контррозвідувальну діяльність» [6], «Про службу безпеки України» [7], «Про державну таємницю» [8], «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [9], «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [10], «Про прокуратуру» [11], «Про Національну поліцію» [12], Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [13] та інші нормативно-правові акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна.

Оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності відповідно до п. 14 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1] надається право на використання конфіденційного співробітництва згідно з положенням статті 275 КПК України [5].

Відповідно до ст. 275 КПК України під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених КПК України. В цій статті застосовується термін «з іншими особами», яке характеризує будь-яких осіб, які сприяють правоохоронним органам при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Тобто, конфіденційне співробітництво – це таємні, негласні відносини, що встановлюються детективами Національного антикорупційного бюро України, оперативними підрозділами поліції, Службою Безпеки України та іншими уповноваженими органами з громадянином України, іноземцем або особою без громадянства з метою отримання на засадах добровільності та конспіративності доказової, розвідувальної, контррозвідувальної, орієнтовної та іншої інформації, що може бути використана для вирішення завдань кримінального провадження.

Отже, можна дійти висновку, що є дві форми сприяння конфіденційного співробітництва громадян з органами Національної поліції: використання інформації, одержаної від конфідента під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та залучення конфідента до проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

У матеріалах оперативно-розшукової діяльності фіксують відомості про факти, що містять ознаки протиправних діянь, про осіб, які мають відношення до подій, що досліджуються оперативними працівниками, а також і сам процес оперативно-розшукової діяльності, дії конкретних співробітників тощо.

Конфіденційне співробітництво є одним з найбільш дієвих методів оперативно-розшукової діяльності і широко використовуються оперативними підрозділами у випадках, коли необхідно вирішувати складні завдання по розкриттю тяжких злочинів, особливо тяжких злочинів, розшуку небезпечних злочинців, припиненню діяльності злочинних організацій.

Найважливіше функціональне призначення результатів оперативно-розшукової діяльності є їх використання в якості доказів у кримінальному судочинстві. Важливість проблеми, що розглядається, а також неповна реалізація на практиці можливостей використання результатів оперативно-розшукової діяльності, особливо здобутих під час конфіденційного співробітництва, в процесі доказування – визначає необхідність проведення додаткових досліджень у даній сфері, а також перспективність використання конфідентів в агентурно-оперативній роботі оперативних підрозділів Національної поліції.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 02.08.2018 № 2505-VIII.
2. Основи оперативно-розшукової діяльності: навч. посіб./ О.Ю. Анциферов та ін. ; за ред. С. М. Гусарова, Харків: ХНУВС, 2015. 312 с.
3. Конституція України, закон України від 30.09.2016 № 254к/96-ВР.
4. Кримінальний кодекс України від 06.10.2018 № 2341-III.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 05.08.2018 № 4651-VI.
6. Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» від 05.01.2017 № 374IV.
7. Закон України «Про службу безпеки України» від 02.08.2018 № 2229-XII.
8. Закон України «Про державну таємницю» від 05.08.2018 № 3855-XII.
9. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 05.01.2018 № 3341-XII.
10. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 08.10.2016 № 3782-XII.
11. Закон України «Про прокуратуру» від 28.08.2018 № 1697-VII.
12. Закон України «Про Національну поліцію» від 31.08.2018 № 580-VIII.
13. Наказ України «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5

Розділ 7

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

В.А. Голуб,
студентка природничо-математичного факультету хіміко-біологічного відділення
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
науковий керівник: ***В.В. Паперник,***
кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології та охорони природи
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРНІГІВЩИНИ

Рибогосподарська галузь Чернігівщини має високий потенціал для розвитку, завдяки великому фонду рибогосподарських водойм та сприятливому географічному розташуванню.

На території області нараховується 1570 річок загальною довжиною 8336 км, 23 водосховища загальною площею водного дзеркала 2406,30 га, 828 руслових ставків загальною площею – 4252,4 га, 35 наливних ставків – 355,8 га, 1034 ставки-копані загальною площею водного дзеркала близько 3430,0 га.

Основним завданням розвитку рибогосподарської галузі України і Чернігівщини в тому числі, є розвиток аквакультури. Адже, аквакультура майже не залежить від сезонності, у порівнянні з промисловим ловом та вирощуванням риби за режимом спеціального товарного рибного господарства, більш орієнтована на цільові потреби споживача, має можливість впровадження довгострокових та більш досконалих підходів до рибництва.

Рибогосподарський комплекс Чернігівської області представлений: – 7 користувачів, що займаються промисловим виловом водних біоресурсів на р. Десна з озерами та р. Дніпро в межах Чернігівської області; – 11 користувачів, що займаються штучним розведенням та вирощуванням водних біоресурсів за режимом СТРГ на 12 водних об’єктів загальною площею водного дзеркала 399,8 га.; – 10 суб’єктів аквакультури.

Виробничі потужності суб’єктів аквакультури це стави – 974,2 га, садки – 400 м2, басейни 120 м2. Вирощують коропа, товстолоба, сома, білого амура, стерлядь, осетра.

У 2017 році суб'єктами господарювання виловлено 617 тонн товарної риби, з якої 558,97 тонн в умовах аквакультури, 54,9 тонн в промисловому масштабі, 3,2 тонни в спеціальних товарних рибних господарствах. Протягом року суб'єктами аквакультури вирощено 3053,4 тис екз. рибопосадкового матеріалу. Зокрема, коропа – 2048,9 тис екз., рослиноїдних (товстолоб, білий амур) – 978,4 тис екз., сомових – 10,8 тис екз., осетрових – 13,7 тис екз. та інших – 1,6 тис екз.

Найбільшим виробником молоді риби в області є ПАТ «Чернігіврибгосп». У 2017 році підприємством вирощено 76% рибопосадкового матеріалу серед усіх суб'єктів аквакультури, що становить 2321,4 тис екз.

Крім того, за 2017 рік суб'єктами господарювання вселено у водойми Чернігівщини 397,492 тис екземплярів молоді коропа, товстолоба та білого амура.

Серед виловленої промислової риби у водоймах області переважає лящ – 19 тонн, плоскирка – 14 тонн, плітка – 8,5 тонн, синець – 3,7 тонн, щука – 1,99 тонн, карась сріблястий – 1,3 тонни, окунь – 1,2 тонни, судак – 1 тонна та ін. В умовах аквакультури та СТРГ видобуто коропа – 356,71 тонн (63%), рослиноїдні види риб (товстолоб, білий амур) – 164,5 тонн, сомові – 1,19 тонн та інші (щука, лин, судак, лящ, окунь, карась) – 39,77 тонн.

Вагому частину в забезпеченні області товарною рибою відіграють ПРАТ «Чернігіврибгосп» та ТОВ «Рибне господарство «Білошапки», де обсяг вилову склав, відповідно 65% (363,79 т) та 24% (134,66 т), від всіх суб'єктів господарювання, які займаються аквакультурою.

Список використаних джерел

1. Управління державного агентства рибного господарства у Чернігівській області. URL: http://www.cndro.gov.ua/13/296/
2. Андрющенко А.І., Вовк Н.І. Індустріальна аквакультура : навч. посіб. Київ, 2014. 47 с.
3. Кононенко Р. В., Шевченко П. Г., Кондратюк В. М., Кононенко І. С. Інтенсивні технології в аквакультурі : навч. посіб. Київ, 2016. 27 с.

Розділ 8

МАТЕМАТИКА ТА СТАТИСТИКА

С.М. Матюха,
студент механіко-математичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
науковий керівник: ***Є.В. Турчин,***
кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри диференціальних
рівнянь Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРОГНОЗУВАННЯ ДОХОДУ ВІД КЛІЄНТА ЗА 90 ДНІВ

Нами розглядається задача прогнозування доходу від клієнта, який використовує певний онлайн-додаток (назвемо його *Ultimate Boost*) фірми X-MEGA Services[3]. Цим програмним забезпеченням можна користатися безкоштовно, але перерахування певних грошових внесків на рахунок компанії дає користувачу додаткові можливості і усуває деякі обмеження.

Нашою задачею є прогнозування доходу y від клієнта фірми на його 90-й день використання додатку по значенням 9 незалежних змінних $x_1, x_2, \dots, x_9$, які описують активність клієнта за перші 14 днів використання додатку. Серед цих змінних більша частина є дискретними змінними (кількість активних днів тощо), але є і неперервні змінні.

Досить специфічним є той факт, що розподіл залежної змінної є розподілом мішаного типу з “важким” атомом у нулі – більше ніж 90% клієнтів взагалі нічого не заплатять фірмі за 90 днів.

В якості алгоритмів машинного навчання нами були обрані градієнтний бустінг (алгоритм XGBoost, див. [1]) та алгоритм Cubist, який базується на деревах регресії (див. [2], [4]). Усі розрахунки проводилися за допомогою мови програмування R.

Для алгоритму XGBoost в якості “слабкого алгоритму” були обрані дерева регресії, в якості функції втрат було обрано функцію втрат, яка відповідає складеному пуассонівському розподілу, для якого випадкові величини-доданки мають гамма-розподіл. Тобто це розподіл із сім’ї Твіді з параметром $p \in (1;2)$ (див. [3]). Були перебрані різні варіанти параметрів алгоритму XGBoost, оптимальні параметри виявились такими:

[3] Назви фірми та додатка змінено з метою збереження комерційної таємниці.

максимальна глибина дерева max_depth = 9,
параметр “стиску” (learning rate) eta= 0.00625,
параметр регуляризації gamma = 10,
функція втрат – objective= "reg:tweedie",
кількість ітерацій nrounds = 1600.

Алгоритм Cubist являє собою розвиток алгоритмів Квінлана (див. [5]). Він дозволяє (опціонально) використовувати так звані “комітети” (це бустінг-подібна процедура) і коригувати прогноз, використовуючи найближчих сусідів з навчального набору даних. Для алгоритму Cubist параметр “кількість комітетів” був обраний рівним 5.

Порівняння результатів двох алгоритмів на тестовому наборі даних (MAE – середня абсолютна помилка) подано у табл. 1.

Алгоритм	MAE на тестовому наборі даних
Cubist	3,247
XGBoost	3,836

Таблиця 1. Порівняння MAE для двох алгоритмів

Для тестового набору даних вибіркове середнє дорівнювало 5,045. Таким чином, обидва алгоритми дозволили отримати у даній задачі відносно непогані результати (враховуючи, що прогнозування доходу на 90 днів по даним за 14 днів є досить складною задачею). Перевагою алгоритму Cubist є не лише менша помилка, але і більша простота, а також суттєво менші витрати машинного часу на навчання моделі.

Список використаних джерел

1. Chen T. XGBoost: A Scalable Tree Boosting System / T. Chen, C. Guestrin. https://arxiv.org/abs/1603.02754
2. Cubist Regresion Models. https://cran.r-project.org/web/packages/Cubist/vignettes/cubist.html
2. Kaas R. Modern Actuarial Risk Theory / R. Kaas, M. Goovaerts, J. Dhaene, M. Denuit. – Berlin: Springer-Verlag, 2008.
3. Kuhn M. Applied Predictive Modeling / M. Kuhn, K. Johnson. – N.Y.: Springer, 2013.
4. Quinlan J. R. Combining instance-based and model-based learning / J.R. Quinlan // Proceedings of the tenth international conference on machine learning. – 1993. – P. 236-243.

Розділ 9

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

К.В. Кондрашов,
студент теплоенергетичного факультету
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

ІНТСРУМЕНТАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОБУДОВИ СЦЕНАРІЇВ АНАЛІТИКИ ВЕЛИКИХ ДАНИХ В ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМАХ

Інформаційно-аналітична система (ІАС) – це окремий клас інформаційних систем, що призначені для аналітичної обробки даних, яка об’єднує, аналізує і зберігає інформацію, видобуту як з баз даних організації, так і із зовнішніх джерел[1, с. 124].

Подібні системи створюються, як надбудова над уже імплементованим на підприємстві програмами, без необхідності внесення будь яких змін до їх функціоналу. Основним призначенням систем цього класу є забезпечення адміністрації, відділів аналітики та менеджерів компанії інформацією про всі ключові аспекти діяльності підприємства для її подальшої оцінки та аналізу. До складу інформаційно-аналітичної системи зазвичай входять наступні модулі:

- модуль збору і зберігання корпоративних даних, завдання якого збір та фільтрація даних, накопичення і індексування інформації, що забезпечує можливість використання отриманих знань в аналітичних цілях, а також за підтримки прийняття рішень на усіх рівнях управління;
- модуль доступу до даних, аналізу та корпоративної звітності, що забезпечує доступ до даних і захист конфіденційної інформації, інструментарій з підтримки прийняття рішень, і своєчасного аналізу інформації, засоби детальної звітності, візуалізації даних та побудови можливих сценаріїв на основі збережених даних.

Модуль побудови сценарію – важлива складова, яка повинна виконувати дві основні функції. По-перше, надавати весь необхідний функціонал для можливості створювати сценарії будь-якої складності для прогнозів діяльності підприємства. По-друге, графічний інтерфейс із функціоналом drag-and-drop (перетягування) повинен бути простим та зрозумілим для кінцевого користувача.

В даній роботі розглядаються наступне програмне забезпечення із відкритим кодом, що можна використовувати при побудові інформаційно-аналітичної системи як модуль побудови сценарію:

• **Rapid Miner** — це кросплатформене програмне забезпечення, розроблене компанією з однойменною назвою. Rapid Miner забезпечує середовище для машинного навчання, інтелектуального аналізу даних та інтелектуального аналізу тексту. Програмне забезпечення використовується, як у компаніях для аналітики великих бізнес процесів, так і для наукових дослідженнях, навчання студентів, швидкого створення прототипів і розробки додатків. Rapid Miner розроблений на основі клієнт-серверної моделі.

• **Orange**— це компонентний набір кросплатформеного програмного забезпечення для інтелектуального аналізу даних і машинного навчання, що містить інтерфейс візуального програмування для дослідження та візуалізації даних. Розвиток програмного продукту розпочався в 1997 році в лабораторії біоінформатики в Люблінському університеті.

• **KNIME** — це кросплатформене програмне забезпечення для аналізу даних, звітності та інтеграції з відкритим вихідним кодом, розроблена та підтримувана однойменною компанією. Розвиток KHIME розпочався у січні 2004 року командою програмних інженерів Університету м. Констанц. Початковою метою було створення модульної, високо масштабованої та відкритої платформи інтелектуальної обробки даних не орієнтуючись на якусь конкретну область застосування.

Кожен аналітичний сценарій складається із декількох операторів. Оператор виконує одне спеціальне завдання в межах сценарію, а вихід кожного оператора формує данні, що будуть надані на вхід іншого. Процес побудови сценарію можна поділити на три основні етапи:

- Зчитування даних із різних джерел;
- Обробка та робота із даними;
- Візуалізація та експорт отриманого результату.

Саме за цією структурою буде розглянутий фунціонал вище наведеного програмного забезпечення.

На великих підприємствах із десятками, а то й сотнями філій встановлюють різне програмне забезпечення, яке зберігає інформацію у різні формати даних. Основна вимога для модулю побудови сценарію на даному етапі — забезпечити користувача можливістю завантажити усю необхідну інформацію для побудови конкретного сценарію.

• **Rapid Miner.** Для роботами з різними джерелами даних у Rapid Miner існує близько 53 операторів. Серед яких є робота із файлами різного формату (csv, excel, ARFF, XRFF, SPSS), базами даних, програмним забезпеченням (Salesforce, Twitter), хмарними сховищами (Amazon, Google, Azure) та

локальними репозиторіями. Проте в безкоштовній версії Rapid Miner можливо працювати лише із набором даних, кількість рядків у яких не перевищує 10 000. Більш того не можна використовувати технологію Radoop (інтеграції файлової системи Hadoop у Rapid Miner);

- **Orange.** Для роботи із даними в Orange за замовчуванням є три оператори: оператор “File” підтримує файли Excel та csv формату, оператор “Datasets” підтримує дані, що були завантажені з онлайн репозиторіїв. Оператор “SQL Table” дозволяє завантажити дані із серверу. Для роботи із зображення, текстовими файли тощо необхідно встановлювати додаткові оператори через вкладку “Addons”.
- **KNIME** Для роботи із даними в KNIME може працювати із xlsx, csv, ARFF, XML, JSON, SQL Database, а також наявна можливо отримувати дані із REST сервісів.

Важливою складовою модуля побудови сценарію це обробка даних, які були зібрані із різних джерел інформації. Даний етап можна поділити на дві під задачі: попередня обробка даних та побудова прогнозу. Основна вимога до фунціоналу модуля побудови сценарію — надати необхідну кількість інструментів для обох задач.

- **Rapid Miner.** Серед представленого в даній роботі програмного забезпечення функціонал Rapid Miner є одним із найкращих. Для процесу агрегації та об’єднання наборів даних представлено більше ніж 76 операторів серед яких є фільтрування, оператори join, merge тощо. Для процесу Data cleaning (очистки даних) надається 25 операторів. Цей фунціонал повністю закриває першу під задачу. Для побудови прогнозу, тобто моделювання надається більше 153 оператори, серед яких різні типи регресій (логістичні, лінійні) та класифікацій;
- **Orange.** Функціонал Orange за замовчуванням помітно менший ніж у Rapid Miner. Оператор Preprocess нормалізую данні, опрацьовує рядки із відсутніми значеннями, тощо. Для побудови прогнозу є всього 16 операторів, які тим не менш покривають основний мінімум – є лінійна та логістична регресії, оператор нейронної мережі, що використовує мультишаровий персептрон, тощо;
- **KNIME.** Надаваємий KNIME функціонал покриває задачу попередньої обробки даних, хоча кількість операторів менша ніж у Rapid Miner. Проте операторів для прогнозу достатньо, щоб побудувати сценарій високої складності.

Останнім етапом у процесі побудові сценарію — візуалізація та експорт отриманого результату. Інформаційно-аналітична система повинна давати змогу зберігати прогнози у декількох форматах та будувати різні графічні представлення.

- **Rapid Miner.** Дане програмне забезпечення надає можливість експортувати в файли різного формату, бази даних та хмарні сховища. Представити результат можна у 28 графічних форматів із різними налаштуванням, які можна зберігати у форматі jpg, png та pdf.
- **Orange.** Функціонал Orange надає можливість зберігати результати у файлах 3-ьох типів: csv, excel та текстовий файл. Orange надає за замовчуванням 21 графік, які можна зберігати в jpg форматі.
- **KNIME.** Результати KNIME може записати в ті самі формати, що й зчитувати, а також у бази даних. 16 графіків можна зберігати у jpg форматі.

Rapid Miner серед усіх конкурентів має найбільшу кількість операторів. Проте через ліміти безкоштовної версії розглядати дане ПО для використання на середніх та великих підприємствах без додаткових грошових вливань не можна. Те саме можна сказати і про KNIME, оскільки доступ до REST API можливий лише через платну версію. Orange, хоча й має скромніший функціонал, повністю підходить умовам для модулю побудови сценарію і є повністю безкоштовним програмним забезпеченням.

Список використаних джерел

1. Компьютерные информационные системы и хранилища данных. Толковый словарь / А.Г. Додонов, С.Р. Коженевский, Д.В. Ландэ, В.Г. Путятин., — К.: ИПРИ НАН Украины, 2013. — 554 с.

УДК 004.8

Я.С. Пазиніч,
студентка факультету інформатики,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
науковий керівник: ***І.А. Твердохліб,***
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ СИМВОЛІВ

Анотація. Розглянуто поняття штучні нейронні мережі та їх застосування для розпізнавання рукописних символів; проаналізовано методи навчання нейронних мереж.

Ключові слова: штучні нейронні мережі, розпізнавання об’єкта, аналіз даних, когнітрон, нейрон, синапсис.

Прискорені темпи розвитку технологій, робототехніки, концепцій «розумного будинку» і «розумного міста», а також систем штучного інтелекту викликали потребу в розвитку технологій, пов’язаних з нейронними

мережами. Штучні нейронні мережі, які зазвичай називають просто нейронними мережами, на сьогодні є одним з найбільш відомих та водночас загадкових засобів інтелектуального аналізу даних, що розвивається завдяки досягненням в галузях теорії нейронних мереж та інформатики.

Штучна нейрона мережа – це математична модель, а також пристрій паралельних обчислень, що представляють собою систему з'єднаних і взаємодіючих між собою простих процесорів. Як математична модель штучна нейрона мережа являє собою окремий випадок методів розпізнавання образів або дискримінантного аналізу [2].

Основою штучних нейронних мереж є модель людського мозку, який складається із мільярдів нейронів, що з'єднанні синапсами. Основні положення теорії діяльності головного мозку і математична модель нейрона були розроблені У. Маккалоком і Ч. Піттсом в 1943 році та опубліковані в статті «Логічне обчислення ідей, що відносяться до нервової діяльності» [6]. Аналогічно, штучні нейронні мережі складаються з обчислювальних елементів які називають штучними нейронами. Зв'язки між нейронами визначають характеристики як мозку так і штучних нейронних мереж. Нейронні мережі володіють такими перевагами: паралелізм, можливість навчання і здатність до узагальнення.

Алгоритм розпізнавання тексту наступний: на вхід системи розпізнавання надходить растрове зображення сторінки. Для нормальної роботи алгоритмів розпізнавання бажано, щоб вихідне зображення мало достатню якість. Тому перед застосуванням алгоритмів розпізнавання проводиться його попереднє опрацювання, спрямоване на поліпшення якості зображення [1].

Для розпізнавання окремих зображень використовують такі види нейронних мереж:

- багатошарові нейронні мережі. Архітектура багатошарової нейронної мережі складається з послідовно з'єднаних шарів, де нейрон кожного шару своїми входами пов'язаний з усіма нейронами попереднього шару, а виходами – наступного. Навчаються ці мережі за допомогою алгоритму зворотного поширення помилки, що є методом градієнтного спуску в просторі ваг з метою мінімізації сумарної помилки мережі. При цьому помилки (точніше величини корекції ваг) поширюються в зворотному напрямку від входів до виходів, крізь ваги, що з'єднують нейрони;
- згорткові нейронні мережі являють собою спеціалізовану нейронну мережу для опрацювання даних, яка має відому топологію у вигляді сітки [4]. Згорткові мережі надзвичайно успішні в практичних застосуваннях. Перш за все вони використовуються для класифікації зображень, ідентифікації особи, символів, медичних діагнозів (наприклад пухлини). Безпосередньо процес визначення заснований на операції згортки

фільтром оригінального зображення. Результати згортки, які визначають місце розташування ознак вихідного зображення, називаються картами ознак. Основними недоліками цих мереж є висока складність архітектури, повнозв’язаність, фіксована площа вікна шару згортки.

- нейронні мережі Хопфілда бувають одношарові і повношарові (зв'язки нейронів на самих себе відсутні), її виходи пов'язані з входами. На відміну від багатошарових, мережі Хопфілда є релаксаційними – тобто будучи встановленою в початковий стан, функціонує до тих пір, поки не досягне стабільного стану, який і буде її вихідним значенням. Застосовуються в якості асоціативної пам'яті і для розв'язання оптимізаційних задач. У першому випадку нейронні мережі навчаються без вчителя (наприклад, за правилом Хебба [5]), у другому випадку ваги між нейронами спочатку кодують вирішуване завдання. Застосування даної мережі відмічається хорошим результатом відновлення трьохвимірної форми (також для зображень, що містять обличчя) і високою швидкодією;
- самоорганізовуючі нейронні мережі Кохонена забезпечують топологічне упорядкування вхідного простору образів. Вони дають змогу топологічно безперервно відображати вхідний n-мірний простір в вихідний m-мірний, m << n. Вхідний образ проектується на деяку позицію в мережі, кодованих як положення активованого вузла. На відміну від більшості інших методів класифікації і кластеризації, топологічне упорядкування класів зберігає на виході подобу у вхідних образах [1], що є особливо корисним при класифікації даних, що мають велику кількість класів. Мережі такого типу складаються з одного шару (не рахуючи вхідного), який так само може бути організований в n-мірну сітку, в залежності від розмірності вихідного простору. Кожен нейрон зв'язаний з усіма вхідними нейронами. Налаштування ваг мережі здійснюється методом конкурентного навчання, в процесі якого змінюються тільки ваги нейрона-переможця, що має максимальну активність. Для даної мережі характерна висока швидкість навчання;
- когнітрон своєю архітектурою схожий на будову зорової кори, має ієрархічну багатошарову організацію, в якій нейрони між шарами пов'язані тільки локально. Навчається дана мережа без вчителя. Кожен шар мозку реалізує різні рівні узагальнення; вхідний шар чутливий до простих образів, таких, як лінії, і їх орієнтації в певних областях візуальної області, в той час як реакція інших шарів є більш складною, абстрактною і незалежною від позиції образу. Аналогічні функції реалізовані в когнітроні шляхом моделювання організації зорової кори. Когнітрон є потужним засобом розпізнавання зображень, але потребує високих обчислювальних затрат, які на сьогодні недосяжні [3].

Отже, наразі існує досить багато методів навчання нейронних мереж для розпізнавання символів, але існують шляхи для їх поліпшення. Але до сих пір немає універсального методу навчання штучних нейронних мереж, для кожної задачі потрібно використовувати окремий метод.

Список використаних джерел

1. Головко В.А. Нейроинтеллект: Теория и применения. Книга 1. Организация и обучение нейронных сетей с прямыми и обратными связями / В.А. Головко. – Брест: БПИ, 1999. – 260 с.
2. Кононюк А.Ю. Нейронні мережі і генетичні алгоритми / А.Ю. Кононюк. – Київ: «Корнійчук», 2008. – 470 с.
3. Уоссермен Ф. Нейрокомпьютерная техника: теория и практика / Ф. Уоссермен. – М.: Мир, 1992. – 184 с
4. Y. Kim. Convolutional neural networks for sentence classification. In Proceedings of the 2014 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing (EMNLP), pages 1746–1751, Doha, Qatar, October 2014. Association for Computational Linguistics
5. Hebb D.O. The Organization of Behavior / D.O. Hebb. – New York: Wiley, 1949. – 378 c.
6. McCulloch W.S., Pitts W. A logical calculus of the ideas immanent in nervous activity // Bulletin of Mathematical Biophysics, 1943. – No 5. – P. 115–133.

МЕХАНІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ

Vitalii Vasylyshyn,
Cand. Sci. (Tech.), Assoc. Prof.
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine
Yuliia Chorna,
Student of the Institute of Economics and Management
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine

INCREASE DURABILITY OF THREADED CONNECTIONS OF OIL PIPES

Abstract. Shape sleeve ends and the ends of the pipes is chosen independently flat, conical, convex or concave. The conical shape of the end is different from a plane at an angle, the tangent of which does not exceed the value of the coefficient of friction between the sleeve and the pipe ends. Such performance contact sleeve ends and pipes allow forming most workable connection depending on the given conditions, sizes and materials of its connection details. Find ways to improve designs highly hermetic threaded joints to improve reliability casing is relevant and promising task.

Keywords: pipe, thread, strength, tightness, efficiency.

Complications and accidents during construction and operation of casing oil or gas wells are caused by the complexity of mining and technical conditions of work. The main causes abnormal function of the column: separation joints and pipes, pipe sections fall into the hole, complications of cementing and casing operation caused between the column and for the column manifestations and emissions. Due to abnormal function of threaded connections is 90% of all accidents casing, 40% due to loss of strength or break pipe thread in the thread and 50% – through leaks in joints.

Damage casing 5–7% of all accidents and their elimination spent 10–12% of emergency repair time, the share of these costs increase with depth drilling. Up to 70% of all complications caused by casing leakage of threaded connections. An important way to increase the reliability and safety of the construction and operation of the well is to improve the design and technology of casing joints. Disability casing due to loss of reliability required strength and tightness of socket joints threaded connections. Even with full compliance of geometrical parameters of threaded connections standards such connections to a wide dispersion force

interaction parameters that can not withstand operating pressures on the casing in the borehole.

The trend to hidden under-strength and tightness of threaded joints Casing joints in full compliance with their geometrical parameters of the standard, as the latter does not regulate the requirements screwing with specified torque. The requirement to end couplings coincide with the end of the thread pipe is unreliable criterion of efficiency connection. Therefore, it is necessary to look for new technical solutions to improve reliability and ensure the strength and tightness of connections, increase efficiency socket joints compounds casing design and technological methods. The most important task to ensure the reliability casing joints are: the right choice of sealing greases or special sealants, oil-choice solutions and cementing process, create the necessary elastic tension in threaded joints.

High efficiency and performance at the highest technical fastening and operation of wells in difficult geological conditions and obliquely-directed and horizontal wells showed highly airtight fittings node seal metal-metal, but they have some operational weaknesses. Therefore, increasing the strength and tightness of casing from improving connections with integrated hub seal is relevant and promising task. In the world of industrial practice showed highly airtight fittings have been widely used, for example, in Russia formed a separate class of "Premium" pipe connections with metal seals. The design showed highly airtight connections include conical trapezoidal thread profile seal metal-metal and persistent end. High thread type and OTTM common type in the world Buttress (according to the standards of the American Petroleum Institute API 5CT and API 5B) face significantly higher axial and bending loads than triangular thread. However, these structurally thread sealing functions do not perform.

Sealing compounds is indicated with built-compaction. The principle of his work lies in the fact that when screwing thread outer surface of the pipe nipple is radial tension in the inner surface of the clutch and the area of contact occurring strain compression. Sealing the surface can be formed: Internal - cone, cylinder; outside – cone or convex surface (sphere, barrel). In OTTH coupling cone-cone seal with the company Hydril (USA): CTS, CTS-4, RB, FJ, Super FJ, FJ-40, EU, Tripleseal; company Sosiete Valures (France): VAM, VAM AF, VAM AT-AF, Nev VAM; firm Nippon Steel (Japan): NS-CC and others. Convex shape nipple with sealing Extreme Line, Tenaris Blue, Antares MS, BDS, NK-3SB more. In seals KS Bear, FOX in conjugation are convex and concave surfaces. In the seal of the company Atlas Bredford (USA) TS-4S, Jj-4S, FL-4S, Jj-3SS are teflon ring. Increase moment screwing reach contact stresses on thrust plane or in the form of reverse cone ends, the main function of which is to limit the screwing and achieve precise axial positioning surfaces and seal carving with desired tension. However, significant axial tension, which are designed connection "Premium" reduce face interaction or revealing butt. However, when inflating stress disorder possible

mechanical seals in curved wells. Making connections with metal-to-metal seal is associated with a number of high technological conditions, complicated design, they require high precision cutting and sealing of mutual accommodation, threaded and thrust surfaces. This is necessary for their simultaneous coordinated interaction and achieve the specified tension in conjunction, as tensions in the thread and seal substantially affect each other. Such compounds are sensitive to failure to comply with torque, especially to their excess. It is worth noting that in the use of the oil fields for screwing key casing high work effort, plastic deformations occur groove thrust surfaces and the ends of these compounds that significantly reduces their tensile strength. It is in the field of plastic deformation in the first place is corrosion of metal in the presence of corrosive components in the borehole. In-directed angle and horizontal wells are most effective seal with the convex surface of the nipple. But this interface has less contact area, requires more radial tension and achieves high contact stresses. The rapid onset of plastic deformation, in addition to corrosion, leading to deviations form surfaces, reduce tension, tightness, declining terms of re-screwing.

The authors of [1] proposed a device for sealing socket joints pipe connections established between the ends of the tubes and includes bushing, which is deformed in cold curved sections alternating along its length to form the surface of the second and fourth orders. It provides in connection deformation screwing each curved section and thus the distribution of strain at full length sleeves, bushings increases strength and can provide tightness at higher internal pressures.

Shape sleeve ends and the ends of the pipes is chosen independently flat, conical, convex or concave. The conical shape of the end is different from a plane at an angle, the tangent of which does not exceed the value of the coefficient of friction between the sleeve and the pipe ends. Such performance contact sleeve ends and pipes allow forming most workable connection depending on the given conditions, sizes and materials of its connection details. Find ways to improve designs highly hermetic threaded joints to improve reliability casing is relevant and promising task.

References

1. Pat. Ukraine number 68 732, IPC E21V 17/00 F16L 15/04 / device for sealing pipe joints muftovyh / Kryzhanivsky E., Paliychuk I., V. Vasylyshyn – Opubl. 10.04.2012, Byul. №7.

Розділ 11

ХІМІЧНА ТА БІОІНЖЕНЕРІЯ

Є.І. Шостак,
студент хіміко-технологічного факультету
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
науковий керівник: ***В.М. Пахомова,***
асистент кафедри хімічної технології композиційних матеріалів
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІМЕРУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ВОДОСТІЙКОСТІ ДОЛОМІТИЗОВАНОГО ВАПНА

В наш час є перспективним використання полімерів при виготовленні композиційних матеріалів. Поширення такої тенденції пояснюється великим різновидом властивостей полімерів: довговічністю, стійкістю до різних хімічних речовин, еластичністю.

Вапно широко використовується у різних галузях промисловості. Воно застосовується для виготовлення силікатної цегли, в сухих будівельних сумішах, а також в чорній металургії, нафтопереробки та у аграрному секторі [1].

Досить цікавим є виробництво повітряного вапна із вапняків з високим вмістом оксиду магнію.

Випал є основним процесом при отриманні вапна, при якому вапняки декарбонізуються і перетворюються на оксид кальцію.

В загальному випадку дисоціація $CaCO_3$ проходить при умовах, якщо тиск дисоціації більший, ніж парціальний тиск CO_2 в оточуючому середовищі. Так, дисоціація $CaCO_3$ починається лише при 600°С та при підвищенні температури цей процес значно пришвидшується. При 900°С тиск дисоціації становить 0,1 МПа, а при збільшенні температури на кожні 100°С ступінь декарбонізації зростає в 30 разів. Дисоціація доломіту проходить в інтервалі температур 700-910°С. Однак швидкість дисоціації доломіту набагато менша за швидкість дисоціації не тільки $CaCO_3$, але й $MgCO_3$. Це можна пояснити тим, що під час розкладання доломіту відбувається більш складна перебудова кристалічної решітки. Про це свідчить також і те, що стан рівноваги під час розкладання $CaCO_3$ досягається

в короткий термін; під час розкладання $MgCO_3$ це відбувається значно повільніше, а при дисоціації доломіту рівноважного стану не вдається досягти навіть протягом кількох діб [2].

Найбільш поширеними домішками в карбонатних породах є кремнезем (у вигляді піску) і солі заліза і алюмінію (у вигляді глинистих порід). Оскільки глина – це водний алюмосилікат, то сума оксидів $SiO_2+Al_2O_3+Fe_2O_3$ називається глинистими домішками. Зазвичай оксид кремнезему утворює в родовищі карбонатної сировини включення, і прошарки або присутні у вигляді піску різної крупності. Присутність в сировині кремнезему погіршує корисні властивості повітряного вапна (знижується пластичність і в'яжучу здатність) і ускладнює ведення процесу випалу. Тому для виробництва повітряного доломітизованого вапна зазвичай застосовують чисті доломіти з вмістом кремнезему 1–2% і рідко з вмістом до 3%.

Процес виготовлення вапна включає таку стадію як помел. Даний процес має значний вплив на властивості готового продукту. Тому необхідно досліджувати шляхи покращення тонкого подрібнення вапна.

Від тонини помелу залежать властивості кінцевого продукту: зі збільшенням дисперсності негашеного вапна поверхня зерен оксиду кальція також збільшується, реакція гідратації проходить швидше. Відповідно зростає міцність розчинів та тепловий ефект проходить також інтенсивніше [3].

При аналізі технічних рішень зацікавив спосіб одержання вапна, при якому показники ефективності та експлуатаційних властивостей кінцевого продукту підвищувались би. Цей процес забезпечується завдяки одночасному подрібненню вапна з введенням 3% добавки такого полімеру як поліметилметакрилат. Це дозволяє підвищити міцність вапна, що затверділо під час гідратації не тільки на повітрі, а й у вологому середовищі. Додавання добавки підвищує водостійкість вапна завдяки утворенню при затвердінні гідроалюмінатів, гідросилікатів та гідроферитів кальцію. Матеріал не піддається руйнуванню як у розчинах слабких кислот, так і у воді [4].

Нові технологічні властивості пояснюються тим, що під час помелу полімеру з вапном відбувається руйнування макромолекул поліметилметакрилату з утворенням ланцюгів полімеру, що сприяє активації ефірних груп, які поєднуються з CaO [5]. Гідратне тверднення супроводжується лужним середовищем, що спричинене впливом ефірних груп.

Таким чином шляхом додавання полімерного компоненту до вапна можна підвищувати опір до вологого середовища.

Список використаних джерел

1. Бойнтон Р.С., Химия и технология извести / Пер. с англ.; под ред Б.Н. Виноградова. – М.:Изд-во лит-ры по строительству, 1972. – 240 с.
2. Пащенко А.А., Сербин В.П., Старчевская Е.А. Вяжущие материалы. 2-е издание. — Киев: Вища школа, 1985. – 440 с.
3. Монастырёв А.В., Производство извести. Учебник для подготовки рабочих на производстве. М. – Высшая школа, 1971. – 272 с.
4. Буров Ю.С., Технология строительных материалов и изделий. – Москва, Высшая школа, 1972. – 464 с.
5. Luts Vogel, Wolfgang Peukert “Modelling of Grinding in an air classifier mill based on a fundamental material function. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.jstage.jst.go.jp/article/kona/21/0/21_2003014/_pdf

Розділ 12

ВИРОБНИЦТВО ТА ТЕХНОЛОГІЇ

М.С. Грищенко,
студент хіміко-технологічного факультету
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ ЗОЛИ У ЯКОСТІ КРЕМНЕЗЕМИСТОГО КОМПОНЕНТА У ВИРОБНИЦТВІ ГАЗОБЕТОНУ

Мета. Модифікувати склад сировини для виробництва газобетону.

Завдання. зменшити ресурсоємність та енергоємність виробництва газобетону

Основним напрямком розвитку науково-технічного прогресу в сучасному будівництві є розробка нових, прогресивних технологій, отримання більш ефективних та економічно вигідних матеріалів, покращення характеристик при одночасному зниженні їх енергоємності.

Для покращення екологічних та економічних показників пропонується використовувати летючу золу замість піску в якості кремнеземистого компонента.

Летюча зола зовні схожа на пил. При розгляді в мікроскоп виглядає як сірі великі кола. Летюча зола дуже легка і в воді плаває на поверхні. Залежно від процесу горіння, джерела і складу палива, що спалюється вугілля компоненти летючого попелу значно різняться, але все летючі золи включають значні кількості діоксиду кремнію (SiO_2) (як аморфного, так і кристалічного), оксиду алюмінію (Al_2O_3) і оксиду кальцію (CaO), основних мінеральних сполук у вугільних пластах.

Зола від спаювання вугілля повинна мати склоподібних та оплавлених часток не менше 50%, втрати при прожарюванні повинні бути не менше 3% для бурого вугілля і не більше 5% для золи кам’яного вугілля. Питома поверхня зол бурого вугілля має бути – не менше 4000 $см^2/г$ і не більше 5000 $см^2/г$ для кам'яновугільних зол. Зола має витримувати випробування на рівномірність зміни об'єму.

Використання золи у виробництві газобетону є ефективним з таких причин:

- екологічність;
- економічні:

1) зменшення собівартості сировини;
2) зменшення енергоємності виробництва.

Екологічність. На сьогодні питання екології є доволі актуальним та значущим. Все більше відбувається забруднення навколишнього середовища відходами різних виробництв, таких як металургія, ТЕЦ та інші. Оскільки з часом ситуація тільки погіршується. Підприємства виходять на нові рівні потужності, їх продуктивність зростає, а з тим і зростає кількість відходів, які виникають в процесі виробництва.

Використання летючої золи замість піску у якості кремнеземистого компоненту дозволить покращити екологічний стан навколишнього середовища, та з користю використовувати відходити інших підприємств для створення комфортних та безпечних умов існування.

Економічні. Використання золи дозволить зменшити витрати на сировину, оскільки являється дешевшою ніж пісок. Також варто відзначити що велика кількість підприємств має власні родовища піску. Ці родовища потребують значних вкладень на їх розробку, обробку добутої сировини і тільки після цього вона стає придатною до використання.

Іншим аспектом використання золи у виробництві газобетону є зменшення енергоємності.

Приготування сировини для виробництва газобетону здійснюється за мокрим або сухим способом. Мокрий спосіб являє собою помел кремнеземистого компонента або його суміші з вапном у присутності води з отриманням шламу. При сухому способі помел і змішання компонентів здійснюються у кульових млинах в сухому вигляді. Економічно більш доцільним є мокрий спосіб.

Помел сировини завжди був самий енергоємний процес і включає в себе значні витрати на електроенергію. Оскільки зола є досить тонко дисперсним матеріалом вона не потребує додаткової підготовки шляхом помелу. Таке використання сировини дозволить суттєво знизити енергоємність виробництва.

У даній статті було розглянуто перспективи заміни піску на летючу золу у якості кремнеземистого компонента. Така заміна дозволить утилізувати відходи промисловості, зменшити витрати на сировину та суттєво зменшити енергоємність виробництва.

Завдяки високому вмісту діоксиду кремнію (SiO_2) цілком можливе досягнення таких властивостей як при піску. Можливі складності у використанні летючої золи для створення несучих елементів будівель, оскільки може не дати марочну міцність по ДСТУ Б В.2.7-45:2010. Проте у якості тепло ізолюючих має цілком відповідати усім необхідним умовам згідно ДСТУ.

Список використаних джерел

1. Сердюк В.Р. / Функціональні властивості кремнеземистого компоненту в ніздрюватих бетонах. // Строительные материалы и изделия. – 2011. – №1. – С. 10–13.
2. Бетоны автоклавного твердения /С.А Миронов, М.Я. Кривицкий, Л.А. Малинина и др.// - Москва: Госстройизда, 1968. – 271 с.
3. Зейфман М.И. – Изготовление силикатного кирпича и силикатных яеистых материалов. – М.:Стройиздат. 1990 – 184 с.
4. Кривицкий М.Я., Левин Н.И., Макаричев В.В. Ячеистые бетоны (технология, свойства и конструкции). НИИЖБ, ЦНИИСК, М., Стройиздат, 1972.

Розділ 13

АГРАРНІ НАУКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВО

УДК 620.1.631.372

Є.О. Горєлов,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
В.О. Колбасін,
кандидат технічних наук, доцент кафедри надійності і ремонту машин
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ДОВГОВІЧНІСТЬ ШАРНІРНИХ ВУЗЛІВ ТРАКТОРІВ *JOHN DEERE* ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Анотація. В статті розглянуто ринок сільськогосподарської техніки і виявлено, що сільгоспвиробники віддають перевагу тракторам сімейства *John Deere* та тракторам компанії *CNH (Case ma New Holland)*.

У тракторів сімейства *John Deere* виявлено великий потік відмов на першому етапі роботи, це відмови сальників та шарнірів. Запропоновано підвищення довговічності шарнірів конструктивно-технологічними методами, а саме встановленням пружно-демпфуючих елементів у фланці хрестовин.

Ключові слова; надійність, трактор, карданний шарнір, сальник, хрестовина, підшипник, пружно-демпфуючий елемент.

Загальна суть проблеми. Надійність тракторної техніки – комплексний показник, що включає в себе відповідно до ГОСТ 27.002: безвідказність, довговічність, ремонтопридатність та збереженість, поряд з функціональними показниками, в значній мірі визначає споживчі якості сільськогосподарських тракторів, оскільки від неї залежить: річне напрацювання і тривалість простоїв тракторів в пікові періоди, ефективність використання тракторів у с.-г. виробництві, і своєчасне виконання комплексу робіт у потрібних агростроках.

Після розпаду Радянського Союзу система планових періодичних випробувань вітчизняних тракторів практично була зруйнована, а всі зацікавлені сторони по суті втратили можливість отримувати важливу достовірну інформацію. Доступна інформація фірм – виробників зарубіжної

тракторної техніки по надійності носить уривчастий характер і в періодичній пресі майже відсутня. В умовах жорсткої конкуренції на світовому ринку тракторів дуже важливим є розв'язання проблеми оцінювання їх технічного рівня, що відображає міру їх відповідності вимогам технічного прогресу [1].

Сьогодні в Україні працює на ряду з тракторами виробництва СНД, багато імпортних тракторів, і хоча вони досить надійні, їх вік становить 10-15 років і вони досить часто виходять з ладу [2]. Як показують дослідження [1, 3] більша частина відмов припадає на перші 2000 годин роботи рис. 1.

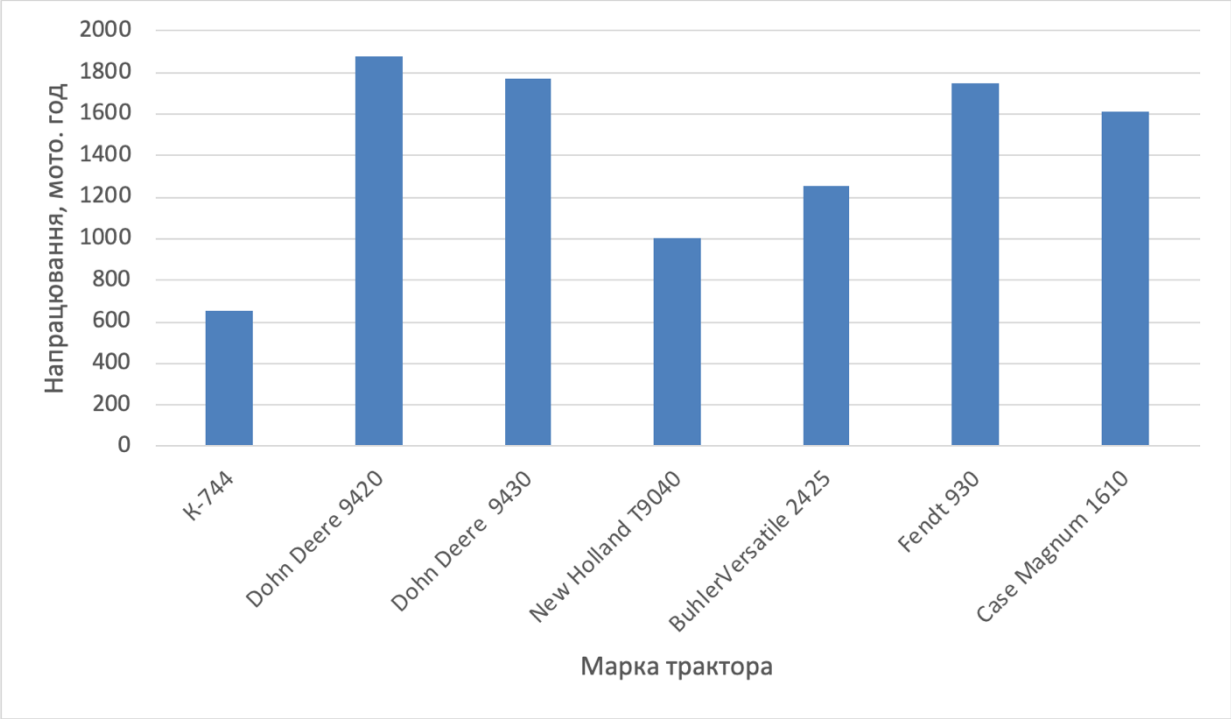

Рис. 1. Середнє напрацювання на складну відмову тракторів

Як видно з діаграми рівень відмов тракторів досить високий і багато відмов по тракторам *John Deere* припадає на сальники та шарніри [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розробці основних напрямків підвищення довговічності вузлів і деталей сільськогосподарських машин присвячені роботи таких учених, як В.Я. Анілович, І. М. Голубєв, М.Н. Ерохін, Р.В.Кугель, С.А. Лапшин, Е.А. Безодень, Д.Н. Решетов, Е.П Флік, і ін.

Безпосередньо заходами по підвищенню надійності карданних шарнірів займались В.Я. Анілович, А.М. Сигаєв, В.А. Литвинов, А.Г. Пастухов і ін. Але роботи в більшості розглядають надійність карданних шарнірів вітчизняного виробництва та виробництва країн СНД, шарнірам імпортної техніки приділено мало уваги, тому питання надійності саме карданних шарнірів імпортних тракторів є актуальним.

Мета роботи: дослідження надійності карданних шарнірів тракторів та розробка заходів з її підвищення.

Виклад основного матеріалу. Дослідження продажів сільськогосподарської техніки за 2018 рік рис. 2 вказали на те, що сільгоспвиробники віддають перевагу тракторам сімейства *John Deere* та тракторам компанії *CNH (Case ma New Holland)*.

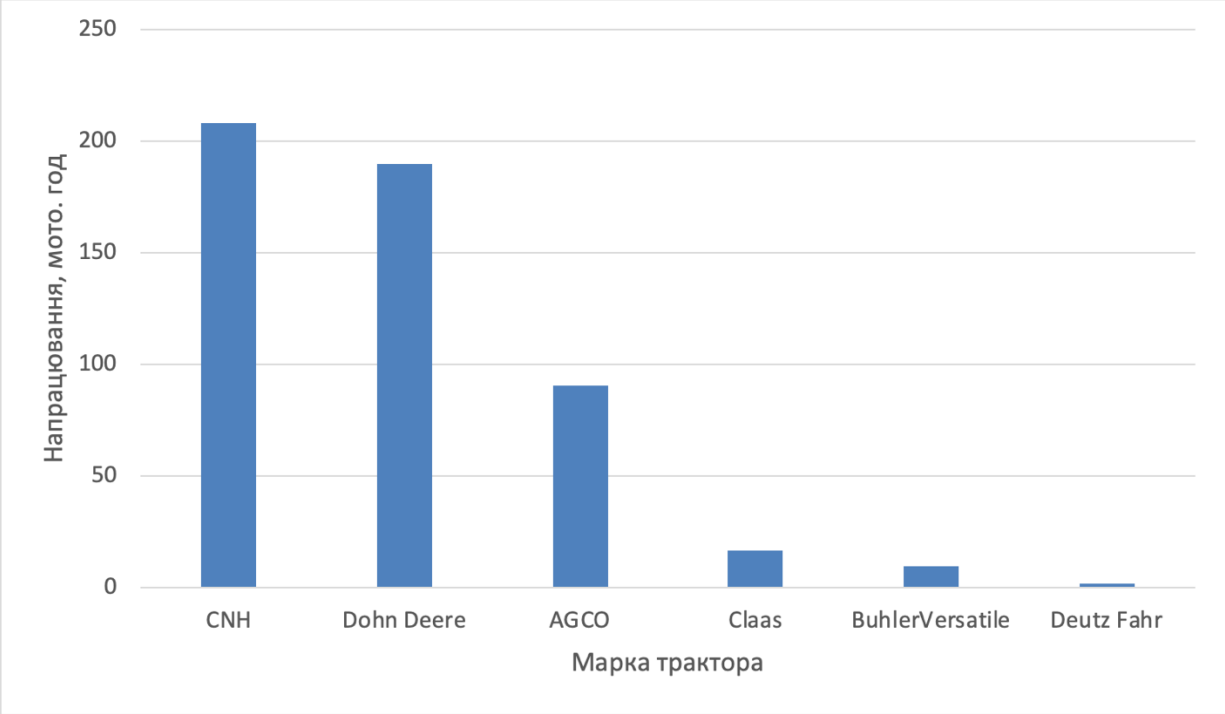

Рис. 2. Продаж енергонасичених тракторів в Україні за 2018 рік

Спостереження за роботою тракторів *John Deere* вказали на їх слабкі місця, а саме відмови сальників переднього бортового редуктора та карданного шарніра рис. 3.

Рис. 3. Підтікання сальника переднього бортового редуктора, та розбиття підшипника шипа хрестовини

Карданна передача призначена для передачі крутного моменту між валами, розташованими під кутом один до одного. В автомобілі чи тракторі карданна передача застосовується, як правило, у трансмісії і кермовому керуванні. Основним елементом карданної передачі є карданний шарнір.

Як зазначалось раніше дослідженнями [1, 3] було встановлено, що відмови шарнірів трапляються у початковому етапі експлуатації. Так напрацювання на відмову становить 1000-1880 мото. годин для імпортних тракторів і 325-650 мото. годин для тракторів виробництва країн СНД.

Власні дослідження надійності тракторів *John Deere 8320* вказують на те, що середнє напрацювання на відмову становить 450 мото. годин.

Умовно конструкцію карданних шарнірів можна розділити на дві системи: несуча система й система мащення (обслуговуюча).

Отже, розглянемо конструктивно-технологічні методи, що ґрунтуються на вдосконалюванні елементів несучої системи й процесів виготовлення карданних шарнірів. Несуча система карданного шарніра містить у собі наступні елементи: вилки; голчасті підшипники; шипи; хрестовина.

Одним із дієвих методів є метод постановки пружно-демпфуючих елементів на хрестовину у місцях встановлення підшипників. Про, що свідчить робота [5], де автори встановлюють пружно-демпфуюючу втулку у маточину дискової борони.

Висновки. За рахунок конструктивно-технологічних методів (у отворах фланця установлені втулки із пружно-демпфуючих матеріалів, гуми чи поліуретану), забезпечується рівномірність розподілу навантаження в зоні контакту голчастого підшипника із шипом хрестовини. Також підвищується надійність карданного шарніру за рахунок гасіння коливань та пікових ударних навантажень. Також зменшення вібрацій карданного шарніра, зменшує відмови сальників.

Список використаних джерел

1. Нефєдов А. Моніторинг надійності тракторів для села [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://os1.ru/article/4969-monitoring-nadejnosti-traktorov-vysokoy-moshchnosti-dlya-sela
2. Волошин Р.В. Обґрунтування ефективних методів діагностування агрегатів мобільних сільськогосподарських машин / Р. В. Волошин, Є. В. Калганков. // Інтеграція світових наукових процесів як основа суспільного прогресу Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України. – Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти». – 2018. – С. 200–205.
3. Дирда В. І. Дослідження експлуатаційної надійності тракторів John Deere серії 8320R в умовах України / В. І. Дирда, О. А. Черній, О.А. Жидик// Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. Техніка в сільськогосподарському виробництві, галузеве машинобудування, автоматизація. – Вип. 30. – Кропивницький: КНТУ, 2017. – С. 3–9.

4. Пат. 105672 Україна, МПК (2016.01) A01B 7/00. Маточина дискового ґрунтообробного агрегату; заявник та патентовласник Кобець А. С., Дирда В. І., Калганков Є. В., Цаніді І. М., Толстенко О. В., Калганков Б. В. - u201510632; заявл. 30.10.2015; опубл. 25.03.2016, Бюл. № 6. – 4 с.

УДК:631.52:633.11(477)

Д.Р. Дмитрук,
студент агробіологічного факультету
Національного університету біоресурсів та природокористування України

ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ ТА ВИРОЩУВАННЯ В УКРАЇНІ ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ОЗИМОЇ (*TRITICUM DURUM* DESF.)

Україна стоїть на порозі перелому відношення до твердої пшениці. В нашій державі селекцію пшениці твердої озимої успішно здійснюють у селекційно-генетичному інституті – Національному центрі насінництва та сортовивчення, Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва та в Миронівському інституті пшениці ім. В.М. Ремесла. Потенціал продуктивності сучасних сортів перевищує рубіж 9–10 т/га. Враховуючи значні здобутки українських селекціонерів у виведенні нових сортів, практично на всій території України, можна з успіхом вирощувати тверду озиму пшеницю. За даними Державного реєстру сортів рослин України станом на 01 березня 2019 р. зареєстровані такі сорти пшениці твердої озимої: Лагуна, Континент, Дніпряна, Бурштин, Перлина одеська, Золоте руно, Гардемарин, Кассіопея, Лінкор, Крейсер, Лайнер, Босфор, Гавань, Акведук, Прозорий, Шулиндінка, Андромеда, Шляхетний, Дуняша, Ареал одеський, ЛУПІДУР, Приазовська, Блискучий, Яскравий, Престижний.

Зерно твердої пшениці та продукти його переробки є джерелом білку 40–70%, життєво важливих амінокислот, вуглеводів, мінеральних елементів і вітамінів надзвичайно корисних для людини. Сорти твердої пшениці дають можливість отримати більший вихід борошна, особливо вищого ґатунку. Зерно пшениці твердої озимої є незамінним у виробництві високоякісних макаронних виробів. Використовують досить широко в хлібопекарській, круп'яній, кондитерській галузях харчової промисловості.

Українські селекціонери наполегливо працюють з вдосконаленням сортів пшениці твердої озимої зі збільшення врожаю та якісних показників зерна для вирощування її на хороших родючих ґрунтах у Степовій та Лісостеповій зонах України для кращої зимівлі.

У Миронівському інституті пшениці створено сорт пшениці озимої твердої МІП Лакомка, який у 2017 р. передано на ДСВ. Невелика кількість сортів, що зареєстровані впродовж останніх 5-ти років свідчить про необхідність подальшої селекційної роботи з пшеницею твердою озимою.

Враховуючи світові тенденції розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Італією і бажання останньої інвестувати кошти у вирощування твердої пшениці в Україні, перспективним напрямом вважаємо налагодження співпраці між країнами у даній галузі. Збільшення площ вирощування твердої озимої пшениці якісними сортами в Україні дало б змогу замінити експортовану нішу продовольчої твердої пшениці на внутрішньому ринку та отримувати стабільні, високі доходи від продажу.

УДК 620.1.631.372

В.В. Перевузник,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Є.В. Калганков,
старший викладач кафедри надійності і ремонту машин
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ ТИПУ ВАЛ МЕТОДОМ НАПЛАВЛЕННЯ ПІД ШАРОМ ФЛЮСУ

Анотація. Відновлення деталей значно знижує собівартість ремонту машини в цілому, дозволяє повторно використовувати коштовні деталі, такі як колінчасті вали. Одним із перспективних способів відновлення є наплавлення під шаром флюсу. І як показали дослідження твердість наплавленої поверхні після загартування СВЧ становить 65-68 HRC.

Ключові слова; колінчатий вал, наплавлення, відновлення, наплавлення під шаром флюсу, твердість.

Загальна суть проблеми. Зварювання та наплавлення деталей вручну не завжди забезпечує необхідну якість наплавленого металу, яке багато в чому залежить від кваліфікації зварювальника. Продуктивність в цьому випадку досить низька. Крім того, через такі особливості ручного зварювання, як великий нагрів, неможливість наплавлення внутрішніх поверхонь та інші, вона не може бути використана для відновлення ряду деталей. Тому в даний час знаходять все більше застосування механізовані способи наплавлення і зварювання, що забезпечують високу продуктивність і якість робіт [1, 2].

Для відновлення деталей застосовують наступні способи механізованого зварювання та наплавлення: автоматичне наплавлення і зварювання під шаром флюсу; автоматичне наплавлення і напівавтоматичне зварювання в захисному середовищі вуглекислого газу; автоматичне вібродугове

наплавлення; контактне зварювання. При наплавлення на відміну від інших способів нанесення покриття, коефіцієнт зчеплення покриттів майже дорівнює одиниці [3].

При відновленні деталей типу вал доцільно використовувати наплавлення під шаром флюсу, саме даному способу відновлення і присвячені подальші дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням відновлення валів займались багато авторів, як вітчизняних так і закордонних, таких як М.Г. Славянов, В.В. Ефремов, В. І. Черноіванов, В. А. Горохов, І. І. Фрумін, В.В. Погораздов, M. William, R. Gleason, C.E. David, B.S. Robinoff, Smete, Hardy та інші. Найбільш масштабні дослідження проводились в науково-дослідному інституті автомобільного транспорта (НИИАТ). Так в даному інституті досліджувалось одношарове та двошарове наплавлення під флюсом.

Одношарове наплавлення під флюсом шийок колінчатих валів було розроблено і досліджувалося в НИИАТі й КАЗНИПИАТі [3]. Для наплавлення застосовували пружинний дріт 2 класу, $Н_П$-30ХГСА, Св-08, Св-10Х13, Св-12ГС та ін. Наплавлення робили під флюсами АН-348А, ОСЦ-45, АН-15, АН-20. Досліджували флюси з додаванням і без додавання графіту, ферохрому, феромарганцю, феромолібдену, алюмінієвого порошку й інших компонентів для одержання наплавленого металу мартенситної структури із твердістю HCR 56-62 без пор і тріщин. Але усі різновиди одношарового наплавлення під флюсом не дали позитивних результатів. Наплавлений метал мав неоднорідну структуру й твердість, мав пори, тріщини та шлакові включення.

Паралельно в НИИАТі досліджували двошарове наплавлення дротом Св-08 під легуючим шаром флюсу. Отримані результати показали не погані фізико-механічні властивості наплавленого шару при використанні маловуглецевого дроту Св-08 діаметром 1,6 мм і легуючого флюсу АН-348А. Метал першого шару має аустенітну будова й твердість HRC 35-38. Другий шар має мартенситну будову й твердість HRC 56-62 і містить невелику кількість пор.

Недоліком цього способу наплавлення є утворення великої кількості тріщин у наплавленому шарі, що викликають підвищене зношування вкладишів.

У Казахському науково-дослідному інституті автомобільного транспорту було розроблено двошарове наплавлення під шаром флюсу з використанням порошкового дроту. Наплавлений метал другого шару має структуру мартенситу й твердість HRC 56-60. Істотним недоліком цього способу наплавлення є утворення пор, раковин і тріщин у наплавленому шарі. Зносостійкість наплавлених шийок перебуває на рівні не наплавлених.

Високих якісних показників відновлення валів наплавленням під флюсом досягли в інституті електрозварювання ім. Є.О. Патона в Україні, де використовували порошковий дріт ПП-АН165. Використання порошкового дроту дало змогу отримати вже в першому шарі метал мартенситно-феритного класу, що має високу стійкість від зносу [4].

Мета роботи: дослідження технологічних режимів відновлення деталей типу вал, наплавленням під шаром флюсу.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводилось при відновленні колінчатих валів двигуна ЯМЗ – 238 та ЯМЗ – 240. Наплавлення проводилось дротом 1,6 мм Св-08Х20Н9Г7Т з використанням флюсу АН-20. Хімічний склад дроту та флюсу наведені в таблиці 1 та 2.

Таблиця 1 – Хімічний склад дроту

Марка	Хімічний склад, %							
	C	Mn	Si	Cr	Ni	Ti	S	P
Св-08Х20Н9Г7Т	0.1	6-8	0.5-1	18-22	8-10	0.8-0.9	>0.018	>0.035

Таблиця 2 – Хімічний склад флюсу

Марка	Хімічний склад, %									
	SiO_2	MnO	CaF_2	Al_2O_3	K_2O	CaO	MgO	FeO	S	P
АН-20	19-24	0.5	25-33	27-32	2.4-3	3-9	9-13	>1	>0.08	>0.05

Технологічний процес відновлення колінчатого валу відбувається в наступній послідовності:

- знежирення;
- промивка масляних каналів;
- магнітна дефектоскопія;
- наплавлення під флюсом;
- нормалізація;
- проточування;
- загартування СВЧ;
- шліфування під номінальний розмір;
- балансування.

Наплавлення відбувалось на установці А-580 рис. 1.

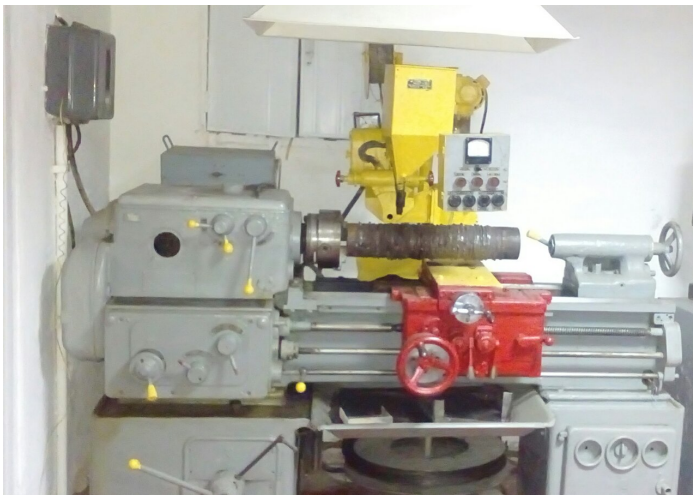

Рис. 1. Установка для наплавлення під шаром флюсу А-580М

Після наплавлення проводилось дослідження твердості наплавленого шару по глибині рис. 2, 3. Твердість відновленої деталі замірялась після загартування СВЧ.

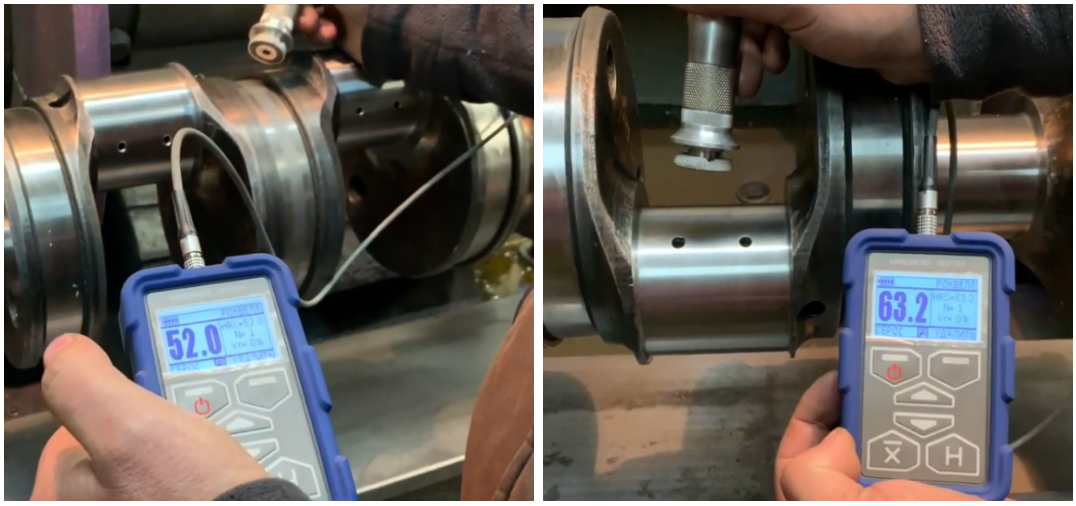

а **б**

Рис. 2. Замір твердості

Твердості отримані після наплавлення та загартування мають максимальне значення 65-68 одиниць HRC. Зміна твердості по глибині пояснюється відпуском внутрішньої частини наплавленого шва за рахунок тепла прогрітої деталі.

Висновки. Відновлення деталей є перспективним напрямком економії матеріалів та ресурсів. Завдяки наплавленню можливо не тільки відновити деталь з базовими властивостями, а ще й підвищити їх. Максимальна твердість наплавленого шару становить 65-68 одиниць HRC, поверхня після шліфування не має тріщин та пор.

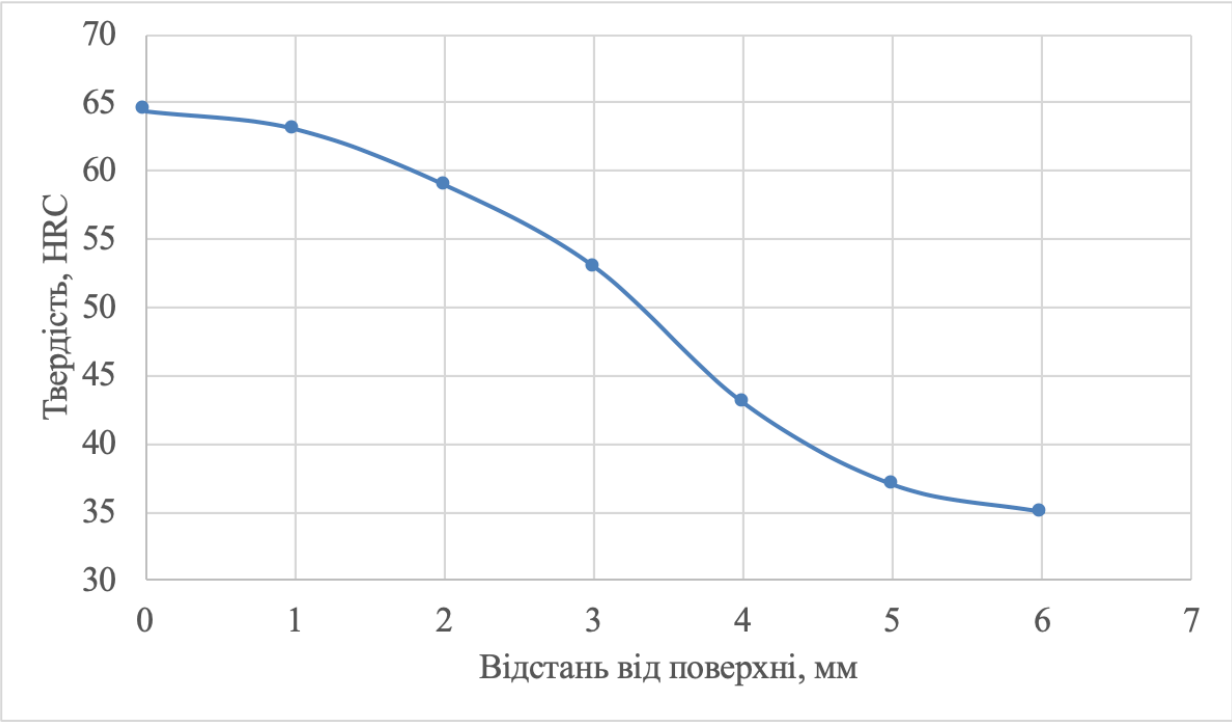

Рис. 3. Зміна твердості HRC по висоті наплавленого шару

Список використаних джерел

1. Ремонт машин та обладнання: підручник для вищих навчальних закладів / [Дирда В.І., Мельянцов П.Т., Калганков, Є.В. та ін.]. – Дніпропетровськ: Журфонд, 2015. – 292 с.
2. Афанасьєв І. А. Шляхи підвищення післяремонтної надійності турбокомпресорів автотракторних двигунів / І. А. Афанасьєв, Є. В. Калганков // Zbior artykułow naukowych. Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej. – Warszawa – 2016. – С. 6–11.
3. Восстановление деталей машин: справочник / Ф. И. Пантелеенко [и др.]. – М.: Машиностроение, 2003. – 672 с.
4. Автоматическая электродуговая наплавка под флюсом вала гидротурбины [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://stc-paton.com/rus/ equipment/recovery10.

УДК 631.173

Б.С. Хлудєєв,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»,
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
сервісний інженер ТОВ «Агротек»
Є.В. Калганков,
старший викладач кафедри надійності і ремонту машин
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ ДИЛЕРСЬКО-СЕРВІСНИХ ЦЕНТРІВ ТЕХНІКИ *JOHN DEERE*

Анотація. В статті розглянуто ринок сільськогосподарської техніки і було встановлено, що левова доля техніки в Україні належить компанії *John Deere*, а саме 42%. Техніка *John Deere* представлена у всіх тягових класах, при чому представлено досить широкий ряд машин.

Також проаналізовано роботу дилера техніки *John Deere* ТОВ «Агротек», розраховано оптимальні зони обслуговування сервісних центрів та запропоновано шляхи оптимізації їх роботи.

Ключові слова; сервіс, дилер, дилерсько-сервісний центр, машина, обслуговування, діагностування.

Загальна суть проблеми. Сервісний центр чи сервісна служба – обов’язкова структура для будь-якої серйозної компанії, що спеціалізується на продажах машин. Число зайнятих у ній співробітників залежить від обсягу продажів фірми і кількості вже проданих та поставлених на обслуговування машин. Крім виконання робіт з гарантійного і післягарантійного обслуговування сервіс-центри забезпечують цілий комплекс послуг:

- проведення попередніх консультацій замовника ще на етапі проведення переговорів про угоду (питання транспортування, підготовки приміщення, підведення необхідних комунікацій, особливостей розміщення устаткування, для машин – обладнання місць зберігання, забезпечення ПММ, реєстрація у відповідних інстанціях – ДАІ, держпромнагляд та інше);
- доставка техніки, її монтаж, включаючи пусконалагоджувальні роботи при введенні в експлуатацію, обкатка;
- навчання співробітників фірми-замовника роботі на встановленому устаткуванні чи машині;
- консультативна і технічна підтримка в області оптимізації виробничих процесів, рішення проблем, пов'язаних не тільки з експлуатацією устаткування й машин, але і застосуванням витратних матеріалів;

- відновлення і модернізація техніки, яка була у використанні.

В Україні сьогодні працює багато різноманітної техніки, в основному підприємці віддають перевагу імпортним машинам, так як вони більш надійні, продуктивніші і комфортніші. Як сказав голова ФГ «Овсяники» Рівненської області В. Семенюк: «Я за полтора десятка лет уже хорошо уяснил для себя: можно купить пять б/ушных тракторов *John Deere* или дешевле – пять новых МТЗ. Но *John Deere* будут работать хоть круглые сутки, а из пяти белорусских тракторов один всегда будет на ремонте или обслуживании» [1]. Згідно досліджень Української конфедерації аграрного бізнесу в Україні найбільше працює техніки *John Deere* (рис. 1) [2].

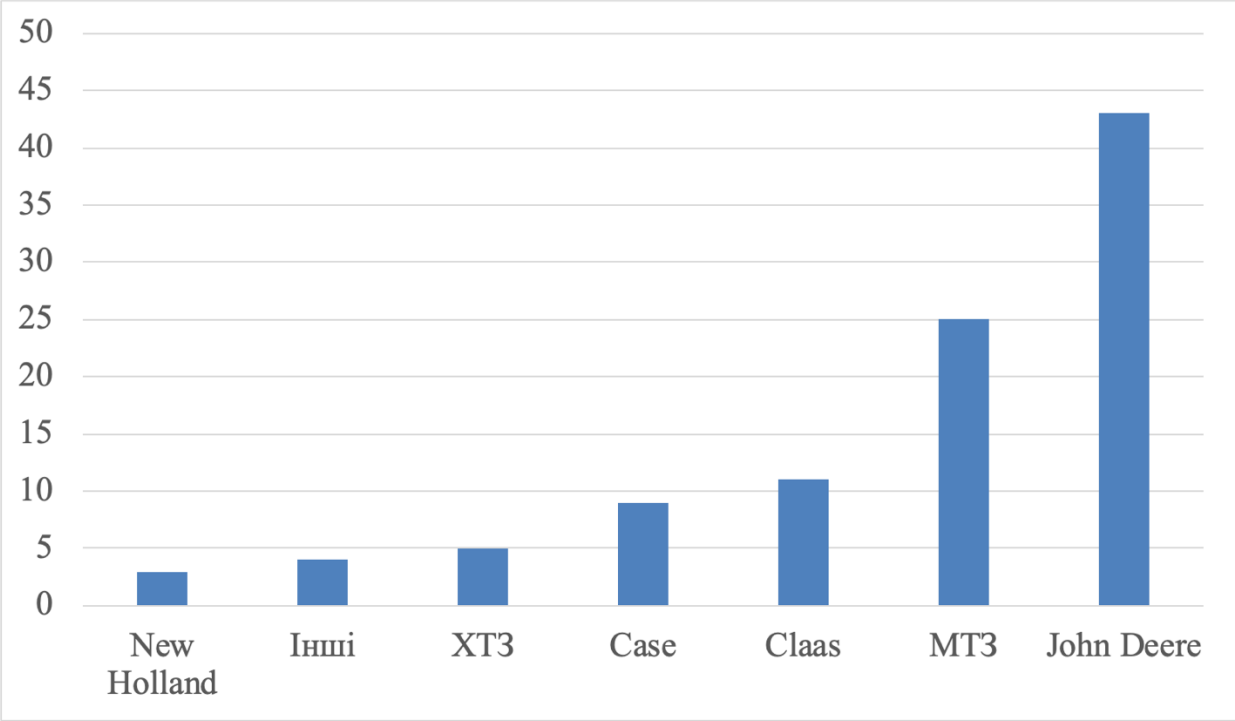

Рис. 1. Використання техніки в аграрному секторі України

Як видно з діаграми, левова доля машин, це машини *John Deere* тому їх сервісне обслуговування потребує підвищеної уваги. Одна із найбільших компаній України, що займається продажем та сервісом техніки *John Deere*, це «Агротек». Так склалось, що територіально компанія розташована в центральному та східному регіонах України. І сервісні центри мають перекриття зон обслуговування, що в свою чергу знижує ефективність сервісної служби, а ті регіони які не охоплені сервісною службою взагалі страждають від недоотримання сервісних послуг.

Тому оптимізація дилерсько-сервісної служби є актуальним питанням і потребує дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням оптимізації ремонтно-обслуговуючих робіт присвячено багато робіт таких вчених як, Тельнов Н. Ф., 1. Лудченко О.А., Сідашенко О.І., Міхлін В.М., Харазов А.М.. В

роботах автори висувають основні шляхи вирішення проблем ремонтно-обслуговуючих робіт.

Стосовно системи технічного сервісу та функціонування дилерсько-сервісних центрів є роботи таких авторів як: Войтюк В.Д., Демко А.А., Надточій О.В., Варнаков В.В., Козаченко О.В., Коновалюк О.В. в своїх роботах автори пропонують різні схеми функціонування системи технічного сервісу, а також впровадження діагностування в систему ТО. Але в більшості випадків автори розглядають техніку виробництва країн СНД, а система сервісу імпортної техніки розглядається дещо узагальнено.

Метою роботи є оптимізація дилерсько-сервісної мережі тракторів та комбайнів сімейства *John Deere*.

Виклад основного матеріалу. Згідно рис. 1 левова доля імпортної техніки в Україні це техніка *John Deere*, яка добре себе зарекомендувала в плані надійності, а саме головне розгалуженої системи сервісу. І коли споживач купує техніку *John Deere*, у разі поломки він не залишається сам на сам з поломкою, а питання ремонту швидко вирішується.

Лідером з обслуговування та продажу техніки *John Deere* є компанія «Агротек» яка забезпечує 42% поставок техніки й 53% поставок оригінальних запасних частин у країну за результатами 2018 року [3].

Компанія входить у ТОП 5 дилерів *John Deere* у світі за обсягом післяпродажного сервісу. Протягом останніх трьох років ТОВ «Агротек» – дилер N1 *Michelin* в Україні.

Дилерські центри «Агротек» розташовані в Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Херсонської областях, а також у Харківському й Полтавському регіонах.

Сервісні центри компанії розташовані в Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській та Донецькій областях. На даних сервісах виконуються ремонтні та обслуговуючі роботи. Більшість робіт з обслуговування компанія здійснює мобільними ланками. Але досить часто відстані до замовника досить великі і це призводить до перевитрат коштів або зриву термінів ремонту.

Згідно методик [4] середній раціональний радіус перевезень (Rср.п) виробів визначаємо за формулою:

$$Rcp. = \sqrt[3]{\frac{z \cdot A \cdot \theta \cdot r_н}{d \cdot (1 - r_3 \cdot r_н) \cdot Nк}}, \quad (1)$$

де А – коефіцієнт, який характеризує долю витрат на оплату праці виробничих робочих, яка змінюється в залежності від програми;

θ - затрати на оплату праці виробничих робочих, грн. на 1т.

d – коефіцієнт, який враховує затрати на проведення виробу, що ремонтується на ремонтне підприємство та в зворотному напрямку, грн. на 1 т. км;

r_3 - коефіцієнт, який враховує зустрічне перевезення, перевезення запасних частин;

$r_н$ - коефіцієнт, який враховує перевезення матеріалів, необхідних для ремонту;

$z_н$ - коефіцієнт, який враховує накладні витрати;

$N_к$ - щільність об'єктів, шт/км^2.

$$Nк = \frac{7 \cdot Na}{F}, \frac{шт}{км^2} \quad (2)$$

де N_a – потреба в ремонті техніки, шт;

F – площа, обслуговуємої території, км ^{2}.

А з урахуванням конфігурації території та мережі доріг середній раціональний радіус перевезень буде дорівнювати:

$$Rср.п = \frac{Rср}{rt \cdot rg}, \quad (3)$$

де r_t – коефіцієнт, що враховує конфігурацію території;

rg – коефіцієнт, що враховує мережу доріг.

Таким чином для досліджуваного підприємства оптимальна зона обслуговування становить 55 – 65 км рис. 2.

Рис. 2. Зони обслуговування сервісних центрів ТОВ «Агротек»

Аналізуючи карту видно, що оптимальні зони обслуговування не покривають всю територію, а в Дніпропетровській області є перекриття зон обслуговування, що звісно теж свідчить про недосконалість системи сервісу. Звісно організовувати нові сервісні центри досить дорого, тому необхідно проводити оптимізацію існуючих сервісів і впроваджувати методики які зменшили б кількість відмов техніки.

Як свідчать дослідження рис. 3 відмови тракторів *John Deere* 8320R відбуваються в перші часи роботи (напрацювання до 1000 мото. годин). Цих несправностей можна уникнути шляхом корегування системи сервісу тракторів і впровадивши діагностування.

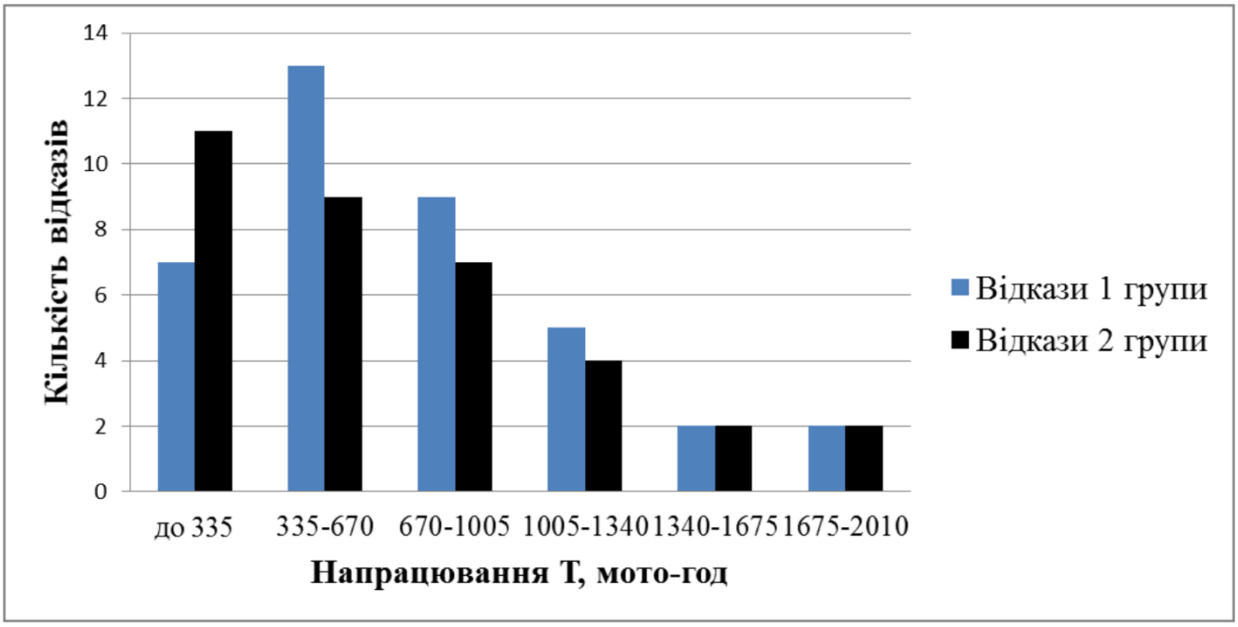

Рис. 3. Розподіл відмов тракторів *John Deere* 8320R

Також необхідно провести чіткий розподіл територій та господарств по сервісним центрам, для цього необхідно створити реєстр техніки, що обслуговується з територіальною прив'язкою. Провести обґрунтування оптимальної кількості виїзних бригад.

У 2019 році компанія запровадила нову послугу «Доставка запасних частин до машини у поле» [5]. Це робить сервіс якіснішим та швидшим, адже в сільському господарстві інколи один день простою машини може призвести до значних втрат.

Висновок. Встановлено розподіл та присутність сільськогосподарської техніки на ринку України, з якого видно, що левова доля належить машинам *John Deere*, які представлені не лише кількісно, а й широкою гамою марок та потужностей. Для оптимізації роботи сервісних центрів необхідно більш повно використовувати їх можливості, впроваджувати діагностування та внести коригування до системи ТО машин врахувавши специфіку країни та умови експлуатації.

Список використаних джерел

1. Лавникевич Д. Непобедимый «Джон Дир». Почему в полях никогда не будут пахать только «харьковские» (ИНФОГРАФИКА) [Електронний ресурс] / Д. Лавникевич – Режим доступу до ресурсу: http://www.dsnews.ua/agro/nepobedimyy-dzhon-dir-pochemu-v-polyah-nikogda-ne-budut-pahat-12122018110000.
2. Використання техніки в аграрному секторі України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://agroconf.org.
3. Про нас [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://agrotek.in.ua/Kompaniya/Kompaniya/Pro-nas.
4. Дирда В.І. Проектування сервісних підприємств ремонту машин та агрегатів АПК [Навчальний посібник] / Дирда В.І., Калганков Є.В., Мельянцов П.Т., Толстенко О.В., Кириленко О.І., Цаніді І.М.– Д.: «Герда», 2014. – 100 с.
5. Доставка запчастин у поле [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://agrotek.in.ua/Kompaniya/Novini-ta-Podi/Dostavka-zapchastin-u-pole

Розділ 14

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Т.С. Куліченко,
студентка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету
науковий керівник: ***Г.В. Бойко,***
кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної філософії та управління
Запорізького національного університету

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЧЛЕНІВ ОТГ

Соціальна робота в об’єднаній територіальній громаді є частиною організаційного процесу громади, яка спрямована на самовдосконалення за допомогою самоорганізації членів громади, діяльність яких спрямована на покращення життєвих умов незахищених верств населення.

Громада, перш за все, це соціальна конструкція, яка будується з підтримки, цілісної взаємодопомоги людей, для утворення міцних соціальних зв’язків. Роль соціального працівника у цій взаємодії полягає у підтримці і спрямуванні громади, розвитку ініціатив її членів.

Як і будь-яка діяльність, соціальна робота має свою специфіку, яка закріплена у теоретичних моделях. Такі моделі були розроблені в кінці XX століття Е. Росса, Д. Ротманом, К. Йорком. Їх дослідження спирались на практику соціальної роботи в різних громадах і стали підґрунтям для ухвалення політичних рішень щодо трансформації державного соціального догляду. Це передбачає, відмову від великих стаціонарних закладів та універсальних технологій соціальної допомоги й перехід до організації центрів у громаді, залучення до надання такої допомоги добровільних і приватних організацій [1, с. 252].

Розвиток процесу соціальної роботи в громаді подібний до процесів індивідуальної соціальної роботи. А саме він пов'язаний з розвитком контактів, аналізом і плануванням, залученням суспільства до сприяння у вирішені проблем незахищених громадян тощо.

На сьогодні у організації соціальної роботи в громаді виділяють кілька фаз:

1) організація соціальних служб;

2) розвиток якості надання послуг співробітниками та добровольцями служб;

3) надання пропозицій, щодо змін, зокрема у соціальній політиці, які спрямовані на підтримку вразливих соціальних груп громади.

Проаналізувавши роботу соціальних працівників у Широківській ОТГ Запорізької області можна зазначити, що коло їхньої діяльності окреслює не лише стандартні функції соціальної роботи, а і виходить за її межі, надаючи не тільки прямі послуги окремим особам, сім'ям, невеликим групам. Так, вони займаються групами сільського самоврядування, консультують їх щодо проблем незахищених громадян; організовують навчання для людей похилого віку, залучають та вчать членів громади піклуватися про людей, які не мають можливості самостійно себе обслуговувати тощо.

Такі відмінності у методах соціальної роботи викликані не визначенням головної мети і завдання соціального працівника в громаді. Більше це стосується практичної соціальної роботи в громаді, основою якої є, або розвиток та інтеграція громади, або розвиток програм, спрямованих на соціальні зміни.

Визначити межі практичної соціальної роботи з організації громади в рамках соціальної роботи вдалося за допомогою загального визначення соціальної роботи, яке надала Американська національна асоціація соціальних працівників. Згідно з ним головною характеристикою соціальної роботи є система цінностей, цілей, санкцій, знань та методів. Було також заявлено, що завдання роботи із соціального планування та організації

громад спираються на цінності практичної соціальної роботи й сприяють реалізації загальних цілей соціальної роботи [2, с. 107].

Після з’ясування головного поняття і мети соціальної роботи в громаді, Дж. Ротман визначив три основні напрями роботи соціального працівника:

1) розвиток населеного пункту (проекти розвитку громади, розвиток груп самодопомоги тощо);

2) соціальне планування (програмний розвиток);

3) соціальну дію (реформи на користь клієнтів з малозабезпечених прошарків громади) [2, с. 109].

У Широківській ОТГ реалізуються симбіоз зазначених напрямків. Найбільш е соціальні працівники спрямовують свою діяльність на роботу з особами, які потребують соціальної допомоги. Але вони також, разом з іншими відділами Широківської сільської ради займаються розвитком громади, наприклад, допомагають у реалізації проекту «Громадського бюджету», за допомогою якого члени громади реалізують свої ініціативи.

В сукупності всіх завдань і функцій, що входять до діяльності соціального відділу Широківської ОТГ, і опису практичної діяльності інших громад

України, можна стверджувати, що вони є рушійною силою у розвитку соціальної відповідальності членів громади.

Нажаль не на всій території України є розвинута системи соціальних служб у громаді, яка б не тільки виконувала свої прямі обов'язки по наданню соціальних послуг, а і займалась розвитком соціальної відповідальності членів громади.

Список використаних джерел

1. Гилберт Г., Спехт Г. Социальное планирование и организация в местных общинах // Энциклопедия социальной работы.- В 3-х томах. – М., 1994, – Т. 3, – С. 252.
2. Мещан І. В. Територіальна громада як суб'єкт соціального партнерства в управлінні закладами соціального обслуговування / Мещан І. В. // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. – 2014. – № 2 (22). – С. 106–110.

Розділ 15

СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

Н.І. Жарська,
студентка факультету туризму та готельно-ресторанної справи
Львівського інституту економіки і туризму

ІННОВАЦІЇ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ

Наразі цінність інноваційних ідей стає все більш високою. А успішність використання інновації чи технології як основи бізнес-моделі підвищується у разі використання її мережевої природи.

Інноваційність є провідним атрибутом сучасної економіки та потужним стратегічним і антикризовим інструментом. Інновація в туризмі – система організаційно-економічних, науково-дослідних, технологічних та інших заходів і їх результатів, спрямованих на докорінне перетворення й оновлення туристичного продукту, механізму його просування та реалізації для досягнення економічного, соціального, екологічного або іншого ефекту [6].

Інновації вважаються засобом, який бізнес застосує для того, щоб вистояти в умовах високої конкуренції, впоратися з уповільненням темпів зростання і зниження рентабельності. Інновації по суті своїй — це ново введення, які підвищують ефективність наявних систем (конкретна компанія, бізнес і економіка в цілому, освіта та людський розвиток). Інновація полягає не тільки в новій ідеї, скільки в реалізації цієї ідеї. Готельний бізнес є одним з основних складових економіки України. Ефективне функціонування сфери гостинності є індикатором позитивних змін в економіці держави, важливою передумовою інтенсифікації міжнародних зв'язків та інтеграції країни у світове співтовариство. В умовах радикальних перетворень і ринкових методів господарювання, що відбуваються за останні роки, в Україні потрібен комплексний розвиток і формування готельного комплексу, а також індустрії туризму і розваг. Однією з головних передумов розвитку готельного бізнесу є створення сприятливого інвестиційного клімату та пошук джерел фінансування для будівництва нових та реконструкції вже діючих підприємств. Планомірний і повномірний розвиток неможливий. [1]

Готельний бізнес останніми десятиліттями значною мірою змінився в

результаті впровадження інновацій. Основними тенденціями його розвитку є: 1) утворення міжнародних готельних ланцюгів; 2) поглиблення спеціалізації готельних закладів; 3) розвиток мережі малих підприємств; 4) введення комп'ютерних технологій. [3]

Однією з головних проблем, що перешкоджають росту готельного бізнесу в Україні, є високий рівень оподаткування та відсутність чіткої програми інвестування в будівництво нових готелів і реконструкцію вже існуючих, значна частка яких не відповідає світовим стандартам надання готельних послуг. У готельного бізнесу істотні строки окупності – близько 7–12 років. Уся його індустрія вимагає підтримки від уряду держави, який стурбований станом справ у готельному бізнесі країни. Це проявилося в новій редакції Податкового кодексу. Готелі п'яти-, чотири- і тризіркових категорій не обкладатимуть податком на прибуток на строк до 10 років, якщо прибуток становитиме від 50 % при здачі номерів. Раніше податкові привілеї були доступні готелям, у яких мінімальний прибуток від здачі номерів становив 75 % від усього доходу організації. Суми, звільнені від податку, повинні скеровувати на цільове фінансування – переустаткування, збільшення кількості надаваних послуг, повернення кредитів і впровадження нових. [2]

Тим не менш ринок готельного бізнесу України потребує інновацій, таких як форм організацій готельного підприємства. Апарт-готелі (або апартамент-готелі) – одна з новітніх тенденцій у світовому готельному бізнесі. Апарт-готелі належать до однієї з малих форм колективних засобів розміщення. Виходячи з назви, апарт-готелі створюються за принципом апартаментів [4]. Апарт-готель, або прибутковий будинок, – це багатоквартирний будинок, призначений для здачі в оренду. Як правило, основні клієнти апарт-готелів – іноземці з високим рівнем доходу, житло їм оплачують компанії, в яких вони працюють. Мінімальний термін оренди становить від декількох днів до трьох-чотирьох місяців. Клієнти дохідних будинків оцінюють їх як щось середнє між готелем і орендованою у приватного власника квартирою. Економічна сутність апарт-готелів полягає у тому, що інвестор купує номер у готелі для одержання доходу від його експлуатації (здавання в оренду), а також отримує можливість іноді використовувати цей номер для власного проживання. При цьому всі питання, пов'язані з обслуговуванням номеру, меблюванням і пошуком клієнтів, бере на себе керуюча компанія. [5]

Таким чином, в Україні тенденція до появи апарт-готелів є відносно новою, розвиток цього типу засобів розміщення відбувається повільно. З огляду на все вищесказане, варто зазначити, що сегмент апарт-готелів – один із найскладніших і найменш регульованих сегментів як ринку готельних послуг, так і ринку нерухомості. На нашу думку, в Україні стримують

розвиток апарт-готелів їх відносно невисока прибутковість за здачі в оренду, необхідність значних капіталовкладень, законодавча неврегульованість такої діяльності. До того ж уже сформувалися певні переваги вітчизняних туристів, які традиційно розміщуються або в звичайному готелі, або орендують квартиру у приватного власника.

Список використаних джерел

1. Шаповалова, О. М. Аналіз інноваційної діяльності у сфері послуг на прикладі готельного господарства // Інвестиції: практика та досвід № 17, 2013 – с. 71
2. Податкові пільги дорогим готельним номерам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ambienteotel.com/nalogovyie-lgotyi-dorogim-gostinichnyim-nomeram/.
3. Юрченко Олена. Інновації в готельному бізнесі на сучасному етапі // Вісник львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2014. Випуск 34. - с. 293
4. Apartment Houses / Encyclopedia.com. URL: http://www.encyclopedia.com/ topic/apartment_ house.aspx (дата звернення: 8.10.2018).
5. Давиденко І.В. Апарт-готелі як інноваційна форма організації готельних підприємств // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО, Випуск # 18 / 2018 – с. 360
6. Balmer J.M., Thomson I. The shared management and ownership of corporate brands: the case of Hilton. Oxford, 2016. Vol. 34. № 4. P. 16.

Розділ 16

ВОЄННІ НАУКИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА, БЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

УДК 354.54+35.74(477)

В.В. Біліченко,
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки, підполковник поліції,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОРІВНЯННЯ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ «ПРО МІЛІЦІЮ» ТА «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ». ГОЛОВНІ ВІДМІННОСТІ У ПРАВООХОРОННОМУ ОРГАНІ

Анотація. Стаття присвячена порівнянню Законів України «Про міліцію» та «Про Національну поліцію». Висвітлено особливості структури нової поліції, етапи та особливості її формування, добору кадрів, а також принципів діяльності та обсягу повноважень поліцейських. Визначено та детально розкрито зміст кожного із повноважень у контексті відповідності до нинішніх умов.

Ключові слова: поліція, міліція, працівник поліції, правоохоронець, професійна підготовка, права людини, свободи людини, громадянин повноваження, правоохоронний орган, кандидат, підбір кадрів нової поліції, повноваження діяльності поліції.

Постановка проблеми. Протягом останніх трьох років на території України було проведено ряд реформ у різних сферах діяльності державних органів. Навесні 2014 року розпочалося проведення реформ у силовому блоці державних органів з метою викорінення корупції та беззаконня у судовій та правоохоронній системах.

Першим заступником міністра внутрішніх справ було призначено Еку Згуладзе, що відіграло значущу роль у створення та розвитку поліції. Впродовж 2014-2015 років активно розроблявся Закон України «Про Національну поліцію». Замість старої міліції охороняти права і свободи людини, протидіяти злочинності, підтримувати публічний порядок та громадську безпеку розпочала парафія Національної поліції. Дане дослідження важливе для розуміння принципів діяльності поліції, допомагає визначити основні відмінності Національної поліції від міліції, порівняти засади діяльності, повноваження та функції.

Стан дослідження. Діяльність поліції, раніше міліції, правова основа такої діяльності, а також особливості виконання покладених на правоохоронний орган завдань в різні часи була предметом дослідження багатьох відомих учених, а саме: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, А. С. Васильєва, І. П. Голосніченко, І. В. Додіна, С. В. Ківалов, О. П. Клюшніченко, В. К. Колпаков,С. А. Комаров,А. Т. Комзюк,О. І. Остапенко, Р. С. Павловський, В. П. Пєтков, В. Г. Поліщук, Л. Л. Попов, І. С. Самощенко, Ю. І. Скуратов, Ю. О. Тихоміров, В. А. Юсупов та інші. Проведені дослідження дали змогу більш детально визначити та дослідити правові аспекти діяльності, прослідкувати зміни завдань у відповідності до суспільно-політичної ситуації, виявити обсяг забезпечення прав і свобод людини та громадянина у контексті сучасної ситуації в Україні, а також досліджували діяльність міліції на території України протягом 1991–2014 років. Беручи до уваги відомі дослідження, можна говорити про гостру потребу в подальшому вивчення особливостей діяльності поліції та порівнянні засад її діяльності з її попередницею – міліцією.

Виклад основного матеріалу. Основна відмінність поліції від міліції полягає в тому, що поліція – не репресивний і не каральний орган на відміну від радянської міліції, основною діяльність Національної поліції є забезпечення публічної безпеки і порядку. У визначенні сказано, що Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1].

Однією з головних переваг нової поліції є її орієнтація на партнерські відносини з громадськістю, повністю протилежну позицію мала міліція, на яку громадськість мінімально впливала.

Визначення міліції суттєво відрізняється. Таким чином підкреслюючи каральну функцію цього правоохоронного органу. Міліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань [2].

На поліцейського покладається набагато менший обсяг зобов'язань, в першу чергу направлений на допомогу громадянам, а саме неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського. Іншими словами, правовою основою діяльності поліції є Конституція України, а всі закони України та інші нормативно-правові акти не повинні суперечити Конституції України. Поліцейському заборонено виконувати незаконні та явно злочинні накази.

В розділі 2 Закону «Про національну поліцію» на відміну від ст. 3 Закону України «Про міліцію», міститься розширений перелік з повним

визначенням принципів діяльності поліції, до яких належить верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність. Таким чином слід звернути увагу на те, що в новому законі чітко визначені принципи діяльності поліції які відповідають Конституції України. Так принцип верховенства права знаходить своє відображення у ч. 1 ст. 3 Конституції України, а саме людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3].

Ч. 2 ст. 3 Конституції України відображена у ст. 7 ЗУ «Про Національну поліцію» Дотримання прав і свобод людини.

Принцип законності (ст. 8 ЗУ «Про Національну поліцію»): Поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України [1].

Таким чином при створення та прийнятті Закону України «Про Національну поліцію» Верховна Рада України спиралася на Конституцію України, що відобразилося у змісті прийнятого закону. Завдяки цьому даний закон є демократичним, спрямованим на попередження злочинів, діяльність поліції базується на засадах Конституції України та не суперечить їй.

Також значні відмінності має система Національної поліції, яка складається з центрального органу управління (координує Міністр внутрішніх справ) та територіальних органів, а в міліції існувала система вертикального підпорядкування: Міністерству внутрішніх справ підпорядковувалися Головні управління в областях, а тим – міські й районні. При цьому міністр внутрішніх справ не впливає на роботу служби. Вона підпорядковується лише власному керівництву у містах.

Не можна забути про службу ДАІ, яку часто згадують громадяни та яка у них асоціюється з міліцією. Дана служба несла службу на місці, яке чітко визначене робочою картою, вони рідко змінювали свою локацію. З появою Національної поліції була створена патрульна поліція, яка постійно патрулює вулиці та реагує на різноманітні правопорушення та адміністративні повідомлення, а також виконує інші повноваження покладені законом.

Патрульні поліцейські перші приїжджають на виклики, реагують на скарги і порушення правопорядку. Вони розбираються з хуліганами, мають право, затримати та запросити у відділок для проведення опитування (не слід плутати з допитом). Патрульні можуть оштрафувати водія, який порушує ПДР, перевірити документи у підозрілих осіб, конфіскувати підозрілу річ. Викликати патрульного нової поліції можна так само, як і раніше звичайного міліціонера.

Нині серед нових патрульних, які пройшли жорсткий відбір у нову поліцію, вимальовуються неформальні лідери, з якими проводять окремі тренінги і яких готують до керівних посад. Вони підпорядковуватимуться Департаменту поліції.

Нині у разі виникнення масових заворушень та протестів до охорони порядку залучається Національна гвардія, а також з 2019 року на них покладено повноваження допомагати працівникам поліції патрулювати вулиці міст, реагувати на правопорушення. Раніше ж у таких випадках залучався спецпідрозділ «Беркут», який був створений спеціально для придушення масових заворушень та протестів, інші повноваження на них не покладалися.

Також, слід звернути увагу, що в новому законі чітко прописані всі поліцейські заходи, які уповноважені застосовувати поліцейські відповідно до покладених на них обов'язків. Чітко зазначений порядок застосування визначених в законі поліцейських заходів (превентивних та примусових), зазначені умови застосування фізичної сили та спеціальних засобів, прописано умови застосування та використання вогнепальної зброї. Раніше це все визначалося в інструкціях, якими керувалася міліція у своїй діяльності.

Зміни відбулися і у складі правоохоронного органу. Так раніше існувала: кримінальна міліція, міліція громадської безпеки, державна автомобільна інспекція, міліція охорони, судова міліція, внутрішньої безпеки, міліція особливого призначення, а також у визначених законом випадках Міністерством внутрішніх справ України могли створюватись спеціальні підрозділи міліції [2].

Згідно з законом у нову поліцію входитиме низка підрозділів: кримінальна поліція (оперативні підрозділи); патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція (виконання завдань на закритих режимних об’єктах); поліція особливого призначення (спецпідрозділ).

Окрім службових собак, які передбачалися в ЗУ «Про міліцію» у поліції передбачено використання і службових коней.

Новим законом передбачено і те, що крім вогнепальної зброї, поліцейський може мати ще й травматичну або іншу зброю несмертельної дії.

Не можна не звернути увагу, що окрім службового посвідчення, поліцейський має ще й жетон із спеціальним ідентифікаційним номером. Поліцейському заборонено заважати громадянам фіксувати цей номер. Цей номер є унікальним і кожна людина буде знати, на кого конкретно скаржитися. Також ці номери зазначаються на формі всіх спецпідрозділів чи на шолом, які також можуть бути зафіксовані. В законі визначено носіння

цих жетонів на однострої поліцейського та якщо поліцейський виконує завдання у цивільному одязі.

У поліції вперше з'явився такий пункт, як "репутація", оцінка діяльності працівників. Нові молоді люди зацікавлені, насамперед, повернути довіру громадян до правоохоронних органів.

Вперше в ЗУ «Про Національну поліцію» введено поняття «превентивні поліцейські заходи», а також чітко визначено їх перелік та умови застосування.

Частиною 2 статті 31 Закону України «Про національну поліцію» також визначено, що під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи [1].

Одна з головних переваг нової поліції – орієнтація на партнерські відносини з громадськістю, у той час, як на міліцію громадськість мала мінімальний вплив.

ЗУ «Про Національну поліцію» містить розширений перелік з повним визначенням принципів діяльності поліції, до яких належить верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність [1].

В міліції всі намагалися уникати ініціативи, відповідальності, нововведень, прагнули зберегти стабільність. Система не дбала про персонал, не заохочувала його. В новій поліції особовий склад може висловлювати свої думки щодо вдосконалення органу, пропонувати, змінювати, впливати. Також в Дисциплінарному статуті Національної поліції України чітко прописана система заохочень та стягнень, які застосовуються до поліцейських.

В Дисциплінарному статуті Національної поліції України визначено поняття службової дисципліни – дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, Присяги поліцейського, наказів керівників [4].

Відбір поліцейських повністю відрізняється від прийняття на службу до міліції. В законі «Про поліцію» передбачено конкурс для майбутніх поліцейських, яких відбиратимуть поліцейські комісії із представників Міністерства внутрішніх справ керівників поліції.

Висновки. Отже, при детальному вивченні Національної поліції існує безліч рис які відрізняють її від радянської та пострадянської міліції. Основними з них є відмінність у понятті, функціях, повноваженнях та засадах діяльності, правовій основі, також зміни відбули і у самій структурі поліції, правилах прийому до поліції. Таким чином можна говорити про значні зміни які відбулися протягом досить короткого часу та відбуваються і нині. Національна поліція новий правоохоронний орган основним завданням якого є забезпечення публічної безпеки і порядку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 [Електронний ресурс: Офіційний сайт Верховної Ради України]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19
2. Закон України « Про міліцію» від 20.12.1990 [Електронний ресурс: Офіційний сайт Верховної Ради України]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12
3. Конституція України прийнята 28.06.1996 [Електронний ресурс: Офіційний сайт Верховної Ради України]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 [Електронний ресурс: Офіційний сайт Верховної Ради України]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19

V.V. Bilichenko,

The Comparison of the Laws of Ukraine «On the Police» and «On the National Police». Main differences in the law enforcement authority.

Summary. The article deals with the comparison of the Laws of Ukraine “On Police” and “On National Police”. The peculiarities of the structure of the new police, the stages and peculiarities of its formation, the selection of personnel, as well as the principles of activity and scope of powers of police officers are highlighted. The contents of each of the powers in the context of compliance with the current conditions have been identified and detailed.

Keywords: police, National police, police officer, law enforcement officer, vocational training, human rights, human freedoms, citizen of authority, law enforcement agency, candidate, recruitment of new police, powers of police activity.

УДК 351.74/.76

В.В. Біліченко,
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки, підполковник поліції,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗУПИНЕННЯ ТА ПОВЕРХНЕВОЇ ПЕРЕВІРКИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Анотація. Стаття присвячена правовому аналізу законодавчо врегульованим превентивним діям Національної поліції в частині зупинки та поверхневої перевірки транспортного засобу. Автор акцентує увагу на необхідності прийняття законів, які б чітко окреслювали права та обов'язки поліції при виконанні цих дій. Дослідження даної проблематики було здійснено в рамках сучасної реформи «Закону України про Національну поліцію», Конституції України, КУпАП, Правил дорожнього руху, Інструкції №111, та на дослідженні пропозицій щодо вдосконалення діючого законодавства.

Ключові слова: поліцейський, превентивний захід, транспортний засіб, Національна поліція, закон, правопорушення, права, обов'язок, водій.

Постановка проблеми. Правовий аналіз та особливості таких превентивних заходів як зупинка транспортного засобу та поверхнева перевірка. Дослідження проблематики було здійснено в рамках сучасної реформи «Закону України про Національну поліцію», Конституції України, КУпАП, Правил дорожнього руху, Інструкції №111, та пропозиції щодо вдосконалення діючого законодавства, та вдосконалення Інструкції № 111.

Стан дослідження. Багато науковців приділяли увагу даній темі нашої статті. Теоретичною основою вивчення питань превентивних заходів реагування на правопорушення стали публікації провідних науковців, зокрема: В. Авер'янова, Ю. Битяка, І. Голосніченка, С. Єсімова, В. Колпакова, О. Кузьменко, Р. Калюжного, А. Онупрієнка, В. Ортинського, О. Остапенка, М. Пухтинського, В. Середи, А. Собакаря, Ю. Тодики, В. Шамрая.

Мета статті. Дослідження та правовий аналіз законодавчо врегульованих превентивних дій Національної поліції в частині зупинки та поверхневої перевірки транспортного засобу, удосконалення вже застарілого існуючого законодавства, яке б більш коректно та вірно встановлювало порядок вищезазначених дій.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до норм Закону України "Про національну поліцію" (надалі – Закон про НПУ) поліція в межах своєї компетенції з метою охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення застосовує превентивні заходи.

Одним із превентивних заходів є зупинення транспортного засобу. Закон передбачає чіткий перелік підстав для зупинення транспортного засобу поліцейським, і здійснюється лише у разі:

1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;

2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;

8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.

Закон покладає на поліцейського обов'язок поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки [1].

Так, працівники поліції крім перерахованих вище підстав мають право зупинити транспортний засіб у разі:

1. Відсутності номерного знака на транспортному засобі або наявності номерного знака, який не відповідає встановленим вимогам, закріплений у не встановленому для цього місці, закритий іншими предметами чи забруднений, що не дозволяє чітко визначити символи номерного знака з відстані двадцяти метрів;

2. Наявності даних про використання транспортного засобу з протиправною метою;

3. Проведення цільових заходів (операції, відпрацювання, оперативні плани) для перевірки документів на право користування і керування транспортним засобом, документів на транспортний засіб.

Проведення вказаних цільових заходів обмежують права громадян на вільне безперешкодне пересування і змушують пред'являти документи для перевірки. В Конституції України закріплено, що кожному гарантується право знати свої права і обов'язки, дана гарантія викладена в ст. 57, яка передбачає, що «Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними»[2].

Зазначені підстави передбачені п.13.1. Інструкції з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС, яка затверджена Наказом МВС України від 27.03.2009№111(надалі- Інструкція)

Слід підкреслити, що всі дії кожен поліцейський на сьогоднішній день здійснює на підставі застарілого (юридично недіючого) наказу Міністерства внутрішніх справ України від 27 березня 2009 року № 111 «Про затвердження Інструкції з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС» зі змінами та доповненнями (надалі скорочено іменуватиметься Наказ № 111), оскільки підрозділи ДАЇ МВС вже повністю ліквідовані, а вказаний Наказ № 111 не перевиданий МВС України стосовно регулювання дій саме поліцейських, про яких у «старому» Наказі № 111 взагалі не йдеться ні слова, а ним регулюються дії саме вже неіснуючих працівників міліції неіснуючої «служби Державтоінспекції МВС». Тому всі нижче приведені дії поліцейських юридично умовні (тобто будь-які з них можуть бути обґрунтовано оскаржені в судах) та їх приведено лише для приблизного орієнтування у правовідносинах з «новими поліцейськими», крім тих дій, які прямо врегульовані новим Законом України «Про національну поліцію». Нажаль в Законі України "Про національну поліцію" детально не прописано порядок зупинки транспортного засобу, а тому поліцейський змушений під час здійснення даного превентивного заходу застосовувати порядок, який передбачений у наведеній вище Інструкції (п.п. 14.1) [3].

На вимогу поліцейського зупинку слід проводити з дотриманням вимог Правил дорожнього руху (згідно п. 2.4 ПДР), хоча слід зазначити, що хоча в ЗУ «Про національну поліцію» йдеться про необхідність застосування та дотримання поліцією та учасниками дорожнього руху ПДР, проте в самих ПДР таки немає жодного посилання на їх юридичний взаємозв'язок саме з ЗУ «Про національну поліцію», що знову вносить все ж сумніви в законності застосування поліцією ПДР [4].

Тобто єдине, що юридично безсумнівно, це те, що поліція має законне право діяти в рамках ЗУ «Про національну поліцію», а от щодо застосування нею Наказу № 111 та ПДР – то такі дії юридично сумнівні та фактично не

відповідають вимогам права та не можуть бути визнані законними судами у випадках судових конфліктів між сторонами – необхідно було б вносити відповідні зміни до названих актів законодавства (чи приймати нові по даній темі) щоб не порушувати букви закону. У разі прийняття поліцейським рішення про зупинку транспортного засобу останній повинен врахувати всі його наслідки (причину зупинки, дорожні умови, інтенсивність руху, освітлення або видимість ділянки дороги, можливий досвід водія).

Сигнал про зупинку транспортного засобу повинен бути поданий у зрозумілій для водіїв формі (сигналів), та виключно за допомогою:

1) сигнального диска з червоним сигналом або руки, що вказує на відповідний транспортний засіб і подальше місце його зупинки;

2) увімкненого проблискового маячка синього і червоного або лише червоного кольору та (або) спеціального звукового сигналу;

3) гучномовного пристрою;

4) спеціального табло, на якому зазначається вимога про зупинку транспортного засобу.

Працівник поліції зобов'язаний привітатися, чітко й зрозуміло назвати свою посаду, звання та прізвище, повідомити про причину зупинки транспортного засобу, суть скоєного правопорушення у випадку його вчинення та висловити вимогу про пред'явлення водієм для перевірки посвідчення на право керування транспортним засобом, реєстраційного документа на транспортний засіб та поліса (сертифіката) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (пункт 14.7 вказаної Інструкції) [3].

Крім цього, працівник поліції зобов'язаний бути культурним і ввічливим у спілкуванні з громадянами, неухильно дотримуватися законності та не допускати її порушень іншими працівниками. У випадку якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками, він зобов’язаний пред’явити документ, що посвідчує його повноваження. При цьому, Закон надає право водію не лише побачити посвідчення та нагрудний знак поліцейського, а й мати достатньо часу, щоб переписати або іншим чином зафіксувати дані які на них містяться. Під час здійснення вище зазначеного превентивного заходу поліцейський зобов'язаний бути в однострою, на якому повинно бути розміщений нагрудний знак із чітким зазначенням номеру спеціального жетона. Закон забороняє поліцейському знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак, а також будь-яким іншим чином перешкоджати прочитанню інформації на ньому або фіксуванню її за допомогою технічних засобів [1].

Крім перелічених обов'язків працівників поліції та прав водіїв, чинне законодавство надає останнім наступні права:

• згідно з статтею 63 Конституції України відмовитися давати будь - які пояснення та відповідати на питання поліцейського [2].

• відповідно до ст. 268 КупАп водій має право знайомитися з процесуальними документами, які складаються поліцейськими, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання, користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи(дане право гарантоване статтею 59 Конституції України) користуватися рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою складаються процесуальні документи;

• водій має право не залишати салон автомобіля, якщо він не є затриманим;

• водій має право скаржитися на будь-які незаконні дії поліцейського прямо на місці за телефоном «102», до прокуратури або після спілкування з останнім усно або письмово.

Поверхнева перевірка транспортного засобу, є також одним із превентивних заходів і здійснюється відповідно до ст. 34 Закону України "Про національну поліцію" і лише у разі:

1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров’ю такої особи або інших осіб;

3) якщо існує достатньо підстав вважати, що транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

Поверхнева перевірка транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. При цьому, Закон надає право поліцейському при вчиненні даної дії вимагати відкриття кришки багажника та/або двері салону.

В свою чергу Закон покладає на водія обов'язок самостійно показати поліцейському вміст транспортного засобу [1].

Наказом Міністерства Внутрішніх Справ України №1395 від 07.11.2015 року було затверджено Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі [5].

Відповідно до даної Інструкції, поліцейський має право винести постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу, у разі виявлення ним наступних адміністративних правопорушень, які передбачені: статтями 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частинами першою, другою, третьою, п'ятою і шостою статті 121, статтями 121-1, 121-2, частинами першою, другою і третьою статті 122, частиною першою статті 123, статтею 124-1, статтями 125, 126, частинами першою, другою і третьою статті 127, статтями 128, 129, статтею 132-1, частинами шостою і одинадцятою статті 133-1, частинами першою, другою і третьою статті 140 КУпАП. Постанова у справі про адміністративне правопорушення виноситься на місці вчинення адміністративного правопорушення.

При цьому, поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені частинами 4 і 7 статті 121, частинами 3 і 4 статті 122, статтями 122-2, 122-4, 122-5, частинами 2 і 3 статті 123, статтею 124, частиною 4 статті 127, статтями 127-1, 130, 139, частиною 4 статті 140, 188-28 КУпАП. Протокол повинна підписати та особа, яка його склала, і особа, яка притягається до адміністративної відповідальності. Якщо під час складання даного проколу були присутні свідчи чи потерпілі, вони також зобов'язані підписати його [6].

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, користується правами, визначеними у ст. 268 КУпАП. Зміни до законодавства значно змінили спілкування поліцейського з водієм в частині захисту прав та законних інтересів водіїв [6].

Стосовно місця зупинки, є виключні випадки коли поліцейський має право зупиняти транспортні засоби в місцях, заборонених ПДР, (достатні підстави вважати, що водій перебуває у стані сп'яніння, підозрюється у скоєнні злочину, залишив місце ДТП, створює аварійні ситуації іншим учасникам руху [7].

Також, наприклад ,відмовитися від огляду на стан сп'яніння після прийняття нового закону стало практично неможливо. Зараз якщо є підозри, що водій п'яний, але той не хоче «дихати в трубку», він може відмовитися, за що буде притягнутий до відповідальності (прирівнюється до водіння в нетверезому вигляді). Але якщо водій дійсно не пив, можна відразу ж після спілкування з патрулем пройти в будь-якому медзакладі огляд. З довідкою

лікарів про відсутність ознак сп'яніння у водія є реальний шанс домогтися припинення адміністративної справи через суд [8].

Висновки та пропозиції. Таким чином, доречним, ми вважаємо, було б створення Поліцейського кодексу у відповідності до сучасних вимог діяльності Національної поліції, крім Закону України «Про Національну поліцію», який діє як основний закон та на сьогоднішній час регламентує діяльність поліції, в якому б чітко описувались права та обов'язки поліцейського, та ті ситуації та правовідносини які можуть мати в майбутньому характер правопорушення. З вищевикладеного матеріалу маємо висновки, що у законодавстві існують певні прогалини для врегулювання дій поліцейських у частині зупинення транспортного засобу та поверхневої перевірки, тому, для покращення роботи Національної поліції та вдосконалення діючого законодавства, оптимізації її структури та внутрішньо-організаційних функцій, було запропоновано заходи, направлені на реформування та розширення повноважень поліцейського при виконанні покладених на нього обов'язків. Також зміни до Правил дорожнього руху відповідно до європейських стандартів розширюють перелік випадків, коли поліцейський може зупиняти транспортний засіб та збільшує перелік заходів поліцейського при здійсненні поверхневої перевірки транспортного засобу.

Список використаних джерел

1. Закон України Про «Національну поліцію» від 01.01.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19.
2. Конституція України від 21.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 березня 2009 року № 111 «Про затвердження Інструкції з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС» зі змінами та доповненнями.// Втрата чинності з 24.02.2017 (Відомості ВВР) URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-09
4. Постанова КМУ від 10 жовтня 2001 р. № 1306 «Про Правила дорожнього руху» від 01.05.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF.
5. Наказ Міністерства Внутрішніх Справ України «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі №1395 від 08.02.2019. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15.
6. Кодекс України про Адміністративні правопорушення від 25.09.2019 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10.
7. Володимир Твердь. Законні причини зупинки транспортного засобу працівниками патрульної поліції. Львів. – 2017. – URL : http://road.safe-city.com.ua/1252-2/.
8. Горохов Е. Поліція отримає нову підставу для зупинки і перевірки всіх автомобілів. Auto news. – 2017. – URL : https://autonews.ua/policiya-otrimaye-novu-pidstavu-dlya-zupinki-i-perevirki-vsix-avtomobiliv/.

Розділ 17

ТРАНСПОРТ

УДК 620.1.631.372

І.В. Городецький,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Є.В. Калганков,
старший викладач кафедри надійності і ремонту машин
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПОЛІУРЕТАНУ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ЯКОСТІ ШИН ТРАНСПОРТУВАЛЬНО-НАВАНТАЖУВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Анотація. В роботі розглянуто проблеми використання гуми та поліуретану в якості конструкційного матеріалу для виготовлення коліс транспортувально-навантажувальної техніки.

Встановлено суттєву перевагу поліуретану у порівнянні з гумою, а саме має у 3 рази вищу міцність на розрив у 2 рази вищу еластичність, та в 4-6 разів нижчу стираємість.

Ключові слова; гума, поліуретан, колесо, ролик, фізико-механічні властивості, шина.

Загальна суть проблеми. Згідно твердження багатьох дослідників та промисловців в області виготовлення гумових шин, останні досягли певного максимуму і подальший розвиток, особливо крупногабаритних та спеціальних шин потребує пошуку нових технологій виготовлення, застосування нових матеріалів та нанотехнологій [1, 2].

Гумові шини, а особливо пневматичні не завжди можна використати, так наприклад складська техніка: рохли, штабелери, навантажувачі та інше, використовують колеса або металеві (ролики) або цільнолиті гумові чи з інших матеріалів. Це пов’язано в першу чергу зі стійкістю машини, особливо це стосується навантажувачів та штабелерів для яких навіть незначний перекіс відіграє важливу роль і може призвести до аварії. Тому останнім часом досить часто в якості матеріалу для коліс, шин та роликів використовують такий еластомір ний матеріал як – поліуретан.

За своїми конструкційними і технологічними можливостями поліуретани – найбільш універсальний полімерний матеріал. Поліуретан характеризується високими фізико-механічними властивостями, має великий діапазон твердості, еластичності, високу міцність та зносостійкість, високий опір роздиру, маслобензостійкість, кислотостійкість і робочий температурний інтервал від 35^{0}С до +75^{0}С.

Завдяки своїй високій абразивній стійкості поліуретани стали широко застосовуватися в техніці. Вироби з поліуретанів до 50 разів довговічніші, ніж з гум, пластиків, у деяких застосуваннях – кольорових та чорних металів. Ця довговічність означає, що поліуретанові деталі можуть бути виготовлені з меншою по вазі кількістю матеріалу, вимагати менше витрат на обслуговування, що в свою чергу призводить до економії коштів [3]. На рис. 1 наведено порівняльні дані зносостійкості різних матеріалів.

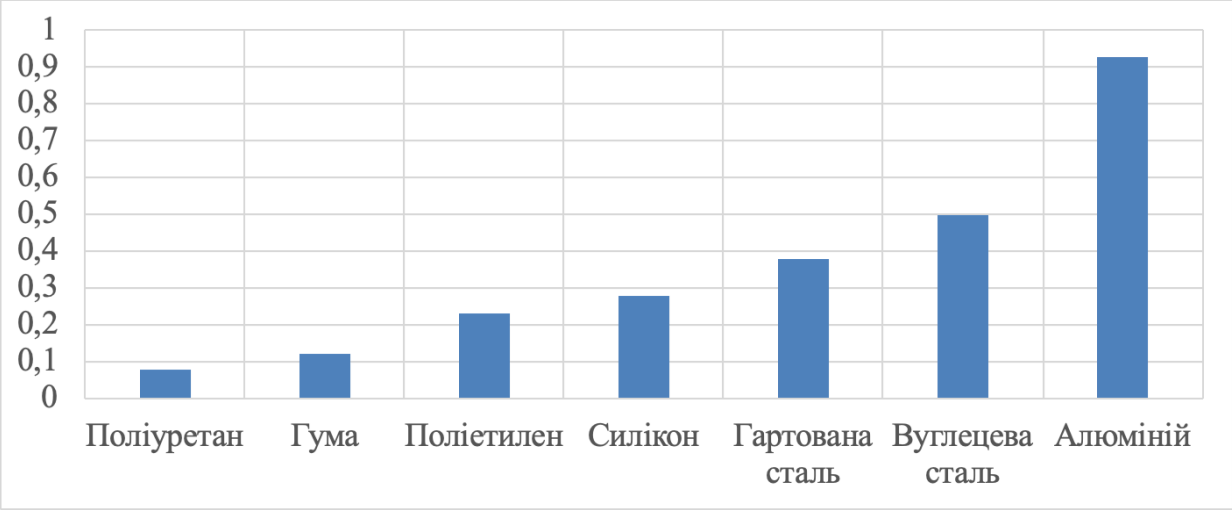

Рис. 1. Зносостійкість матеріалів

У сучасному машинобудуванні досить актуальне питання, заміни традиційного еластоміра – гуми – на більш досконалий сучасний матеріал – поліуретан, що дозволяє поліпшувати конструктивні, технологічні й експлуатаційні якості деталей.

Перевагами шин з поліуретану у порівнянні із сучасними пневматичними шинами є зменшення маси шини на 15-20% і опору коченю до 30% [4], що сприяє зниженню витрати палива при експлуатації автомобіля до 5-8%. Крім того, висока зносостійкість поліуретанових шин сприяє збільшенню строку експлуатації. У зв'язку із цим актуальною стало завдання оцінки ресурсу їх роботи. Причому довговічність шин визначається припустимими зносами, які можуть становити 10-15% від початкового радіуса, а зношування є результатом їх взаємодії з дорогою в умовах тертя кочення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перші роботи з дослідження тертя й зношування полімерів і гуми відносяться до першої половини XX століття. В 1941 році вийшла книга І.В. Крагельского «Трение волокнистых веществ», у якій наведено огляд робіт до 1940 р., наведені залежності, що зв'язують коефіцієнт тертя зі швидкістю зношування, тиском, твердістю й модулем пружності гуми [5]. В 1972 році вийшла оглядова стаття [6] того ж автора, у якій розглядаються різні теорії тертя й зношування матеріалів. При цьому автор, відзначаючи спільність механізмів зовнішнього тертя й зношування, пропонує розглядати їх роздільно.

Багато робіт проведено з дослідження пружних явищ еластомірів такими вченими як: Г.М. Бартеневим, Н.І. Безуховим, Ю.В. Зеленовим, І.А. Кацом, С.С. Соколовським та іншими. Втомні явища у полімерах наведені в роботах І.Х. Діллона, А. Кабояши, Б.М. Горелика та інших.

Але питання зносу та довговічності саме поліуретанових шин вивчено не достатньо і потребує подальших досліджень.

Тому **метою роботи** є дослідження фізико-механічних властивостей поліуретанових шин транспортувально-навантажувальної техніки.

Виклад основного матеріалу. Масивні шини застосовують у промислових транспортних засобах для механізації навантажувально-розвантажувальних робіт у тих випадках, коли потрібна велика вантажопідйомність при малих габаритах і небезпечні проколи пневматичних шин. Основна область застосування – навантажувачі-штабелери внутрішньозаводського й складського транспорту.

Транспорт цього типу повинен мати високу маневреність і гарну стійкість при невеликих габаритах. Шина повинна поглинати поштовхи й удари, які виникають під час руху через нерівності підлог виробничих приміщень, забезпечувати надійне зчеплення колеса з дорожнім покриттям, а також передавати тягові й гальмові зусилля.

Багато робіт вказують на переваги поліуретану перед гумою і саме ці переваги зумовлюють його широке використання. Для використання поліуретану в якості матеріалу для шин та захисного шару роликів необхідно чітко розуміти його фізико-механічні властивості. Так нами були проведені випробування поліуретану на розривній машині 2166 Р-5 (рис. 2) згідно ГОСТ 270-75.

Випробування на стирання проводились на машині тертя МИ-2.

На розривній машині було отримано залежність подовження зразка від прикладеного навантаження рис. 3.

Рис. 2. Експериментальна установка 2166 Р-5 з розривним вузлом

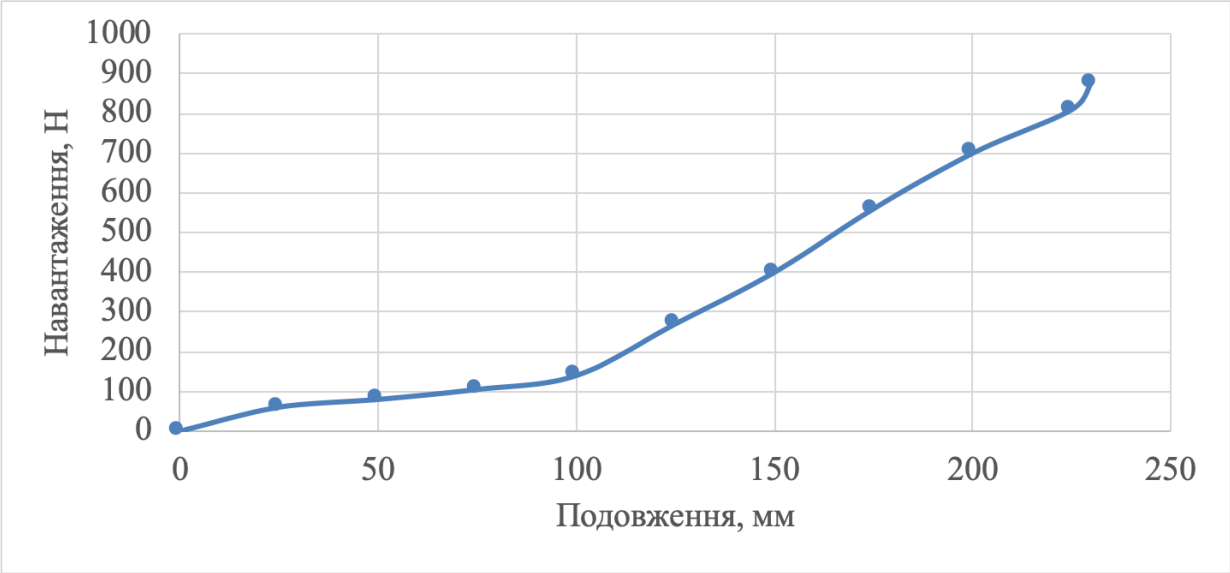

Рис. 3. Залежність видовження поліуретанового зразка від навантаження

Аналізуючи проведені випробування та отриману залежність можна сказати, що поліуретановий зразок володіє високою пластичністю, так як його подовження до моменту руйнування склало 212 мм, що становить 79%.

Випробування на стирання проводились згідно ГОСТ 344-74 на машині тертя МИ-2. Зразки виготовлялись прямокутної форми 20х20х8 мм і встановлювались в планку-тримач рис. 4.

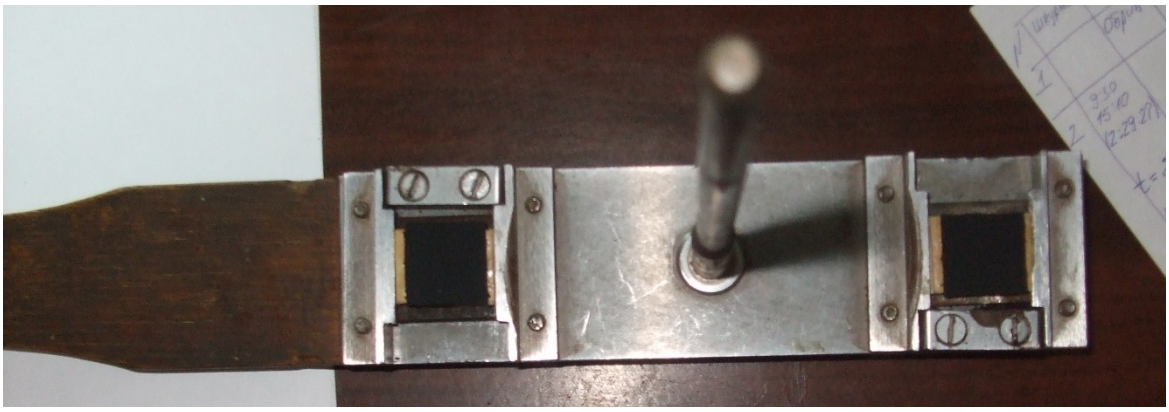

Рис. 4. Планка – тримач машини тертя МИ-2 з встановленими поліуретановими зразками

Обробка результатів.

Визначались два параметра:

Опір стиранню β в Дж/мм^3 визначали по формулі:

$$\beta = \frac{A}{\Delta V} K, \quad 1$$

де А - робота тертя в Дж.

$$A = F \cdot l, \quad 2$$

F - середнє значення сили тертя, Н;

l - шлях тертя, м (Для машини МИ-2 l = v·t = 0,29·300 = 87 м)

$$\Delta V = \frac{10^9 (G_1 - G_2)}{\rho}, \quad 3$$

G_1 - маса пари зразків на початку стирання в кг;

G_2- маса пари зразків в кінці стирання в кг;

ρ- густина матеріалу в кг/м^3 (Для дослідної гуми приймали 1200 кг/м^3, для поліуретану 1250 кг/м^3);

Стираємість α в м^3/ТДж визначали по формулі:

$$\alpha = \frac{\Delta V}{A} \cdot \frac{1}{K}. \quad 4$$

Результати заносимо до таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняльні характеристики гуми й поліуретану, що використовуються для виготовлення коліс

Показник	Значення	
	для гуми	для поліуретану
Умовна міцність при розтяганні, МПа	11,3-12,7	30,6-34,0
Відносне подовження при розриві (не менш), %	300	500 - 600
Твердість, од. Шора А	40 - 95	40 - 98
Стираємість, м куб/т.Дж	45 - 80	11,25 - 26,6

Поліуретан має високий опір розриву, володіє високою зносостійкістю й здатністю витримувати великий тиск наряду з великою еластичністю, маслостійкістю та теплостійкістю. Поліуретан можна піддавати механічній обробці різними способами.

Висновки. В роботі підтверджено високі фізико-механічні властивості поліуретану, які суттєво відрізняють його від інших матеріалів, так у порівнянні з гумою поліуретан має у 3 рази вищу міцність на розрив у 2 рази вищу еластичність, та в 4-6 разів нижчу стираємість.

Список використаних джерел

1. Любартович С. А. Резиновые шины с резиновым протектором и полиуретановым каркасом / С. А. Любартович, Л. А. Шуманов, Ю. П. Басс. // Проблемы шин и резинокордных композитов. – 2005. – №2. – С. 31–45.
2. Дырда В. И. Резиновые футеровки технологических машин / В. И. Дырда, Р. П. Зозуля. – Москва – Днепропетровск, 2013. – 237 с.
3. Абразивний знос [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://purelast.com/about-polyurethanes/abrasion-resistance/.
4. Корнев А. Е. Технология эластомерных материалов / А. Е. Корнев, А. М. Буканов, М. А. Каракшин. – Москва: Эксим, 2000. – 288 с.
5. Крагельский И.В Основы расчётов на трение и износ / Крагельский И.В. и др. – М.: Машиностроение, 1977. – 570 с.
6. Крагельский И.В. О природе трения полимеров / Крагельский И.В. Механика полимеров. – 1972. – № 5. – С. 797-808.

УДК 620.1.631.372

І.Є. Нарижний,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
О.В. Толстенко,
кандидат технічних наук, доцент кафедри надійності і ремонту машин
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ ПОСАДКОВИХ ПОВЕРХОНЬ КОРПУСНИХ ДЕТАЛЕЙ МЕТАЛОПОЛІМЕРНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Анотація. В статі розглянуто проблеми відновлення посадкових поверхонь під підшипники корпусних деталей, та висунуто основні задачі досліджень. Розроблено технологію відновлення картера редуктора за допомогою металополімерних композицій, яка на 44,5% менш трудовитратна на відміну від базової технології відновлення наплавленням шару металу.

Ключові слова; технологія, металополімер, відновлення, посадкова поверхня, посадка, підшипник, картер редуктора.

Загальна суть проблеми. Дослідженнями багатьох вчених та науково – дослідних інститутів, встановлено, що близько 40…45% деталей можна відновити та використовувати повторно, що в свою чергу значно знижує собівартість ремонту, до 30…35% деталі які не потребують ремонту і можуть повторно використовуватись і лише 25…30% деталей після проведення дефектувальних робіт – вибраковується (рис. 1) [1]. Номенклатура відновлювальних деталей досить широка, в основному це складні, коштовні деталі такі як блоки-циліндрів двигунів, головки двигунів, колінчасті та розподільчасті вали, корпуси коробок передач та інші, собівартість їх відновлення складає 10…50% вартості виготовлення нової деталі, тому відновлення має велике значення.

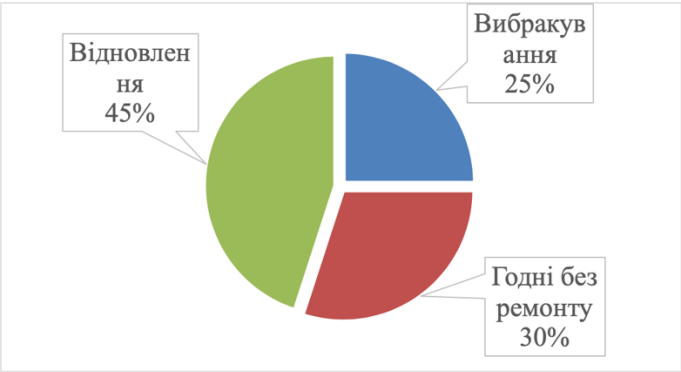

Рис. 1.

Дослідження нових перспективних полімерних матеріалів і розробка технології відновлення з їхнім використанням є важливою складовою модернізації ремонтного виробництва сільськогосподарських підприємств. Це забезпечить підвищення надійності аграрної техніки, скорочення витрати матеріальних ресурсів на забезпечення її працездатності, буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Ціна корпусних деталей значно перевищує ціну інших типових деталей і значною мірою формує ціну агрегатів і машини в цілому. Ці деталі є базисними, ресурсними деталями, які в основному визначають термін служби всього агрегату.

Однією з основних причин вибракування корпусних деталей є зношування посадкових отворів під підшипники. Через перекіс внутрішнього й зовнішнього кілець, у підшипнику суттєво збільшується навантаження на тіла й доріжки кочення, що різко знижує його ресурс [2]. У випадку порушення паралельності валів міняється міжцентрова відстань у шестерень, що призводить до підвищення контактних напружень на зубах,

виникненню в шестернях викришування, зламу, істотному скороченню строку їх служби.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання відновлення посадкових поверхонь є актуальним і багато авторів досліджують це питання, а саме Ачкасов К. А., Астанін В. К., Батищев А. Н., Бугаєв В. А., Голубєв І. Г., Черноіванова В. І. і багатьох інших вчених.

Сьогодні у ремонтному виробництві використовують велику кількість способів відновлення посадкових поверхонь у корпусних деталях [3]. Є тенденція до заміни традиційних наплавок на відновлення за допомогою різних полімерних матеріалів. Так фірма Henkel активно впроваджує у виробництво різьбові та підшипникові фіксатори на основі анаеробних матеріалів [4], які мають змогу фіксувати різьбу і гасити коливання, що усуває само відгвинчування.

Компанії Chester Molecular та Devcon розробили 2х компонентні метало полімери на основі епоксидних смол, які при змішуванні компонентів вступають в хімічну реакцію і поступово полімеризуються утворюючи міцне покриття [5]. Даним способом відновлюють поверхні валів під підшипники, крильчатки та корпуси відцентрових насосів та інше.

Але в більшості випадків роботи носять рекламний характер, а фізико-механічні властивості полімерних матеріалів досліджені не достатньо, особливо це стосується важко навантажених вузлів. Тому подальші дослідження в області застосування полімерних матеріалів в якості відновлюючи є актуальним.

Метою роботи є дослідження властивостей полімерних матеріалів та розробка технології фіксації підшипникових вузлів з відновленням посадкових поверхонь.

Виклад основного матеріалу. Картер 150.39.102-1 планетарного, бортового редуктора (ромашка) (рис. 2), тракторів виробництва заводу ХТЗ Т151, Т150Г, Т156Б-09-03, Т17221-06, ХТЗ 181, ХТЗ 150 К-09-25, Т-121. Це лита фрезерована деталь із кріпильними отворами по колу й посадковим місцем під підшипники. Кріпиться до бортового редуктора мосту трактора. Виготовлений з високоміцної сталі здатною переносити більші механічні навантаження в процесі роботи провідного мосту на тракторі. Застосовувався на всіх серійних моделях тракторів, що випускаються заводом виготовлювачем Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе.

Встановлюється на тракторах виробництва заводу ХТЗ таких як, Т-151, Т-150Г, Т-156Б-09-03, Т-17221-06, ХТЗ-181, ХТЗ-150К-09-25, Т-121. Має такі дефекти як: тріщини, обломи, сколи, пошкодження різьби та знос посадкових місць під підшипники (рис. 3).

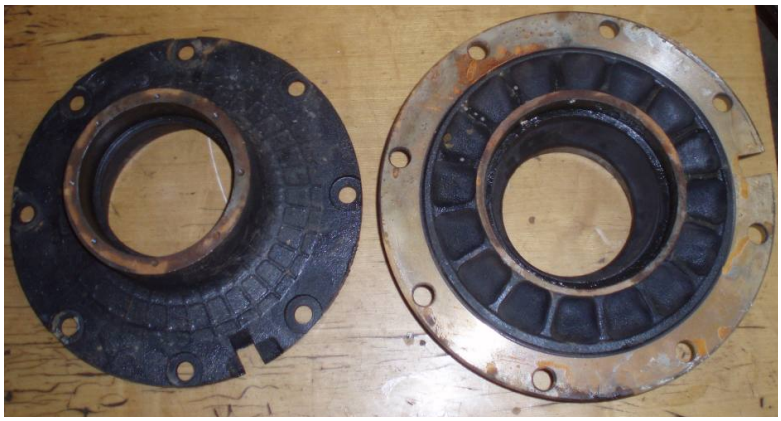

Рис. 2. Картер редуктора 150.39.102-1

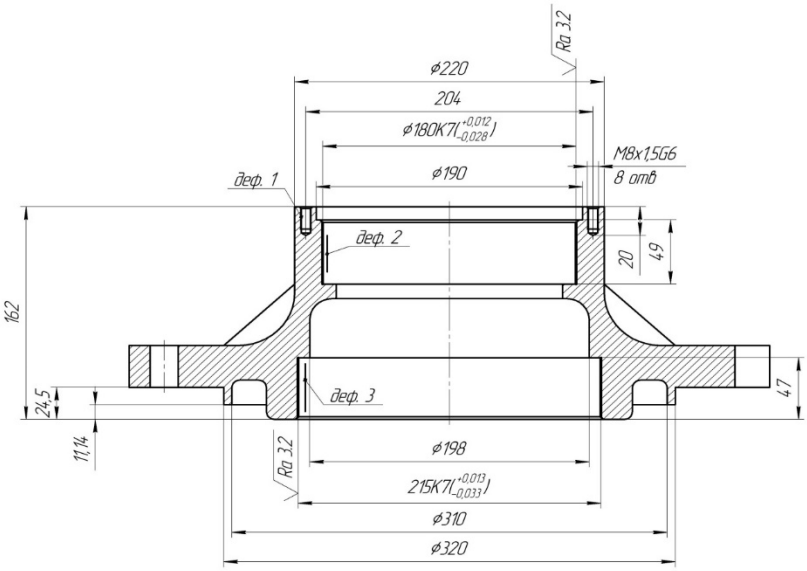

Рис. 3. Ремонтне креслення картеру редуктора 150.39.102-1

Посадкові поверхні відновлювались нанесенням металополімеру ЛЕО [6]. Згідно технології відновлення посадкових поверхонь, металополімерними матеріалами.

Технологія відновлення деталей металополімером. Відновлення внутрішньої циліндричної поверхні під підшипник металополімерною композицією відбувається в три прийоми рис. 4. По-перше відбувається підготовка поверхні, а саме знімається зношений шар металу та наносяться канавки для збільшення площі зчеплення, потім наноситься металополімер.

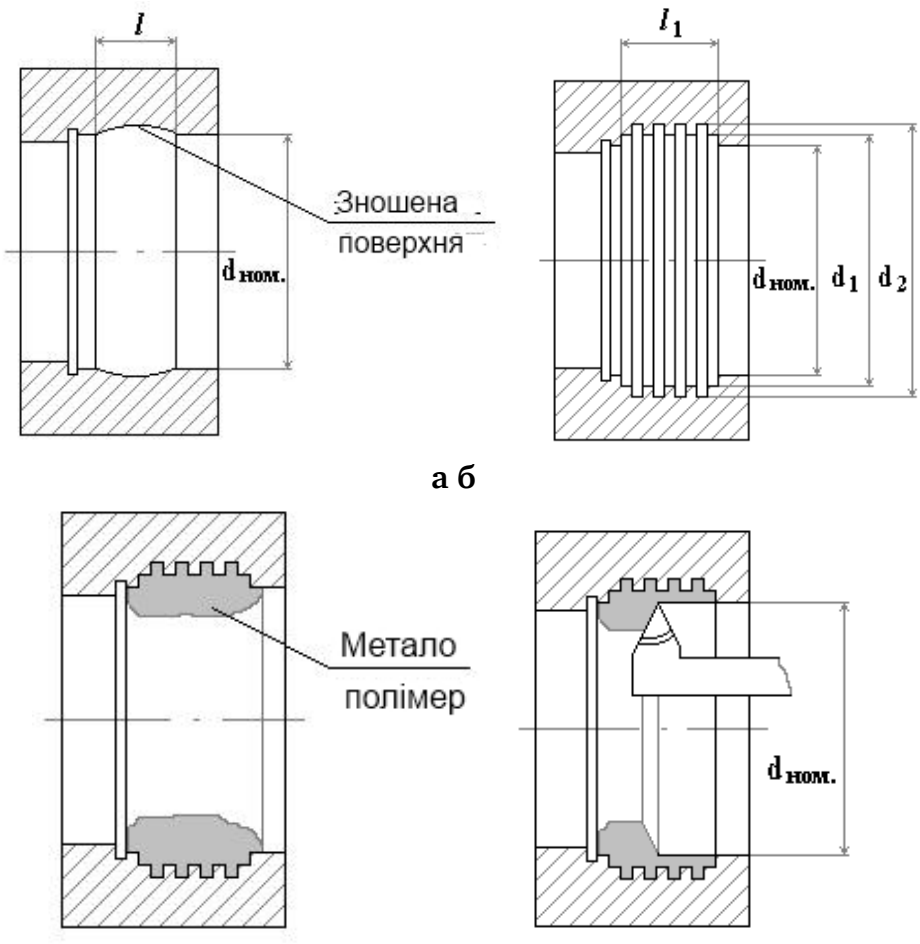

а б

в г

Рис. 4. Технологічний процес відновлення зношеного посадкового отвору

а – зношена поверхня у корпусі, б – підготовка поверхні до нанесення металополімеру, в – нанесення металополімеру, г – розточування до номінального розміру

Після завершення процесу полімеризації, зайвий метало полімер видаляється шляхом розточування отвору під номінальний розмір. Відмінністю нанесення полімерів від наплавлення є те, що необхідно робити деякий запас товщини шару, тому далі наведено розрахунок параметрів відновлення отвору.

Проточування зношеної поверхні до діаметра:

$$d_1 = d_{ном} + (1,5...2,0) \text{ мм, } (1)$$

На ширину:

$$l_1 = l + (10...15) \text{ , мм } (2)$$

Проточка канавок:

$$d_2 = d_1 + (1.0...1.5) \text{ мм. } (3)$$

Розроблена технологія порівнювалась з базовою технологією відновлення посадкових місць методом наплавлення шару металу. Норми

часу на відновлення розраховувались згідно методик [1]. Порівняльна оцінка ефективності наведена в таблиці 1.

Таблиця 1 – Порівняльна оцінка ефективності базового та розробленого технологічних процесів відновлення

№	Операція	Позначення	Норма часу, хв	
			Базова	Впроваджена
1	Токарна	005	6,3	6,3
2	Наплавлювальна	010	23	-
3	Нанесення металополімеру	010	-	12,2
4	Токарна	015	6,32	6,32
5	Шліфувальна	020	9,06	-
Всього			44,68	24,82

Аналізуючи таблицю можна сказати, що впроваджена технологія на 44,5 % менш витратна.

Висновок. В роботі було розроблено технологічний процес нанесення металополімеру на відновлювану поверхню, а також розроблено технологічний процес відновлення картеру редуктора ведучих коліс. Норма часу на відновлення деталі склала 44,68 хв. при використанні наплавлення посадочних поверхонь. В розробленому технологічному процесі запропоновано заміну наплавки на нанесення металополімерного покриття, таким чином суттєво скоротився час відновлення деталі так як операція нанесення металополімеру займає 24,82 хв., що на 44,5 % менше базової технології.

Список використаних джерел

1. Ремонт машин та обладнання: підручник для вищих навчальних закладів / [Дирда В.І., Мельянцов П.Т., Калганков, Є.В. та ін.]. – Дніпропетровськ: Жур-фонд, 2015. – 292 с.
2. Солодовник О. Ю. Підвищення довговічності підшипників кочення введенням в змазку наноматеріалів, що поліпшують умови тертя / О. Ю. Солодовник, Є. В. Калганков. // Інтеграція світових наукових процесів як основа суспільного прогресу Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України. – Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти». – 2018. – С. 230–235.
3. Афанасьєв І. А. Шляхи підвищення післяремонтної надійності турбокомпресорів автотракторних двигунів / І. А. Афанасьєв, Є. В. Калганков // Zbior artykułow naukowych. Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej. – Warszawa – 2016. – С. 6–11.
4. Фіксатори циліндричних з'єднань [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.henkel-adhesives.com/ua/uk.
5. Восстановление посадочного места подшипника в корпусе [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://a1systems.su/articles/tekhnologiya-primeneniya/ vosstanovlenie-gnezda-podshipnika/.

6. Металлополимеры «ЛЕО» в ремонте и восстановлении деталей и узлов промышленного оборудования [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.leopolimer.ru/Albom.pdf.

УДК 620.1.631.372

В.О. Ренський,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Є.В. Калганков,
старший викладач кафедри надійності і ремонту машин
інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВГОВІЧНОСТІ ДВИГУНІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Анотація. В статі розглянуто проблеми надійності автотракторних двигунів внутрішнього згорання та шляхи підвищення їх довговічності. Запропоновано для підвищення довговічності двигуна вводити в масло присадку ХАДО з метою зниження тертя. За результатами порівняльних випробувань масла Castrol MAGNATEC 10W-40 A3/B4 без присадки та з нею, встановлено: при використанні присадки ХАДО знижується коефіцієнт тертя на 20…25%, знижується інтенсивність зносу зразків в 1,38-1,45 рази.

Ключові слова; антифрикційна добавка, присадка, моторне масло, тертя, знос, поверхня тертя, коефіцієнт тертя.

Загальна суть проблеми. Підвищення надійності та довговічності машин є актуальною проблемою сьогодення. Як свідчать дослідження основною причиною виходу з ладу агрегату являється не поломка, а знос і саме знос призводить до поломки. За даними багатьох джерел показник виходу з ладу агрегатів внаслідок зносу коливається від 75 до 90 % і лише 10 – 15 % це поломки [1, 2, 3].

Витрати на ремонтно-обслуговуючі дії складають десятки мільйонів гривень, а трудовитрати на ремонт і обслуговування в багато разів перевищують витрати на виготовлення машини. Так розподіл працевитрат відбувається наступним чином: 1,5-2% – виготовлення, 45-46% – технічне обслуговування, 45-46% – поточний ремонт, 6-8,5% – капітальний ремонт рис. 1.

Якщо розглянути детально відмови машини, то більшість із них поступова і як зазначалось раніше пов’язана зі зносом, тому зменшивши знос деталей можна подовжити їх довговічність. Найбільш вагомим агрегатом у машини є двигун на долю якого припадає 30-45% відмов всієї машини [2].

В основному двигуни виходять з ладу із-за поломок циліндро-поршневої групи та кривошипно-шатунного механізму [3]. Том у питання підвищення довговічності двигунів є актуальним і потребує дослідження.

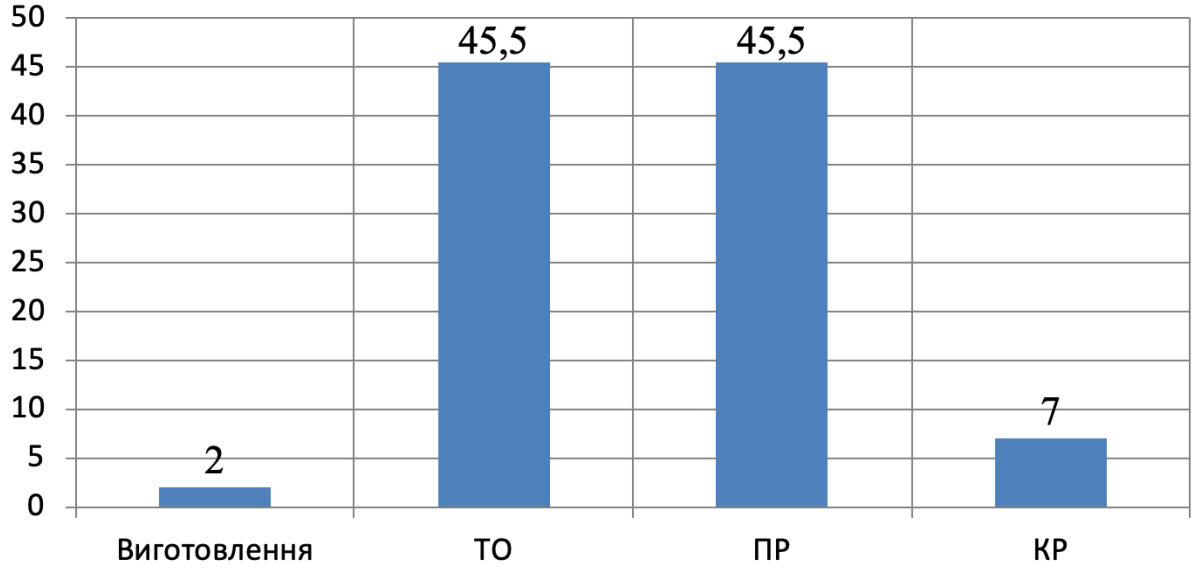

Рис.1. Розподіл працевитрат у життєвому циклі машини

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням підвищення довговічності агрегатів та вузлів тертя присвячено багато робіт таких вчених як: І. В. Крагельский, А.С. Пронников, В.М. Михлин, Р.В. Ротенберг, В.Е. Канарчук, И.И. Кириллов, Савельев Г.М. та інші. В роботах цих авторів наводяться різні шляхи підвищення надійності як машини (автомобіля, трактора, комбайна) в цілому так і окремих агрегатів і вузлів, а також поставлено задачу з мінімальними витратами часу та коштів підвищувати технічний рівень вузлів і агрегатів. А також по можливості проводити безрозбірне відновлення роботоздатного стану, шляхом обробки поверхонь тертя спеціальними присадками та добавками, що зменшують тертя.

Так автори [4] пропонують оброблювати поверхні тертя електрохімічним способом міддю, свинцем та паладієм утворюючи на поверхнях тертя наноклестери цих сполук, тим самим утворюючи протизносний та протизадирний шари. Також наноклестери міді, свинцю та паладію зменшують коефіцієнт тертя до 0,006.

Авторами [5] була досліджена металева «сервовитна» плівка, що утвориться на поверхнях тертя при металлоплакуванні, яка здатна в 10... 100 разів зменшити втрати на терті, а температуру в зоні тертя знизити на 50...100°С. Такі покриття (плівки) можуть довгостроково працювати при великих тисках (до 100 МПа) як у мастильному матеріалі (моторній, трансмісійній оливі або консистентному мащенні), так і без нього.

В роботі [6] було наведено класифікацію та проведено порівняльні випробування різних присадок до олив, за результатами яких встановлено,

що різні присадки по різному діють на вузли тертя. Так присадка Унімет знижує коефіцієнт тертя до 0,07, а присадка РВС підвищує коефіцієнт тертя але відбувається ефект відновлення зношених поверхонь.

Тому при подальших дослідженнях важливо чітко визначитись якого ефекту треба очікувати. Також необхідно виконати правильну комбінацію масла і присадки. Виходячи з цього питання використання присадок до масел потребує подальшого дослідження.

Мета роботи. Дослідження впливу присадок на властивості масла і можливості підвищення довговічності двигунів внутрішнього згорання.

Виклад основного матеріалу. Коефіцієнт корисної дії двигунів внутрішнього згорання складає 20-53%, для бензинових 20-25%, для дизельних 40-53% [7]. Тобто втрати в двигунах складають від 80 до 47 %, більше половини втрат витрачається на механічні втрати, а в більшості випадків механічні втрати пов'язані з тертям. Використання якісних масел допомагає в цій боротьбі, а останнім часом дуже активно розвивається напрямок антифрикційних та відновлювальних присадок до масел які знижують тертя, температуру у вузлах, залічують подряпини та знос. В роботі проведено дослідження присадки ХАДО яка додавалась в масло Castrol MAGNATEC 10W-40 A3/B4. Випробування проводились на лабораторних установках: машині тертя МТ-4, та модернізованій машині тертя Тимкена та на автомобілі ВАЗ 21099.

На чотири кульковій машині тертя МТ-4 досліджувалась зміна моменту тертя у з'єднанні рис. 2.

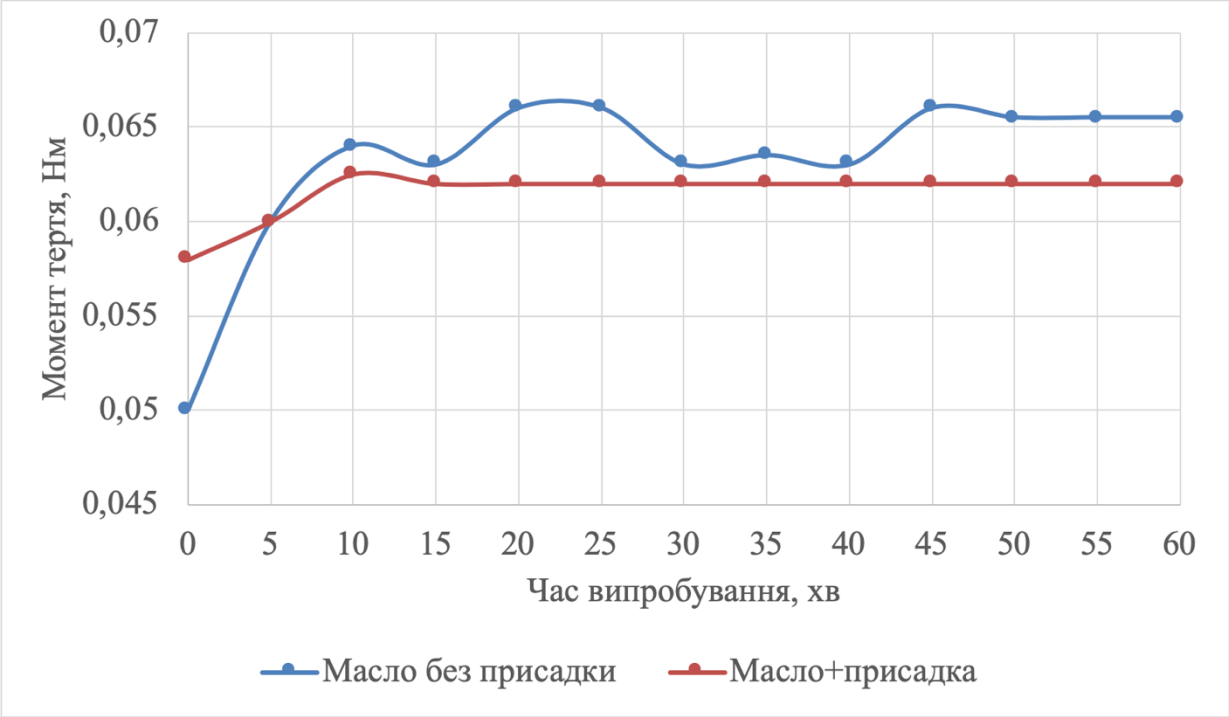

Рис. 2. Залежність моменту тертя від часу роботи з'єднання

Модифікація машини Тимкена полягала в заміні сталевого блоку квадратного перетину на сталевий циліндр довжиною 24 мм і діаметром 8 мм.

Таким чином, відбувається тертя сталевого кільця по сталевому роликові. Заміна блоку квадратного перетину на циліндричний дозволяє, за рахунок зменшення розмірів (площі) плями контакту, добитися більшого значення тиску в зоні тертя.

До машини тертя також додані системи реєстрації даних температури й виміру електричної потужності, що споживається електродвигуном машини тертя. Значення температури в зоні тертя й електричної потужності, прямо пропорційної витраті потужності на подолання роботи сил тертя, є важливими додатковими параметрами. Така конструкція є більш вдалою установкою, і результати випробувань несуть найбільш інформативний характер.

За результатами досліджень було встановлено зниження коефіцієнту тертя з 0,08 на чистому маслі до 0,06 на маслі з додаванням присадки. Також спостерігалось зниження інтенсивності зносу зразків з використанням присадки в 1,38–1,45 рази. Проведена оцінка концентрації продуктів зносу в маслі, за методикою [8], вказала на зниження вмісту продуктів зносу в маслі на 12–15% .

Про позитивний вплив присадки на мастильні властивості масла свідчать і збільшені фото поверхонь тертя (рис. 3).

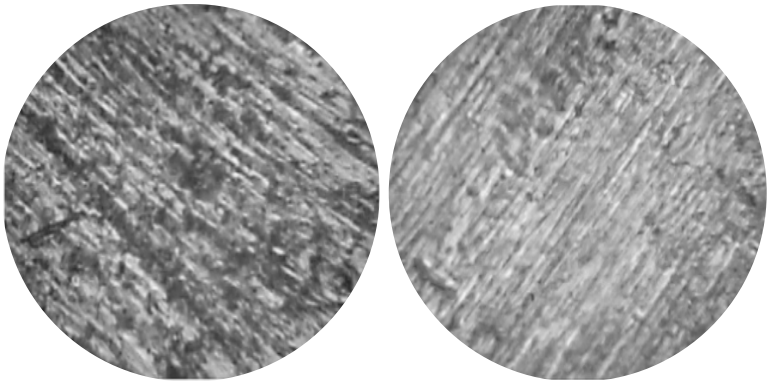

а **б**

Рис. 3. Сліди зносу поверхонь тертя (збільшення х50)
а – масло без присадки, б – масло+присадка

Як видно з фотографій, подряпин на деталях які працювали на маслі з присадкою значно менше, вони дрібні і не глибокі, це свідчить про поліпшення мастильних властивостей масла і вказує на доцільність використання присадок до масла.

Також присадка дала суттєве вирівнювання компресії в циліндрах двигуна автомобіля ВАЗ 21099 об’ємом 1500 см^3. Обробка проводилась по схемі 1+1+1 тобто 3 обробки згідно рекомендацій виробника. Ефект

вирівнювання почав спостерігатись при пробігу 520 км, на рис. 4 та 5 наведено замір компресії та компресію в циліндрах при пробігу 1800 км.

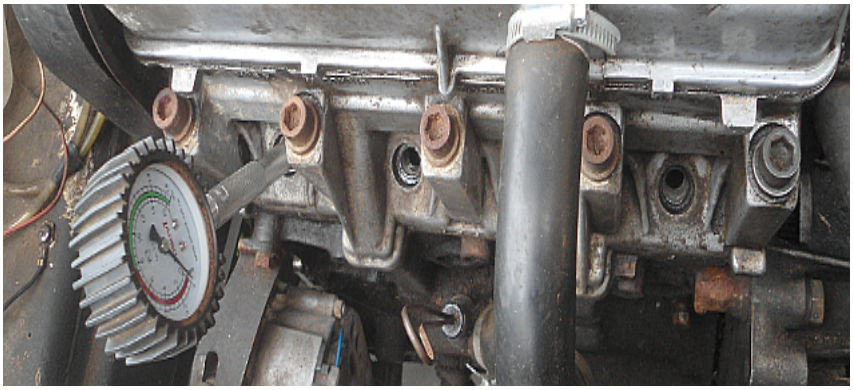

Рис. 4. Замір компресії компресиметром

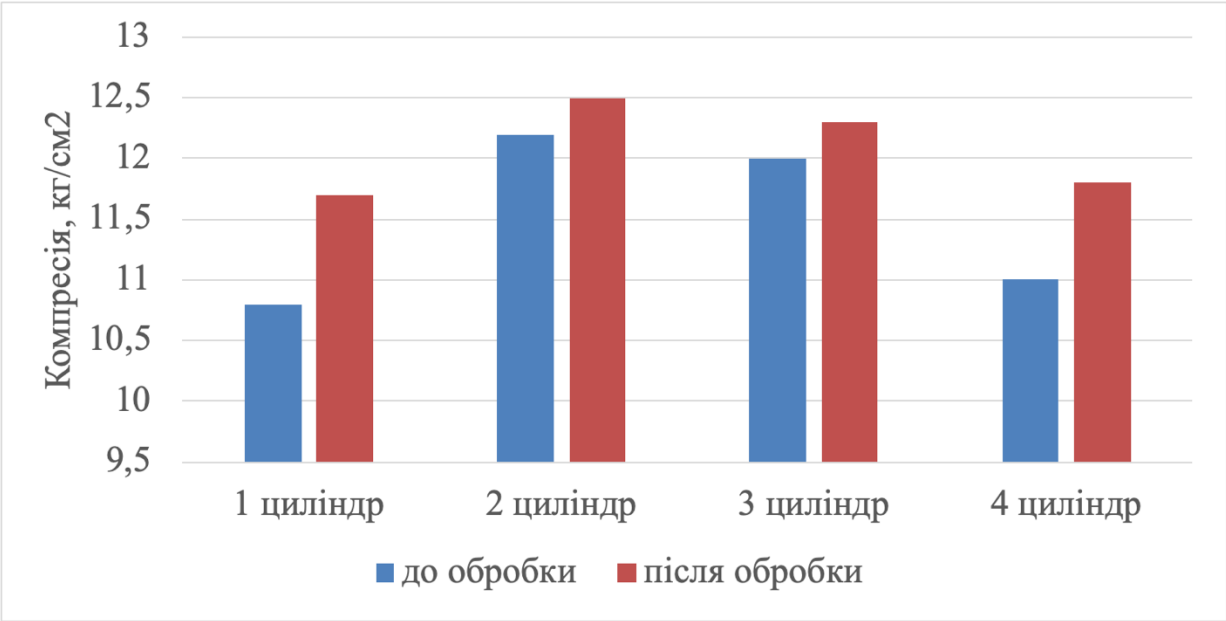

Рис. 5. Діаграма компресії в циліндрах двигуна автомобіля ВАЗ 21099 до обробки присадкою та після

Аналізуючи діаграму можна сказати, що присадка дещо підвищила компресію в циліндрах двигуна, а головне вирівняла її.

Висновки.

1. Проблема підвищення довговічності робочих поверхонь тертя автотракторних двигунів є актуальною і потребує вивчення;

2. Дослідженнями встановлено, що при використанні присадки ХАДО знижується коефіцієнт тертя на 20…25%, знижується інтенсивність зносу зразків в 1,38-1,45 рази.

Список використаних джерел

1. Ремонт машин та обладнання: підручник для вищих навчальних закладів / [Дирда В.І., Мельянцов П.Т., Калганков, Є.В. та ін.]. – Дніпропетровськ: Журфонд, 2015. – 292 с.
2. Нижняк Д. В. Визначення показників надійності колінчатих валів автотракторних двигунів / Д. В. Нижняк, Є. В. Калганков, В. І. Дирда. // Zbiór raportów naukowych. „Inżynieria i technologia. 2014. osiągnięć, projekty hipotezę.„ Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014.. – 2014. – С. 8–13.
3. Денисов А.С. Особенности изнашивания деталей при переменных режимах работы агрегатов / А.С. Денисов, В.Н. Басков Двигателестроение. – 2003. – № 4, – С. 46–48.
4. Косогова Ю. П. Сравнение триботехнической эффективности смазочных композиций, содержащих наночастицы меди, свинца и палладия [Електронний ресурс] / Ю. П. Косогова, В. Э. Бурлакова // Инженерный вестник Дона. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ivdon.ru/ru/magazine/archive/n2y2016/3606.
5. Балабанов В.И. Трение, износ, смазка и самоорганизация в машинах / Балабанов В.И., Беклемышев В.И., Махонин И.И.. М.: Изумруд, 2004. – 192 с.
6. Бутяєв Є. О. Шляхи підвищення довговічності автотракторних двигунів безрозбірним методом / Є. О. Бутяєв. // Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій. ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Київ. – 2018. – С. 190–195.
7. КПД двигателя внутреннего сгорания. Сколько приблизительно равен, а также мощность в процентах [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://avto-blogger.ru/texchast/kpd-dvigatelya-vnutrennego-sgoraniya.html.
8. Мельянцов П.Т. Оцінка технічного станурoбочої рідини агрегатів гідроприводу трансмісії кормо та зернозбиральних комбайнів умовах експлуатації / П.Т. Мельянцов, Є.В. Калганков, О.І. Кириленко // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – Дніпропетровськ: ДДАУ, 2008. – № 2. – С. 86–90.

Розділ 18

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Д.Ю. Тимошенко, О.В. Полчанінова,
студентки Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
науковий керівник: ***М.В. Глух,***
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Університету державної фіскальної служби України

КОНЦЕПЦІЯ ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Останнім часом в світі все частіше відбуваються непоодинокі випадки релігійних, міжрасових чи етнічних спалахів протистоянь, які нерідко трансформуються в збройні та запеклі конфлікти. Такі протистояння неминуче призводять до масового порушення прав значної кількості людей. Через те логічним є намагання міжнародної спільноти виробити засоби недопущення та протидії таким явищам. Досить дискусійним засобом з огляду його допустимості в міжнародній практиці є концепція гуманітарної інтервенції.

Дослідженню особливостей та проблем застосування гуманітарної інтервенції були присвячені роботи зарубіжних авторів: Дж. Баджора, А. Белламі, А. Берга, Т. Вейса, П. Гусенової, А. Ринікера, С. Томаса, Р. Фолка Ж. Харда, Д. Шеффера та інших. В Україні проблематиу гуманітарної інтервенції досліджували: І. Богінська, О. Буткевич, О. Ганзенко, Н. Горб, О. Мережко, М. Неліпа, В. Павлова О. Полторакова, Н. Салатюк, А. Федорова, Н. Хомський,.

Пильна увага до даної проблеми викликана наявністю такої суперечності: світова спільнота хоч і бере на себе обов’язки з надання допомоги населенню тих держав, де відслідковуються порушення прав людей, проте водночас, зобов’язана також додержуватися принципу невтручання у внутрішні справи держави, який закріплений в п. 7 ст. 2 Статуту Організації Об’єднаних Націй (далі – ООН) [1].

Упродовж останніх років концепція гуманітарної інтервенції вважалася взагалі неприпустимою, оскільки, принцип згаданий вище визнавався непорушним. Однак згодом представники міжнародної спільноти почали робити кроки у визнанні гуманітарної інтервенції як легітимної. Проте такий підхід до зазначеної концепції не був підтриманий всіма державами.

Нині в міжнародному праві відсутнє нормативне визначення та закріплення поняття гуманітарної інтервенції. Погляди науковців також не мають одностайності з цього приводу. Наприклад О. Хлестов дає наступне визначення: «Гуманітарна інтервенція – застосування збройної сили однією державою чи групою держав проти іншої держави для захисту прав людини (громадян цієї країни), тобто захист прав населення на території іншої держави без згоди її уряду» [2].

Дещо по-іншому пояснює гуманітарну інтервенцію Д. Шеффер, а саме, він розмежовує її на не примусову та примусову. Остання є такою, що попередньо не узгоджується з урядом країни, в яку здійснюється вторгнення, проводиться як з використанням сили так і без неї та супроводжується дипломатичними, економічними санкціями. Не примусова ж, в свою чергу, характеризується миротворчими операціями, узгодженими з владою країни де вони проводяться, та гуманітарною допомогою[3].

Прихильники концепції гуманітарної інтервенції визнають категорію прав людини універсальною та такою, що не може бути обмежена у просторі кордонами окремих держав, а принцип дотримання і захисту прав людини є пріоритетним та виступає основою сучасного міжнародного правопорядку. Противники даної концепції наголошують на непорушності суверенітету та принципи невтручання у внутрішні справи держави як фундаменту міжнародного класичного права [4].

Один з прибічників гуманітарного втручання – Ллойд Ексуорсі досить влучно зазначає, що в сучасному світі не завжди і не всі держави можуть самостійно вирішити внутрішні питання захисту свого населення, забезпечити дотримання їх прав, особливо в умовах збройних конфліктів. Саме в цих випадках така нездатність держави виконувати найголовнішу функцію – захист своїх громадян спонукає до зміщення вектору відповідальності за такий захист з державного до міжнародного [5].

Водночас слід враховувати, що гуманітарна інтервенція повинна застосовуватися тільки в разі необхідності при наявності виправданих обставин, а не бути «прикриттям при переслідуванні протиправних цілей». Враховуючи викладене вище, ми дійшли такого висновку: гуманітарною інтервенцією доцільно користуватися в наступних випадках: по-перше, коли наявні масові втрати серед населення незалежно від того, чи є це геноцидом, та від того, що призвело до таких втрат. Чи стало це наслідком дій держави чи було її нездатністю захистити населення; по-друге, за наявності «етнічних

чисток» (здійснюваних або передбачуваних) шляхом вбивства, вигнання, насильства чи терористичних актів.

Нам імпонує позиція О. Хлестова щодо визначення принципів, які лежать в основі здійснення гуманітарної інтервенції та виокремлюють її особливості:

1) вона повинна переслідувати виключно добрі наміри;

2) її основною та єдиною метою має бути порятунок населення, а не захоплення держави;

3) застосовується тільки тоді, коли всі інші мирні спроби вже вичерпані чи без шансів на успіх;

4) її засоби, масштаб, тривалість повинні бути у повній відповідності конкретній ситуації в країні;

5) вона повинна демонструвати позитивні результати і відповідно мінімізувати негативні наслідки [2].

Міжнародній спільноті відома низка прикладів необґрунтованого вторгнення в державу з фіктивними намірами допомоги. Яскравим прикладом цього є дії із застосуванням збройних сил Російської Федерації на сході України. Своє так зване «правомірне втручання» представники Російської Федерації пояснюють істотними порушеннями прав російськомовних громадян України, хоча насправді це є лише фіктивним приводом для реалізації власних намірів, а саме для утримання під своїм впливом української території та населення. Беззаперечно не можна вважати такі дії гуманітарною інтервенцією, оскільки вони не відповідають підставам її здійснення, а є безумовним порушенням норм міжнародного права.

Таким чином, сутність гуманітарної інтервенції полягає в збройному вторгненні однієї держави на територію іншої з метою захисту прав людини, в умовах неспроможності влади держави самостійно захистити своє населення.

Ми вважаємо, що гуманітарне втручання є виправданим інструментом міжнародної політики у разі дотримання всіх етапів його реалізації та першочергових цілей концепції гуманітарної інтервенції, а не переслідування геополітичних інтересів окремих держав.

Список використаних джерел

1. Статут Організації об’єднаних націй і Статут Міжнародного Суду. від 16.09.2005.№995_010.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 26.10.2019)
2. Хлестов О.Н. Гуманітарна інтервенція: політичні та міжнародно-правові аспекти. Юрист-міжнародник. 2005. №3 URL: http://center-bereg.ru/o5572.html (дата звернення: 26.10.2019)

3. Горб Н.О. Гуманітарні інтервенції: до проблеми визначення поняття / Н. О. Горб // Держава та регіони. Сер. Право. – 2010.
4. Грохотова В.В. Становлення та розвиток концепції «гуманітарної інтервенції» // История государства и права. – М.: Юрист. – 2010. – № 5. – С. 8–12.
5. Мотиль В.І. «Гуманітарна інтервенція в міжнародному праві» URL: http://www.disslib.org/humanitarna-interventsia-v-mizhnarodnomu-pravi.html (дата звернення: 26.10.2019)

УДК 341 (045)

І.В. Панасюк,
студентка Національного авіаційного університету
О.А. Радзівілл,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного і адміністративного права
Національного авіаційного університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРАВІ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції, які спостерігаємо на даному етапі розвитку міжнародного економічного права. Проаналізовано його розвиток після ІІ-ї світової війни та охарактеризовані перспективи солідаризації міжнародного співтовариства, які відкриваються з формуванням глобального інформаційного громадянського суспільства.

Ключові слова: міжнародне економічне право, міжнародний правопорядок, міжнародний економічний правопорядок, лібералізм, неолібералізм, солідаризм, глобальне інформаційне громадянське суспільство, міжнародне співробітництво, міжнародна установа.

Постановка проблеми. Після ІІ-ї світової війни, міжнародне співтовариство спромоглося сформувати неоліберальний міжнародний правопорядок, який являє собою завершальну стадію панування позитивістського розуміння права, яке єдиним джерелом права визнає волевиявлення держави. Загалом зберігаючи принципи «старого» лібералізму (вільний ринок, свобода конкуренції, вільна підприємницька ініціатива при мінімізації втручання держави), неоліберальний міжнародний правопорядок базувався на активній ролі держав у створенні зрозумілої й ефективної правової та інституційної основи для приватного бізнесу [1, с. 31].

Стан дослідження. Хоча неоліберальний міжнародний правопорядок частіше розуміється як економічний, він включає дві взаємопов'язані системи: універсальний міжнародний правопорядок на чолі з ООН і міжнародний економічний правопорядок, який регулюється як нормами міжнародного публічного права, в якості загальної основи, так і нормами

міжнародного економічного права в спеціальних питаннях. Статут ООН, як договір, зобов'язання за яким мають перевагу над іншими договірними зобов'язаннями [2, ст. 103], перше забезпечив внутрішню єдність міжнародного права і всіх його галузей.

Виклад основного матеріалу. В економічній сфері Правову основу неоліберального міжнародного економічного порядку склали такі, підпорядковані цілям і принципам Статуту ООН, системотворчі міжнародні договори, як статути МВФ і МБРР (включені в Бреттон-Вудські домовленості), Генеральна угода з торгових тарифів (ГАТТ-47) і Гаванська хартія. На основі взаємних зобов'язань між державами-членами цих договорів, «три кити» неоліберальної економіки – МВФ, МБРР і ГАТТ-47 (в якості параорганізації) повинні були забезпечити міжнародному бізнесу, відповідно: очікуваність витрат і доходів, на основі стабільних і прозорих курсів національних валют при вільній їх конвертованості; захист приватних інвестицій і поступову лібералізацію умов інвестування; лібералізацію умов торгівлі, яка – на тлі загального недискримінаційного підходу (втіленого в режимі найбільшого сприяння і національному режимі) – здійснювалася шляхом періодичного зниження ставок митних тарифів, скасування кількісних обмежень і спрощення, уніфікації та забезпечення прозорості митних формальностей, з метою мінімізації їх використання в якості перепон для торгівлі [1, с. 41]

З іншого боку, попри загально визнану назву «неоліберальний міжнародний правопорядок», міжнародне економічне право в другій половині XX століття розвивається під впливом двох суперечливих концепцій лібералізму й солідаризму [3, с. 217] – в умовах протистояння капіталістичної й соціалістичної геополітичних систем, які, в свою чергу, слугували альтернативними моделями для країн, що розвиваються. Ж. Тускоз, розподіляє міжнародне економічне право по цим напрямкам. Відповідно до неоліберальної моделі здійснюється міжнародно-правове регулювання: торгівлі (товарами, послугами, правами інтелектуальної власності); руху міжнародних фінансів; міжнародних комунікацій (перевезення й зв'язок). На солідариських ідеях базується: «права розвитку», включаючи економічну й науково-технічну допомогу; компенсаційних заходів у торгівлі між країнами з розвиненою й нерозвиненою економікою; міжнародно-правового захисту довкілля, постійно розширюючи свій вплив (захист колективних прав окремих соціальних груп, поглиблення концепції спільної спадщини людства; добродійні програми проти голоду й бідності; спеціальний захист країн, що мають несприятливі природі умови тощо) [3, С. 265–269].

Перші виклики неоліберальному міжнародному правопорядку фіксуються з 1950–1960 рр., коли значна кількість деколонізованих держав стають членами ООН, остаточно оформившись в концепції Нового міжнародного економічного порядку, викладених в 1974 році у відповідній

Декларації [4] і Хартії [5]. І хоч цей «перший раунд» боротьби країн, що розвиваються, за новий економічний порядок завершився без істотних для них наслідків, відбулося усвідомлення міжнародним співтовариством основних проблем і суперечностей між країнами розвиненими й такими, що розвиваються, що сприяло процесу їх подальшого узгодження» [6, с. 202]. Компроміси, досягнуті на Нараді з міжнародного економічного співробітництва (1975–1977 рр.) було покладено в основу концепції «сталого розвитку», якому спеціально присвятили свою діяльність ЮНКТАД, ЮНЕП, ФАО, Економічна і Соціальна Рада ООН та інші міжнародні установи.

Проте в кінці XX століття все повніше усвідомлюються недоліки позитивістського підходу в міжнародному економічному праві, який зв'язує міжнародний правопорядок лише з міждержавними (публічними) відносинами, залишаючи поза увагою якість державної влади і механізми контролю над нею з боку громадянського суспільства. В зв'язку з цим, в XXI столітті міжнародні організації, передовсім ООН, в своїх програмних документах звертаються зі своїми рекомендаціями і планами дій не лише до урядів, але й до широкого кола суб'єктів приватно-правових відносин – представників великого бізнесу, різноманітних громадських об'єднань і рухів, вікових груп, територіальних громад, корінних народів, забезпечуючи, таким чином, загальне усвідомлення актуальних потреб і завдань солідарного людства. Цей підхід втілено в Декларації тисячоліття 2000 р., Бангкокській Декларації і Плані дій ЮНКТАД 2000 р., Монтеррейському консенсусі 2002 року та низці інших документів [7].

Висновки. Нові перспективи солідаризації міжнародного співтовариства відкриваються з формуванням глобального інформаційного громадянського суспільства, основні цілі й характеристики якого викладені в Окінавській Хартії глобального інформаційного суспільства 2000 р. [8] та в Декларації принципів «Побудова інформаційного суспільства – головне завдання нового тисячоліття» 2003 р. [9]. У цих актах системно викладено соціологічні і міжнародно-правові основи, на яких побудована діяльність світових мереж комунікацій, які надають міжнародному співробітництву нової якості, масштабності і мультирівневості. Переводячи основний об'єм міжнародних контактів на рівень міжособистісного обміну інформацією, вони в зручному для кожного абонента режимі, сприяють усвідомленню всіх аспектів і механізмів невладних «горизонтальних» міжнародних відносин, забезпечуючи інтенсивний обмін населення різних держав досвідом і знаннями, зокрема і в організації контрольованості та прозорості в діяльності владних національних та міжнародних установ.

Список використаних джерел

1. Каро Д., Жюйяр П. Международное экономическое право. М.: М.: Междунар. отношения, 2002. – 582 с.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй. 26.06.1945. Міжнародні документи. Організація Об'єднаних Націй (ООН). [Електронний ресурс], – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua
3. Тускоз Ж. Міжнародне право. – К.: Основи, 1997. – С. 217-18, С. 264-268
4. Декларація про встановлення нового економічного порядку. Рез. 3201 (S-VI) від 01.05.1974. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_339
5. Хартия экономических прав и обязанностей государств. Рез. 3281 (Xxix) ГА ООН 12.12.1974 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/rightsl
6. Международное публичное право. Т. 2. / Н. К. Динь, П. Дайе, А. Пелле. – К. : Сфера, 2001. – 412 с.
7. Офіційний сайт Світової Організації Торгівлі: https://www.wto.org/
8. Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 р. // http://portal.rada.gov.ua
9. Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии. Декларация принципов (Документ WSIS-03/GENEVA/DOC/4-R, 12 декабря 2003 года). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.itu.int/wsis/outcome/booklet/declaration_Bru.html

А.С. Шадура,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
науковий керівник: ***В.О. Сердюк,***
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Навчально-наукового інституту права
Університету державної служби України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО УСИНОВЛЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Інститут усиновлення має давні традиції, він відомий практично всім правовим системам. В системі правових форм влаштування дітей, які залишилися без батьківської турботи, усиновлення займає пріоритетне місце. Усиновлення є оформлена спеціальним юридичним актом передача на виховання в сім'ю неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки. Цей інститут стає ще більш важливим у випадку міждержавного усиновлення. Відносини міждержавного (міжнародного) усиновлення – це приватно – правові відносини, ускладнені іноземним елементом. Вони мають

юридичний зв'язок з правопорядками декількох країн, оскільки зачіпають інтереси осіб, які можуть бути громадянами різних держав, або проживати на території різних країн. Відносно, міжнародного усиновлення в Україні, то це питання є досить дискусійним, має багато як прихильників, так і супротивників [4].

Значний перелік питань міжнародного усиновлення досліджувались у працях С.А. Абрамової, О.О. Грабовської, І.А. Зіміної, Н.В. Погорецької, В.А. Рясенцева, С.І. Шимон та інших вчених. Проте ряд актуальних проблем удосконалення нормативно-правового законодавства у сфері міжнародного усиновлення та аналіз перспектив подальшого розвитку сімейно-правових норм, які регулюють усиновлення дітей в Україні іноземними громадянами є недостатньо дослідженими та потребують нових шляхів вирішення.

Процес міжнародного усиновлення є дуже важким, має низку особливостей, що стосується як законодавства України, так і зарубіжного законодавства. З огляду на положення ст. 21 Конвенції ООН про права дитини, яку було ратифіковано Верховною Радою України 27 лютого 1991 р., усиновлення в іншій країні може розглядатися як альтернативний спосіб догляду за дитиною, якщо забезпечення придатного догляду в країні походження дитини є неможливим [2].

Законодавством України передбачено низку особливостей, які слід враховувати під час здійснення усиновлення іноземними громадянами:

1) іноземці можуть усиновити українську дитину лише після вичерпання національних можливостей її влаштування в сім’ю;

2) переважне право на усиновлення дитини-громадянина України мають іноземці, які є родичами дитини, громадянами держав, з якими Україна уклала договір про надання правової допомоги, подружжя;

3) для здійсненням усиновлення іноземцями дитина має пробути не менше одного року на обліку в урядовому органі державного управління з усиновлення й захисту прав дитини;

4) іноземні громадяни не можуть усиновлювати українських дітей віком до одного року [3].

Зазначений перелік особливосте даного процесу тягне за собою негативні чинники, які сповільнюють розвиток правового регулювання усиновлення іноземними громадянами українських дітей.

Одним із них виступає, відсутність в нормативних актах українського законодавства самого поняття. Існує визначення усиновлення взагалі у статті 207 Сімейного кодексу України. Але, як відомо, навіть схожі поняття можуть докорінно відрізнятися. Згідно зі ст. 24 Закону України «Про охорону дитинства» усиновлення дитини, яка є громадянином України, не може здійснюватися іноземцем, який не перебуває в шлюбі, за винятком, коли іноземець є родичем дитини [2] .

Наступним фактором, є тривала та складна процедура усиновлення, яка на практиці найчастіше призводить до того, що кандидати в батьки звертаються за допомогою до випадкових посередників, що заборонено ст. 216 Сімейного кодексу України [1]. При цьому порушуються строки перебування дітей на обліку, не враховується вік усиновлюваних дітей. Тому в Україні слід дозволити та стимулювати діяльність некомерційних громадських агентств, які могли б бути законними посередниками в процесі здійснення усиновлення іноземними громадянами та узаконити діяльність по допомозі усиновлювачам, надання послуг перекладача, роз`яснення законодавства, житла на період перебування в Україні [4].

Сповільнення викликана ще й тим, що для регулювання цієї сфери правовідносин застосовуються міжнародні та міждержавні нормативно-правові акти, які мають свої особливості . Зокрема, 15 лютого 2011 року, Верховна Рада ратифікувала Європейську конвенцію про усиновлення дітей. Конвенція дозволяє всиновлювати дитину різностатевій або одностатевій парі, що перебуває в офіційному чи цивільному шлюбі, а відповідно до Сімейного кодексу, усиновити дитину може тільки різностатева пара, що перебуває в офіційному шлюбі [1].

Черговий негативний чинник це недосконалість національного законодавства щодо усиновлення, неконкретність окремих норм законодавчих актів, які регулюють процес усиновлення. Усиновлення регулюється кількома нормативними актами різної юридичної сили, що не виключає колізій між ним. Відсутність методичних матеріалів, посібників, збірників по юридичним, психологічним, медичним аспектам усиновлення.

Негативно впливає наданий процес і відсутність нормативної урегульованості чіткого механізму здійснення нагляду за долею усиновлених дітей за кордоном. Виникають питання щодо захисту дітей, запобігання насильству, а також забезпечення належного виховання. Обов’язки щодо контролю за дотриманням прав усиновлених дітей за кордоном покладаються на відповідні консульські установи, які мають вести облік усиновлених дітей у кожній країні та здійснювати нагляд за дотриманням їхніх прав до досягнення ними 18-річчя. Однак відносно велика кількість дітей, які всиновлюються іноземними громадянами, призводить до того, що консульські установи не можуть ефективно й у повному обсязі виконувати покладені на них функції у сфері всиновлення [2].

З огляду на всі вищезгадані негативні аспекти та на значущість самого інституту усиновлення вбачається за необхідне:

1) привести національне законодавство у сфері усиновлення у відповідність із міжнародними актами та прийняти єдиний акт, який би регламентував питання усиновлення іноземними громадянами, чітко

сформулювати його норми таким чином, щоб не було простору для зловживань;

2) запровадити сувору відповідальність за порушення нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини усиновлення;

3) встановити ефективний державний та громадський контроль за дотриманням прав та інтересів дітей-громадян України при усиновленні іноземними громадянами [3];

4) об'єднати зусилля міжнародного співтовариства для контролю за дотриманням прав дітей, усиновлених громадянами іншої держави;

5) укладати двосторонні та багатосторонні договори з метою кращого врегулювання усиновлення з іноземними елементом.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14 (дата звернення 14.11.2019).
2. Гечка К.В., Заборовський В.В. Міжнародне усиновлення дітей: проблемні аспекти. URL: http://pap.in.ua/1_2015/21.pdf (дата звернення 14.11.2019).
3. Невмержицька Г.М., Проблемні аспекти правового регулювання усиновлення іноземними громадянами українських дітей. URL: http://pap.in.ua/1443-5565-1-PB.pdf (дата звернення 14.11.2019).
4. Гожій І.О. Деякі питання колізійного регулювання міждержавного усиновлення.URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25013/1/VPSP2016-1-2_192-195.pdf (дата звернення 14.11.2019).

ЗМІСТ

Розділ 1
ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА

Л.О. Береза,
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ 3

Х.В. Вівчарук, Б.М. Тимків,
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО МАЛЮНКУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ..... 5

Т.І. Земляна, Л.М. Онофрійчук,
РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ 7

М.С. Непеляк, Ю.В. Пелех,
МЕДІА-СИНТАКСИС ЯК ІННОВАЦІЯ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ 11

М.В. Педоренко,
ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ 13

Д.В. Пустовойченко,
ПОЛІКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОДНА З УМОВ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ..... 17

М.А. Раковська,
ФОРМУВАННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 19

І.І. Романов,
ЗМІСТ ВИВЧАЮЧОГО ЧИТАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ 21

Ю.М. Сурдул, Т.С. Совкова,
ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ВІДЕОЗАПИСУ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ФІЗИКИ..... 23

К.І. Тимченко,
РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ..... 25

Юй Фей,
МУЗИЧНІ УПОДОБАННЯ МОЛОДІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ..... 28

А.І. Яценко, О.М. Трубіцина,
ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ПІД ЧАС
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ..... 32

Розділ 2
КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

В.В. Прокопчук, Ю.Г. Легенький,
РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ МОУШН-ГРАФІКИ У ЖАНРІ ІСТОРИЧНОГО КІНО»
(НА ПРИКЛАДІ СВІТОВИХ ХІТІВ І УКРАЇНСЬКОГО КІНО) 35

Розділ 3
ГУМАНІТАРНІ НАУКИ
РЕЛІГІЄЗНАВСТВО. ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ.
ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ФІЛОЛОГІЯ

С.В. Варгатюк,
ПЕРЕГОВОРИ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ДИРЕКТОРІЇ УНР
З ЧІЛЬНИКАМИ АНТАНТСЬКОГО КОМАНДУВАННЯ В БІРЗУЛІ..... 40

Л.В. Золотарьова, І.О. Лук'янченко,
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ПОРІВНЯНЬ
В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ..... 50

Г.М. Наконечна,
КАМЕНІ СПОТИКАННЯ – ВШАНУВАННЯ ПАМ 'ЯТІ ЖЕРТВ НАЦИЗМУ 56

А.С. Печена,
ПОНЯТІЙНИЙ СКЛАДНИК СТРУКТУРИ КОНЕПТУ «TASTE»..... 58

Ю.Ф. Скрипниченко,
НАЦИСТСЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ХАРКІВЩИНІ У 1941–1943 рр. 61

О.О. Шкварчук,
РОБЕРТ ГРІН – КУЛЬТОВИЙ
АМЕРИКАНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК СУЧАСНОСТІ 63

А.Д. Юдіна, В.О. Хвіст,
ГРУШЕВСЬКИЙ – БАТЬКО УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ 67

Розділ 4
СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ
ЕКОНОМІКА. ПОЛІТОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІОЛОГІЯ

Д.І. Безпалова, М.В. Полійчук, Т.Є. Терещенко,
РОЛЬ ОЦІНКИ БІЗНЕСУ В РАМКАХ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 69

А.Г. Винокурова, О.А. Невоенная,
БАРЬЕРЫ, С КОТОРЫМИ СТАЛКИВАЮТСЯ УЧИТЕЛЯ ПРИ ВНЕДРЕНИИ
ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СРЕДНИХ ШКОЛАХ..... 72

Д.С. Гаврилюк,
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ
У СИТУАЦІЇ ТРАВМАТИЧНИХ СТОСУНКІВ 75

Ю.М. Калашнікова,
ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ФАКТОРИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ..... 77

Ю.М. Калашнікова,
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ 81

В.Ю. Компанієць, О.В. Шабанова,
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ
КАПІТАЛОМ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 83

А.В. Крулевський, Т.М. Борисова,
МАРКЕТИНГОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 85

К.І. Крючок,
ПЕРЕЖИВАННЯ ОСОБИСТІСТЮ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЧАСУ
В УМОВАХ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ 87

Е.К. Кузьменко,
БРИТАНСЬКА ОСВІТА В ПЕРІОД БРЕКЗИТУ В РАМКАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... 89

І.І. Усенко,
ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ
ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО ПРАВЛІННЯ 98

Розділ 5
ЖУРНАЛІСТИКА

Г.А. Володавчик, О.А. Сищук,
КОРПОРАТИВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ МУЗЕЙ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ
ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У КОМУНІКАЦІЙНІЙ СТРАТЕГІЇ БРЕНДУ..... 103

Розділ 6
ПРАВО

М.Ю. Аверін,
ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК У СФЕРІ ПРАЦІ 107

В.В. Бобріченко,
ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА..... 110

В.А. Васільєва, Т.В. Єрмолаєва,
ОЗОНОВИЙ ШАР ЯК САМОСТІЙНИЙ ОБ'ЄКТ
ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН 113

Ю.В. Герцан, В.В. Гергелійник,
ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ЗРАЗКІВ
ПІДПИСУ ПОМЕРЛОЇ ОСОБИ..... 115

Ю.В. Данилюк,
ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ
ТРАНСПОРТНИХ КОРИДОРІВ 117

О.Б. Дем'янчук,
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА
ТА ПІДХОДИ НАУКОВЦІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ ПО ІНВАЛІДНОСТІ
ВНАСЛІДОК ЗАГАЛЬНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ В СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ..... 120

М.В. Жила,
УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ТРАНСКОРДОННИХ ПРІСНИХ ВОД 123

І.В. Курило,
ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З
ТВАРИНАМИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ 126

Ю.С. Мазуркевич,
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТВОРЕННЯ ДАКТИЛОСКОПІЧНИХ ОБЛІКІВ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ДАКТИЛОСКОПІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ..... 130

О.С. Максименко, Д.В. Бусуйок,
ЗАХОДИ ЗІ ЗМЕНЬШЕННЯ РИЗИКІВ НА БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ 134

А.О. Мацієнко,
ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ..... 136

Г.С. Романщак,
ОСОБЛИВОСТІ ДАКТИЛОСКОПІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА МІСЦЕ В СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗІ 139

Д.Ю. Тимошенко, О.В. Полчанінова, Т.М. Супрун-Ковальчук,
СУЧАСНИЙ СТАН КОРУПЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ:
ПРИЧИНИ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ ТА НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З НИМИ 143

А.С. Шкут, А.О. Кисельов,
НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ, ОТРИМАНОЇ ПІД ЧАС
КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА 146

Розділ 7
ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

В.А. Голуб, В.В. Паперник,
ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРНІГІВЩИНИ 150

Розділ 8
МАТЕМАТИКА ТА СТАТИСТИКА

С.М. Матюха, Є.В. Турчин,
ПРОГНОЗУВАННЯ ДОХОДУ ВІД КЛІЄНТА ЗА 90 ДНІВ 152

Розділ 9
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

К.В. Кондрашов,
ІНТСРУМЕНТАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОБУДОВИ СЦЕНАРІЇВ АНАЛІТИКИ
ВЕЛИКИХ ДАНИХ В ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМАХ 154

Я.С. Пазиніч, І.А. Твердохліб,
ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ
ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ СИМВОЛІВ 157

Розділ 10
МЕХАНІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ

Vitalii Vasylyshyn, Yuliia Chorna,
INCREASE DURABILITY OF THREADED CONNECTIONS OF OIL PIPES 161

Розділ 11
ХІМІЧНА ТА БІОІНЖЕНЕРІЯ

Є.І. Шостак, В.М. Пахомова,
ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІМЕРУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ
ВОДОСТІЙКОСТІ ДОЛОМІТИЗОВАНОГО ВАПНА 164

Розділ 12
ВИРОБНИЦТВО ТА ТЕХНОЛОГІЇ

М.С. Грищенко,
ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ ЗОЛИ У ЯКОСТІ
КРЕМНЕЗЕМИСТОГО КОМПОНЕНТА У ВИРОБНИЦТВІ ГАЗОБЕТОНУ 167

Розділ 13
АГРАРНІ НАУКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВО

Є.О. Горєлов, В.О. Колбасін,
ДОВГОВІЧНІСТЬ ШАРНІРНИХ ВУЗЛІВ ТРАКТОРІВ
JOHN DEERE ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ 170

Д.Р. Дмитрук,
ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ ТА ВИРОЩУВАННЯ В УКРАЇНІ
ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ОЗИМОЇ (*TRITICUM DURUM* DESF.) 174

В.В. Перевузник, Є.В. Калганков,
ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ ТИПУ
ВАЛ МЕТОДОМ НАПЛАВЛЕННЯ ПІД ШАРОМ ФЛЮСУ..... 175

Б.С. Хлудєєв, Є.В. Калганков,
ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ ДИЛЕРСЬКО-СЕРВІСНИХ ЦЕНТРІВ
ТЕХНІКИ *JOHN DEERE*..... 180

Розділ 14
СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Т.С. Куліченко, Г.В. Бойко,
СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЧЛЕНІВ ОТГ 186

Розділ 15
СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

Н.І. Жарська,
ІННОВАЦІЇ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ 189

Розділ 16
ВОЄННІ НАУКИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА, БЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

В.В. Біліченко,
ПОРІВНЯННЯ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ «ПРО МІЛІЦІЮ» ТА «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ». ГОЛОВНІ ВІДМІННОСТІ У ПРАВООХОРОННОМУ ОРГАНІ..... 192

В.В. Біліченко,
ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗУПИНЕННЯ ТА ПОВЕРХНЕВОЇ ПЕРЕВІРКИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ 198

Розділ 17
ТРАНСПОРТ

І.В. Городецький, Є.В. Калганков,
ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПОЛІУРЕТАНУ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ЯКОСТІ ШИН ТРАНСПОРТУВАЛЬНО-НАВАНТАЖУВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ..... 205

І.Є. Нарижний, О.В. Толстенко,
РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ ПОСАДКОВИХ ПОВЕРХОНЬ КОРПУСНИХ ДЕТАЛЕЙ МЕТАЛОПОЛІМЕРНИМИ МАТЕРІАЛАМИ..... 210

В.О. Ренський, Є.В. Калганков,
ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВГОВІЧНОСТІ ДВИГУНІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ 216

Розділ 18
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Д.Ю. Тимошенко, О.В. Полчанінова, М.В. Глух,
КОНЦЕПЦІЯ ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ:
ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ..... 222

І.В. Панасюк, О.А. Радзівілл,
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРАВІ 225

А.С. Шадура, В.О. Сердюк,
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО УСИНОВЛЕННЯ
В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ..... 228

Підписано до друку 27.11.2019. Формат 60x84/16. Папір офсетний білий.
Гарнітура «Charter». Друк цифровий. Ум. друк. арк. 17,20.
Зам. № 2711-1. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами: укр., англ., рос.

Віддруковано з готового оригінал-макета ФОП Москвін А.А.
м. Запоріжжя, пр. Леніна, 109, тел. +38-094-133-87-81.

Інститут інноваційної освіти. Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України
e-mail: novaosvita@gmail.com; сайт: www.novaosvita.com

Видання здійснене за експертної підтримки
Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України
03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40